# ༄། །དྲང་བ་དང་ངེས་པའི་དོན་རྣམ་པར་འབྱེད་པའི་བསྟན་བཅོས་ལེགས་བཤད་སྙིང་པོ་བཞུགས་སོ། །

༢

# 《辨了不了義善說藏論》

宗喀巴大師造

法尊法師譯

（下）

蛇，義雖非有，然於盤繩而執為蛇，於名言中彼義實有。如是於色若執為受，其境雖無，然於色上即執是色，彼境可說名言有故。

此中有無，是說相自性有無。故說，「**於色等上所計自性差別之境，非於名言無相自性。**」若名言中說於盤繩而無蛇者，世間違害。如云：「**若於盤繩執此是蛇，無彼境者。**」若於勝義簡有事者，是隨中觀說。如云：「**若於盤繩而執為蛇，成立彼境，為勝義相無自性者，是中觀宗。**」《般若燈論》云：「**故若欲說增益自性差別遍計所執相無自性者，應當受許中觀正理。**」正理者，如《中論》云：「**由遮心行境，即遮諸所說，不生亦不滅，同法性涅槃。**」此復非說於大腹上假立為瓶，破彼名言所立之境於勝義有，而須中觀所有正理。《分別熾

སྤྲུལ་ལོ་སྐམ་དུ་བཟུང་བ་དེའི་དོན་མེད་ཀྱང་སྤྲུལ་འཁྲུལ་བ་ལ་སྤྲུལ་ལོ་སྐམ་དུ་བཟུང་བའི་དོན་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པ་བཞིན་དུ་གཟུགས་ལ་ཚོར་བའོ་སྐམ་དུ་བཟུང་བའི་ཡུལ་མེད་ཀྱང་གཟུགས་ལ་གཟུགས་སོ་སྐམ་དུ་བཟུང་བའི་ཡུལ་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་དོ་ཞེས་སྨྲ་བར་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདིར་ཡོད་མེད་ནི་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོད་མེད་ཡིན་པས་གཟུགས་སོགས་ལ་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་བཏགས་པའི་ཡུལ་ཐ་སྙད་དུ་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་མིན་ཞེས་པའོ། །ཅི་སྟེ་ཐ་སྙད་དུ་སྤྲུལ་འཁྲུལ་བ་ལ་སྤྲུལ་མེད་ན་ནི་གྲགས་པས་གནོད་པར་གསུངས་ཏེ་ཐ་སྙད་དུ་སྤྲུལ་འཁྲུལ་བ་ལ་འདི་སྤྲུལ་ལོ་སྐམ་དུ་བཟུང་བའི་ཡུལ་དེ་མེད་ན་ཞེས་པའོ། །དོན་དམ་པར་དངོས་པོ་སེལ་ན་དབུ་མ་པའི་རྗེས་སུ་སྨྲ་བ་ཡིན་ཏེ་ཞེས་གསུངས་ཏེ། སྤྲུལ་འཁྲུལ་བ་ལ་སྤྲུལ་ལོ་སྐམ་དུ་བཟུང་བའི་ཡུལ་དེ་དོན་དམ་པར་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་སྒྲུབ་ན་དབུ་མ་པའི་ལུགས་སུ་འགྱུར་ཞེས་པའོ། །དེས་ན་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་ཀུན་བཏགས་པའི་ཀུན་བཏགས་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་སྟོན་འདོད་པས་ནི་དབུ་མའི་རིགས་པ་འདོད་པར་བྱེའོ་ཞེས་ཤེས་རབ་སྒྲོན་མ་ལས་གསུངས་ཏེ། རིགས་པ་ནི་རྩ་ཤེ་ལས། བརྗོད་པར་བྱ་བ་ལྡོག་པ་སྟེ། །སེམས་ཀྱི་སྤྱོད་ཡུལ་ལྡོག་པས་སོ། །མ་སྐྱེས་པ་དང་མ་འགགས་པ། །ཆོས་ཉིད་མྱ་ངན་འདས་དང་མཚུངས། །ཞེས་པའོ། །དེ་ཡང་ལྟོ་ལྡིར་བ་ལ་བུམ་པ་ཞེས་བཏགས་པའི་བརྡས་བཞག་པའི་ཡུལ་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པ་འགོག་པ་ལ་དབུ་མའི་རིགས་པ་དགོས་ཞེས་སྨྲ་བ་མིན་ཏེ། རྟོག་གེ་འབར་བ་ལས། ལྐུགས་པ་དང་

然論》說：「**聾啞等類不善名言，然亦了知瓶等之義。牛等畜類由色香等，亦能了知自他犢子，故名言所立，非法真實。瑜伽諸師與中觀師所許相同。**」故云此是色，此是色生等，其能遍計所著之境，即是由彼所遍計義。此於名言是有自相非相無自性，故說破勝義有為勝義相無自性，乃是經義。經說遍計執相無自性，其遍計執謂所著境，是勝義遍計執。言彼唯由名言假立者，義謂唯由名與分別之所假設，故不應妄說依他起性是相無性，非遍計執。若不爾者，瑜伽宗中，計依他起自性差別，所計自性而無自相，亦不可說是遍計執相無自性故。故於勝義若色自性，及色生等空，為圓成實，乃是經義，說瑜伽師所釋，則非經義。如是經說，依他起性由無自生，名生無自性。言無自

འོན་པ་ལ་སོགས་པ་བརྡ་མི་ཤེས་པས་ཀྱང་བུམ་པ་ལ་སོགས་པའི་དོན་ཤེས་ཤིང་། བ་ལང་ལ་སོགས་པས་ཀྱང་དྲི་དང་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ལས་རང་གཞན་གྱི་བྱེ་བྲག་ཤེས་ནུས་པས་མིང་གི་བརྗོད་བཞག་པ་དངོས་པོའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་མི་གནས་པ་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བ་དང་དབུ་མ་པ་གཉིས་ཀ་ལ་འདྲ་བར་བཤད་པས་སོ། །དེས་ན་འདི་གཟུགས་སོ་འདི་གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་བའོ་ཞེས་སོགས་སུ་འདོགས་པའི་ཞེན་ཡུལ་ནི་དེས་བཏགས་པའི་དོན་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་ཐ་སྙད་དུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པས་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་མིན་པའི་ཕྱིར་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་འགོག་པས་དོན་དམ་པར་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་སྟོན་པ་མདོའི་དོན་དུ་འཆད་པའོ། །དེའི་ཚེ་ཀུན་བརྟགས་ལ་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་དོ་ཞེས་གསུངས་པའི་ཀུན་བརྟགས་ནི་ཞེན་ཡུལ་དེ་དོན་དམ་པར་ཀུན་བརྟགས་པ་དེ་ཡིན་ལ། དེ་ཉིད་མིང་དང་བརྗོད་བཞག་པར་གསུངས་པ་ནི་སྒྲ་རྟོག་གིས་བཏགས་པ་ཙམ་དུ་ཟད་པའི་དོན་ནོ། །དེ་ལྟ་ན་གཞན་དབང་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་ཀྱི་ཀུན་བརྟགས་མ་ཡིན་ནོ་སྙམ་དུ་མི་གཟུང་སྟེ། གཞན་དུ་ན་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པའི་ལུགས་ལ་ཡང་གཞན་དབང་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་བཏགས་པའི་ངོ་བོར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པ་ལ་ཀུན་བརྟགས་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་བཤད་དུ་མི་རུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་དོན་དམ་པར་གཟུགས་ཀྱི་ངོ་བོ་དང་དེའི་སྐྱེ་བ་སོགས་ཀྱིས་སྟོང་པ་ཡོངས་གྲུབ་ཡིན་པ་མདོའི་དོན་ཡིན་གྱི། རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བས་བཤད་པ་ལྟར་མདོའི་དོན་མིན་པ་སྙམ་བའོ། །དེ་བཞིན་དུ་གཞན་དབང་བདག

生者，與餘經說無自性生，無自體生，此論師許其義相同，亦即說為勝義無生義。由是當知，言自性生者，即是由自相生。若於有事破彼生時，決定須加勝義簡別，以於世俗許自相生故，諸瑜伽師，亦許《解深密經》所說自生，與諸餘經說自性生，其義相同。許無彼生，即無自然生，故雖無彼生，然不許全無勝義生。

若依他起是真實有，則如所現應如是住，經說如幻則不應理。故說彼自性空，乃是《解深密經》義。

**己二、於名言中如何解說有無外境：**

當說諸世俗事境識何攝，聖者父子未顯分說於名言中有無外境。然此論師，於名言中許有外境，又許根識有相而取，若無境相則不取著。又許彼二前後因果。《十地經》說三界唯心者，破外宗說離心別

ཉིད་ཀྱིས་སྐྱེ་བ་མེད་པ་སྐྱེ་བ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་པའི་བདག་ཉིད་ཀྱིས་སྐྱེ་བ་མེད་པ་ནི་མདོ་གཞན་ལས་ངོ་བོ་ཉིད་ལས་སྐྱེ་བ་དང་རང་བཞིན་གྱིས་སྐྱེ་བ་མེད་པར་གསུངས་པ་དང་དོན་གཅིག་ཏུ་སློབ་དཔོན་འདི་བཞེད་ལ་དེ་ཉིད་དོན་དམ་པར་སྐྱེ་བ་མེད་པའི་དོན་དུ་བཞེད་དོ། །དེ་ལྟར་ན་རང་བཞིན་གྱིས་སྐྱེ་བ་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་སྐྱེ་བ་ཡིན་ལ་དེ་དངོས་པོ་ལ་འགོག་པ་ན་དོན་དམ་པའི་ཁྱད་པར་ངེས་པར་སྦྱོར་བས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་སྐྱེ་བ་ཐ་སྙད་དུ་བཞེད་དོ། །རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བ་རྣམས་ཀྱང་དགོངས་འགྲེལ་ལས་བདག་ཉིད་ཀྱིས་སྐྱེ་བ་དང་གཞན་ལས་རང་བཞིན་གྱིས་སྐྱེ་བར་གསུངས་པ་རྣམས་དོན་མཐུན་པར་བཞེད་ཅིང་། དེའི་སྐྱེ་བ་མེད་པ་ནི་རང་དབང་དུ་སྐྱེ་བ་མེད་པ་ལ་འདོད་པས་དེ་མེད་པས་དོན་དམ་པའི་སྐྱེ་བ་མེད་མི་དགོས་པར་བཞེད་དོ། །གཞན་དབང་བདེན་པར་གྲུབ་ན་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་ལྟར་གྲུབ་དགོས་པས་སྒྱུ་མ་བཞིན་དུ་མདོ་ལས་གསུངས་པ་མི་འཐད་པར་བཞེད་པས་དེ་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་དགོངས་འགྲེལ་གྱི་དོན་དུ་འཆད་པའོ། །

གཉིས་པ་ནི། དེ་ནི་ཀུན་རྫོབ་པའི་དངོས་པོ་དོན་དང་ཤེས་པ་གང་དུ་འདོད་བཤད་པར་བྱ་སྟེ། འདི་ལ་འཕགས་པ་ཡབ་སྲས་ཀྱིས་ནི་ཐ་སྙད་དུ་ཕྱི་རོལ་ཡོད་མེད་ཕྱེ་ནས་གསལ་པོར་བཤད་པ་མེད་ལ་སློབ་དཔོན་འདིས་ཐ་སྙད་དུ་ཕྱི་རོལ་ཡོད་པ་དང་དབང་པོའི་ཤེས་པས་དོན་རྣམ་མེད་དུ་མི་འཛིན་གྱི་རྣམ་ལྡན་གྱི་སྒོ་ནས་འཛིན་པ་དང་དེ་གཉིས་རྒྱུ་འབྲས་སྣ་ཕྱི་བར་བཞེད་དོ། །ས་བཅུ་པ་ལས།

有世間作者，乃是經義，非破外境。《楞伽經》云：「**外境悉非有，心似身財處，現為種種事，故我說唯心。**」亦許此經非破外境。故破外境，似許全非任何經義，應當觀察。經初句義，謂諸外境非自性有，般若燈論說，如同身、財、處所等境生種種心者，謂似彼境行相而生，唯心之義，如同前釋。

和合而成色聲等時，一一極微皆與根識作所緣緣，故彼於識非不顯現。如軍林等依異類成，是假和合雖無實體，然依一事同類極微，名為和合，是有實體，瓶等亦爾。其現二月等識，亦須依一月所緣而生，無外所緣則不得生。若無外境，亦謗經說從所緣緣生諸根識，以

ཁམས་གསུམ་སེམས་ཙམ་དུ་གསུངས་པ་ནི་གཞན་སྡེ་འདོད་པ་ལྟར་སེམས་ལས་གཞན་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་བྱེད་པ་པོ་འགོག་པ་མདོའི་དོན་ཡིན་པས་དོན་འགོག་པ་མིན་ནོ། །ལང་ཀར་གཤེགས་པ་ལས། ཕྱི་རོལ་སྣང་བ་ཡོད་མིན་ཏེ། །ལུས་དང་ལོངས་སྤྱོད་གནས་འདྲ་བར། །སེམས་ནི་སྣ་ཚོགས་སྣང་བས་ན། །སེམས་ཙམ་དུ་ནི་ང་སྨྲའོ། །ཞེས་གསུངས་པས་ཀྱང་ཕྱི་རོལ་བཀག་པ་མིན་པར་བཞེད་པས་ཕྱི་རོལ་བཀག་པ་དེ་མདོ་གང་གི་ཡང་དོན་མིན་པར་བཞེད་དམ་དཔྱད་པར་བྱའོ། །ལུང་དེའི་རྐང་པ་དང་པོའི་དོན་ནི་ཕྱི་རོལ་ངོ་བོ་ཉིད་ལས་ཡོད་པ་མིན་པའོ། །ལུས་དང་ལོངས་སྤྱོད་དང་གནས་ཀྱི་དོན་དང་འདྲ་བར་སེམས་སྣ་ཚོགས་སུ་སྐྱེ་བ་ནི་དོན་དེ་དག་དང་འདྲ་བའི་རྣམ་པ་ཅན་དུ་སྐྱེས་པ་ལ་ཤེས་རབ་སྒྲོན་མ་ལས་བཤད་དོ། སེམས་ཙམ་གྱི་དོན་ནི་སྔར་ལྟར་རོ། །གཟུགས་སྒྲ་ལ་སོགས་པ་བསགས་པའི་སྐབས་སུ་ནི་རྡུལ་ཕྲ་རབ་རེ་རེས་ཀྱང་དབང་པོའི་ཤེས་པའི་དམིགས་རྐྱེན་བྱེད་པས་དེ་དག་དེ་ལ་མི་སྣང་བ་མ་ཡིན་ནོ། །དམག་དང་ནགས་ཚལ་ལ་སོགས་པ་རིགས་ཐ་དད་ལ་བརྟེན་པ་ནི་འདུས་པ་ཡིན་ལ། དེ་རྫས་སུ་མེད་ཀྱང་རྟེན་གཅིག་ལ་བརྟེན་པའི་རིགས་མཐུན་པའི་ཕྲ་རབ་རྣམས་ནི་བསགས་པ་ཡིན་ཞིང་དེ་བཞིན་དུ་བུམ་པ་ལ་སོགས་པ་ཡང་ཡིན་པས་དེ་ནི་རྫས་སུ་ཡོད་དོ།།
ཟླ་བ་གཉིས་སུ་སྣང་བ་ལ་སོགས་པའི་ཤེས་པ་ཡང་ཟླ་གཅིག་དམིགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེ་དགོས་པས་ཕྱི་རོལ་གྱི་དམིགས་པ་མེད་པར་མི་སྐྱེའོ། །ཕྱི་རོལ་མེད་ན་མདོ་སྡེ་ལས་དབང་པོའི་ཤེས་པ་རྣམས་དམིགས་རྐྱེན་ལས་སྐྱེ་བར་གསུངས་པ་ལ་

於勝義及名言中從所緣緣生，皆不應理故。故亦不許阿賴耶識。若許彼識，雖無外境由彼習氣成熟力故，亦可安立似境識生，則計外境悉成無義。故《中觀心論》云：「**由說識異門，即顯示有我。**」由不許彼，亦不安立染污意識。又前論云：「**離見境所餘，自心如何現。**」謂識現似外境行相，及不現彼相，唯現能取領納自體，故說識二分，謂自體及外境，其外境即前所領，故自證與彼，為能緣所緣。如是所立諸所緣緣，雖於名言亦皆破除，故亦不許有自證分。其許自證分之理，此最明顯。

智藏論師釋中觀時，亦於名言不破自相許有外境，與此宗同。

**己三，顯示破勝義有以何正理而為上首：**

問：此論師破勝義有，以何正理而為上首？除以一二遮因破外，

སྐྱུར་བ་བཏབ་པར་ཡང་འགྱུར་ཏེ། དོན་དམ་དང་ཐ་སྙད་གང་དུ་ཡང་དམིགས་རྐྱེན་ལས་སྐྱེ་བ་མི་འཐད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་ཀུན་གཞི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཡང་མི་བཞེད་དེ། དེ་འདོད་ན་ཕྱི་རོལ་མེད་ཀྱང་དེའི་བག་ཆགས་སྨིན་པ་ལས་དོན་དུ་སྣང་བའི་རྣམ་རིག་སྐྱེ་བར་འཇོག་དགོས་པས་ཕྱི་རོལ་ཁས་ལེན་དོན་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་དབུ་མ་སྙིང་པོ་ལས། རྣམ་ཤེས་ཞེས་བྱའི་རྣམ་གྲངས་ཀྱིས༑ ༑བདག་ནི་ངེས་པར་བསྟན་པ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། དེ་མི་འདོད་ན་ཉོན་ཡིད་ཀྱང་མི་འཇོག་གོ །ཡང་དེ་ཉིད་ལས། ཡུལ་དུ་སྣང་ལས་གཞན་གྱུར་པའི། །སེམས་ཉིད་ཇི་འདྲ་བཞིག་སྣང་། །ཞེས་རྣམ་ཤེས་ཕྱི་རོལ་ཡུལ་གྱི་རྣམ་པར་སྣང་བ་དང་། རྣམ་པ་དེར་མི་སྣང་བར་འཛིན་རྣམ་མྱོང་བའི་ངོ་བོར་སྣང་བས་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཉིད་རང་སྣང་བ་དང་ཡུལ་དུ་སྣང་བ་གཉིས་སུ་སྣང་བ་འབྱུང་བ་དང་། ཡུལ་དུ་སྣང་བ་སྔ་མས་མྱོང་བའི་རང་རིག་དང་དེ་གཉིས་དམིགས་བྱ་དམིགས་བྱེད་ཀྱི་དམིགས་རྐྱེན་འཇོག་པ་རྣམས་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་འགོག་པས་རང་རིག་ཀྱང་མི་བཞེད་དེ་རང་རིག་འདོད་པའི་ཚུལ་ནི་འདི་ཉིད་གསལ་ལོ།། སློབ་དཔོན་ཡེ་ཤེས་སྙིང་པོས་དབུ་མའི་ཚུལ་བཀྲལ་བ་ཡང་ཐ་སྙད་དུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་མི་འགོག་པ་དང་ཕྱི་རོལ་ཡོད་པའི་ཚུལ་ལུགས་འདི་དང་མཐུན་པར་སྣང་ངོ་། །

གསུམ་པ་ནི། སློབ་དཔོན་འདིས་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་འགོག་པའི་རིགས་པ་གཙོ་བོར་གང་ལ་བྱེད་ཅེ་ན། དགག་པའི་རྟགས་ཀྱིས་འགོག་པ་ལ་

皆以相違可得因破。意令易了，例如舉因與所立法隨行喻云：「**眼於勝義不應見色，以是根故，譬如耳根。**」又云：「**地界勝義非堅為性，是大種故，譬如水界。**」以如是等比量成立。聖父子論中，多說因齊平頭正理，此即依彼而為上首。意謂堅及見色若有自性，同是大種應無堅不堅之差別，同是根故應無見不見色之差別，以辨如是差別之因不可得故。謂若勝義有，如所顯現，應非由心增上而立，是由自體增上而有。若爾，即是自然而有，全不待他。故無量能辨彼等差別。譬如煙生若不待因，舉過謂當觀待一切，或亦不應觀待於火。若有自性即勝義有，應離因緣及和合性，別有自體單獨而住。然諸大種大種所

འགའ་ཟླུང་ཙམ་མ་གཏོགས་པ་འགལ་བླ་དམིགས་པ་ཉིད་ཀྱིས་འགོག་ཅིང་། དེ་ཡང་གཏན་ཚིགས་དང་བསྒྲུབ་བྱའི་ཆོས་རྗེས་སུ་འགྲོ་བའི་དཔེ་སླ་བ་ལ་བསམས་ནས། མིག་ནི་དོན་དམ་པར་གཟུགས་ལ་མི་ལྟ་སྟེ་དབང་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རྣ་བའི་དབང་པོ་བཞིན་ནོ་ཞེས་པ་དང་། སའི་ཁམས་ནི་དོན་དམ་པར་སྲ་བའི་ངོ་བོ་ཉིད་མ་ཡིན་ཏེ། འབྱུང་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཆུ་བཞིན་ནོ། །ཞེས་པ་ལ་སོགས་པ་འདི་འདྲ་བའི་སྦྱོར་བ་རྣམས་ཀྱིས་སྒྲུབ་པོ། །འདི་ནི་འཕགས་པ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་གཞུང་ལས་རྒྱ་མཚན་མཚུངས་པའི་མགོ་སྙོམས་མང་དུ་མཛད་པའི་རིགས་པ་དེ་ཉིད་ལ་གཙོ་བོར་མཛད་པ་ཡིན་ཏེ། དོན་དམ་པར་སྲ་བ་དང་གཟུགས་ལ་ལྟ་བའི་ངོ་བོར་གྲུབ་ན་འབྱུང་བར་མཚུངས་པ་ལ་སྲ་མི་སྲའི་ཁྱད་པར་དང་དབང་པོར་མཚུངས་པ་ལ་གཟུགས་ལ་ལྟ་མི་ལྟའི་ཁྱད་པར་མི་རུང་སྟེ། ཁྱད་པར་དེ་ལྟར་འབྱེད་པའི་གཏན་ཚིགས་མི་རྙེད་པའི་ཕྱིར་རོ་སྙམ་དུ་དགོངས་ཏེ། འདི་ལྟར་དོན་དམ་པར་ཡོད་ན་ནི་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་བཞིན་གྱི་བློའི་དབང་གིས་བཞག་པ་མིན་པར་དོན་རང་ཉིད་ཀྱི་གནས་ལུགས་ཀྱི་དབང་གིས་ཡོད་པ་ཡིན་ལ། དེ་ལྟ་ན་རང་དབང་དུ་ཡོད་པར་འགྱུར་བས་གཞན་སུ་ལ་ཡང་མི་ལྟོས་སོ། །དེའི་ཕྱིར་ཁྱད་པར་དེ་དག་དབྱེ་བར་ནུས་པའི་ཚད་མ་མེད་དེ། དཔེར་ན། དུ་བ་རྒྱུ་ལ་མི་ལྟོས་པར་འབྱུང་ན་ཡང་ན་ཐམས་ཅད་ལ་ལྟོས་པ་དང་ཡང་ན་མེ་ལ་ཡང་མི་ལྟོས་པར་ཐལ་བ་འཕེན་པ་ལྟ་བུའོ། །དེས་ན་ངོ་བོ་ཉིད་ལས་ཡོད་པ་དོན་དམ་དུ་ཡིན་ན་རྒྱུ་རྐྱེན་དང་འདུས་པའི་ངོ་བོ་ལས་ལོགས་ཤིག་ན་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡན་གར་བར

造，是八微合，心及心所無則俱無；一切有事皆待因緣和合而生，若離因緣，則無所有。是故說為無勝義有及無實體，離和合外顯示別無獨立性者，多由顯示若勝義有應獨立有。次即於彼出過而破，然不多如諸餘論師於分有分用一異理觀察而破。

善解菩薩諸大弟子用何正理而為上首，慧力增長極為有力，故於此宗破勝義有出因相齊平頭之理，亦當善學。

**戊二、靜命父子如何解釋分四：**
**己初、於勝義中如何解說人法有無自性，**
**己二、於名言中如何解說有無外境，己三、如何解說《解深密經》義，**
**己四、顯示破勝義有以何正理而為上首。今初：**

《解深密經》說相無自性，及生無自性之義，如清辯師意，《中

འབའ་ཞིག་པ་གནས་དགོས་ན་འབྱུང་བ་དང་འབྱུང་འགྱུར་རྣམས་ནི་རྫས་བརྒྱད་འདུས་པ་དང་སེམས་སེམས་བྱུང་ནི་ཕན་ཚུན་མེད་པར་མེད་ལ། དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་རང་གི་རྒྱུ་རྐྱེན་ཚོགས་པ་ལས་འབྱུང་ཞིང་དེ་དང་བྲལ་ན་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་པས་དོན་དམ་པར་མེད་པ་དང་རྫས་སུ་མེད་པར་འཆད་དོ། །འདུས་པ་ལས་ལོགས་ཤིག་ན་ངོ་བོ་མེད་པར་བསྟན་པ་ཡང་དོན་དམ་པར་ཡོད་ན་འབའ་ཞིག་པར་ཡོད་དགོས་པར་བསྟན་ནས་དེ་ལ་གནོད་པ་སྟོན་པ་ཤས་ཆེ་བར་བསྟན་གྱི་སློབ་དཔོན་གཞན་བཞེད་པ་ལྟར་ཆ་དང་ཆ་ཅན་ལ་གཅིག་དང་དུ་མའི་བརྟག་པ་བྱས་ནས་འགོག་པ་ཤས་མི་ཆེའོ། །འཕགས་པའི་རྗེས་འབྲང་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱི་རིགས་པའི་གནད་གང་གཙོ་བོར་བརྟེན་པ་རྣམས་ལེགས་པོར་གོ་ན་རིགས་པ་ལ་བློ་གྲོས་པའི་ཕྲུལ་ཆེར་འགྲོ་བས་ལུགས་འདིའི་དོན་དམ་པར་ཡོད་ན་རྒྱུ་མཚན་མཚུངས་པའི་མགོ་སྙོམས་བྱེད་ལུགས་ཀྱི་རིགས་པ་ཡང་ལེགས་པོར་བསླབ་པར་བྱའོ། །

གཉིས་པ་ལ་བཞི། དོན་དམ་པར་གང་ཟག་དང་ཆོས་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་ཇི་ལྟར་བཤད་པ་དང་། ཐ་སྙད་དུ་ཕྱི་རོལ་གྱི་དོན་ཡོད་མེད་ཇི་ལྟར་བཤད་པ་དང་། མདོ་སྡེ་དགོངས་འགྲེལ་གྱི་དོན་ཇི་ལྟར་བཤད་པ་དང་། དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་འགོག་པའི་རིགས་པའི་གཙོ་བོ་གང་ལ་བྱེད་བསྟན་པའོ། །དང་པོ་ནི། མདོ་དགོངས་འགྲེལ་ལས། མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་དང་། སྐྱེ་བ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་པའི་དོན་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་བཞིན་དུ་དབུ་མ་སྣང་

觀明論》所釋，靜命亦許，故於名言亦許自相所成自性。又由其許《七部量論》等，安立因果之理，亦可了知。

**己二、於名言中如何解說有無外境：**

於名言中有無外境，此如《般若燈論》云：「**若先許唯識，後仍遍捨者，與其以泥污後而洗，初即勿觸遠離為妙。如達外境全無自性，亦當如是通達內識，無我無生。**」釋論說為：「**瑜伽師宗，先為悟入世俗諦時，破除外境，受許唯識。後為通達勝義諦時，亦捨唯識。**」此說與其先令執受內識實有，後仍破除，寧如最初即說無實為妙。如境無實，亦能通達識無實故，有中觀師，許於所化必須如是次第宣說，顯然亦破如是有云彼二非同時修應次第修，前論破云：「**先即同修無**

བར་བཀྲལ་བཞི་བ་འཚོའི་ཡང་བཞེད་པ་ཡིན་པས་ཐ་སྙད་དུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་གྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་བཞེད་དོ། །ཚད་མ་སྡེ་བདུན་ལ་སོགས་པའི་རྒྱུ་འབྲས་རྣམ་པར་འཇོག་པའི་རིགས་པ་རྣམས་ཐུན་མོང་བར་བཞེད་པས་ཀྱང་ཤེས་སོ།།

གཉིས་པ་ནི། ཐ་སྙད་དུ་ཕྱི་རོལ་ཡོད་དམ་མེད་ཅེ་ན། འདི་ལ་ཤེས་རབ་སྒྲོན་མ་ལས། དང་པོ་རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་བླངས་ནས་ཕྱིས་དེ་ཡོངས་སུ་གཏོང་བར་འདོད་ན་ཡང་འདམ་རྫབ་ཀྱིས་སྦགས་ནས་འཁྲུ་བ་ལས་དང་པོ་ནས་མ་རེག་པར་ཐག་སྲིང་བ་བཟང་སྟེ། ཕྱི་རོལ་གྱི་དོན་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་རྟོགས་པ་བཞིན་དུ་རྣམ་ཤེས་ཀྱང་བདག་མེད་པ་དང་སྐྱེ་བ་མེད་པར་རྟོགས་པར་བྱར་རུང་ངོ་། ཞེས་གསུངས་ཏེ་འགྲེལ་བཤད་ལས་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བ་འགའ་ཞིག་གིས་དང་པོར་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པ་ལ་འཇུག་པའི་སྐབས་སུ་ཕྱི་རོལ་དགག་ཅིང་རྣམ་ཤེས་ཙམ་དུ་ཁས་བླངས་ལ། ཕྱིས་དོན་དམ་བདེན་པ་རྟོགས་པར་བྱ་བའི་དུས་སུ་རྣམ་ཤེས་ཙམ་ཡང་སྤང་བར་བྱའོ་ཞེས་འདོད་པའི་ལུགས་ཡིན་པར་འཆད་དོ།། དེ་ནི་དང་པོར་རྣམ་ཤེས་བདེན་པར་འཛིན་དུ་བཅུག་ནས་ཕྱིས་དེ་བདེན་པ་འགོག་པ་ལས་དང་པོ་ནས་བདེན་མེད་དུ་སྟོན་པ་ལེགས་ཏེ། དོན་བདེན་པར་མེད་པ་བཞིན་དུ་རྣམ་ཤེས་ཀྱང་བདེན་པར་མེད་པ་རྟོགས་པར་བྱར་རུང་བའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་པར་སྣང་བས། དབུ་མ་པ་ཁ་ཅིག་གདུལ་བྱ་རིམ་པ་དེ་ལྟར་ངེས་པར་སྟོན་དགོས་ཞེས་འདོད་པ་འགོག་པར་མངོན་ནོ། །དེ་བཞིན་དུ་དེ་གཉིས་དུས་གཅིག་ཏུ་མི་སྒོམ་པར་རིམ་ཅན་དུ་བསྒོམ་པར་བྱ་ཞེས་པ་ལ་ཡང་སྔ་ནས་ཅིག་ཅར་དུ་སྒོམ་པ་

**須慳吝。」**釋論說是瑜伽師意，余意如前。

如斯宗派雖尚有一二，然中觀宗造諸廣論說於名言無外境者，如智軍論師說，靜命論師是開創者，極為善哉。如《中觀莊嚴論自疏》中云：「若有受許因果諸法，欲答一切諸惡敵難，應觀何義為世俗事，唯心心所為自體耶？抑為亦有外法體耶？此中有依後義者，如說經說唯心破作者受者故。有餘思云：「雖諸因果法，亦皆唯有識，諸自所成立，亦皆住唯識。」此引《中觀心論》立外境之宗，如前已說。言有餘思者，謂自所許。為依何經作如是說，如論自疏云：「**若如是許與《厚嚴經》、《解深密經》等所說皆相符順。《楞伽經》亦云：外境**

ལ་སེར་སྣ་བྱ་མི་དགོས་སོ་ཞེས་དེ་ཉིད་ལས་གསུངས་པ་ཡང་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བ་ཁ་ཅིག་འདོད་པར་འགྲེལ་བཤད་ལས་བཤད་མོད་ཀྱང་སྔ་མ་དང་འདྲ་བར་སེམས་སོ། །དེས་ན་འདི་འདྲ་བའི་ལུགས་ཀྱང་རེ་རེ་ཙམ་བྱུང་མོད་ཀྱང་གཞུང་རྒྱས་པར་བརྩམས་ནས་ཐ་སྙད་དུ་ཕྱི་རོལ་མེད་པའི་ཚུལ་གྱི་དབུ་མའི་གྲུབ་མཐའ་ནི་སློབ་དཔོན་ཞི་བ་འཚོས་སྲོལ་ཕྱེ་བར་སློབ་དཔོན་ཡེ་ཤེས་སྡེ་བཞེད་པ་ལྟར་ལེགས་སོ། །དེ་ཡང་དབུ་མ་རྒྱན་གྱི་རང་འགྲེལ་ལས། གང་དག་གིས་རྒྱུ་དང་འབྲས་བུའི་དངོས་པོ་དམ་བཅས་པས་རྒོལ་བ་ངན་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ལན་བཏབ་པར་འདོད་པའི་ཀུན་རྫོབ་པའི་དངོས་པོ་དོན་གང་ཡིན་པ་དེ་དཔྱད་པར་བྱའོ། །ཅི་སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་བ་ཙམ་གྱི་བདག་ཉིད་ཁོ་ནའམ་ཅི་ཕྱིའི་བདག་ཉིད་ཀྱང་ཡིན་ཞེ་ན། དེ་ལ་ཁ་ཅིག་ནི་ཕྱོགས་ཕྱི་མ་ལ་བརྟེན་ཏེ། བསྟན་བཅོས་སེམས་ཙམ་ཞེས་གསུངས་པ། །བྱེད་པོ་ཟ་པོ་དགག་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་ཇི་སྐད་བརྗོད་པ་ལྟ་བུའོ། །གཞན་དག་སེམས་པ་ནི། རྒྱུ་དང་འབྲས་བུར་གྱུར་པ་ཡང་། །ཤེས་པ་འབའ་ཞིག་ཁོ་ན་སྟེ། །རང་གིས་གྲུབ་པ་གང་ཡིན་པ། །དེ་ནི་ཤེས་པར་གནས་པ་ཡིན། །ཞེས་དབུ་མ་སྙིང་པོའི་ལུང་དྲངས་ནས་ཕྱི་རོལ་བཞེད་པའི་ལུགས་བཞག་པ་ནི་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་རོ། །གཞན་དག་སེམས་ཞེས་པ་ནི་རང་གི་བཞེད་པའོ། །མདོ་གང་ལ་བརྟེན་ནས་དེ་ལྟར་མཛད་པ་ཡང་གཞུང་དེའི་རང་འགྲེལ་ལས། དེ་ལྟར་བྱས་ན་སྟུག་པོ་བཀོད་པ་དང་དགོངས་པ་ངེས་པར་འགྲེལ་པ་ལ་སོགས་པ་ལས་འབྱུང་བ་ཐམས་ཅད་དང་མཐུན་པ་ཡིན་ནོ། །ཡང་

**悉非有，心似外境現。如此所說亦為善說。**」如是依止唯心之理，少用功力即能通達補特伽羅我及我所，與能取所取異體等皆無自性。若有慧力增上精進，以一異性觀察其心，見勝義中無堅實性，則達勝義離一切邊中觀之理。《中觀莊嚴論》云：「**由依止唯心，當知無外事，次由依此理，當知心無我。**」此如《楞伽經》云：「**因緣皆退轉，亦定遮其因，安立唯有心，故我說無生。諸法無外義，心亦不可取，離一切見故，是為無生相。**」《莊嚴論》中即釋此說。論疏中釋，初頌顯示唯識宗之無生，第二顯示中觀宗之無生。在名言中由外境空是唯

ཀར་གཤེགས་པ་ལས་ཀྱང་། ཕྱི་རོལ་གཟུགས་ནི་ཡོད་མིན་ཏེ། །རང་གི་སེམས་ནི་ཕྱི་རོལ་སྣང་། །ཞེས་བསྟན་པ་འདི་ཡང་ལེགས་པར་བཤད་པ་ཡིན་ནོ་སྙམ་དུ་སེམས་སོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །དེ་ལྟར་སེམས་ཙམ་གྱི་ཚུལ་ལ་བརྟེན་ནས་གང་ཟག་གི་བདག་དང་བདག་གི་བ་དང་གཟུང་འཛིན་གྲུབ་ཆད་ལ་སོགས་པ་རང་བཞིན་མེད་པར་ཚིགས་ཆུང་དུས་རྟོགས་ལ། བློའི་མཐུ་མི་ཆུང་བ་དང་བརྩོན་པ་ལྷག་པར་ཆེ་བས་སེམས་དེ་ལ་གཅིག་དང་དུ་མའི་རང་བཞིན་གྱིས་བརྟགས་པ་ན་དོན་དམ་པར་སྙིང་པོ་མི་མཐོང་བས་དོན་དམ་པར་མཐའ་ཐམས་ཅད་སྤྲངས་པ་དབུ་མའི་ཚུལ་རྟོགས་ཏེ། དབུ་མ་རྒྱན་ལས། སེམས་ཙམ་ལ་ནི་བརྟེན་ནས་སུ། །ཕྱི་རོལ་དངོས་མེད་ཤེས་པར་བྱ། །ཚུལ་འདིར་བརྟེན་ནས་དེ་ལ་ཡང་། །ཤིན་ཏུ་བདག་མེད་ཤེས་པར་བྱ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །འདི་ཡང་ལང་ཀར་གཤེགས་པ་ལས། རྒྱུ་དང་རྐྱེན་ནི་རྣམ་ལོག་དང་། །རྒྱུ་ཡང་ངེས་པར་བཀག་པ་དང་། །སེམས་ཙམ་རྣམ་པར་བཞག་པ་ནི། །སྐྱེ་བ་མེད་པར་ངས་བཤད་དོ། །དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་ཕྱི་དངོས་མེད། །སེམས་ཀྱང་ཡོངས་སུ་བཟུང་མ་ཡིན། །ལྟ་བ་ཐམས་ཅད་སྤྲངས་པའི་ཕྱིར། །སྐྱེ་བ་མེད་པའི་མཚན་ཉིད་དོ། །ཞེས་གསུངས་པས་བསྟན་པར་རྒྱན་དུ་བཤད་ལ། ཚིགས་བཅད་སྔ་མས་རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་གྱི་ཚུལ་གྱི་སྐྱེ་མེད་དང་། གཉིས་པས་དབུ་མ་པའི་ལུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མེད་བསྟན་པར་དེའི་འགྲེལ་བཤད་ལས་གསུངས་སོ། །ཐ་སྙད་དུ་ཕྱི་རོལ་གྱིས་སྟོང་པས་རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་གྱི་ཚུལ་དང་། དོན་དམ་པར་ཆོས་

識理，在勝義中一切諸法皆無自性。依此二理能得大乘。即前論云：
**「御二理大車，掣轉正理銜，彼達如實義，當獲得大乘。」**

若謂於名言中無外境之理，是龍猛菩薩意趣者，彼由何論顯示斯義。《中觀莊嚴論》云：「**此中亦云，此中皆無生，亦皆無有滅，故諸生滅法，當知唯是識。宣說大種等，皆是識所攝，彼離智所見，豈非皆顛倒。**」引此頌文，成無外境。其中後頌，是《六十正理論》文。若謂初頌顯示唯識，云何說有大種，及大種所造耶？後頌顯示，由識現似彼等，而立彼二，故識所攝，若勝義有，隨云是識或是外境，然於正智皆不顯現，故是顛倒。疏說初頌是引《楞伽》。寂靜論師說彼二頌皆龍猛造，謂此顯示唯識，故許中觀唯識二宗相同，蓋想靜命一

ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའི་ཚུལ་འདི་གཉིས་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་འཐོབ་པར་བྱེད་དེ། དེ་ཉིད་ལས། ཚུལ་གཉིས་ཤིང་རྟ་ཞོན་ནས་སུ། །རིགས་པའི་སྲབ་སྐྱོགས་འཛིན་བྱེད་པ། །དེ་དག་དེ་ཕྱིར་ཇི་བཞིན་དོན། །ཐེག་པ་ཆེན་པོ་པ་ཉིད་འཐོབ། །ཅེས་སོ། །འོན་ཐ་སྙད་དུ་ཕྱི་རོལ་མེད་པའི་ཚུལ་འདི་མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་དགོངས་པར་འཆད་དགོས་ན་དེའི་གཞུང་གང་གིས་བསྟན་པར་འདོད་ཅེ་ན། དབུ་མ་རྒྱན་ལས། འདིར་ཡང་གསུངས་པ། འདི་ལ་སྐྱེ་བ་ཅི་ཡང་མེད།། འགག་པར་འགྱུར་བའང་ཅི་ཡང་མེད། །སྐྱེ་བ་དང་ནི་འགག་པ་དག །ཤེས་པ་འབའ་ཞིག་ཁོ་ན་འོ། །འབྱུང་བ་ཆེ་ལ་སོགས་བཤད་པ། །རྣམ་པར་ཤེས་སུ་ཡང་དག་འདུ། །དེ་ཤེས་པས་ནི་འབྲལ་འགྱུར་ན། །ལོག་པར་རྣམ་བརྟགས་མ་ཡིན་ནམ། །ཞེས་པ་འདི་དྲངས་ནས་ཕྱི་དོན་མེད་པར་སྒྲུབ་སྟེ། ཚིགས་བཅད་ཕྱི་མ་འདི་རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པ་ལས་གསུངས་སོ། །ཚིགས་བཅད་དང་པོས་སེམས་ཙམ་དུ་བསྟན་པ་ལ་འབྱུང་བ་འབྱུང་འགྱུར་བཤད་པ་ཇི་ལྟར་ཡིན་ཞེ་ན། ཕྱི་མས་དེ་གཉིས་རྣམ་ཤེས་དེ་དག་ཏུ་སྣང་བ་ལ་བཞག་པས་རྣམ་ཤེས་སུ་འདུའོ། །རྣམ་ཤེས་སམ་ཕྱི་དོན་ཡིན་ཡང་རུང་དོན་དམ་པར་ཡོད་དོ་ཞེ་ན་ཡང་དག་པའི་ཡེ་ཤེས་ལ་མི་སྣང་བས་ལོག་པར་བརྟགས་པའོ། །འགྲེལ་བཤད་ལས་ཚིགས་བཅད་དང་པོ་ལང་གཤེགས་ལས་དྲངས་པར་བཤད་དོ། །ཤཱནྟི་པས་འདི་གཉི་ག་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་ཡིན་པར་བྱས་ནས་འདིས་སེམས་ཙམ་དུ་བསྟན་པ་ལ་དབུ་མ་དང་སེམས་ཙམ་པ་གཉིས་འདྲ་བར་བཞེད་དེ། ཞི་བ་འཚོས་རྒྱན་གཅིག་ཏུ་དྲངས་པ་ལ་བསམ་པར་

文而引也。然彼論中，造者雖異作一文引餘亦有之，此宗許青黃等相是有事攝，法稱所許亦如是釋。故於名言，是如實相派之中觀師，於名言中安立自證，雖未明說安不安立阿賴耶之理，然是不許之宗。

於名言中，許青黃等相，非是有事，如假相派之中觀師者，俱生金剛論師云：是如羅縛跋論師所釋也。

**己三、如何解說《解深密經》義：**

若爾此宗，於《解深密經》義，為如瑜伽師所釋耶？抑別許耶？《中觀明論》云：「**是故世尊，解無生等，唯依勝義增上而說，及顯三種無性密意，明離二邊處中道故，安立唯是了義之經。**」此說《解深密經》，解釋三種無自性意，以彼二義，成立般若經等是了義經。此復損減世俗自性，及增益執名言所無常住等事，並執色等如現而

མདོན་ཡང་དེར་བྱེད་པ་པོ་སོ་སོས་མཛད་པ་རྒྱུན་གཅིག་ལ་དྲངས་པ་གཞན་ཡང་ཡོད་དོ། །ལུགས་འདིས་སྤྲོ་སེར་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་པ་དངོས་པོར་འདོད་དེ། ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པའི་བཞེད་པ་ཡང་དེ་ལྟར་འགྲེལ་པས་ཐ་སྙད་དུ་རྣམ་བདེན་པ་ལྟར་འདོད་པའི་དབུ་མ་པའོ། །རང་རིག་ཐ་སྙད་དུ་འཇོག་ལ་ཀུན་གཞི་འཇོག་མི་འཇོག་གི་ཚུལ་གསལ་བར་མ་བཤད་ཀྱང་མི་བཞེད་པའི་ཕྱོགས་སུ་མངོན་ནོ།། ཐ་སྙད་དུ་སྔོ་སེར་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་པ་རྣམས་དངོས་པོར་མེད་པ་རྣམ་རྫུན་པ་ལྟར་འདོད་པའི་དབུ་མ་པ་ནི། སློབ་དཔོན་ལྭ་བ་པས་བཀྲལ་བ་ལྟར་ཡིན་ནོ་ཞེས་པཎྜི་ཏ་ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་པའི་རྡོ་རྗེས་བཤད་དོ། །

གསུམ་པ་ནི། འོ་ན་ལུགས་འདིས་མདོ་སྡེ་དགོངས་འགྲེལ་གྱི་དོན་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་པ་དག་གིས་ཇི་ལྟར་བཤད་པ་དེ་བཞིན་དུ་འདོད་དམ་ཇི་ལྟར་འདོད་ཅེ་ན། དབུ་མ་སྣང་བ་ལས། དེའི་དོན་དུ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་སྐྱེ་བ་མེད་པ་ལ་སོགས་པ་བསྟན་པ་དོན་དམ་པའི་དབང་དུ་མཛད་པ་ཁོ་ནར་བརྗོད་ཅིང་། ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་རྣམ་པ་གསུམ་གྱི་དགོངས་པ་བསྟན་པས་དབུ་མའི་ལམ་མཐའ་གཉིས་དང་བྲལ་བ་རབ་ཏུ་བསྟན་པའི་ཕྱིར་ངེས་པའི་དོན་ཁོ་ན་གཞུང་འཛུགས་པར་མཛད་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་དགོངས་འགྲེལ་གྱིས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་གསུམ་གྱི་དགོངས་པ་བསྟན་པ་དེ་གཉིས་ཀྱིས་ཡུམ་གྱི་མདོ་ལ་སོགས་པ་ངེས་པའི་དོན་ཡིན་པའི་གཞུང་བཙུགས་པར་འཆད་དོ། །དེ་ཡང་ཀུན་རྫོབ་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་ལ་སྐུར་བ་འདེབས་པ་དང་། ཐ་སྙད་དུ་མེད་པ་རྟག་པ་ལ་སོགས་པའི་དངོས་པོ་དང་

有，彼皆不能悟入勝義。為除彼等增減執故而說，以破說無生等隨言執著，故顯凡說無生滅等，皆依勝義增上而說。由是應許於名言中有生滅等，故除損滅。依他起相由依仗他緣力而生非自然生，故名生無自性。諸有智者，凡依緣生，即便許為自性本空。此同《無熱惱問經》云：「**諸依緣生即無生，彼中非有生自性。**」此說緣生，無自性生，故依他起，非以從因緣生即成實有。若不爾者，幻等妄法，亦當皆成實事。由無諦實與幻無別，故《解深密經》，密意宣說依他如幻。由是因緣，若執無常等事為勝義有，即遍計執。如所遍計而不成實，故說遍計執為相無自性，此除增益。

གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་དེ་བཞིན་དུ་ཡོད་པར་སྒྲོ་འདོགས་པ། དོན་དམ་པ་ལ་མི་འཇུག་པ་དེ་དག་གི་སྒྲོ་སྐུར་གྱི་འཛིན་པ་བསལ་བའི་དོན་དུ་གསུངས་ཏེ། སྐྱེ་བ་མེད་པ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་པ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་བཀག་པས་ནི་སྐྱེ་འགག་མེད་པ་ལ་སོགས་པ་བསྟན་པ་དོན་དམ་པའི་དབང་དུ་མཛད་པར་བསྟན་ལ་དེས་ནི་ཐ་སྙད་དུ་སྐྱེ་འགག་སོགས་ཡོད་པར་འདོད་དགོས་པས་སྐུར་འདེབས་སེལ་ལོ། །གཞན་དབང་རྐྱེན་གཞན་གྱི་དབང་གིས་སྐྱེའི་བདག་ཉིད་ཁོ་ནས་མི་སྐྱེ་བས་སྐྱེ་བ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་བཤད་པ་ནི་མཁས་པ་རྣམས་བརྟེན་ནས་འབྱུང་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་ཉིད་དོ་ཞེས་འདོད་པས། མ་དྲོས་པས་ཞུས་པ་ལས། གང་ཞིག་རྐྱེན་ལས་སྐྱེས་པ་དེ་མ་སྐྱེས། །དེ་ལ་སྐྱེ་བའི་རང་བཞིན་ཡོད་མ་ཡིན། །ཞེས་རྐྱེན་ལས་སྐྱེས་པ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་སྐྱེས་པར་བསྟན་པ་དང་འདྲའོ། །དེས་ན་རྒྱུ་རྐྱེན་ལས་སྐྱེ་བས་གཞན་དབང་ཡང་དག་པར་ཡོད་མི་དགོས་ཏེ། གཞན་དུ་ན་སྒྱུ་མ་ལ་སོགས་པའི་བརྫུན་པ་རྣམས་ཀྱང་བདེན་པའི་དངོས་པོར་འགྱུར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་བདེན་པར་མེད་པ་སྒྱུ་མ་དང་ཁྱད་པར་མེད་པ་ལ་དགོངས་ནས་དགོངས་འགྲེལ་ལས་གཞན་དབང་སྒྱུ་མ་བཞིན་དུ་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟ་བས་ན་དེ་ལ་མི་རྟག་པ་ལ་སོགས་པ་དོན་དམ་པར་ཡོད་པར་བཟུང་བའི་དོན་ནི་ཀུན་བརྟགས་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་ཇི་ལྟར་བཏགས་པ་བཞིན་མ་གྲུབ་པས་ཀུན་བརྟགས་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་ཏེ་འདིས་སྒྲོ་འདོགས་སེལ་ལོ། །གཞན་གྱི་དབང་ཉིད་ལ་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་ངོ་བོར་ཞེན་པ་ཡིན་

又於依他起性執為遍計所執者，須為顯示如其所執相自性中無依他起，故於依他起勝義無性，說名相無自性，亦無乖違。《解深密經》，由遍計執無自相故，說名相無自性。餘二自性，不由無自相故，名相無自性者，以餘二性勝義無性，即遍計執由自相成相無自性之義。是此宗所許。故勝義中由無自相名相無自性，離增益執。由名言中有自相成相自性故，離損減執，最為明顯。

故依他起若無自相則謗因果，同瑜伽師其差別者，此宗是說於勝義中無有自相，瑜伽師說若有自相即勝義有。《解深密經》說於色等增益自性差別中依他起法皆無自相，是依他起遍計執空之義。此宗亦如清辯論師，許為所著之境，與前說同。復有難云：有諸經中說一切

ཞིང་དེ་ལྟར་བཟུང་བའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་གཞན་དབང་མེད་པར་བསྟན་
དགོས་པས་གཞན་དབང་དོན་དམ་པར་མ་གྲུབ་པ་ཉིད་ལ་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་
མེད་པར་གསུངས་པ་མི་འགལ་ལོ། །དགོངས་འགྲེལ་ལས་ཀུན་བརྟགས་རང་
གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་མེད་པས་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་བཤད་ཅིང་ངོ་
བོ་ཉིད་གཞན་གཉིས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་
མེད་པར་མ་གསུངས་པ་ནི། ངོ་བོ་ཉིད་གཞན་གཉིས་དོན་དམ་པར་མ་གྲུབ་པ་
ཉིད་ཀུན་བརྟགས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་
བཤད་པའི་དོན་དུ་འདི་པ་འདོད་ཅིང་། དོན་དམ་པར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་
གྲུབ་པ་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའི་དོན་ཡིན་པས་སྒྲོ་འདོགས་དང་བྲལ་ལ་ཐ་
སྙད་དུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོད་པས་སྐྱུར་
འདེབས་སྤོང་བར་ཤིན་ཏུ་གསལ་ལོ། །དེས་ན་གཞན་དབང་རང་གི་མཚན་ཉིད་
ཀྱིས་མ་གྲུབ་ན་རྒྱུ་འབྲས་ལ་སྐུར་འདེབས་སུ་འགྲོ་བ་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བ་དང་
འདྲ་ལ་ཁྱད་པར་ནི་འདི་པས་དོན་དམ་པར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པར་སྨྲ
ལ་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་ན་དོན་དམ་པར་ཡོད་
དགོས་ཞེས་སྨྲ་བའོ། །དགོངས་འགྲེལ་ལས་གཟུགས་སོགས་ལ་འདི་དང་འདིའོ་
ཞེས་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་བཏགས་པའི་ངོ་བོར་གཞན་དབང་གི་ཆོས་དེ་རྣམས་
རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པས་ཀུན་བརྟགས་ཀྱིས་གཞན་དབང་སྟོང་པར་
གསུངས་པའི་དོན་ནི་འདི་པས་ཀྱང་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་ལྟར་ཞེན་ཡུལ་ལ་འདོད་པ

法皆無自性及無生等，是不了義，解深密經等顯示彼經密意義故。《中觀明論》答彼難云：「**是故雖顯密意，然是了義，亦無相違。以即成立說無生等是了義故，與現見等離相違故，破除隨言起執著故，如解深密經云。**」次引經說，依法無我勝義無性，說無生等文。言是故者，謂解深密經說，是一切法勝義諦故，亦是無性之所顯故，名為勝義無自性性。其無自性，即此經說一切諸法唯無自性故。《解深密經》，解釋此經說無性等所有密意，破除隨言所起執著成立了義。中觀諸師，由於勝義許無生等，而許世俗生等，故於宣說無生等語，非是隨言而起執著。此宗意謂若執全無生滅等是隨言執著，若於勝義許無生等，

སྤྱིར་བཤད་པ་དང་འདྲའོ། །གཞན་ཡང་དབུ་མ་སྣང་བར། མདོ་སྡེ་ཁ་ཅིག་ལས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ནི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་མ་སྐྱེས་པ་ཞེས་སོགས་གསུངས་པ་ནི་དྲང་དོན་ཡིན་ཏེ། དགོངས་འགྲེལ་ལ་སོགས་པ་ལས་མདོའི་དོན་གྱི་དགོངས་པ་བསྟན་ནོ་ཞེས་བརྗོད་པའི་ལན་དུ་དེའི་ཕྱིར་དགོངས་པ་བསྟན་པ་ཡང་ངེས་པའི་དོན་ཉིད་དུ་འགལ་བར་མི་བྱེད་དོ། །དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་སྐྱེ་བ་མེད་པ་ལ་སོགས་པ་བསྟན་པ་ངེས་པའི་དོན་ཉིད་དུ་བསྒྲུབ་པའི་ཕྱིར་དང་མཐོང་བ་ལ་སོགས་པ་དང་འགལ་བ་སྤང་བའི་ཕྱིར་དང་། སྒྲ་ཇི་བཞིན་དུ་རྟོག་པ་བསལ་བའི་ཕྱིར། འཕགས་པ་དགོངས་པ་ངེས་པར་འགྲེལ་པ་དེ་ཉིད་ལས། ཞེས་ཆོས་བདག་མེད་པའི་དོན་དམ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ལ་དགོངས་ནས་མ་སྐྱེས་པ་སོགས་གསུངས་པ་དྲངས་སོ། །དེའི་ཕྱིར་ཞེས་པ་ནི་དགོངས་འགྲེལ་ལས་དོན་དམ་པ་ཡང་ཡིན་ལ་ཆོས་རྣམས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པས་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ་ཡང་ཡིན་པས་དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་འདིས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཁོ་ན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཞེས་པ་ལ་བཤད་དོ། །འདིས་ནི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་སོགས་གསུངས་པའི་དགོངས་པ་དགོངས་འགྲེལ་གྱིས་བཀྲལ་ཏེ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་འཛིན་པ་བཀག་ནས་ངེས་དོན་དུ་སྒྲུབ་པར་བཤད་དོ། །དབུ་མ་པས་དོན་དམ་པར་སྐྱེ་བ་མེད་པ་ལ་སོགས་པ་ཁས་ལེན་ཅིང་ཀུན་རྫོབ་པའི་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་འདོད་པས་སྐྱེ་བ་མེད་པ་ལ་སོགས་པ་བསྟན་པ་ལ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་དུ་མི་ཞེན་ཞེས་གསུངས་པས་སྐྱེ་འགག་ལ་སོགས་པ་ཡེ་མེད་དུ་འཛིན་པ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་འཛིན་པ་ཡིན་གྱི། དེ་

非是隨言而起執著。

設有難云：若如是者，第二法輪說無自性及無生等，此經說彼是未了義即成相違。以由此經成立彼等是了義故。《中觀明論》雖斷此諍，然其意趣，謂說是未了義，與顯其密意成立了義。若是一經雖成相違，然非一經，僅同是第二法輪。此如般若心經中，未明顯加勝義及諦實之簡別，直云無色等，不可唯如所說隨言執著，更須引釋，故非了義。引釋之理，謂勝義中，無眼耳等，非名言無，故須更加勝義等簡別。由是因緣，如十萬般若，於所破上已加勝義簡別者，義謂成立如言了義。故說第二法輪是未了義者，義謂非指一切第二法輪。

《解深密經》於說無性無生滅等，雖破隨言執唯是實，然未破除

དག་དོན་དམ་པར་མེད་པར་འདོད་པ་ནི་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་འཛིན་པ་མིན་པའི་ལུགས་སོ། །གལ་ཏེ་དེ་ལྟ་ཡིན་ན་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་དང་སྐྱེ་བ་མེད་པ་སོགས་བཤད་པའི་འཁོར་ལོ་གཉིས་པ་དྲང་དོན་དུ་མདོ་འདིས་བཤད་པ་འགལ་ཏེ། དེ་དག་མདོ་འདིས་ངེས་དོན་དུ་སྒྲུབ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེ་ན། འདིའི་འགལ་སྤོང་དབུ་མ་སྣང་བ་ལས་མཛད་མོད་ཀྱང་དགོངས་པ་ནི། དྲང་དོན་དུ་གསུངས་པ་དང་དགོངས་པ་བསྟན་ནས་ངེས་དོན་དུ་སྒྲུབ་པ་གཉིས་མདོ་གཅིག་ཡིན་ན་འགལ་མོད་ཀྱང་འཁོར་ལོ་བར་པ་ཙམ་དུ་གཅིག་པ་ཡིན་གྱི་མདོ་གཅིག་མིན་ནོ། །དེ་ཡང་ཤེས་རབ་སྙིང་པོ་ལྟ་བུ་མདོ་དེའི་ནང་དུ་དོན་དམ་པ་དང་བདེན་པའི་ཁྱད་པར་གསལ་བར་མ་སྦྱར་བར་གཟུགས་མེད་ཅེས་པ་ལ་སོགས་པ་བསྟན་པ་ནི་ཇི་ལྟར་བསྟན་པ་དེ་ཙམ་གྱིས་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་གཟུང་དུ་མི་རུང་བས་གཞན་དུ་དྲངས་དགོས་པས་དྲང་དོན་ནོ། །འདྲེན་ལུགས་ནི་མིག་དང་རྣ་བ་ལ་སོགས་པ་དོན་དམ་པར་མེད་ཀྱི་ཐ་སྙད་དུ་མེད་པ་མིན་པས་དོན་དམ་པ་ལ་སོགས་པའི་ཁྱད་པར་སྦྱར་དགོས་ཞེས་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་བྱས་ན་ཤེར་ཕྱིན་འབུམ་པ་ལྟ་བུ་དགག་བྱ་ལ་དོན་དམ་པ་ལ་སོགས་པའི་ཁྱད་པར་སྦྱར་བ་རྣམས་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པའི་ངེས་དོན་དུ་གྲུབ་ཅེས་པའི་དོན་ཡིན་པས། འཁོར་ལོ་གཉིས་པ་དྲང་དོན་དུ་གསུངས་པ་དེ་གཉིས་པ་ཐམས་ཅད་མིན་ཞེས་པའི་དོན་ནོ། །འདི་ཡང་དགོངས་འགྲེལ་ལས་ངོ་བོ་ཉིད་དང་སྐྱེ་འགག་སོགས་མེད་པར་གསུངས་པ་ལ་དེ་ཁོ་ནའོ་སྙམ་དུ་འཛིན་པའི་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་འཛིན་པ་བཀག་ཀྱང་། དོན་དམ་པར་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ

於勝義中執無性等為隨言執。合觀前後，若執無有自相之性，及生滅等，是隨言執。此經宣說，由無自相，名相無性，亦是破除勝義中有。由許名言有自相故，故如上釋。

總之惟為趣大乘者，轉第二輪，彼於所破勝義簡別有加未加，如後經說不可隨言而起執著。應知猶如前經所說，謂生滅等於勝義無於名言有，是為《解深密經》所釋。故許《解深密經》是樹立《十萬般若》等為了義之經。此解釋初說，為不了義之理，易解不說。若作是思，諸瑜伽師所立三相，若非此經之義，豈許全非任何經義耶？《中觀明論》（蓮花戒造）云：「**《解深密經》，《入楞伽經》，《厚嚴經》等，遮遣外境成立唯心。有時不破心自性者，是為隨順未能頓證一切諸法皆無自性，須漸導者意樂而說。**」謂彼經中共有二機，為能頓證一切

སོགས་སུ་འཛིན་པ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་འཛིན་པའི་དོན་དུ་བྲིས་ནས་དེ་འགོག་པ་མ་གསུངས་ལ། གོང་འོག་བསྒྲིགས་ན་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ངོ་བོ་དང་སྐྱེ་འགག་སོགས་མེད་པར་འཛིན་པ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་འཛིན་པ་ཡིན་ཀྱང་མདོ་འདིར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པས་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་བཤད་པ་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་བཀག་པ་ལ་བཞེད་ཅིང་། ཐ་སྙད་དུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་བཞེད་པའི་གནད་ཀྱིས་དེ་ལྟར་འཆད་དོ། །མདོར་བསྟན་ཐེག་ཆེན་ལ་ཞུགས་པ་ལ་འཁོར་ལོ་གཉིས་པ་གསུངས་པ་དེ་ལ་དགག་བྱ་ལ་དོན་དམ་པའི་ཁྱད་པར་སྦྱར་བ་དང་མ་སྦྱར་བ་གཉིས་བྱུང་བའི་ཕྱི་མའི་མདོ་ནས་འབྱུང་བ་བཞིན་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་མི་གཟུང་བར་སྔ་མ་ནས་འབྱུང་བ་བཞིན་སྐྱེ་འགག་ལ་སོགས་པ་དོན་དམ་དུ་མེད་ཅིང་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པར་ཤེས་པར་གྱིས་ཤིག་ཅེས་དགོངས་འགྲེལ་གྱིས་འགྲེལ་པས་དགོངས་འགྲེལ་ནི་ཡུམ་འབུམ་པ་ལྟ་བུ་རྣམས་ངེས་དོན་དུ་གཞུང་འཛུགས་པའི་མདོར་བཞེད་དོ། །འདི་དག་གིས་དང་པོ་དྲང་དོན་དུ་འགྲེལ་ཚུལ་ནི་གོ་བར་ཟད་དོ། །གལ་ཏེ་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བའི་མཚན་ཉིད་གསུམ་གྱི་འཇོག་ལུགས་མདོ་འདིའི་དོན་མིན་ན་མདོ་གང་གི་ཡང་དོན་མིན་པར་བཞེད་དམ་སྙམ་ན། དབུ་མ་སྣང་བ་ལས་དགོངས་འགྲེལ་དང་ལང་གཤེགས་དང་རྒྱན་སྟུག་པོ་བཀོད་པ་སོགས་ལས་ཕྱི་རོལ་བཀག་ནས་སེམས་ཙམ་གྱི་ལུགས་སུ་བསྒྲུབས་པའི་སྐབས་འགའ་ཞིག་ཏུ་སེམས་ལ་རང་བཞིན་མ་བཀག་པ་ནི། ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་མེད་པ་ཅིག་ཅར་དུ་རྟོགས་མི་ནུས་པ་རིམ་གྱིས་བཀྲི་དགོས་པ་

諸法皆無自性所化而說，及為前機，故須分別立彼經義。

藏譯靜命論師諸論，雖未如前明說決擇三相之理，然此二師意趣相同。如瑜伽師所釋《解深密經》三相之義，非是經義。清辯解為中觀道軌，詳如《中觀明論》中說。

若能詳知二派釋經之理，即能了解諸大論師無量正理，及釋經軌。

**己四、顯示破勝義有以何正理而為上首分二：**

**庚初、明理所破，庚二、如何破除。今初：**

若許諸法於名言中有自相性，而除彼外，說所破事名為實有，或真實有，或勝義有，其相云何？

此中若未善解執實有等執著之理，或彼如何執所破之總相。唯依

རྣམས་ཀྱི་བསམ་པ་དང་མཐུན་པར་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། ཞེས་གསུངས་པས། མདོ་དེ་དག་ལས་ཅིག་ཅར་དུ་ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་ནུས་པའི་གདུལ་བྱ་ལ་བཤད་པ་དང་སྔ་མ་གཉིས་ཀ་ཡོད་པས་ཆ་ཕྱེ་ནས་མདོའི་དོན་དུ་འཇོག་གོ །སློབ་དཔོན་ཞི་བ་འཚོའི་གཞུང་འགྱུར་བ་རྣམས་ལས་མཚན་ཉིད་གསུམ་གཏན་ལ་འབེབས་ཚུལ་སྔར་བཤད་པ་བཞིན་གསལ་བར་མ་བྱུང་ཡང་སློབ་དཔོན་གཉིས་ཀ་དགོངས་པ་གཅིག་ཏུ་ཡོད་དོ། །དགོངས་འགྲེལ་ལས་མཚན་ཉིད་གསུམ་གསུངས་པའི་དོན་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བ་དག་གིས་ཇི་ལྟར་བཀྲལ་བ་མདོའི་དོན་མིན་པར་དབུ་མའི་དོན་དུ་འགྲེལ་པའི་ལམ་སྲོལ་འདི་ནི་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་ཀྱིས་ཕྱེ་བཞིན་ཏུ་ནི་དབུ་མ་སྙིང་པོ་ལས་བཤད་དེ། ཚུལ་གཉིས་ཀྱིས་མདོ་འགྲེལ་ཚུལ་ཞིབ་ཏུ་ཤེས་ན་ཤིང་རྟ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱི་རིགས་པའི་རྣམ་འགྱུར་དང་གསུང་རབ་འགྲེལ་ཚུལ་དུ་མ་ཞིག་ཤེས་སོ། །

བཞི་པ་ལ་གཉིས། རིགས་པའི་དགག་བྱ་ངོས་གཟུང་བ་དང་། དེ་ཇི་ལྟར་འགོག་པའོ། །དང་པོ་ནི། གལ་ཏེ་ཆོས་རྣམས་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཙམ་ཞིག་ཐ་སྙད་དུ་འདོད་ན། འོ་ན་དེ་ཙམ་མིན་པའི་བདེན་པ་དང་ཡང་དག་པ་དང་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པ་ཞེས་བརྗོད་པའི་དགག་བྱ་དེ་ཇི་འདྲ་བ་ཞིག་སྙམ་ན། འདིར་བདེན་པར་གྲུབ་པ་སོགས་སུ་འཛིན་པའི་འཛིན་ལུགས་སམ་དེས་ཇི་འདྲ་ཞིག་ཏུ་གཟུང་བའི་དགག་བྱའི་སྤྱི་ལེགས་པོར་མ་ཤར་བར་དེ་རྣམས་སུ་གྲུབ་པ་མི་སྲིད་ཅེས་པའི་བརྫ་འཇགས་པ་ཙམ་ལ་བརྟེན་ནས། དེ་ལྟར་

於無實等名，而說眾多若如是有有此違害，及非彼有有此能立，然終未能善解其義，故明所破極為切要。此如論說：「**地等勝義非大種性。**」其釋論《分別熾然》云：「**所言義者，是所知故，說名為義，即是所觀，所了增語。所言勝者，是第一名。總云勝義者，謂此是義，亦是最勝，故名勝義。又勝之義，名為勝義，以是殊勝無分別智之義故。又順勝義，謂證勝義隨順慧中，有彼勝義，故名隨順勝義。**」三中後說，是此處義。《分別熾然論》云：「**勝義有二。一謂無作行轉出世無漏，永無戲論。二謂有作行轉，隨順福智資糧，世間淨智，有諸戲論。今即以此為宗差別，故無過失。**」此中亦許觀擇勝義所有理智，非唯聖人後得理智。由是因緣，中觀諸師與餘宗師，觀事有無，云於勝義

གྲུབ་ན་གནོད་པ་འདི་ཡོད་དང་མ་གྲུབ་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་འདིའོ་ཞེས་མང་དུ་སྨྲས་ཀྱང་དོན་ལེགས་པོར་མི་གོ་བས་དགག་བྱ་ངོས་བཟུང་བ་ནི་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེའོ། །དེ་ཡང་ས་ལ་སོགས་པ་དོན་དམ་པར་འགྲུབ་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་མ་ཡིན་ཞེས་གསུངས་པའི་འགྲེལ་པར་རྟོག་གེ་འབར་བ་ལས། དོན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཤེས་པར་བྱ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དོན་ཏེ་བརྟག་པར་བྱ་བ་དང་གོ་བར་བྱ་བ་ཞེས་བྱ་བའི་ཐ་ཚིག་གོ །དམ་པ་ཞེས་པ་ནི་མཆོག་ཅེས་བྱ་བའི་ཚིག་གི་སྒྲ་ཡིན་ནོ། །དོན་དམ་པ་ཞེས་བསྡུ་བ་ནི་དེ་དོན་ཡང་ཡིན་ལ་དམ་པ་ཡང་ཡིན་པས་དོན་དམ་པའོ། །ཡང་ན་དམ་པའི་དོན་ཏེ་རྣམ་པར་མི་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས་དམ་པའི་དོན་ཡིན་པས་དམ་པའི་དོན་ཏོ། །ཡང་ན་དོན་དམ་པ་དང་མཐུན་པ་སྟེ་དོན་དམ་པ་རྟོགས་པ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཤེས་རབ་ལ་དོན་དམ་པ་དེ་ཡོད་པས་དོན་དམ་པ་དང་མཐུན་པའོ་ཞེས་གསུམ་གསུངས་པའི་ཕྱི་མ་ནི་སྐབས་ཀྱི་དོན་ཡིན་ཏེ་རྟོག་གེ་འབར་བ་ལས། དོན་དམ་པ་ནི་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། དེ་ལ་གཅིག་ནི་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་མེད་པར་འཇུག་པའི་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པ་ཟག་པ་མེད་པ་སྤྲོས་པ་མེད་པའོ། །གཉིས་པ་ནི། མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་དང་བཅས་པར་འཇུག་པ་བསོད་ནམས་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཚོགས་ཀྱི་རྗེས་སུ་མཐུན་པ་དག་པ་འཇིག་རྟེན་པའི་ཡེ་ཤེས་ཞེས་བྱ་བ་སྤྲོས་པ་དང་བཅས་པ་སྟེ༑ འདིར་དེ་དམ་བཅས་པའི་ཁྱད་པར་ཉིད་དུ་བཟུང་བས་ཉེས་པ་མེད་དོ་ཞེས་གསུངས་ཏེ། དོན་དམ་དཔྱོད་པའི་རིགས་ཤེས་ཀྱང་དེར་འདོད་དགོས་ཀྱི་འཕགས་པའི་རྗེས་ཐོབ་ཀྱི་རིགས་ཤེས་ཁོ་ན་མིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ན་དབུ་མ་པ་དང་

無彼事者，義謂於觀勝義智前，無有彼事，云彼非有。此師論中除此之外更無明說。智藏論師《二諦論》等，《中觀莊嚴論》及自釋中亦無明說。《中觀明論》云：「**於真實義，由聞思修所成諸慧，一切皆是無倒心故，同名勝義，以此之義是最勝故。然有現證不現之別，彼等皆由意樂增上了知此等一切諸法皆唯無生。故言勝義無生者，即說正智者不成立彼等之生。**」此說三慧，由境是勝義，故皆假名勝義。由以正智不成其生，故說由彼意樂增上名為無生。二無我義，由具正理名之為勝。樂斷障者，為證此故而發希求，及是無倒勝智境義，是故說為真實勝義。如是真實，亦指理智，由彼增上名無自性，非名言識。

གཞན་དག་ཡོད་མེད་དཔྱོད་པའི་གཞི་དེ་དོན་དམ་པར་མེད་ཅེས་པའི་དོན་ནི་གཞི་དེ་དོན་དམ་དཔྱོད་པའི་རིགས་ངོར་མེད་པ་སྟེ་དེས་མ་གྲུབ་ཅེས་པའོ། །སློབ་དཔོན་འདིའི་གཞུང་གི་སྐོར་ནས་དེ་ལས་གསལ་བམ་བཤད་ལ་སློབ་དཔོན་ཡེ་ཤེས་སྙིང་པོའི་བདེན་གཉིས་ཀྱི་སྐོར་དང་དབུ་མ་རྒྱན་རང་འགྲེལ་དང་བཅས་པ་ལས་ཀྱང་གསལ་བར་ངེས་བཟུང་བ་མི་སྣང་ངོ་། །དབུ་མ་སྣང་བ་ལས། ཡང་དག་པའི་དོན་ཐོས་པ་དང་། བསམ་པ་དང་། བསྒོམ་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་ནི་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པའི་ཡུལ་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དོན་དམ་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ། འདིའི་དོན་དམ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །མངོན་སུམ་དང་བརྒྱུད་པས་བྱས་པའི་ཁྱད་པར་ནི་ཡོད་དེ། དེ་དག་གི་བསམ་པའི་དབང་གིས་དངོས་པོ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་མ་སྐྱེས་པ་ཁོ་ནར་ཤེས་སོ། །དེས་ན་འདི་སྐད་དུ་དོན་དམ་པར་སྐྱེ་བ་མེད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འདི་དག་ཡང་དག་པའི་ཤེས་པས་སྐྱེ་བར་མ་གྲུབ་པའོ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བཤད་པར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་ཤེས་རབ་གསུམ་ནི་ཡུལ་དོན་དམ་ཡིན་པས་དོན་དམ་དུ་བཏགས་ནས་བཤད་ལ། ཡང་དག་པའི་ཤེས་པས་སྐྱེ་བར་མ་གྲུབ་པས་དེའི་བསམ་པའི་དབང་གིས་མ་སྐྱེས་པར་བཤད་ཅིང་། བདག་མེད་གཉིས་ནི་རིགས་པ་དང་ལྡན་པས་དམ་པ་ཡང་ཡིན་ལ་སྒྲིབ་པ་སྤང་འདོད་པས་རྟོགས་བྱའི་ཆེད་དུ་དོན་དུ་གཉེར་བ་དང་ཡེ་ཤེས་དམ་པ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པའི་དོན་ཏེ་ཡུལ་ཡིན་པས་དོན་དམ་མཚན་ཉིད་པར་བཤད་དོ། །དེ་བཞིན་དུ་ཡང་དག་པ་ཡང་རིགས་ཤེས་ལ་བྱས་ནས་དེའི་དབང་གིས་རང་བཞིན་མེད་ཀྱི་ཐ་སྙད་པའི་

或指真實性體，觀真實相亦無所有。是《莊嚴釋論》中說，若法生等是真實有，則以能量諸法勝義真實義慧應能成立，然以彼慧不能成立，故說生等非是諸法真實中有，即彼名為勝義無生。

若爾如何有生名真實有耶？譬如幻化象馬所依木塊等物，於迷亂目現象馬時，不可說是唯於識前現似彼相，非木等物現似彼相。如是苗芽現從種生，亦不可說，唯於識前現似彼生，非是彼苗從彼種生。

若爾苗芽自從種生，應即勝義生，答云無過。如幻化事，雖彼自體現為象馬，然由眼識迷亂之力，乃如是現，非從本來因緣所生即現為彼。若不爾者，於不迷眼亦應亂現。如是從種生諸苗芽，亦由於諸名言識前如是顯現增上而立，非諸苗芽由自體性增上而生。由是因緣，若謂不由自能緣心顯現增上安立，而執苗芽由自體性增上而生，

ཤེས་པས་མིན་པ་དང་།  ཡང་ན་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་ངོ་བོ་ལ་བྱས་ནས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་རྣམ་པར་དཔྱད་ན་མེད་དོ་ཞེས་རྒྱན་གྱི་འགྲེལ་བཤད་ལས་བཤད་དོ། །དངོས་པོའི་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་ཡོད་ན་དེ་དག་གི་དོན་དམ་པ་དང་དེ་ཁོ་ན་འཇལ་བའི་བློས་འགྲུབ་དགོས་ན་དེས་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་མ་གྲུབ་ཅེས་སྟོན་པ་ཡིན་པས་དེ་ཉིད་ལ་དོན་དམ་པར་སྐྱེ་བ་མེད་པ་ཞེས་ཀྱང་བྱའོ། །འོ་ན་སྐྱེ་བ་ཇི་འདྲ་ཞིག་ཏུ་གྲུབ་ན་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་གྲུབ་པ་ཡིན་སྙམ་ན།  དཔེར་ན་སྒྱུ་མའི་རྟ་གླང་དུ་སྤྲུལ་པའི་གཞི་ཤིང་དང་བོང་བ་ལ་སོགས་པ་དེ་མིག་བསླད་པ་ལ་རྟ་གླང་དུ་སྣང་བ་ན་དེའི་ཤེས་པ་ལ་དེར་སྣང་བ་ཙམ་ཡིན་གྱི་ཤིང་ལ་སོགས་པ་དེར་མི་སྣང་ཞེས་སྨྲ་མི་ནུས་པ་བཞིན་དུ།  མྱུ་གུ་ས་བོན་ལས་སྐྱེ་བར་སྣང་བ་ན་ཤེས་པ་ལ་དེར་སྣང་བ་ཁོ་ནར་ཟད་ཀྱི་དེ་དེ་ལས་སྐྱེས་པ་མིན་ནོ་ཞེས་བྱར་མི་རུང་ངོ་། །འོ་ན་མྱུ་གུ་རང་ངོས་ནས་ས་བོན་ལས་སྐྱེས་པས་དོན་དམ་པའི་སྐྱེ་བའོ་སྙམ་ན།  སྐྱོན་མེད་དེ་སྤྲུལ་གཞིའི་ངོས་ནས་ཀྱང་རྟ་གླང་དུ་སྣང་བ་ཡོད་མོད་ཀྱང་མིག་བསླད་པའི་ཤེས་པའི་དབང་གིས་དེ་ལྟར་སྣང་བ་ཡིན་གྱི་རང་གི་གཙུག་མའི་རྒྱུ་རྐྱེན་ལས་དེར་སྣང་དུ་བསྐྱེད་པ་མིན་ཏེ།  གཞན་དུ་མིག་མ་བསླད་པ་ལ་ཡང་དེར་སྣང་བར་འགྱུར་རོ། །དེ་བཞིན་དུ་ས་བོན་ལས་མྱུ་གུ་སྐྱེ་བ་ཡང་ཐ་སྙད་པའི་བློ་ལ་དེ་ལྟར་སྣང་བའི་དབང་གིས་མ་བཞག་པར་མྱུ་གུ་རང་གི་གནས་ལུགས་ཀྱི་དབང་གིས་སྐྱེ་བ་མིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཡིན་པ་ལ་རང་གི་ཡུལ་ཅན་གྱི་བློའི་སྣང་བའི་དབང་གིས་མ་བཞག་པར་མྱུ་གུ་རང་གི་གནས་

即是執為有勝義生。依此應知言勝義生及真實生，亦應了知一切餘法有無勝義及真實義，諦實生等。此如《中觀明論》云：「**彼於一切有情現有實體，故由有情意樂增上，見一切法虛妄自性，應當說名唯世俗有。**」謂從無始習氣所生諸世俗心，於勝義無性亂見為有，即由彼故，於諸有情現有實事。故由有情意樂增上立為有者，名世俗有。此相違品即勝義有。故應依此而說，一切自續中觀諸宗，亦皆同此。

又如二種俱生我執，雖非唯由不觀察心顯現增上而能安立為名言有。然由於名言識顯現增上，無有餘量能為違害，即能安立為名言有。在此宗中由如是識顯現增上所立名言自性，亦許為有。故簡別云：「**若非由其自能緣心顯現增上之所安立。**」

ལུགས་ཀྱི་དབང་གིས་སྐྱེ་བ་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ནི་དོན་དམ་པར་སྐྱེ་བ་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ཡིན་ལ། དེས་དོན་དམ་པ་དང་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་སྐྱེ་བ་ཡོད་ཅེས་པ་ཡང་ཤེས་པར་བྱ་ལ་ཆོས་གཞན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་དམ་པར་དང་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་དང་བདེན་པའི་སྐྱེ་བ་སོགས་ཡོད་མེད་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱའོ། །འདི་ནི་དབུ་མ་སྣང་བ་ལས༔ དེས་ཀྱང་ཕྱོག་ཆགས་ཐམས་ཅད་ལ་ཡང་དག་པར་དངོས་པོའི་བདག་ཉིད་ལྟ་བུར་ཉེ་བར་སྟོན་པ་མཐོང་བར་འགྱུར་ཏེ། དེའི་ཕྱིར་དེ་དག་གི་བསམ་པའི་དབང་གིས་དངོས་པོ་བརྟན་པའི་ངོ་བོ་ཐམས་ཅད་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པ་ཁོ་ནའོ་ཞེས་བྱའོ། །ཞེས་དོན་དམ་པར་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་ཡོད་པར་འཁྲུལ་བའི་བློ་ཀུན་རྫོབ་པ་ཐོག་མ་མེད་པའི་བག་ཆགས་ལས་བྱུང་བ་དེས་སེམས་ཅན་རྣམས་ལ་ཡང་དག་པའི་དངོས་པོ་ཡོད་པ་ལྟར་སྟོན་པས་དེ་དག་གི་བསམ་པའི་དབང་གིས་ཡོད་པ་ལ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པར་གསུངས་པས། དེའི་བཟློག་ཕྱོགས་ལ་དོན་དམ་པར་ཡོད་པར་བྱ་དགོས་པས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་བཤད་དེ་དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ལུགས་ཀྱང་འདི་དང་འདྲའོ། །བདག་འཛིན་ལྷན་སྐྱེས་གཉིས་ལྟ་བུ་མ་དཔྱད་པའི་བློ་ལ་སྣང་བའི་དབང་གིས་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པར་འཇོག་མི་ནུས་ཀྱང༔ ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པ་ཚད་མ་གཞན་གྱིས་མི་གནོད་པ་ལ་སྣང་བའི་དབང་གིས་ནི་ཐ་སྙད་དུ་དོན་ཡོད་པར་འཇོག་ནུས་སོ། །འདི་པའི་ལུགས་ལ་འདི་འདྲ་བའི་ཤེས་པ་ལ་སྣང་བའི་དབང་གིས་བཞག་པའི་ཐ་སྙད་པའི་གནས་ལུགས་ཀྱང་ཡོད་པས་རང་གི་ཡུལ་ཅན་གྱི་བློའི་སྣང་བའི་དབང་གིས་མ་བཞག་པའི་ཞེས་ཁྱད་

若彼諸事由實執境空所顯空性，雖許是彼諸事勝義實性，然說彼性若非由其自能緣心顯現增上之所安立，而由實性增上所立，亦不得成。由此應知空空之義。上說實執，即是此宗俱生實執(即俱生法執)。不善言說諸有情類，雖不合執彼等名義，然有義執。故實執境若於彼有，即能出過。謂應堪忍觀擇究竟正理之所觀擇，及應許有無分之事，應具自性三差別等。然執有彼等，卻非實執之義，以破彼執仍不能成無實義故。若未善解此宗實執之義，謂凡理智有所量事，即是實有，昔諸先覺，亦有許此。或許理智全無有境，或有妄辨，理智比量，立境有無。

總應先知俱生法我執義。凡破法我一切正理，應知皆是或正破此或此支分。聽聞講說思惟，當觀於自身此執，能有幾許違害，應知是

པར་སྨྲོས་སོ། །བདེན་འཛིན་གྱི་ཡུལ་ངེས་གཞི་དེ་དག་སྟོང་པའི་སྟོང་ཉིད་དེ་དག་གི་དོན་དམ་པའི་གནས་ལུགས་སུ་འདོད་མོད་ཀྱང་དེ་དག་ཀྱང་རང་གི་ཡུལ་ཅན་ལ་སྣང་བའི་དབང་གིས་བཞག་པ་མིན་པའི་གནས་ལུགས་ཀྱི་དབང་གིས་མ་གྲུབ་པའོ། །འདིས་ནི་སྟོང་པ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་དོན་ཡང་ཤེས་པར་བྱའོ། །སྔར་བཤད་པའི་བདེན་འཛིན་དེ་ནི་འདི་པའི་ལུགས་ཀྱི་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་བདེན་འཛིན་ཡིན་ལ་བརྡ་མི་ཤེས་པའི་སེམས་ཅན་ལ་ཡང་དེ་དག་གི་མིང་དོན་སྦྱོར་བའི་ཚུལ་གྱིས་འཛིན་པ་མེད་ཀྱང་དོན་ཡོད་དོ། །དེས་ན་བདེན་འཛིན་གྱི་ཡུལ་དེར་གྲུབ་ན་མཐར་ཐུག་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་དཔྱད་བཟོད་དང་ཆ་མེད་ཀྱི་དངོས་པོ་དང་རང་བཞིན་ཁྱད་པར་གསུམ་ལྡན་སོགས་སུ་ཡོད་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་འཕེན་ནུས་ཀྱི་དེ་དག་ཏུ་འཛིན་པ་བདེན་འཛིན་གྱི་དོན་མིན་ཏེ། དེ་དག་བཀག་ཀྱང་བདེན་མེད་ཀྱི་དོན་མི་འགྲུབ་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་པའི་བདེན་འཛིན་གྱི་དོན་ལེགས་པོར་ངེས་མ་ཟིན་པས་རིགས་ཤེས་ལ་གཞལ་བྱ་ཡོད་ན་བདེན་གྲུབ་ཏུ་སོང་ནས་སྔོན་གྱིས་མཁས་པ་དག་ཀྱང་ཁ་ཅིག་དེ་ཉིད་འདོད་ལ། ལ་ལ་རིགས་ཤེས་ཡུལ་མེད་དང་། གཞན་དག་རིགས་པ་དང་རྗེས་དཔག་གི་ལྡོག་པ་ཕྱེ་ནས་ཡུལ་ཡོད་མེད་དུ་འཇོག་གོ། མདོར་ན་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་ལྷན་སྐྱེས་འདི་ངོས་ཟིན་པར་བྱས་ལ་ཆོས་བདག་འགོག་པའི་རིགས་པ་ཐམས་ཅད་འདི་འགོག་པ་དངོས་དང་དེའི་ཡན་ལག་ཏུ་ཤེས་པར་བྱས་ཏེ། མཉན་པ་དང་བཤད་པ་དང་བསམ་པས་རང་རྒྱུད་ཀྱི་འཛིན་པ་དེ་ལ་ཅི་ཙམ་ཞིག་གནོད་དུ་སོང་བ་ཡང་ཡང་བརྟག་པ་ནི་གདམས་པའི་དོན་པོར་ཤེས་

為主要教授。自部餘宗說無我時，亦如是觀。

**庚二、如何破除：**

破除如是所破之理，以何為主？此宗破除所破之因，除一二外，皆依不見係屬之因。《中觀莊嚴論》說，依《楞伽經》，及《父子相見會》，以離一異因為能立。《中觀明論》說金剛支理，破有無生，破四句生，及離一異。亦說緣起因，此即見相違因。顯示他宗相違究竟者，謂隨自他部所許何事，先依時間，或依方分，或依心識緣境相等，顯示無有非多分集無分之法。次即成立具足多分。於一法上具多分性，雖名言義容不相違，然勝義中分與有分二性異者，則無係屬。若一性者，諸分應一，有分應多，由顯此過，破除諸法於勝義有，此即勵力解說提婆，「**離節無餘指**」等道理。

པར་བྱ་སྟེ། རང་སྡེའི་བདག་མེད་འཆད་པའི་སྐབས་གཞན་དུ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་བལྟའོ༏ ༐

གཉིས་པ་ནི། དེ་ལྟ་བུའི་དགག་བྱ་དེ་འགོག་པའི་རིགས་པའི་གཙོ་བོ་གང་ལ་བྱེད་ཅེ་ན། ལུགས་འདིའི་དགག་བྱ་འགོག་པའི་རྟགས་ནི་འགའ་ཟླུང་མ་གཏོགས་པ་འབྲེལ་ཟླ་མ་དམིགས་པའི་རྟགས་ལ་བརྟེན་ནས་བྱེད་ལ། དེ་ཡང་ལང་ཀར་གཤེགས་པ་དང་ཡབ་སྲས་མཇལ་བ་ལས་གསུངས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་གཅིག་དང་དུ་བྲལ་གྱི་རྟགས་ཉིད་ཀྱིས་སྒྲུབ་པ་ནི་དབུ་མ་རྒྱན་ལས་བཤད་དེ། དབུ་མ་སྣང་བ་ལས་ནི་རྡོ་རྗེ་གཟེགས་མ་དང་ཡོད་མེད་སྐྱེ་འགོག་དང་མུ་བཞི་སྐྱེ་འགོག་དང་གཅིག་དང་དུ་བྲལ་ཡང་གསུངས་ལ། རྟེན་འབྲེལ་གྱི་གཏན་ཚིགས་ཀྱང་གསུངས་ཏེ་དེ་ནི་འགལ་ཟླ་དམིགས་པའི་རྟགས་སོ། །ཕ་རོལ་ལ་འགལ་འདུ་སྟོན་པའི་མཚམས་མཐར་ཐུག་པ་ནི། རང་གཞན་སྡེ་པས་ཇི་འདྲ་ཞིག་ཁས་བླངས་པ་ལ་ཡང་དུས་ཀྱི་རིམ་པ་འམ་ཡུལ་གྱི་ཆ་འམ་ཤེས་པའི་ཡུལ་གྱི་རྣམ་པ་སོགས་ཆ་དུ་མ་མེད་པའི་ཆ་མེད་མི་སྲིད་པར་བསྟན་ནས། ཆ་དུ་མ་དང་ལྡན་པར་གྲུབ་པ་ན་ཆོས་གཅིག་ཆ་དུ་མའི་བདག་ཉིད་དུ་ཡོད་པ་ཐ་སྙད་པའི་དོན་ལ་མི་འགལ་མོད་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པ་ལ་ནི་ཆ་དང་ཆ་ཅན་གཉིས་ངོ་བོ་ཐ་དད་ན་འབྲེལ་མེད་དང་ངོ་བོ་གཅིག་ན་ཆ་རྣམས་གཅིག་ཏུ་འགྱུར་བ་དང་ཆ་ཅན་དུ་མར་འགྱུར་བའི་གནོད་པ་བསྟན་ནས་ཆོས་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པ་འགོག་སྟེ། འཕགས་པ་ལྟས༏ ཚིགས་ལས་སོར་མོ་གཞན་མེད་དེ། ཞེས་སོགས་གསུངས་པའི་རིགས་

譬如破他生時，常與無常二品決斷，破從常生。於無常中，同不同時二品決斷，破同時生。不同時中先壞未壞二品決斷，破從壞生。先未壞生，有無間隔二品決斷，破間隔生，此等稍易。次從無間隔生中，謂一切體全無間隔，及一分無隔，二品決斷。若如初說，二時應雜，譬如極微二塵相鄰，一切體分全無間隔，則雜一處。若如後說，則有支分，故成世俗。此是中觀明論所說，顯示過難究竟界齊，即於分及有分觀一異破，如破他生，亦說眾多違害理門。智藏論師，《二諦論》中破實有時，根本道理即破四生，其究竟違害，亦與靜命父子相同。此等皆是隨行龍猛廣大理路，樂於正理求廣慧者，應當修學。若知自續宗中此諸道理，餘宗道理亦易了解，故不廣說。

པ་ལ་རྩལ་དུ་བཏོན་ནས་འཆད་པའོ། །དཔེར་ན། གཞན་སྐྱེ་འགོག་པ་ལ་ཡང་རྟག་མི་རྟག་གཉིས་སུ་ཁ་ཚོན་བཅད་ནས་རྟག་པ་ལས་སྐྱེ་བ་བཀག །མི་རྟག་པ་ལ་དུས་མཉམ་མི་མཉམ་གཉིས་སུ་བཅད་ནས་དུས་མཉམ་ལས་སྐྱེ་བ་བཀག མི་མཉམ་པ་ལ་ཞིག་མ་ཞིག་གཉིས་སུ་བཅད་ནས་ཞིག་པ་ལས་སྐྱེ་བ་བཀག སྔ་མ་ཞིག་པ་ལས་སྐྱེ་བ་ལ་བར་དུ་ཆོད་མ་ཆོད་གཉིས་སུ་བཅད་ནས་ཆོད་པ་ལས་སྐྱེ་བ་བཀག་སྟེ་དེ་རྣམས་འགོག་པ་ཙུང་སྣའོ། །དེ་ནས་མ་ཆོད་པ་ལས་སྐྱེ་བ་ལ་བདག་ཉིད་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་མ་ཆོད་པ་དང་ཕྱོགས་རེས་མ་ཆོད་པ་གཉིས་སུ་བཅད་ནས་སྔ་མ་ལྟར་ན་དུས་ཅན་གཉིས་འདྲེས་དགོས་ཏེ། དཔེར་ན་རྡུལ་ཕྲ་རབ་འདབ་ཆགས་པ་གཉིས་བདག་ཉིད་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་བར་མ་ཆོད་ན་ཡུལ་གཅིག་ཏུ་འདྲེ་དགོས་པ་ལྟར་རོ། །ཕྱི་མ་ལྟར་ན་ཆ་དང་བཅས་པས་ཀུན་རྫོབ་པར་འགྱུར་རོ།། ཞེས་དབུ་མ་སྣང་བ་ལས་འཆད་དེ། གནོད་པ་སྟོན་མཚམས་མཐར་ཐུག་པ་ནི་ཆ་ཅན་ལ་གཅིག་ཐ་དད་ཀྱི་བརྟག་པ་བྱས་ནས་འགོག་པ་འདིའོ། །དེས་ན་གཞན་སྐྱེ་ལྟ་བུ་ཞིག་འགོག་པ་ལ་ཡང་གནོད་བྱེད་སྟོན་པའི་རིགས་པའི་སྒོ་མང་ངོ།། སློབ་དཔོན་ཡེ་ཤེས་སྙིང་པོས་བདེན་གཉིས་སུ་བདེན་གྲུབ་འགོག་པའི་རིགས་པའི་དངོས་གཞི་མུ་བཞི་སྐྱེ་འགོག་ལ་མཛད་པའི་གནོད་པ་མཐར་གཏུགས་པ་ཡང་ཞི་བ་འཚོ་ཡབ་སྲས་དང་འདྲའོ། །འདི་དག་ཀྱང་མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བའི་རིགས་པའི་ལམ་ཆེན་པོ་སྟེ་རིགས་པ་ལ་བློ་གྲོས་པར་འདོད་པས་བསླབ་པར་བྱའོ། །རང་རྒྱུད་ཀྱི་ཕྱོགས་ལ་འདི་དག་གི་རིགས་པ་ཤེས་ན་གཞན

# 《辨了不了義善說藏論》卷四

**丁二、應成中觀師如何解釋聖者諸論分二：**
**戊初、如何解說人法有無自性，戊二、顯示破勝義有以何正理而為上首。**
**初中分三：**
**己初、說破人法自性之差別，己二、明此是釋聖者意趣不共之理，**
**己三、斷除此理與經相違。初中分二：**
**庚初、明破自相之性是其差別，庚二、明所破已顯示彼無。今初：**

佛護論師造中論釋，清辯於彼雖出眾過，然未宣說二無我義有所不同。觀音禁亦云：「**於名言中了知內外緣起如幻能作所作，於勝義中知無自性，即聖父子、清辯、佛護等宣說中道諸師，顯示般若波羅蜜多之理。**」此說名言幻有，勝義無性，二師相同。智藏、靜命、蓮

རྣམས་ཀྱི་རིགས་པ་ཡང་བདེ་བླག་ཏུ་ཤེས་པར་འགྱུར་བས་རྒྱ་མ་བསྐྱེད་དོ། །

གཉིས་པ་ཐལ་འགྱུར་བ་རྣམས་ཀྱིས་འཕགས་པའི་དགོངས་པ་ཇི་ལྟར་བཀྲལ་བ་ལ་གཉིས། གང་ཟག་དང་ཆོས་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་ཇི་ལྟར་བཤད་པ་དང་། དོན་དམ་དུ་གྲུབ་པ་འགོག་པའི་རིགས་པའི་གཙོ་བོ་གང་ཡིན་བསྟན་པའོ། །དང་པོ་ལ་གསུམ། གང་ཟག་དང་ཆོས་ལ་རང་བཞིན་འགོག་པའི་ཁྱད་པར་བཤད་པ་དང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་འཕགས་པའི་དགོངས་པ་འགྲེལ་ཚུལ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་བསྟན་པ་དང་། ཚུལ་དེ་ལ་མདོ་སྡེ་རྣམས་དང་འགལ་བ་སྤང་བའོ། །དང་པོ་ལ་གཉིས། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་འགོག་པ་ཁྱད་པར་ཡིན་པར་བསྟན་པ་དང་། དགག་བྱ་དེ་ངོས་བཟུང་ནས་ཇི་ལྟར་མེད་པ་བསྟན་པའོ། །དང་པོ་ནི། སློབ་དཔོན་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་ཀྱིས་རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱི་འགྲེལ་པ་མཛད་པ་ལ། ལེགས་ལྡན་གྱིས་སྐྱོན་མང་པོ་བཟུང་ཡང་བདག་མེད་གཉིས་ལ་མི་མཐུན་པ་ཡོད་པའི་སྒོ་ནས་སྐྱོན་མ་བརྗོད་ལ། སྤྱན་རས་གཟིགས་བརྟུལ་ཞུགས་ཀྱིས་ཀྱང་། ཐ་སྙད་དུ་ཕྱི་ནང་གི་རྟེན་འབྲེལ་སྒྱུ་མ་ཙམ་དུ་བྱ་བ་བྱེད་ནུས་སུ་ཡོད་ཅིང་དོན་དམ་པར་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་ཤེས་པ་ནི། འཕགས་པ་ཡབ་སྲས་དང་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་དང་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་ལ་སོགས་པ་དབུ་མའི་ལམ་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་ཚུལ་བསྟན་པའོ་ཞེས་འཆད་དེ། ཐ་སྙད་དུ་སྒྱུ་མ་ཙམ་དུ་ཡོད་པ་དང་དོན་དམ་པར་ངོ་

花戒等，亦未宣說佛護、月稱宗與自宗中無我有別。月稱論師則許佛護如實解釋聖者意趣，與自建立勝義世俗理無差別。然說自宗不共餘中觀師所釋。《入中論釋》云：「**如除《中論》，餘論解此空性法時，無不倒說。**」如是智者定當了知我等此宗所說諸法及答諸難，如空性法，非他論有。故有說云：「**經部宗師說為勝義，即中觀師許為世俗，當知此說全未了知中論真實。**」於婆沙宗，亦如是說。其後又云：「以出世法等同世法，不應理故，故諸智者，當知此宗是不共法。」

བོ་ཉིད་མེད་ཚུལ་ལ་སློབ་དཔོན་གཉིས་འདྲ་བར་བཤད་དོ། །ཡེ་ཤེས་སྙིང་པོ་དང་ཞི་བ་འཚོ་དང་ཀ་མ་ལ་ཤཱི་ལ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་དང་ཟླ་བ་གྲགས་པའི་ལུགས་དང་རང་གི་ལུགས་གཉིས་ལ་བདག་མེད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཡོད་པའི་ཚུལ་མ་བཤད་དོ། །ཟླ་བ་གྲགས་པས་ནི་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་ཀྱིས་འཕགས་པའི་དགོངས་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་བཀྲལ་བས་དེ་དང་རང་གི་དོན་དམ་པ་དང་ཀུན་རྫོབ་པའི་འཇོག་ཚུལ་ཁྱད་པར་མེད་པར་བཞེད་ལ། རང་གི་ལུགས་ནི་དབུ་མ་པ་གཞན་གྱིས་བཀྲལ་བ་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པར་བཤད་དེ། འཇུག་འགྲེལ་ལས། ཇི་ལྟར་དབུ་མའི་བསྟན་བཅོས་མ་གཏོགས་པར་བསྟན་བཅོས་གཞན་ལས་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ་བའི་ཆོས་འདི་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་མི་བརྗོད་པ་དེ་བཞིན་དུ། ཁོ་བོ་ཅག་གིས་འདིར་ལུགས་གང་ཞིག་བརྒལ་ལན་དང་བཅས་པར་བཤད་པའི་ལུགས་འདི་ནས་འབྱུང་བ་དེ་ཡང་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ཆོས་ལྟར་བསྟན་བཅོས་གཞན་ན་མེད་དོ་ཞེས་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ངེས་པར་མཛད་དུ་གསོལ་ལོ།། དེའི་ཕྱིར་ཁ་ཅིག་གིས་མདོ་སྡེ་པ་རྣམས་ཀྱི་ལུགས་དོན་དམ་པར་སྨྲས་པ་དེ་ཉིད་དབུ་མ་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་འདོད་དོ་ཞེས་སྨྲས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་དབུ་མའི་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མངོན་པར་མི་ཤེས་པ་ཁོ་ནས་སྨྲས་པ་ཡིན་නོ་ཞེས་ཤེས་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་ཤིང་བྱེ་བྲག་ཏུ་སྨྲ་བའི་ལུགས་ལ་ཡང་དེ་ལྟར་གསུངས་པའི་མཐར་འདི་ལྟར་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཆོས་ནི་འཇིག་རྟེན་པའི་ཆོས་དང་མཚུངས་པར་མི་རིགས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ལུགས་འདི་ནི་ཐུན་མོང་མ

此以自宗不共餘中觀師為因，若說下二部所說，勝義許為中觀世俗法者，安立彼尚未解中觀真實。此中理由，謂自宗中雖於名言亦不許有自相法故。以彼皆是從自相上而安立故。於二諦中隨失其一，亦失餘一，不壞二諦出世間法，與壞二諦世間之法，隨在二諦何諦相同，皆不應理。故聖者此宗，非僅勝義，即在世俗，與實事宗亦不相共。《二諦論自釋》，引頌云：「**餘所許勝義，即他許世俗，如餘許為母，亦許為他妻。**」疏雖說為龍猛所造，然依《入中論釋》即知其非。其疏造者，傳是靜命，或是同名，或是附借，然非製造《中觀莊嚴》等論者。以此說造論所為時，破攝量真實疏故。《二諦論自釋》說：「能取所取，如其顯現，若謂全無，既違現量，亦違世間。」疏解此義為

ཡིན་པའོ་ཞེས་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ངེས་པར་བྱའོ་ཞེས་གསུངས་སོ། །རང་གི་ལུགས་དབུ་མ་པ་གཞན་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་གཏན་ཚིགས་ཀྱིས་དོན་སྨྲ་གཉིས་ཀྱིས་དོན་དམ་པར་སྨྲས་པ་རྣམས་དབུ་མ་པའི་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་འདོད་པས་དབུ་མའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མི་ཤེས་པར་འཇོག་པའི་རྒྱུ་མཚན་ནི་རང་གི་ལུགས་ལ་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ཆོས་མི་འདོད་ལ་དེ་དག་ནི་དེའི་སྟེང་ནས་འཇོག་པ་ཤ་སྟག་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །བདེན་པ་གཉིས་གང་རུང་གཅིག་ལས་ཉམས་ན་ཅིག་ཤོས་ལས་ཀྱང་ཉམས་པར་འགྱུར་བས་བདེན་གཉིས་ཀྱི་ཚུལ་ལས་མ་ཉམས་པའི་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཆོས་ནི་བདེན་གཉིས་ལས་ཉམས་པའི་འཇིག་རྟེན་པའི་ཆོས་དང་བདེན་གཉིས་གང་དུ་ཡང་མཚུངས་པར་མི་རིགས་པས་འཕགས་པའི་ལུགས་འདི་ནི་དོན་དམ་དུ་མ་ཟད་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་དངོས་པོར་སྨྲ་བའི་གྲུབ་མཐའ་དང་ཐུན་མོང་བ་མ་ཡིན་ནོ། །བདེན་གཉིས་རང་འགྲེལ་ལས། གཞན་གྱིས་དོན་དམ་བྱས་གང་ཡིན། །དེ་ནི་གཞན་གྱི་ཀུན་རྫོབ་སྟེ། །གཞན་གྱི་མར་འདོད་གང་ཡིན་པ། །གཞན་གྱི་ཆུང་མར་ཡང་འདོད་བཞིན། །ཞེས་ཁུངས་སུ་དྲངས་པ་དེ་གླུ་སློབ་ཀྱི་ཡིན་ཞེས་འགྲེལ་བཤད་ལས་འཆད་མོད་ཀྱང་དེ་མིན་པར་འདུག་འགྲེལ་གྱིས་ཤེས་སོ། །འགྲེལ་བཤད་དེ་རྩོམ་པ་པོ་ཞི་བ་འཚོ་ཡིན་ཞེས་པ་ཡང་མིང་མཐུན་པའམ་ཁ་གཡར་བ་ཡིན་གྱི་དབུ་མ་རྒྱན་ལ་སོགས་པ་རྩོམ་མཁན་ནི་མིན་ཏེ། འདིས་བསྟན་བཅོས་རྩོམ་པའི་དགོས་པ་བཤད་པ་ཚད་མའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་བསྡུས་པའི་འགྲེལ་པར་བཀག་པའི་ཕྱིར་དང་། གཟུང་འཛིན་ཧི་

應理故。又《入中論釋》出他難云：「**由勝義無生故，破自他生。然色受等現比所得，此等自性定從他生，若不許此，何說二諦，應唯一諦，故有他生。**」此是上文破自相因果時，謂於勝義破彼，而破他生，雖應道理，然於名言有自性生或自相生，須許他生。若不許此，則於世俗亦無諦實，應無世諦。為答此難，於二諦中如次成立無自相生。此是對許勝義無生，及於名言有自相生之中觀師而為成立，非對實事諸師。中觀二師既有如是所破差別，故不應說月稱論師何故於彼特別破斥。

**庚二、明所破已顯示彼無分二：**

**辛初、明分別俱生增益所執顯示彼無，**

ལྟར་སྣང་བ་བཞིན་དུ་མེད་པར་སྨྲ་བ་མངོན་སུམ་དང་འགལ་ཞིང་གྲགས་པས་ཀྱང་གནོད་པར་བདེན་གཉིས་རང་འགྲེལ་ལས་བཤད་པ་སྨྲ་སོར་བཞག་གི་དོན་འཐད་ཕྱོགས་སུ་འགྲེལ་བའི་ཕྱིར་རོ། །གཞན་ཡང་འཇུག་འགྲེལ་ལས། དོན་དམ་པར་སྐྱེ་བ་མེད་པས་བདག་དང་གཞན་ལས་སྐྱེ་བ་དགག་ལ་རག་མོད། གཟུགས་དང་ཚོར་བ་ལ་སོགས་པ་གང་དག་མངོན་སུམ་དང་རྗེས་སུ་དཔག་པ་དག་གིས་དམིགས་པ་དེ་དག་གི་རང་བཞིན་གདོན་མི་ཟ་བར་གཞན་ལས་སྐྱེ་བར་འགྱུར་རོ། །ཅི་སྟེ་དེ་ལྟར་མི་འདོད་ན་ནི་བདེན་པ་གཉིས་ཅི་སྟེ་བརྗོད་དེ་བདེན་པ་གཅིག་པོ་ནར་འགྱུར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་གཞན་ལས་སྐྱེ་བ་ཡོད་པ་ཉིད་དོ། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། གོང་དུ་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པའི་རྒྱུ་འབྲས་བཀག་པ་ལ་དོན་དམ་པར་དེ་བཀག་ནས་གཞན་སྐྱེ་འགོག་པ་རིགས་ཀྱང་ཐ་སྙད་དུ་རང་བཞིན་ནམ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་སྐྱེ་བའི་གཞན་སྐྱེ་འདོད་དགོས། དེ་མི་འདོད་ན་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་བདེན་པ་མེད་པས་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པ་མེད་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་རྒོལ་བ་ལ་རིམ་པ་བཞིན་དུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་སྐྱེ་བ་བདེན་པ་གཉིས་ཆར་དུ་མེད་པར་བསྒྲུབས་ཏེ། འདི་ནི་དབུ་མ་པ་དོན་དམ་པར་མི་སྐྱེ་ཡང་ཐ་སྙད་དུ་རང་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་སྐྱེ་བ་ཡོད་པར་འདོད་པ་ལ་སྒྲུབ་ཀྱི་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་ལ་མིན་པས། དབུ་མ་པ་གཉིས་ལ་དགག་བྱའི་ཁྱད་པར་དེ་ཙམ་ཡོད་ན་སླ་བ་གྲགས་པས་དེ་ལ་དམིགས་བསལ་ཅན་གྱི་དགག་པ་ཅིའི་ཕྱིར་མ་མཛད་ཅེས་སྨྲ་བར་མི་རིགས་སོ།།

གཉིས་པ་ལ་གཉིས། ཀུན་བཏགས་དང་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་སྒྲོ་འདོགས་ཀྱིས་

**辛二、依聲聞藏解釋佛說二無我義。今初：**

若爾，如何執著是執自相有耶？此當敘說諸宗所許。謂如云此補特伽羅，造如是業，受如是果，立假名時彼必追求補特伽羅假名之義，為即自蘊是補特伽羅耶？抑離諸蘊別有義耶？若於一異義等，隨得一品而為補特伽羅安立之處，乃能安立造業者等。若無所得，即不能立。是故若覺補特伽羅唯假立名，猶不滿足，而更觀察尋求彼名假施設處，為是何事乃可安立，即是安立補特伽羅為自相有。自部婆沙乃至中觀自續諸師，皆如是許。如是安立色受等有為無為一切諸法，下至經部，於遣質礙唯無遮上安立虛空，凡是許為以量成立，立為有者，皆須尋求各各名言所詮之義。為如何有？尋求之義，若無所得，即便

བཟུང་ཚུལ་བསྟན་ནས་དེ་མེད་པར་བསྟན་པ་དང་། ཉན་ཐོས་ཀྱི་སྡེ་སྣོད་ལ་བརྟེན་ནས་ཀྱང་བདག་མེད་གཉིས་གསུངས་པའི་དོན་བཤད་པའོ། །དང་པོ་ནི། འོ་ན་ཇི་འདྲ་ཞིག་ཏུ་བཟུང་ན་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་བཟུང་བ་ཡིན་ཞེ་ན། འདི་ལ་ཐོག་མར་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བའི་ལུགས་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། གང་ཟག་འདིས་ལས་འདི་བྱས་སོ། །འབྲས་བུ་འདི་མྱོང་ངོ་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་བཏགས་པ་ལ་རང་གི་ཕུང་པོ་འདི་ཉིད་གང་ཟག་ཡིན་ནམ་འོན་ཏེ་དེ་དག་ལས་དོན་གཞན་ཞེས་གང་ཟག་གི་ཐ་སྙད་བཏགས་པ་དེའི་དོན་བཙལ་ཏེ། དོན་གཅིག་པའམ་དོན་ཐ་དད་ལ་སོགས་པའི་ཕྱོགས་གང་རུང་ཞིག་རྙེད་ནས་གང་ཟག་དེ་འཇོག་ས་བྱུང་ན་ལས་གསོག་པ་པོ་ལ་སོགས་པར་འཇོག་ནུས་ལ། མ་རྙེད་ན་འཇོག་མི་ནུས་པས་གང་ཟག་གི་ཐ་སྙད་བཏགས་པ་ཙམ་གྱིས་མི་ཚིམ་པར་དེའི་ཐ་སྙད་གང་ལ་བཏགས་པའི་གདགས་གཞི་དེ་ཇི་ལྟར་ཡིན་དཔྱད་ཅིང་བཙལ་ནས་འཇོག་ན་གང་ཟག་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་འཛིན་པ་ཡིན་ཏེ། རང་སྡེ་བྱེ་བྲག་ཏུ་སྨྲ་བ་ནས་དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པའི་བར་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་དེ་བཞིན་དུ་འདོད་དོ། །དེ་བཞིན་དུ་གཟུགས་དང་མྱོང་བ་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་འདུས་བྱས་དང་། འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་ཆོས་ཐ་ན་མདོ་སྡེ་པས་ཐོགས་པའི་རེག་བྱ་རྣམ་པར་བཅད་ཙམ་གྱི་མེད་དགག་ལ་ནམ་མཁའ་བཞག་པ་ཡན་ཆད་ཀྱང་རུང་སྟེ་ཚད་མས་གྲུབ་པར་འདོད་པ་ཐམས་ཅད་ཡོད་པར་འཇོག་པ་ན་རང་རང་གི་མིང་གི་ཐ་སྙད་འཇུག་པའི་འཇུག་གཞིའི་དོན་དེ་ཇི་འདྲ་ཞིག་ཏུ་གྲུབ་པ་བཙལ་བ་ན་དེས་རྙེད་པའི་དོན་མེད་ན་ཡོད་པར

不能安立為有。與彼相違，乃立為有。因明論中，唯有作為，說名自相。《對法經》等，如火熱性表不共他，說名自相。與此由自相有，所說自相，極不相同。月稱師宗，由如是門所立之有，雖於名言亦不許可。自宗安立名言之理，如《顯句論》云：「**復次，所依之身，及所依頭，其能別法依者碕鈷（譯音）依者羅侯，皆是世間名言支分，不觀察有。猶如假立補特伽羅等皆可有故，此喻非理。**」此謂他云：如世間說，碕鈷之身，羅侯之頭，雖離身頭，無異能別，然就分別，可有**事**（所依之事）**法**（能依之法），如是說堅為地自相，雖離堅硬，別無有地，然亦可立如是言說。次答彼云：由說身頭遂起覺心，緣取彼二為所別事。次欲了知是誰之身，誰之頭耶？說者亦為遮遣非是碕鈷羅侯所有身頭，隨順世間言說而說，碕鈷羅侯為能別法，除聽者疑，

འཇོག་མི་ནུས་པས་དེ་ལས་བཟློག་པ་ལ་ཡོད་པར་འཇོག་གོ །ཏིག་གེའི་གཞུང་
ནས་དོན་བྱེད་ནུས་པ་པོ་ན་ལ་རང་མཚན་དང་། མངོན་པའི་མདོ་ལ་སོགས་པར་
གཞན་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པར་མཚོན་པ་མེའི་ཚ་བ་ལྟ་བུ་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་
དུ་བཤད་པ་དང་། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་མཚན་ནི་ཆེས་ཤིན་ཏུ་
མི་འདྲའོ། །ཀློ་བའི་ཞབས་ཀྱི་ལུགས་ནི་དེ་འདྲ་བའི་སྒོ་ནས་ཡོད་པར་འཇོག་པ་ནི་
ཐ་སྙད་དུ་ཡང་མི་བཞེད་པས་རང་གི་ཐ་སྙད་འཇོག་ལུགས་ནི་ཚིག་གསལ་ལས།
གཞན་ཡང་ལུས་ཀྱི་རྟེན་ཅན་ཁྱད་པར་དུ་བྱེད་པ་འཇིག་རྟེན་པའི་ཐ་སྙད་ཀྱི་ཡན་
ལག་ཏུ་གྱུར་པ་མ་བརྟགས་ན་གྲུབ་པ་རྟེན་པ་པོ་མཆི་གུ་དང་། མགོ་ཡི་རྟེན་ཅན་
རྟེན་པ་པོ་སྒྲ་གཅན་ནི་གང་ཟག་ལ་སོགས་པ་བཏགས་པ་ལྟར་ཡོད་པའི་ཕྱིར་དཔེ་
འདི་རིགས་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་སོ། །འདིས་ནི་འཇིག་རྟེན་ན་མཆི་གུའི་
ལུས་དང་སྒྲ་གཅན་གྱི་མགོ་ཞེས་ཐ་སྙད་བྱེད་པ་ལ་ལུས་དང་མགོ་ལས་ཐ་དད་པའི་
ཁྱད་པར་མེད་ཀྱང་རྟོག་ངོར་གཞི་ཆོས་ཙུང་བ་བཞིན་དུ་སའི་རང་གི་མཚན་ཉིད་སྲ་
བ་ཞེས་པ་ལ་ཡང་སྲ་བ་མིན་པའི་ས་མེད་ཀྱང་དེ་ལྟ་བུའི་ཐ་སྙད་བྱེད་དོ་ཞེས་པའི་
ལན་དུ། ལུས་དང་མགོ་ཞེས་པའི་སྒྲ་ལས་དེ་གཉིས་ལ་དམིགས་པའི་བློ་སྐྱེས་པ་
ན་ཁྱད་གཞིར་བཟུང་ནས་གང་གི་ལུས་དང་གང་གི་མགོ་ཡིན་སྙམ་དུ་ཤེས་པར་
འདོད་པ་ན། སྟོན་པ་པོས་ཀྱང་མཆི་གུ་དང་སྒྲ་གཅན་མིན་པའི་ལུས་དང་མགོ་
ཡིན་པ་བསལ་བར་འདོད་ནས་འཇིག་རྟེན་པའི་བརྡའི་རྗེས་སུ་བྱེད་པ་ཁྱད་པར་གྱི་
ཆོས་མཆི་གུ་དང་སྒྲ་གཅན་གྱི་སྒྲས་ཉན་པ་པོའི་དོགས་པ་སེལ་བ་ནི་རིགས་ན།

可為應理。然無有地，非是堅硬，而云堅性是地自相，無有如上疑可除故，法喻不同。答後又說喻不成過，其所別事所依身頭，與能別法能依碕銡及羅侯羅，於世名言，相異而有，故說彼二為無異法，喻不得成。

此中若求何為施設假名所依，而無異義可得，唯於羅侯之頭，名羅侯故。若求碕銡與碕銡身，亦無異義可獲得故，其論後文復設問答破彼執云：**「設作是言僅見爾許，然離身頭無餘異義，故喻得成。答云：非爾，世間名言無有如是觀察轉故，世間諸事皆不觀察立為有故。」**謂他諍云：就聽者前，雖有爾許事法然觀察彼名言義時，離身頭外別無碕銡羅侯可得，故彼事法仍不得成，此是前說他宗立有諸法之軌。答云所言有者，就世名言，彼非如是觀察而立，是無觀察而安立故。

སྦྲ་བ་མིན་པའི་ས་མེད་པས་ས་ཡི་རང་གི་མཚན་ཉིད་སྦྲ་བའོ་ཞེས་པ་ལ་དོགས་པ་དེ་འདྲ་བསལ་རྒྱུ་མེད་པའི་ཕྱིར་དཔེ་དོན་གཉིས་མི་མཚུངས་སོ་ཞེས་ལན་མཛད་ནས༑ དཔེ་མ་གྲུབ་པའི་རྒྱུ་མཚན་གཞན་ཞིག་ཀྱང་སྟོན་ཏེ་ཁྱད་པར་གྱི་གཞི་རྟེན་ལུས་དང་མགོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་གྱི་ཆོས་བརྟེན་པ་མཆི་གུ་དང་སྒྲ་གཅན་འཛིན་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་དུ་ཐ་དད་དུ་གྲུབ་པས་དེ་གཉིས་ཐ་དད་མེད་པའི་དཔེར་མ་གྲུབ་པོ་ཞེས་འཆད་དོ། །འདི་ལ་ཐ་སྙད་འདོགས་པའི་གཞི་གང་ཡིན་བརྩལ་ན་དོན་ཐ་དད་པ་མི་སྲིད་དེ་སྒྲ་གཅན་གྱི་མགོ་ལ་སྒྲ་གཅན་དུ་བརྗོད་བྱས་པའི་ཕྱིར་དང་མཆི་གུ་དང་དེའི་ལུས་ཞེས་པའི་དོན་བརྩལ་ན་སོ་སོར་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལ་བརྒལ་ལན་མཛད་ནས་བསལ་བར་གསུངས་ཏེ། ལུང་དེའི་འགྲེལ་ཉིད་ནས། གལ་ཏེ་དེ་ཙམ་ཞིག་དམིགས་པས་ལུས་དང་མགོ་ལས་ཐ་དད་པའི་དོན་གཞན་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་དཔེ་གྲུབ་པ་ཉིད་དོ་ཞེ་ན། དེ་ནི་དེ་ལྟར་མ་ཡིན་ཏེ། འཇིག་རྟེན་པའི་ཐ་སྙད་ལ་དེ་ལྟར་རྣམ་པར་དཔྱོད་པ་མི་འཇུག་པའི་ཕྱིར་དང་། འཇིག་རྟེན་པའི་དངོས་པོ་རྣམས་ནི་མ་བརྟགས་པར་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་སོ། །ཉན་པ་པོའི་ངོར་གཞི་ཆོས་དེ་ཙམ་ཞིག་ཡོད་ཀྱང་ཐ་སྙད་དེའི་དོན་ལ་བརྟགས་པ་ན་ལུས་དང་མགོ་ལས་སོ་སོར་གྲུབ་པའི་མཆི་གུ་དང་སྒྲ་གཅན་མི་སྲིད་པས་དེ་དག་གཞི་ཆོས་སུ་མ་གྲུབ་པོ་ཞེས་རྩོད་པ་ནི་སྔར་བཤད་པའི་གཞན་གྱིས་ཆོས་རྣམས་ཡོད་པར་འཇོག་ལུགས་སོ།།

ཡོད་པ་ནི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་དུ་ཡིན་ལ་དེ་ལ་ནི་དཔྱད་པ་དེ་ལྟར་བྱས་ནས་འཇོག་པ་མ་ཡིན་གྱི་མ་དཔྱད་པར་འཇོག་གོ་ཞེས་ལན་མཛད་དོ། །དཔྱད་ནས་

若觀察立則不能立，於不觀察安立之理，論後又云：「**猶如觀察，則離色等別無異我，然依諸蘊世間世俗許此是有，羅候碲鈷亦許如是，故喻不成。**」此說安立補特伽羅之理。謂如說言，天授之色、天授之心、若觀彼名所依天授及彼色心為如何有。非彼諸法即是天授，亦非離色心等有餘天授可得，非有推求所得之義，可立天授，故云無我。此乃無有自相天授，非是天授都無所有，以依諸蘊世俗有故，前二譬喻亦如是立。

安立諸法之理，論後又云：「**如是觀察，則離堅等，別無地等異體所相。離所相外，亦無異體無依能相。雖則如是，然世俗有。故諸論師，唯依互相觀待門中安立為有。**」此說安立地與堅等能所相時。若復如前尋求能相所相名言所詮之事，有所得義方安立者，則皆不能

འཇོག་ན་འཇོག་མི་ནུས་པ་དང་། མ་དཔྱད་པར་འཇོག་ལུགས་ཀྱང་ལུང་དེའི་འགྲོ་ཉིད་ནས་ཇི་ལྟར་རྣམ་པར་དཔྱད་ན་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ལས་ཐ་དད་པར་བདག་མེད་མོད་ཀྱི་འོན་ཀྱང་ཕུང་པོ་ལ་བརྟེན་ནས་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་འདི་ཡོད་པ་ཉིད་ཡིན་ལ་དེ་བཞིན་དུ་སྒྲ་གཅན་དང་མཆི་གུ་གཉིས་ཀྱང་ཡིན་པས་དཔེ་གྲུབ་པ་མེད་དོ་ཞེས་གང་ཟག་འཇོག་ཚུལ་གསུངས་སོ། །ལྷས་བྱིན་གྱི་གཟུགས་ལྷས་བྱིན་གྱི་སེམས་ཞེས་བརྗོད་པ་ལ་ཡང་ཐ་སྙད་དེ་གང་བཏགས་པའི་གཞི་ལྷས་བྱིན་དང་དེའི་གཟུགས་དང་སེམས་ཇི་ལྟར་གྲུབ་དཔྱད་པ་ན་ཆོས་དེ་དག་ཀྱང་ལྷས་བྱིན་མིན་ལ་དེའི་གཟུགས་སེམས་སོགས་ལས་དོན་གཞན་དུ་ཡང་ལྷས་བྱིན་མི་རྙེད་པས་དཔྱད་ཅིང་བཙལ་ནས་རྙེད་པའི་དོན་ལ་ལྷས་བྱིན་འཇོག་ས་མེད་པ་ནི་བདག་མེད་མོད་ཀྱི་ཞེས་པའོ། །དེ་ནི་ལྷས་བྱིན་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པ་ཡིན་གྱི་ལྷས་བྱིན་མེད་པ་མིན་པས་ཕུང་པོ་ལ་བརྟེན་ནས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པ་བཞིན་དུ་དཔེ་གཉིས་ཀྱང་འཇོག་ཅེས་པའོ། །ཆོས་རྣམས་ཀྱི་འཇོག་ཚུལ་ཡང་ལུང་དེའི་འགྲོ་ཉིད་ནས་དེ་བཞིན་དུ་རྣམ་པར་དཔྱད་པ་ན་ས་ལ་སོགས་པ་དེ་དག་ལ་ཡང་སྲ་བ་ལ་སོགས་པ་དག་ལས་ཐ་དད་པའི་མཚན་གཞི་མེད་ལ། མཚན་གཞི་ལས་ཐ་དད་པར་རྟེན་མེད་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱང་མེད་མོད་ཀྱི་དེ་ལྟ་ནའང་འདི་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་དེ། དེས་ན་སློབ་དཔོན་རྣམས་ཀྱིས་ཕན་ཚུན་ལྟོས་པ་ཙམ་གྱི་གྲུབ་པའི་སྒོ་ནས་གྲུབ་པར་རྣམ་པར་གཞག་པར་མཛད་དོ། །ཞེས་གསུངས་ཏེ་ས་དང་སྲ་བ་སོགས་མཚན་མཚོན་དུ་འཇོག་པ་ལ་ཡང་མཚན་མཚོན་གྱི་ཐ་སྙད་འདུག་པའི་

立彼二相。唯由互相觀待門中立彼為有，定當受許如是安立人法之理，並其因相。論後又云：「**此唯如是定當受許，若不爾者，豈非世俗亦具證成，應真實有，非世俗有。若以證成道理觀察，非僅無有碕鈷等法，若爾云何？謂以後說證成觀察色受等法亦無所有。故亦當許彼等諸法，如碕鈷等非世俗有。然非如是，故此非有。**」此說依緣假立之理，當知猶如《入中論》說。若於如前觀察所得之義而安立者，即是以觀察真實有無之理，而為安立，說彼應是勝義中有，非世俗有，故自相有即勝義有。

若爾如《二諦論》云：「**如現即性故，觀察不趣此，若觀察有失，其義成餘故。**」中觀自續諸師豈非亦破以諸正理觀察所得立諸世俗。

འཇུག་གཞི་དེ་སྔར་ལྟར་བཙལ་ནས་རྙེད་པའི་དོན་ལ་འཇོག་ན་དེ་གཉིས་འཇོག་མི་ནུས་ཀྱང་ཕན་ཚུན་ལྟོས་པའི་སྒོ་ནས་དེ་དག་ཡོད་པར་འཇོག་གོ །གང་ཟག་དང་ཆོས་ཀྱི་འཇོག་ཚུལ་འདི་ངེས་པ་ཁོ་ནར་ཁས་བླང་དགོས་པ་རྒྱུ་མཚན་དང་བཅས་པ་ནི་ལུང་དེའི་མཇུག་ཉིད་ནས། འདི་ནི་དེ་ཁོ་ན་ལྟར་གདོན་མི་ཟ་བར་ཁས་བླང་བར་བྱ་སྟེ། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་ཀུན་རྫོབ་འཐད་པ་དང་ལྡན་པ་མ་ཡིན་ནམ་དེས་ན་འདི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་འགྱུར་གྱི་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་མི་འགྱུར་རོ། །འཐད་པས་རྣམ་པར་དཔྱད་པ་ན་མཆེ་ག་ལ་སོགས་པ་དག་ཁོ་ན་མི་སྲིད་པ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། འོན་ཅི་ཞེ་ན། འཆད་པར་འགྱུར་བའི་འཐད་པས་གཟུགས་དང་ཚོར་བ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱང་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པས་དེ་དག་ཀྱང་མཆེ་ག་ལ་སོགས་པ་བཞིན་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པ་ཉིད་དུ་ཁས་བླངས་པར་འགྱུར་ལ་དེ་ལྟར་ཡང་མ་ཡིན་པས་འདི་ནི་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་རབ་ཤད་ཅིང་བརྟེན་ནས་བཏགས་པ་རྣམ་པར་འཇོག་ཚུལ་འཇུག་པ་ལས་ཤེས་དགོས་པར་གསུངས་སོ། །དེས་ནི་སྔར་ལྟར་དཔྱད་ནས་རྙེད་པའི་དོན་ལ་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པར་འཇོག་ན་དེ་ཁོ་ནར་གྲུབ་མ་གྲུབ་དཔྱོད་པའི་འཐད་པས་བཞག་པས། དེ་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པ་མིན་གྱི་དོན་དམ་དུ་ཡོད་པར་འགྱུར་ཞེས་སྟོན་པས་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་ན་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པའོ། །འོན་བདེན་གཉིས་ལས༔ ཇི་ལྟར་སྣང་བཞིན་ངོ་བོའི་ཕྱིར། །འདི་ལ་དཔྱད་པ་མི་འཇུག་གོ །རྣམ་པར་དཔྱོད་པར་བྱེད་ན་དོན། །གཞན་དུ་སོང་བས་གནོད་པར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་དུ། དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པ་རྣམས་ཀྱང་ཀུན་རྫོབ་པའི་དོན་རྣམས

故名言有不以正理觀察而立，云何說為汝之特法？如此諍問，是未能辨中觀兩派，如何觀察是觀真實有無之別。應成派師，如前觀察，即許是觀真實有無，前引諸論并數宣說，凡有皆是唯名唯表唯言說故。言唯名者，謂名言義，如前尋求皆不可得，非說有名而全無義，亦非說無非名之義。此雖非許凡由施設名言之心所立一切皆名言有，然未由其立名言心增上而立，則定不許為名言有。

中觀自續諸師，唯名言心增上之力，不能安立色受等法，要於無損根識等前顯現增上，乃可立為名言中有。故由心增上安不安立，其心亦有最大差別。若非由如是心增上而立，觀察諸法由其自體增上有無等，乃為觀察真實有無。唯以前說觀察之理，則非所許。故名言中

རིགས་པས་དཔྱད་ནས་རྙེད་པའི་དོན་ལ་འཇོག་པ་འགོག་པ་མ་ཡིན་ནམ། ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པ་རིགས་པས་དཔྱད་དོན་ལ་མི་འཇོག་པ་ཁྱེད་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ཇི་ལྟར་ཡིན་ཞེ་ན། འདི་ནི་དབུ་མ་པ་གཉིས་ཀྱི་ལུགས་ཀྱིས་དཔྱོད་ལུགས་ཇི་འདྲ་ཞིག་གིས་དཔྱད་པས་དེ་ཁོ་ནར་གྲུབ་མ་གྲུབ་དཔྱོད་པར་འགྱུར་བའི་ཁྱད་པར་མ་ཕྱེད་པའི་རྩོད་པ་ཡིན་ཏེ། །ཐལ་འགྱུར་བས་ནི་སྔར་ལྟར་དཔྱོད་པ་ཙམ་ནས་དེ་ཁོ་ནར་གྲུབ་མ་གྲུབ་དཔྱོད་པར་བཞེད་དེ། སྔར་ལུང་དྲངས་པ་དང་ཡོད་པ་རྣམས་ཀྱང་མིང་དང་བརྡ་དང་ཐ་སྙད་ཙམ་དུ་ལན་མང་པོར་བཤད་པའི་ཕྱིར་རོ། །མིང་ཙམ་གྱི་དོན་ནི་སྔར་ལྟར་ཐ་སྙད་ཀྱི་དོན་བཙལ་བ་ན་མི་རྙེད་པ་ལ་བྱེད་ཀྱི་མིང་ཡོད་ཅིང་དོན་མེད་པའམ་མིང་མ་ཡིན་པའི་དོན་མེད་པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །འདིར་མིང་གི་ཐ་སྙད་འདོགས་པའི་བློས་གང་གཞག་ཐམས་ཅད་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པར་མི་བཞེད་ཀྱང་ཐ་སྙད་འདོགས་པའི་བློའི་དབང་གིས་མ་བཞག་པའི་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པ་མི་བཞེད་དོ། །དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པ་རྣམས་ནི་ཐ་སྙད་འདོགས་པའི་བློའི་དབང་གིས་གཟུགས་ཚོར་ལ་སོགས་པ་འཇོག་མི་ནུས་ལ་གནོད་པ་མེད་པའི་དབང་པོའི་ཤེས་པ་ལ་སོགས་པ་ལ་སྣང་བའི་དབང་གིས་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པ་འཇོག་ནུས་པར་འདོད་པས་བློའི་དབང་གིས་བཞག་མ་བཞག་གི་བློ་ལ་ཡང་ཁྱད་པར་ཆེའོ། །དེ་འདྲ་བའི་བློའི་དབང་གིས་བཞག་པ་མིན་པར་ཆོས་རང་གི་ངོས་ཀྱི་གནས་ལུགས་ཀྱི་དབང་གིས་ཡོད་མེད་སོགས་དཔྱོད་པ་ནས་དེ་ཁོ་ནར་གྲུབ་མ་གྲུབ་དཔྱོད་པར་འགྲོ་བར་འདོད་ཀྱི། སྔར་བཤད་པའི་དཔྱོད་ལུགས་དེ་ཙམ་ནས་མི་འདོད་པས་ཐ་སྙད་

許有自相。故於經說，唯世俗名，唯有表示，唯是假立，唯字所遣，亦不相同。

若爾，世間亦有眾多觀察，如來未來生未生等，答如是問，豈不可說來與生耶？如此尋求觀察道理，與前不同。此非於往來作者及往來名言，唯以如是假名安立而不滿足，更求施設彼名之義而問往來。是於尋常往來名言，而作尋常觀擇，許此觀察有何相違。如是觀察名言諸義執有自相之性者，非是俱生我執執著之相。於生死中縛有情者，是俱生執，須以正理正破彼執。云何是彼執著之相？謂執著內外諸法，非為名言增上而立，由自體有。若於祠授等補特伽羅起如是執，是為補特伽羅我執；若於眼耳等法起如是執，是法我執。由此亦當了知二我。

དུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་བཞེད་དོ། །དེའི་ཕྱིར་གསུང་རབ་ལས་ཀུན་རྫོབ་མིང་དང་བརྡ་དང་བཏགས་པ་ཙམ་དུ་གསུངས་པའི་ཙམ་གྱི་སྒྲས་གང་གཅོད་པ་ཡང་མི་མཐུན་ནོ། །འོ་ན་འཇིག་རྟེན་པ་ལ་ཡང་འོངས་སམ་མི་འོངས་སྐྱེས་སམ་མ་སྐྱེས་ཞེས་སོགས་དཔྱོད་པ་མང་པོ་ཡོད་པས་དེ་ལྟར་དྲིས་པ་ལ་འོངས་པ་དང་སྐྱེས་ཞེས་སྨྲར་མི་རུང་ངམ་སྙམ་ན། འདིའི་ཚོལ་ཚུལ་དང་དཔྱོད་ལུགས་སྔ་མ་དང་ཆེས་མི་འདྲ་སྟེ། འདིས་ནི་འགྲོ་འོང་བྱེད་མཁན་དང་འགྲོ་འོང་གི་ཐ་སྙད་བཏགས་པ་ལ་དེ་ལྟར་བཏགས་པ་ཙམ་གྱིས་མ་ཚིམ་པར་ཐ་སྙད་དེ་དག་བཏགས་པའི་དོན་དེ་གང་ཡིན་སྙམ་དུ་དཔྱད་ནས་འགྲོ་འོང་དྲིས་པ་མིན་གྱི། འགྲོ་འོང་གི་ཐ་སྙད་རང་དགའ་བར་འཇུག་པ་ལ་རང་དགའ་བའི་བརྟག་པ་བྱས་པ་ཡིན་པས་དེའི་བརྟག་པ་ཁས་བླངས་པ་ལ་འགལ་བ་ཅི་ཞིག་ཡོད། དེ་ལྟར་ཐ་སྙད་ཀྱི་དོན་ལ་དཔྱད་ནས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ནི་བདག་འཛིན་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་འཛིན་ཚུལ་མིན་ལ། སེམས་ཅན་འཁོར་བར་འཆིང་བ་ནི་ལྷན་སྐྱེས་ཉིད་ཡིན་པས་དེ་ཉིད་རིགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་གཙོ་བོར་དགག་དགོས་པས་དེའི་འཛིན་ཚུལ་ཇི་ལྟར་ཡིན་ཞེ་ན། དེ་ནི་ཕྱི་ནང་གི་ཆོས་རྣམས་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་བཞག་པ་ཙམ་མིན་པར་རང་གི་ངོ་བོའི་སྒོ་ནས་ཡོད་པར་འཛིན་པ་སྟེ། དེ་ཡང་མཆོད་སྦྱིན་ལ་སོགས་པའི་གང་ཟག་ལ་དེ་ལྟར་འཛིན་ན་གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་དང་མིག་རྣ་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་ལ་དེ་ལྟར་འཛིན་ན་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་ཡིན་ལ་དེས་བདག་གཉིས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱའོ། །འདི་ལྟར་བཟུང་བ་དེས་

如是我執，雖非觀察名言之義而起執著，然如此執其境若有，觀彼名言所施設處為如何有，能觀察智須有所得。故無分別俱生我執及彼境界，是為正理正所應破，與諸餘論說觀察破，亦不相違。故不應執唯破分別我執及境，未受邪宗熏染有情，及不善解名言有情，雖未能知非由施設名言之心增上而立實有之名，然有其義。若不爾者，二我執義亦應非有。

諸瑜伽師及中觀宗自續諸師，於人法上由遣何事立為無我，所說二我及執著相，義雖不同，然在此宗由有法事分二無我，所無之我不許不同。《入中論》云：「**為度眾生說無我，由人法別分為二。**」此由人法差別而分，未說由其二我而別。《四百論釋》亦云：「**所言我者，謂即諸法不依他性，無彼自性說名無我。此由人法差別為二，謂法無**

ཐ་སྙད་ཀྱི་དོན་གང་ཡིན་དཔྱད་ནས་བཟུང་བ་མིན་ཀྱང་འདིས་བཟུང་བ་ལྟར་གྱི་དོན་དེ་ཡོད་ན། དེའི་ཐ་སྙད་བཏགས་པའི་བཏགས་ས་དེ་ཇི་ལྟར་ཡོད་དཔྱད་པན་དཔྱོད་བྱེད་ཀྱིས་རྙེད་དགོས་སོ། །དེས་ན་མ་དཔྱད་པའི་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་བདག་འཛིན་ཡུལ་དང་བཅས་པ་རིགས་པའི་དགག་བྱའི་གཙོ་བོ་ཡིན་པ་དང་། གཞུང་རྣམས་ནས་དཔྱད་ནས་འགོག་པ་ཤ་སྟག་འབྱུང་བ་ཡང་མི་འགལ་བས་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་འཛིན་པ་ཡུལ་བཅས་ཁོན་འགོག་གོ་སྙམ་དུ་མི་བཟུང་ངོ་། །གྲུབ་མཐས་བློ་མ་བསྒྱུར་བ་ཁ་ཅིག་དང་བརྡ་མི་ཤེས་པའི་སེམས་ཅན་གྱིས་ཐ་སྙད་འདོགས་པའི་བློའི་དབང་གིས་མ་བཞག་པར་ཡོད་པའི་མིང་དེ་ནི་སྦྱོར་མི་ནུས་ཀྱང་དེའི་དོན་ནི་ཡོད་དེ་གཞན་དུ་ན་བདག་གཉིས་སུ་འཛིན་པའི་དོན་ཡང་མེད་པར་འགྱུར་རོ། །རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་པ་དང་དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པ་རྣམས་གང་ཟག་དང་ཆོས་ཀྱི་སྟེང་དུ་གང་བཀག་པས་བདག་མེད་དུ་འཇོག་པའི་བདག་གཉིས་དང་དེར་ཞེན་ལུགས་དོན་མི་འདྲ་བ་ཁོནར་འདོད་མོད་ཀྱང་། ལུགས་འདིས་གཞི་ཆོས་ཅན་གྱི་སྒོ་ནས་བདག་མེད་གཉིས་སུ་འབྱེད་ཀྱི་མེད་རྒྱུའི་བདག་ལ་མི་འདྲ་བ་མི་བཞེད་དེ། འཇུག་པ་ལས། བདག་མེད་འདི་ནི་འགྲོ་བ་རྣམ་དགྲོལ་ཕྱིར།། ཆོས་དང་གང་ཟག་དབྱེ་བས་རྣམ་གཉིས་གསུངས། །ཞེས་ཆོས་དང་གང་ཟག་གི་དབྱེ་བས་ཕྱེ་ཡི་བདག་གཉིས་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཕྱེ་བར་མ་གསུངས་ལ། བཞི་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་པ་ལས་ཀྱང་། དེ་ལ་བདག་ཅེས་བྱ་བ་ནི། གང་ཞིག་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་གཞན་ལ་རག་མ་ལས་པའི་ངོ་བོ་རང་བཞིན་ཏེ་དེ་མེད་པ་ནི་བདག་མེད་པའོ།།

**我及人無我。」**不依他性者，謂非唯名假立，由義自體而有，即自然性。

若謂自部下自婆沙，乃至中觀自續諸師，凡許由量所立之義，即許是由自相而有。前說諸瑜伽師於許假立色等自性差別遍計所執為實有者，破自相有，而許假名安立為有，即犯相違。答云無過。彼是由其假名安立說無自相，然彼非許尋求自名所依設事為無所得，故有此宗所說有自相執。彼等書中說假安立自性差別，唯假名者，亦是彼二於心顯現，如現異體能取所取無如是義，許為假有，故與此宗唯名假立極不相同。

**辛二、依聲聞藏解釋佛說二無我義：**

諸瑜伽師及中觀宗自續諸師，謂小乘藏中未說法無我，大乘所說補特伽羅無我，較聲聞部之所決擇亦無過上。此二師宗違彼而說。初

དེ་ནི་ཆོས་དང་གང་ཟག་གི་དབྱེ་བ་གཉིས་སུ་རྟོགས་ཏེ་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་པ་དང་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་པའོ། །ཞེས་སོ། །རག་མ་ལས་ཀྱི་ངོ་བོ་ནི་མིང་དུ་བཏགས་པ་ཙམ་མིན་པར་དོན་གྱི་ངོས་ནས་སྡོད་ལུགས་ཡོད་པ་རང་དབང་བའི་ངོ་བོའོ། །ཀལ་ཏེ་རང་སྡེ་བྱེ་བྲག་སྨྲ་བ་ནས་དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པ་ལ་ཐུག་པའི་བར་དུ་ཚད་མས་གྲུབ་པར་འདོད་པའི་དོན་ལ་འདི་འདྲ་བའི་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པ་འདོད་ན། འོན་སྔར་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བས་གཟུགས་སོགས་ཀྱི་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་བཏགས་པའི་ཀུན་བརྟགས་ཡོད་པར་འདོད་པ་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་བཀག་ནས་མིང་དང་བརྡས་བཞག་པར་བཤད་པ་དང་འགལ་ལོ་སྙམ་ན། སྐྱོན་མེད་དེ་དེ་ནི་མིང་དང་བརྡས་འཇོག་ནུས་པས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་ཅེས་སྨྲ་བ་ཡིན་གྱི་དེ་ལ་རང་གི་མིང་བཏགས་པའི་གདགས་གཞི་བཙལ་ན་མི་རྙེད་པར་མི་འདོད་པས་འདི་པས་བཤད་པའི་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པར་འཛིན་པ་ཡོད་དོ། །ཏེ་དག་གི་གཞུང་ལས་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་བཏགས་པ་དེ་མིང་ཙམ་དུ་བཤད་པ་ཡང་དེ་གཉིས་སྣང་བའི་བློ་ལ་གཟུང་འཛིན་རྒྱང་ཆད་དུ་སྣང་བ་ལྟར་གྱི་དོན་མེད་པ་ལ་བཏགས་པ་ཙམ་དུ་འདོད་པས་འདི་པའི་མིང་དུ་བཏགས་པ་ཙམ་དང་མི་འདྲའོ། །

གཉིས་པ་ནི། རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བ་དང་དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པ་རྣམས་ཐེག་དམན་གྱི་སྡེ་སྣོད་ལས་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་མ་བསྟན་ཞིང་། གང་ཟག་གི་བདག་མེད་བསྟན་པ་ནི་ཉན་ཐོས་སྡེ་པས་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ལས་ལྷག་པ་ཐེག་ཆེན

聲聞藏中說法無我之理，如佛護云：「**世尊宣說諸行無我，譬如幻事、谷響、影像、陽燄、夢、沫、水泡、芭蕉，此中全無真如，或無謬真如。皆是戲論，皆是虛妄。又說一切法悉皆無我。言無我者，謂無自性義，以言我之名，即自性句故。**」此說五蘊無我之喻，如其次第，如水沫、水泡、芭蕉、陽燄、幻事，又云此等皆是虛妄。又聲聞藏說一切法皆無我者，明一切法皆無自性，以我之義即自性義故。《入中論釋》引聲聞乘經云：「**色蘊同沫聚**」等，說法無我。《六十正理論釋》亦說：「**遣除無見，聲聞部中亦極顯了，故今不說彼理。遣除有**

དུ་ཡང་བཤད་རྒྱུ་མེད་པར་བཞེད་ལ། སློབ་དཔོན་གཉིས་ཀྱི་ལུགས་ཀྱིས་ནི་དེ་གཉིས་ཀ་ལས་བཟློག་སྟེ་སྨྲ་བའི་དང་པོ་ཐེག་དམན་གྱི་སྡེ་སྣོད་ལས་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་བཤད་པའི་ཚུལ་ནི། སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་ཀྱིས། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་འདུ་བྱེད་རྣམས་བདག་མེད་པའི་དཔེར་སྒྱུ་མ་དང་བྲག་ཆ་དང་གཟུགས་བརྙན་དང་སྨིག་རྒྱུ་དང་རྨི་ལམ་དང་དབུ་བ་རྡོས་པ་དང་ཆུའི་ཆུ་བུར་དང་ཆུ་ཤིང་གི་ཕུང་པོ་དག་བསྟན་ཏེ། འདི་ལ་དེ་བཞིན་ཉིད་དམ་མ་ནོར་བ་དེ་བཞིན་ཉིད་ནི་འགའ་ཡང་མེད་ཀྱི་འདི་དག་ནི་སྨྲས་པ་ཡང་ཡིན་འདི་དག་ནི་རྫུན་པ་ཡང་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཀྱང་གསུངས་སོ། །ཆོས་ཐམས་ཅད་བདག་མེད་དོ་ཞེས་གསུངས་པ་ལ་བདག་མེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའི་དོན་ཏེ་བདག་ཅེས་བྱ་བའི་སྒྲ་ནི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་ཚིག་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། ཕུང་པོ་ལྔ་བདག་མེད་པའི་དཔེར་རིམ་པ་བཞིན་དུ་དབུ་བ་དང་ཆུ་བུར་དང་ཆུ་ཤིང་དང་སྨིག་རྒྱུ་དང་སྒྱུ་མ་བསྟན་པ་དང་། འདི་དག་རྫུན་པ་ཡིན་ནོ། ཞེས་གསུངས་པ་དང་། ཆོས་ཐམས་ཅད་བདག་མེད་དོ་ཞེས་ཐེག་དམན་གྱི་སྡེ་སྣོད་ལས་གསུངས་པས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་བསྟན་ཏེ་བདག་གི་དོན་ནི་ངོ་བོའི་དོན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་བཤད་དོ།།

འཇུག་འགྲེལ་ལས་ཀྱང་། གཟུགས་ནི་དབུ་བ་རྡོས་པ་འདྲ། ཞེས་སོགས་ཉན་ཐོས་ལ་བསྟན་པའི་མདོ་ལས་དྲངས་ནས་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་བསྟན་པར་གསུངས་ཤིང་། རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པའི་འགྲེལ་པ་ལས་ཀྱང་། མེད་ལྟ་ཟློག་པ་ནི་ཉན་ཐོས་སྡེ་པ་ལ་གསལ་བས་དེའི་རིགས་པ་མི་བཤད་དོ། །ཡོད་ལྟ་ཟློག་པ་ཡང་བདེན་པ་

**見唯一勝諦，謂般涅槃無欺誑法。彼雖亦說一切諸行皆是虛妄法等，然未數數無間一處而說，故說彼正理。**」清辯論師於此破云：彼諸喻者，明似人我而實非有，是人無我，非法無我。我之名義，非法自性，是補特伽羅我。若聲聞乘說法無我，則大乘法便成無義。《入中論釋》云：「**大乘法中非唯顯示法無我義，亦說諸地波羅蜜多及諸大願二資糧等，故非無義。**」并引《寶鬘論》證。月稱謂此亦是論師所許，引《中論》云：「**世尊由證知，有事無事法，迦旃延那經，雙破於有無。**」又云：「**若法性欺誑，世尊說為妄，諸行欺誑法，故彼皆虛妄。**」而為證成。《六十正理論》云：「**若諸佛宣說，唯涅槃諦實，爾時諸智者，**

དམ་པ་ནི་གཅིག་སྟེ། འདི་ལྟ་སྟེ་མི་བསླུ་བའི་ཆོས་ཅན་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའོ།། འདུ་བྱེད་ཐམས་ཅད་ནི་རྫུན་པ་སླུ་བའི་ཆོས་ཅན་ནོ་ཞེས་སོགས་ཀྱིས་གསུངས་མོད་ཀྱང་། ལན་མང་དུ་དང་བར་མེད་པ་དང་གཞུང་གཅིག་ཏུ་བཀོད་ནས་མ་གསུངས་པས་དེའི་རིགས་པ་བཤད་པར་གསུངས་སོ། །འདི་ལ་ལེགས་ལྡན་གྱིས་དཔེ་དེ་དག་གིས་ནི་གང་ཟག་གི་བདག་ཏུ་སྣང་ཡང་མེད་པ་སྟོན་པས་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་བཤད་ཀྱི་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་མིན་ནོ། །བདག་གི་སྒྲའི་དོན་ཀྱང་ཆོས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མ་ཡིན་གྱི་གང་ཟག་གི་བདག་ཡིན་ནོ། །ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པར་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་བཤད་ན་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་དོན་མེད་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་བཀག་གོ །འཇུག་འགྲེལ་དུ་ཐེག་པ་ཆེན་པོར་ནི་ཆོས་ལ་བདག་མེད་པ་ཙམ་ཞིག་མི་སྟོན་གྱི་ས་དང་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དང་སྨོན་ལམ་དང་ཚོགས་གཉིས་ལ་སོགས་པ་སྟོན་པས་དོན་མེད་དུ་མི་འགྱུར་ཞེས་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བའི་ཤེས་བྱེད་དང་བཅས་པས་བསྒྲུབས་སོ། །སློབ་དཔོན་གྱིས་བཞེད་པར་ཡང་རྩ་ཤེ་ལས། བཅོམ་ལྡན་དངོས་དང་དངོས་མེད་པ། །མཁྱེན་པས་ཀཱ་ཏྱཱ་ཡ་ན་ཡི། །གདམས་ངག་ལས་ནི་ཡོད་པ་དང་། །མེད་པ་གཉིས་ཀ་འང་དགག་པ་མཛད། །ཅེས་པ་དང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཆོས་གང་ཞིག །སླུ་བ་དེ་ནི་རྫུན་ཞེས་གསུངས། །འདུ་བྱེད་ཐམས་ཅད་སླུ་བའི་ཆོས། །དེས་ན་དེ་དག་རྫུན་པ་ཡིན། །ཞེས་སོགས་ཀྱིས་ཟློ་བས་བསྒྲུབས་ཏེ། རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པ་ལས་ཀྱང་། མྱ་ངན་འདས་པ་བདེན་གཅིག་པུ། །རྒྱལ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ནམ་གསུངས་པ། །དེ་ཚེ་ལྷག་མ་ལོག་མིན་

**誰說餘非倒。**」謂於性空無自性義，若作餘解，以虛妄義為出過難，用中論文成立彼義而為決定。故聲聞藏說法無我，定當許為聖者意趣。雖則如是，然不能成聲聞藏中，未說諸法有自相性，亦有多處作是說故。

補特伽羅無我者，自部大小乘諸餘宗，謂補特伽羅無異蘊相自立實體許為無我。其中道理，謂我執之事我如蘊主，蘊如我僕，云我之色我之受等，即執諸蘊是我所有，我主宰故，猶如主僕。現似自立異於蘊相，若執如是而有即執實有，若能破彼，則補特伽羅唯於蘊假立，唯字遣除有離蘊我。假立之理，如《分別熾然論》云：「**我等於名言中，亦於識上設立我名，謂識是我取後有故。**」又說於身及諸根上亦

ཞེས༑ ༑མཁས་པ་སུ་ཞིག་རྟོག་པར་བྱེད། །ཅེས་གསུངས་ལ། རྟེན་པའི་དོན་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་སྟོང་པའི་རང་བཞིན་མེད་པ་ལས་གཞན་དུ་འདྲེན་པ་ལ་གནོད་པ་བརྗོད་ནས་དོན་དེར་ངེས་པར་རྩ་ཤེ་ལས་བསྒྲུབས་པས། ཐེག་དམན་གྱི་སྡེ་སྣོད་དུ་ཡང་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ཀྱང་བཤད་པ་ནི་འཕགས་པའི་དགོངས་པར་ངེས་པར་འདོད་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟ་ནའང་ཉན་ཐོས་ཀྱི་སྡེ་སྣོད་དུ་ཆོས་ལ་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་དོ་ཞེས་མ་གསུངས་པར་མི་སྒྲུབ་ཀྱི་ དེ་སྐད་གསུངས་པའི་སྐབས་ཀྱང་མང་ངོ། །

གང་ཟག་གི་བདག་མེད་ནི། རང་སྡེ་ཐེག་པ་ཆེ་ཆུང་གི་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བ་གཞན་གྱི་ལྟར་ན་གང་ཟག་ཕུང་པོ་དང་མཚན་ཉིད་མི་མཐུན་པའི་རང་རྐྱ་ཐུབ་པའི་རྫས་སུ་མེད་པ་ཙམ་ལ་འདོད་དོ། །དེའི་ཚུལ་ནི་ང་ཞེས་འཛིན་པའི་གཞིའི་བདག་འདི་ཕུང་པོའི་རྗེ་བོ་ལྟ་བུ་དང་ཕུང་པོ་རྣམས་དེའི་ཁོལ་ལྟ་བུར་འཛིན་ཏེ། ངའི་གཟུགས་ང་ཡི་ཚོར་བ་ཞེས་སོགས་སུ་འཛིན་པས་ཕུང་པོ་རྣམས་བདག་དེའི་ཡིན་ནོ་ཞེས་ངས་དབང་བར་འཛིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་རྗེ་ཁོལ་ལྟར་ཕུང་པོ་དང་མཚན་ཉིད་མི་མཐུན་པར་རང་རྐྱ་བར་སྣང་ལ་དེ་བཞིན་དུ་ཡོད་པར་ཞེན་པ་ནི་རྫས་སུ་ཡོད་པར་འཛིན་པའོ། །དེ་བཀག་པ་ན་གང་ཟག་དེ་ཕུང་པོ་ལ་བཏགས་པ་ཙམ་དུ་འགྱུར་ཏེ་ཙམ་གྱིས་ནི་ཕུང་པོ་ལས་དོན་གཞན་དུ་ཡོད་པ་གཅོད་དོ།། བཏགས་ལུགས་ནི་རྟོག་གེ་འབར་བ་ལས། འདི་ལྟར་ཁོ་བོ་ཅག་ཀྱང་ཐ་སྙད་དུ་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལ་བདག་གི་སྒྲ་དངོས་སུ་འདོགས་ཏེ། འདི་ལྟར་རྣམ་པར་ཤེས

假立故，次引經說，如依支聚假立名車，如是依蘊設立有情。又引教證，如有經說，若伏其心便得安樂。亦有經說，由調伏我當得善趣。其能立理，謂能取蘊者即說為我，識取後有故立識為我。此師不許阿賴耶識，故取身之識，許是意識。餘師不許阿賴耶者亦與此同。許阿賴耶者，則以賴耶相續為補特伽羅，彼等如是許補特伽羅我之教文。恐繁不錄。

月稱宗說，雖破如是實有補特伽羅，然未能破補特伽羅非唯名言假立由自體有。若執有此，即是補特伽羅我執；以執補特伽羅是諦實故，如法我執。又能自主實有之我，乃是外道遍計別有內身離蘊作者士夫邪執之境，縱證無彼，見後修習，然於色等如前執實不能稍減。

པ་ནི་ཡང་སྲིད་པ་ལེན་པའི་ཕྱིར་བདག་ཡིན་ནོ་ཞེས་ལུས་དང་དབང་པོའི་ཚོགས་དག་ལ་ཉེ་བར་འདོགས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཞེས་ཡན་ལག་ཚོགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཤིང་རྟ་ལྟར་ཕུང་པོ་ལ་བརྟེན་ནས་སེམས་ཅན་དུ་འདོགས་པར་གསུངས་པ་འདྲེན་ནོ། །ཏེ་ཡང་མདོ་ཁ་ཅིག་ལས་སེམས་དུལ་ན་བདེ་བ་འཐོབ་པར་གསུངས་ལ་ཁ་ཅིག་ཏུ་བདག་དུལ་བས་མཐོ་རིས་འཐོབ་པར་གསུངས་པས་སེམས་ལ་བདག་ཏུ་འཇོག་ཅེས་ལུང་དང་། ཕུང་པོ་ལེན་མཁན་ནི་བདག་ཡིན་ལ་རྣམ་ཤེས་ཀྱིས་ཡང་སྲིད་ལེན་པའི་ཕྱིར་རྣམ་ཤེས་བདག་ཏུ་བཞག་གོ་ཞེས་རིགས་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་སྨྲའོ། །སློབ་དཔོན་འདི་ཀུན་གཞི་མི་བཞེད་པས་ལུས་ལེན་པའི་རྣམ་ཤེས་ནི་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་ཡིན་ཏེ་ཀུན་གཞི་མི་འདོད་པ་གཞན་ཡང་དེ་དང་འདྲའོ། །ཀུན་གཞི་འདོད་པས་ནི་ཀུན་གཞིའི་རྒྱུན་ཉིད་གང་ཟག་ཏུ་འདོད་དོ། །གང་ཟག་གི་བདག་དེ་དག་གིས་དེ་ལྟར་འདོད་པའི་ལུང་ནི་མངས་སུ་དོགས་ནས་མ་བྲིས་སོ། །ཀླི་བའི་ལུགས་ཀྱིས་དེ་འདྲའི་གང་ཟག་རྫས་ཡོད་ཁེགས་ཀྱང་གང་ཟག་ཐ་སྙད་དུ་བཏགས་པ་ཙམ་མིན་པའི་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་མི་ཁེགས་ལ་དེ་ཡོད་པར་འཛིན་པ་གང་ཟག་བདེན་འཛིན་ཡིན་པས་གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་ཡིན་ཏེ་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་བཞིན་ནོ། །གཞན་ཡང་རང་རྐྱ་ཐུབ་པའི་རྫས་ཡོད་ཀྱི་བདག་དེ་ནི་ཕྱི་རོལ་པས་ཕུང་པོ་ལས་དོན་གཞན་དུ་ཀུན་བརྟགས་པའི་ནང་གི་བྱེད་པའི་སྐྱེས་བུ་ཡོད་པར་བཟུང་བའི་ཡུལ་ཡིན་ལ། དེ་མེད་པར་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་ཤིང་མཐོང་ཟིན་གོམས་པར་བྱས་ཀྱང་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ལ་སྡུར་བདེན་པར་བཟུང་བ་ཅུང་ཟད་

由執諸蘊諦實，所起貪等煩惱，亦不能滅。《入中論》云：「**汝見無我諸瑜伽，不能通達色等性，緣色仍當起貪等，以未通達彼性。**」《六十正理論釋》亦云：「**若見色等有實自性，彼等雖欲斷諸煩惱，然彼煩惱定不能斷。**」為顯此故，頌云：「**諸心有所住，惑毒豈不生，若時雖處中，亦被惑蛇咬**」。言所住者，謂有自相起實執之境。餘師安立補特伽羅假有之理，亦非聲聞藏中，「**如依諸支聚，假名說為車，如是依諸蘊，說世俗有情。**」所說之義。以依諸支所立之車，即非其支，如是依蘊假立補特伽羅，亦非蘊故。

若謂如依支聚，假立名車，唯彼支聚即是其車，蘊亦應爾。若依

ཀྱང་ཁ་བྲི་བ་མེད་པས་ཕུང་པོ་བདེན་པར་བཟུང་ནས་སྐྱེ་བའི་འདོད་ཆགས་ལ་སོགས་པའི་ཉོན་མོངས་པ་ལྡོག་པའི་དོན་མེད་པར་འཆད་དེ། །འཇུག་པ་ལས། ཁྱོད་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་བདག་མེད་མཐོང་བ་ཡིས། །གཟུགས་སོགས་དེ་ཉིད་རྟོགས་པར་མི་འགྱུར་ཞིང་། །གཟུགས་ལ་དམིགས་ནས་འཇུག་ཕྱིར་འདོད་ཆགས་སོགས། སྐྱེ་འགྱུར་དེ་ཡི་ངོ་བོ་རྟོགས་མེད་ཕྱིར། །ཞེས་དང་། རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པའི་འགྲེལ་པ་ལས་ཀྱང་། གང་དག་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱི་རང་བཞིན་དམིགས་ཀྱང་ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་སྤོང་བར་འདོད་པ་དེ་དག་ལ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་སྤོང་བ་མི་སྲིད་པ་ཉིད་དོ། །ཞེས་བསྟན་པའི་ཕྱིར་གསུངས་པ། གནས་བཅས་སེམས་དང་ལྡན་རྣམས་ལ། །ཉོན་མོངས་དུག་ཆེན་ཅིས་མི་འབྱུང་། གང་ཚེ་བར་མར་འདུག་པ་ཡང་། །ཉོན་མོངས་སྦྲུལ་གྱིས་ཟིན་པར་འགྱུར། ཞེས་གསུངས་ཏེ་གནས་ནི་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པ་བདེན་འཛིན་སྐྱེ་བའི་དམིགས་པའོ། །གཞན་གྱི་གང་ཟག་བཏགས་ཡོད་དུ་འཇོག་ཚུལ་ནི་ཉན་ཐོས་ཀྱི་སྡེ་སྣོད་ལས། ཇི་ལྟར་ཡན་ལག་ཚོགས་རྣམས་ལ། །བརྟེན་ནས་ཤིང་རྟར་བརྗོད་པ་ལྟར། །དེ་བཞིན་ཕུང་པོ་རྣམས་བརྟེན་ནས། །ཀུན་རྫོབ་སེམས་ཅན་ཞེས་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་པའི་དོན་ཡང་མིན་ཏེ། ཡན་ལག་ལ་བརྟེན་ནས་བཞག་པའི་ཤིང་རྟ་ཡན་ལག་ཏུ་མི་རུང་བ་ལྟར་ཕུང་པོ་ལ་བརྟེན་ནས་བཏགས་པའི་གང་ཟག་ཀྱང་ཕུང་པོར་མི་རུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་ཡན་ལག་ཚོགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཤིང་རྟར་བཏགས་པ་ཚོགས་ཙམ་དེ་ཉིད་ཤིང་རྟ་ཡིན་པ་ལྟར་ཕུང་པོ་

彼假立，應許非所依事，如大種為因，假立青色及眼根等。瓶等亦與我同，故彼等亦無不定過。《入中論》云：「**經說依蘊立，故蘊聚非我**」。若謂經說：「**若諸沙門，婆羅門等，見有我者，唯見五蘊。**」此說蘊是我見所緣，由是當許蘊等是我。答：此非成立蘊是我見所緣，唯字僅遮離蘊，別有我見所緣。以餘經說：「**色非我等。**」於一一蘊破是我故。《入中論》云：「**由佛說蘊我，故許蘊是我，彼遣離蘊我，餘說色非我。**」薩迦耶見之名義，即以此文亦當了知。此等是明俱生我執共有所緣行相二境，其所緣境於名言有，其行相境謂執彼我為自性

ཡང་ཡིན་ནོ་སྙམ་ན། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་བཏགས་པ་ཉིད་ཀྱིས་གདགས་གཞི་མ་ཡིན་པར་འདོད་དགོས་ཏེ་འབྱུང་བ་རྒྱུར་བྱས་ནས་སྔོན་པོ་དང་མིག་ལ་སོགས་པ་བཏགས་པ་བཞིན་ནོ། །བུམ་པ་ལ་སོགས་པ་ཡང་བདག་དང་འདྲ་བས་དེ་དག་གིས་མ་ངེས་པ་མེད་དོ། །འཇུག་པ་ལས་ཀྱང་། མདོ་ལས་ཕུང་པོ་བརྟེན་ནས་ཡིན་གསུངས་པ། །དེའི་ཕྱིར་ཕུང་པོའ་འདུས་ཙམ་བདག་མ་ཡིན། །ཞེས་སོ།། གལ་ཏེ་མདོ་ལས། དགེ་སློང་དང་བྲམ་ཟེ་གང་དག་བདག་གོ་སྙམ་དུ་ལྟ་བ་ནི་ཕུང་པོ་ལྔ་པོ་འདི་དག་ཁོན་ལ་ལྟའོ། །ཞེས་གསུངས་པས་ཕུང་པོ་བདག་ལྟའི་དམིགས་པར་གསུངས་ལ་དེ་ལྟ་ན་དེ་དག་བདག་ཡིན་ནོ་སྙམ་ན། དེ་ནི་སྒྲུབ་པའི་ཚུལ་གྱིས་ཕུང་པོ་བདག་ལྟའི་དམིགས་པར་སྟོན་པ་མིན་གྱི་ཕུང་པོ་ལས་དོན་གཞན་དུ་བདག་ལྟའི་དམིགས་པ་ཡོད་པ་ཁོ་ནའི་སྒྲས་འགོག་པ་ཡིན་ཏེ། མདོ་གཞན་ལས། གཟུགས་བདག་མ་ཡིན་ཞེས་སོགས་ཀྱིས་ཕུང་པོ་རེ་རེ་ནས་བདག་ཡིན་པ་བཀག་པའི་ཕྱིར་ཏེ། འཇུག་པ་ལས། གང་ཕྱིར་སྟོན་པས་ཕུང་པོ་བདག་གོ་ཞེས། །གསུངས་པ་དེ་ཕྱིར་ཕུང་པོ་བདག་འདོད་ན། །དེ་ནི་ཕུང་ལས་གཞན་བདག་འགོག་པ་སྟེ། །གཟུགས་བདག་མིན་སོགས་མདོ་གཞན་གསུངས་ཕྱིར་རོ༑ ༑ཞེས་སོ། །འདིས་འཇིག་ཚོགས་ལ་ལྟ་བ་ཞེས་གསུངས་པའི་སྒྲའི་དོན་ཡང་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་དག་གིས་ནི་ངར་འཛིན་ལྷན་སྐྱེས་ལ་དམིགས་པ་དང་རྣམ་པ་གཉིས་ཡོད་པའི་དམིགས་པའི་ཡུལ་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པ་ངོས་བཟུང་བ་ཡིན་ནོ༑ ༑རྣམ་པའི་ཡུལ་ནི་བདག་དེ་རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་དོ་སྙམ་དུ་བཟུང་བས་བདག

有，即是執我由自相成，此於名言亦無所有。俱生薩迦耶見我所執之所緣，謂我所事。行相，謂執我所是自相有。設作是難，若謂諸蘊非是俱生我執所緣，則經破云：「**色等非是我。**」亦不應理，以彼非是俱生我執薩迦耶見境或事故。答：執蘊與我若一若異，俱是分別我執，非俱生執，故無彼過。然如俱生薩迦耶見所執若有，亦必不能超出一異，故作如是觀察而破，亦應正理。

此等顯示有能立教而無違難，次出正理，謂諸蘊等是我所取，我是能取，則識或餘蘊理皆非我。若不爾者，作者與業應成一故，此亦即是菩薩意趣。如《中論》云：「**若柴即是火，作者業應一。**」又云：「**由火與柴理，我與所取事，瓶衣等一切，無餘盡當說。**」《中論》又云：「**取如是應知。**」此說業與作者互依假有，非自性有，取與取

རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའོ། །འདི་ནི་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་མེད་དོ། །ང་ཡིར་འཛིན་པའི་འཇིག་ལྟ་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་དམིགས་པ་ནི་ང་ཡི་བའོ། །རྣམ་པ་ནི་ང་ཡི་བ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་འཛིན་པའོ། །གལ་ཏེ་ངར་འཛིན་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་དམིགས་པར་ཕུང་པོ་མི་འཐད་ན། མདོ་ལས། གཟུགས་ལ་སོགས་པ་བདག་མ་ཡིན། །ཞེས་འགོག་པ་མི་འཐད་དེ། དེ་དག་བདག་ཏུ་འཛིན་པའི་འཇིག་ལྟ་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་ཡུལ་ལམ་གཞིར་མི་རུང་བའི་ཕྱིར་རོ་ཞེ་ན། ཕུང་པོ་དང་བདག་གཅིག་དང་དོན་གཞན་དུ་འཛིན་པ་གཉིས་ཀ་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་འཛིན་པ་ཡིན་གྱི་ལྷན་སྐྱེས་མིན་པས་སྐྱོན་མེད་ལ། འོན་ཀྱང་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་འཇིག་ལྟས་བཟུང་བ་ལྟར་ཡོད་ན་གཅིག་དང་དོན་གཞན་ལས་མི་འདའ་བས་དེ་ལྟར་བརྟགས་ནས་འགོག་པ་ཡང་འཐད་དོ། །དེ་དག་གིས་ནི་ལུང་གི་སྒྲུབ་བྱེད་ཡོད་པ་དང་གནོད་བྱེད་མེད་པར་བསྟན་ནས་རིགས་པ་ནི་ཕུང་པོ་བདག་གི་ཉེ་བར་བླང་བྱ་བདག་ནི་ཉེ་བར་ལེན་པ་པོ་ཡིན་པས་རྣམ་ཤེས་སམ་གཞན་ཡང་རུང་ཕུང་པོ་ནི་བདག་ཏུ་མི་རིགས་ཏེ་གཞན་དུ་ན་བྱེད་པ་པོ་དང་ལས་གཅིག་ཏུ་འགྱུར་བས་སོ། །འདི་ཉིད་འཕགས་པའི་དགོངས་པ་ཡིན་ཏེ། རྩ་ཤེ་ལས། གལ་ཏེ་ཤིང་དེ་མེ་ཡིན་ན། བྱེད་པ་པོ་དང་ལས་གཅིག་འགྱུར། ཞེས་དང་། མེ་དང་ཤིང་གིས་བདག་དང་ནི། །ཉེ་བར་བླང་བའི་རིམ་པ་ཀུན། །བུམ་སྣམ་ལ་སོགས་ལྷན་ཅིག་ཏུ། །མ་ལུས་པར་ནི་རྣམ་པར་བཤད། །ཅེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞན་ཡང་རྩ་ཤེ་ལས། དེ་བཞིན་ཉེར་ལེན་ཤེས་པར་བྱ། །ཞེས་ལས་དང་བྱེད་པ་པོ་གཉིས་ཕན་ཚུན་ལ་

者，亦如是立。譬如由眼見色，能善立云，祠授見色。由祠授觀色。能善安立云眼觀色，然亦不違見色之眼非是祠授，觀色祠授亦非是眼。如是眼痛眼愈，雖能立名我痛我愈，亦能立名我眼痛愈，然非由世名言，安立彼眼為我我所。由此道理，我與所餘內外諸處，互相依托立聞者等，亦當了知。《入中論釋》說：「**外道由見眼等諸法，不可立為補特伽羅，故許離彼別有實體能見者等補特伽羅。自部餘宗由於異體見有過難，故許識蘊或餘蘊法為補特伽羅，諸能無倒解佛語者，通達唯有名言假立別無自性便當解脫。**」此須唯於假有，即善安立造

བརྟེན་ནས་བཏགས་པར་ཡོད་ཀྱི་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་མིན་པ་བཞིན་དུ་ཉེ་བར་བླང་བྱ་དང་ལེན་པ་པོ་ཡང་འཇོག་པར་གསུངས་ཏེ། མིག་གིས་གཟུགས་མཐོང་བ་ལ་བརྟེན་ནས་མཚོད་སྦྱིན་གྱིས་མཐོང་བ་དང་མཚོད་སྦྱིན་གྱིས་གཟུགས་བལྟས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་དེའི་མིག་གིས་གཟུགས་མཐོང་བར་ལེགས་པར་འཇོག་ནུས་ལ། འོན་ཀྱང་གཟུགས་མཐོང་བའི་མིག་མཚོད་སྦྱིན་མིན་ཞིང་གཟུགས་ལྟ་མཁན་གྱི་མཚོད་སྦྱིན་ཡང་མིག་མིན་པ་མི་འགལ་ལོ། །དེ་བཞིན་དུ་མིག་ན་བ་དང་བསོས་པ་ན་ང་ན་བ་དང་བསོས་སོ་ཞེས་ཐ་སྙད་འདོགས་པ་བཞིན་དུ་འཇོག་ནུས་ཤིང་ངའི་མིག་ན་ཞིང་བསོས་སོ་ཞེས་ཐ་སྙད་འདོགས་པ་ལྟར་ཡང་འཇོག་ནུས་མོད་ཀྱང་། མིག་དེ་ཉིད་བདག་དང་བདག་གི་བ་གཉིས་ཀར་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་ཀྱིས་འཇོག་པ་མིན་នོ། །རྩོལ་དེས་ཕྱི་ནང་གི་སྐྱེ་མཆེད་ལྷག་མ་དང་བདག་གཉིས་ཀྱང་གཅིག་ལ་བརྟེན་ནས་ཅིག་ཤོས་ཐོས་པ་པོ་སོགས་སུ་འཇོག་པ་ཡང་ཤེས་པར་བྱའོ། །འདི་ལ་ཕྱི་རོལ་པས་མིག་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་གང་ཟག་ཏུ་འཇོག་ཏུ་མི་རུང་བར་མཐོང་ནས་དེ་དག་ལས་རྫས་གཞན་གྱི་མཐོང་བ་པོ་ལ་སོགས་པའི་གང་ཟག་ཁས་བླངས་ཤིང་། རང་སྡེ་གཞན་གྱིས་རྫས་གཞན་ལ་གནོད་པ་མཐོང་ནས་རྣམ་ཤེས་སམ་ཕུང་པོའི་ཆོས་གཞན་གང་ཟག་ཏུ་འདོད་ལ། ཀླུ་བའི་གསུང་རབ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་ཁོང་དུ་ཆུད་པ་རྣམས་ནི་ཐ་སྙད་དུ་བཏགས་པ་ཙམ་མ་གཏོགས་པའི་ངོ་བོ་མེད་པར་རྟོགས་ནས་གྲོལ་བར་འཇུག་འགྲེལ་ལས་གསུངས་ཏེ། བཏགས་པ་ཙམ་དེ་ཉིད་ལ་ལས་གསོག་པ་དང་འབྲས་

業及受果等。故補特伽羅無我者，如《入中論本釋》，決擇經說：「**如依諸支聚**」等所有意趣，七相尋求補特伽羅名言之義，於無所得無自性義，許為無我。故與他說有大差別，此亦即是佛護釋中根本意趣。

**己二、明此是釋聖者意趣不共之理分三：**
**庚初、說證無我與粗細我執等不共差別，**
**庚二、安立外境不許阿賴耶及自證分不共差別，**
**庚三、不許自續不共差別。今初：**

如是尋求我法名言之義，於一異等無少可得，然云祠授，及云眼等，此諸名言定須安立。故無不由名言增上所立之自性，名言增上安立有中，生死涅槃一切建立，亦即應理。如是建立二諦，即是佛護、月稱論師，解聖父子所有意趣，超出餘釋無上勝法。

名言所有及生滅等，皆由名言增上如是安立，如《正攝法經》云：

བྱ་སྤྱོད་བ་སོགས་ལེགས་པར་འཇོག་ཤེས་པ་ཞིག་དགོས་སོ། །དེས་ན་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་ནི་ཇི་ལྟར་ཡན་ལག་ཚོགས་རྣམས་ལ་ཞེས་སོགས་ཀྱི་དགོངས་པ་འཇུག་པ་རྩ་འགྲེལ་དུ་གཏན་ལ་ཕབ་པ་བཞིན། རྣམ་པ་བདུན་དུ་གང་ཟག་གི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དོན་བཙལ་བས་མ་རྙེད་པའི་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་འདོད་པས་གཞན་གྱིས་འཆད་པ་དང་ཁྱད་པར་ཤིན་ཏུ་ཆེའོ། །འདི་ཉིད་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་ཀྱི་འགྲེལ་བའི་དགོངས་པའི་ཡང་དངོས་གཞིར་སྣང་ངོ་། །

གཉིས་པ་ལ་གསུམ། བདག་མེད་རྟོགས་པ་དང་བདག་འཛིན་ཕྲ་རགས་སོགས་ཀྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཁྱད་པར་དང་། ཕྱི་དོན་འཇོག་ཅིང་ཀུན་གཞི་དང་རང་རིག་ཁས་མི་ལེན་པའི་ཐུན་མོང་མིན་པའི་ཁྱད་པར་དང་། རང་རྒྱུད་ཁས་མི་ལེན་པའི་ཐུན་མོང་མིན་པའི་ཁྱད་པར་བཤད་པའོ། །དང་པོ་ནི། དེ་ལྟར་བདག་དང་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དོན་བཙལ་བ་ན་གཅིག་དང་ཐ་དད་སོགས་ཙུང་ཟད་ཀྱང་མི་རྙེད་ལ། འོན་ཀྱང་མཚོད་སྦྱིན་ནོ། །མིག་གོ་ཞེས་པ་སོགས་ཀྱི་ཐ་སྙད་ཀྱང་ངེས་པར་བྱ་དགོས་པས་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་མ་བཞག་པའི་ངོ་བོ་མེད་པ་དང་། ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་ཡོད་པར་བཞག་པ་ལ་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་ཆེས་ཤིན་ཏུ་འཐད་པའི་བདེན་པ་གཉིས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་འདི་ནི། སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་དང་ཟླ་བའི་ཞབས་ཀྱིས་འཕགས་པ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་དགོངས་པ་བཀྲལ་བ་འགྲེལ་པ་གཞན་ལས་ཁྱད་ཞུགས་པའི་ཁྱད་ཆོས་བླ་ན་མེད་པའོ། །ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པ་དང་སྐྱེ་བ་སོགས་ནི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་དེ་

**「善男子！世間由耽著生滅而住，大悲如來為斷世間恐怖處故，由名言增上說生說滅。善男子！然於此中無少法生。」**《七十空性論》云：**「佛由世名力，說住或生滅，有無劣等勝，非真增上說。」**如《般若經》等亦說：**「世間名言中有。」**故中觀師須於名言安立。世間名言，雖亦安立從諸種子生苗芽等，然非尋求彼名言義為從自生或他生等，是無觀察而立，聖者亦唯作如是說故。

世間名言無觀察者，義如前說，此宗安立補特伽羅之理，以於離蘊別體及於唯蘊聚等安立補特伽羅，定非世間名言義故。世間安立我及我所如主僕故。補特伽羅及法，於勝義無及世俗有理皆如是。二無

ལྟར་བཞག་པ་ཡིན་པར་ཆོས་ཡང་དག་པར་སྡུད་པ་ལས། རིགས་ཀྱི་བུ་འཇིག་རྟེན་གནས་པ་ནི་སྐྱེ་བ་དང་འགག་པ་ལ་མངོན་པར་ཞེན་པ་ཡིན་པས། དེ་ལ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་ཅན་གྱིས་འཇིག་རྟེན་གྱི་སྐྲག་པའི་གནས་ཡོངས་སུ་སྤང་བའི་ཕྱིར་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་སྐྱེའོ་འགག་གོ་ཞེས་གསུངས་ཀྱི། རིགས་ཀྱི་བུ་འདི་ལ་ཆོས་འགའ་ཡང་སྐྱེ་བ་ནི་མེད་དོ། །ཞེས་གསུངས་ཤིང་། སྟོང་ཉིད་བདུན་ཅུ་པ་ལས་ཀྱང་། གནས་པའམ་སྐྱེ་འཇིག་ཡོད་མེད་དམ།། དམན་པའམ་མཉམ་པའམ་ཁྱད་པར་ཅན། །སངས་རྒྱས་འཇིག་རྟེན་སྙད་དབང་གིས། །གསུངས་ཀྱི་ཡང་དག་དབང་གིས་མིན། །ཞེས་སོ། །ཡུམ་གྱི་མདོ་ལ་སོགས་པ་ལས་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་དོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་དབུ་མ་པས་ཐ་སྙད་དུ་འཇོག་དགོས་ལ་འཇིག་རྟེན་པའི་ཐ་སྙད་ནི་ས་བོན་ལས་མྱུ་གུ་སྐྱེ་བ་སོགས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་བྱེད་ཀྱང་ཐ་སྙད་ཀྱི་དོན་དེ་ཇི་ལྟར་ཡིན་བཙལ་ནས་བདག་གམ་གཞན་གང་ལས་སྐྱེ་བ་སོགས་ཀྱི་དཔྱད་པ་མེད་པ་གོ་ནར་འཇོག་པ་ཡིན་ཞིང་། འཕགས་པས་ཀྱང་དེ་གོ་ན་ལྟར་བཤད་པའི་ཕྱིར་དང་མ་དཔྱད་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དོན་ནི་སྔར་གང་ཟག་འཇོག་ཚུལ་བཤད་པ་ལྟར་ལུགས་འདིས་བཞག་པ་ལྟར་སྣང་གི། ཕུང་པོ་ལས་རྫས་ཐ་དད་པ་དང་ཕུང་པོ་ཚོགས་ཙམ་ལ་སོགས་པ་གང་ཟག་ཏུ་འཇོག་པ་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དོན་དུ་གཏན་མི་རུང་བའི་ཕྱིར་ཏེ། བདག་དང་བདག་གི་བ་ནི་འཇིག་རྟེན་ན་རྗེ་བོལ་ལྟར་འཇོག་པའི་ཕྱིར་རོ། །གང་ཟག་དང་ཆོས་དོན་དམ་པར་མེད་པ་དང་ཡོད་པའི་ཚུལ་དེ་ལྟ་ཡིན་དང་བདག་མེད་

我義亦如此說。若有宗派許有法我，亦無通達補特伽羅無我之處。《入中論釋》云：「**若於法上未捨我執，亦不能達補特伽羅無我。**」故聲聞獨覺，亦須通達二種無我，此即聖者最勝所許。《六十正理論》云：「**有不得解脫，無不出此有，遍知有無事，大士當解脫。**」此說若執諸法由自相有是為有見；見因果等皆悉不成是為無見；乃至未捨二見不得解脫。由知有事無事真實，遠離二邊，當解脫故。言解脫者，不能說是解所知障，此說「**不出此有**」故。如是《寶鬘論》亦云：「**世間如陽燄，謂有或謂無，此執即愚癡，有愚不解脫。有見往善趣，無見墮惡道，遍知真實故，不依二解脫。**」此說解脫生死，俱須遠離有無二邊。故如大乘中有破異體能取所取，說法無我，於二空識未破自

གཉིས་ཀྱང་བཤད་པ་ལྟར་བྱ་དགོས་ལ། དེའི་ཚེ་ཆོས་བདག་གྲུབ་མཐས་ཡོད་པར་ཁས་ལེན་ན་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་རྟོགས་པ་འོང་ས་མེད་པས་འཇུག་འགྲེལ་ལས་ཀྱང་། ཆོས་ལ་བདག་ཏུ་འཛིན་པ་མི་འདོར་ན་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་མི་རྟོགས་པར་གསུངས་སོ། །དེའི་ཕྱིར་ཉན་རང་གིས་ཀྱང་བདག་མེད་གཉིས་རྟོགས་དགོས་སོ། །འདི་ནི་འཕགས་པའི་བཞེད་པ་དམ་པ་ཡིན་ཏེ། རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པ་ལས། ཡོད་པས་རྣམ་པར་མི་གྲོལ་ཏེ། །མེད་པས་སྲིད་པ་འདི་ལས་མིན། །དངོས་དང་དངོས་མེད་ཡོངས་ཤེས་པས། །བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་རྣམ་པར་གྲོལ། །ཞེས་ཆོས་རྣམས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པར་འཛིན་པའི་ཡོད་ལྟ་དང་རྒྱུ་འབྲས་ལ་སོགས་པ་མི་རུང་བར་མཐོང་བའི་མེད་ལྟ་གཉིས་ཇི་སྲིད་མི་འདོར་བ་དེ་སྲིད་དུ་མ་གྲོལ་བ་དང་། དངོས་པོ་དངོས་མེད་ཀྱི་དེ་ཉིད་མཐའ་གཉིས་དང་བྲལ་བ་ཤེས་པས་གྲོལ་བར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གྲོལ་ཞེས་པ་ཤེས་སྒྲིབ་ལས་གྲོལ་བ་ལ་དྲང་དུ་མི་རུང་སྟེ་སྲིད་པ་འདི་ལས་ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་བཞིན་དུ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས་ཀྱང་། དེ་བཞིན་སྨིག་རྒྱུ་ལྟ་བུ་ཡི། །འཇིག་རྟེན་ཡོད་ཅེའམ་མེད་པ་ཞེས། །འཛིན་པ་དེ་ནི་རྨོངས་པ་སྟེ། །རྨོངས་པ་ཡོད་ན་མི་གྲོལ་ལོ། །ཡོད་པ་པ་ནི་བདེ་འགྲོར་འགྲོ །མེད་པ་པ་ནི་ངན་འགྲོར་འགྲོ །ཡང་དག་ཇི་བཞིན་ཡོངས་ཤེས་ཕྱིར། །གཉིས་ལ་མི་བརྟེན་ཐར་པར་འགྱུར། །ཞེས་འཁོར་བ་ལས་གྲོལ་བ་ལ་ཡོད་མེད་ཀྱི་མཐའ་གཉིས་སྤངས་པ་དགོས་པར་གསུངས་སོ། །དེས་ན་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལས་གསུང་

性，及有於彼亦破自性說法無我，粗細二種後為了義，如是聲聞藏中，亦說粗細二種補特伽羅無我，當許微細無我，是為了義，理相等故。

由是因緣，安立我執，為二障之理，亦有不同。餘中觀師立法我執為所知障，此宗許為煩惱障故。如佛護云：「**由見有情為種種苦之所逼惱，為解救故欲如實說諸法真義，故造《本慧》。(中論名)其真實義，即無自性。由愚癡闇障蔽慧眼，遂於諸法分別自性，而生貪瞋。若時了知緣起，發生光明破除癡闇，觀見諸法悉無自性，無依處故，貪瞋不起。**」為證彼義引《百論》云：「**識即三有種，諸境識所行，若見境無我，三有種當滅。**」此說貪瞋所對之癡，即實事執及三有種。

འཛིན་རྣམ་གཞན་བཀག་པ་ལ་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་དུ་གསུངས་ནས་གཉིས་སྟོང་གི་ཤེས་པ་ལ་རང་བཞིན་མ་བཀག་པ་དང་དེ་ལ་ཡང་རང་བཞིན་བཀག་པའི་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ཕྲ་རགས་གཉིས་གསུངས་པའི་ཕྱི་མ་ངེས་དོན་དུ་བྱེད་པ་བཞིན་དུ། ཉན་ཐོས་ཀྱི་སྡེ་སྣོད་ལས་ཀྱང་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་ཕྲ་རགས་གཉིས་གསུངས་པའི་ཕྲ་བའི་བདག་མེད་ངེས་དོན་དུ་འདོད་པར་བྱ་སྟེ་རྒྱ་མཚན་རྣམ་པ་ཀུན་ནས་མཚུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་བྱས་ན་བདག་འཛིན་སྒྲིབ་པ་གཉིས་སུ་འཇོག་ཚུལ་ཡང་མི་འདྲ་སྟེ་དབུ་མ་པ་གཞན་གྱིས་ཤེས་སྒྲིབ་ཏུ་བྱེད་པའི་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་ནི་ལུགས་འདིས་ཉོན་མོངས་སུ་བཞེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ལྟར་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་ཀྱིས་སེམས་ཅན་སྡུག་བསྔལ་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་ཉེན་པ་གཟིགས་ནས་གྲོལ་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དུ་དངོས་པོའི་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་ཉིད་བསྟན་པར་བཞེད་ནས་རྩ་ཤེ་བརྩམས་ལ། ཡང་དག་པའི་དོན་དེ་ཡང་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཡིན་ཏེ་གཏི་མུག་གི་མུན་པས་བློའི་མིག་བསྒྲིབས་ཏེ་དངོས་པོ་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་རྟོག་པ་ན་ཆགས་སྡང་སྐྱེ་བ་དང་། རྟེན་འབྱུང་ཤེས་པའི་སྣང་བས་གཏི་མུག་གི་མུན་པ་བསལ་ཞིང་དངོས་པོའི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་མཐོང་བའི་ཚེ་གནས་མེད་པ་ལ་ཆགས་སྡང་མི་སྐྱེ་བ་དང་༑ དེ་དག་གི་ཤེས་བྱེད་དུ་བརྒྱ་པ་ལས། སྲིད་པའི་ས་བོན་རྣམ་ཤེས་ཏེ།། ཡུལ་རྣམས་དེ་ཡི་སྤྱོད་ཡུལ་ལོ། །ཡུལ་ལ་བདག་མེད་མཐོང་ན་ནི། །སྲིད་པའི་ས་བོན་འགག་པར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པ་དྲངས་སོ། །དེས་ནི་ཆགས་སྡང་གཉིས་ཀྱི་ཡ་གྱལ་གྱི་གཏི་མུག་དངོས་པོའི་བདེན་འཛིན་དང་སྲིད་པའི་ས་བོན་དུ

要滅此執須見無我，又說即見諸法無性，故許執有諦實人法，即染污無明。《百論釋》亦云：**「由識增益諸法自性，染污無知增上力故，遂於諸法妄起貪著，而成流轉生死種子，由彼一切畢竟滅故，即便立為生死還滅。」**《入中論釋》亦云：「**諸法無性，無明增益，於見自性障蔽為體，說名世俗。**」又云：「**由是因緣，有支所攝染污無明增上力故，立世俗諦。**」此顯然說執法實有，即十二支中初支染污無明。此俱生無明中有人法二種我執，其俱生人我執亦是染污無明。故有時說無明為生死根本，有時亦說俱生薩迦耶見為本，俱不相違。俱生我執之所緣，即是執我之事，若執他身補特伽羅為自性有，雖是補特伽羅

བཤད་ཅིང་། དེ་ལྡོག་པ་ལ་བདག་མེད་མཐོང་དགོས་པ་དང་དེ་ཡང་དངོས་པོ་རང་བཞིན་མེད་པར་མཐོང་བ་ཉིད་ལ་གསུངས་པས་གང་ཟག་དང་ཆོས་ཀྱི་དངོས་པོ་བདེན་པར་འཛིན་པ་ཉིད་ཉོན་མོངས་ཅན་གྱི་མ་རིག་པར་བཞེད་དོ། །བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་པ་ལས་ཀྱང་། རྣམ་པར་ཤེས་པ་དངོས་པོའི་རང་གི་ངོ་བོ་ལྷག་པར་སྒྲོ་འདོགས་པར་བྱེད་པ་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་གྱི་མི་ཤེས་པའི་དབང་གིས་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་ཆགས་པ་དང་ལྡན་ཞིང་། འཁོར་བ་འཇུག་པའི་ས་བོན་དུ་གྱུར་པ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་འགགས་པ་ལས་འཁོར་བ་ལྡོག་པར་རྣམ་པར་གཞག་གོ །ཞེས་དང་། འཇུག་འགྲེལ་ལས་ཀྱང་། མ་རིག་པ་དངོས་པོའི་རང་གི་ངོ་བོ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པ་སྒྲོ་འདོགས་པར་བྱེད་པ་རང་བཞིན་མཐོང་བ་ལ་སྒྲིབ་པའི་བདག་ཉིད་ཅན་ནི་ཀུན་རྫོབ་བོ་ཞེས་དང་། དེ་ལྟར་ན་སྲིད་པའི་ཡན་ལག་གིས་ཡོངས་སུ་བསྡུས་པའི་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་གྱི་མ་རིག་པའི་དབང་གིས་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པ་རྣམ་པར་བཞག་གོ །ཞེས་དངོས་པོ་བདེན་འཛིན་ཉིད་ཉོན་མོངས་ཅན་གྱི་མ་རིག་པ་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་དང་པོར་གསལ་བར་བཤད་དོ། །མ་རིག་པ་ལྷན་སྐྱེས་འདི་ལ་གང་ཟག་དང་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་གཉིས་སུ་ཡོད་པས་གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱང་ཉོན་མོངས་ཅན་གྱི་མ་རིག་པའོ། །དེའི་ཕྱིར་རེས་འགའ་མ་རིག་པ་འཁོར་བའི་རྩ་བར་གསུངས་ལ་རེས་འགའ་འཇིག་ལྟ་ལྷན་སྐྱེས་རྩ་བར་གསུངས་པ་ཡང་མི་འགལ་ལོ། །ངར་འཛིན་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་དམིགས་པ་ནི་ང་ཞེས་འཛིན་པའི་གཞི་ཡིན་པས་རྒྱུད་གཞན་གྱི་གང་ཟག་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས

我執，然非薩迦耶見，此理亦是聖者父子最勝所許。如《七十空性論》云：「**因緣生諸法，若計為真實，佛說是無明，彼起十二支。**」此說由知諸法自性本空，能滅無明，從此亦滅十二有支，由前同類無明而生後支，故有十二。《百論》亦云：「**如身根遍身，癡遍住一切，故一切煩惱，由癡滅皆滅。若見諸緣起，愚癡則不生，故盡一切力，唯當宣此語。**」此說滅三毒中之無明須見緣起，緣起義者即性空義，此宗亦曾多次宣說。是故一切中觀道理，皆是破除生死根本無明行相之支。當知自身俱生無明如何執著精勤斷除，不應專好與諸宗派巧於諍論。

གྲུབ་པར་འཛིན་པ་གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་ཡིན་ཡང་འཇིག་ལྟ་མིན་ནོ། །ཚུལ་འདི་འཕགས་པ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་བཞེད་པ་དམ་པ་ཡིན་ཏེ། སྟོང་ཉིད་བདུན་ཅུ་པ་ལས། རྒྱུ་དང་རྐྱེན་ལས་སྐྱེས་དངོས་རྣམས། །ཡང་དག་པར་ནི་རྟོག་པ་གང་། །དེ་ནི་སྟོན་པས་མ་རིག་གསུངས། །དེ་ལས་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས་འབྱུང་། །ཞེས་གསུངས་ཤིང་དངོས་པོར་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་ཤེས་པ་ལས་མ་རིག་པ་འགག་ཅིང་དེ་ལས་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས་འགག་པར་གསུངས་སོ། །མ་རིག་པའི་རིགས་འདྲ་སྔ་མ་ལས་ཕྱི་མ་འབྱུང་བས་བཅུ་གཉིས་ཞེས་གསུངས་སོ། །བརྒྱ་པ་ལས་ཀྱང་། ལུས་ལ་ལུས་དབང་ཇི་བཞིན་དུ། །གཏི་མུག་ཀུན་ལ་གནས་འགྱུར་ཏེ། །དེ་ཕྱིར་ཉོན་མོངས་ཐམས་ཅད་ཀྱང་། །གཏི་མུག་བཅོམ་པས་བཅོམ་པར་འགྱུར། །རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་པར་འབྱུང་བ་ནི། །མཐོང་ན་གཏི་མུག་འབྱུང་མི་འགྱུར། །དེ་ཕྱིར་འབད་པ་ཀུན་གྱིས་འདིར། །གཏམ་དེ་བོན་བཤད་པར་བྱ། །ཞེས་དུག་གསུམ་གྱི་ཡ་གྱལ་གྱི་མ་རིག་པ་ལྡོག་པ་ལ་རྟེན་འབྱུང་མཐོང་བ་དགོས་པར་གསུངས་ཏེ། རྟེན་འབྱུང་གི་དོན་ནི་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་དོན་དུ་ལུགས་འདི་ལས་ལན་མང་དུ་གསུངས་སོ། །དེས་ན་དབུ་མའི་རིགས་པ་ཐམས་ཅད་ནི་འཁོར་བའི་རྩ་བ་མ་རིག་པའི་འཛིན་སྟངས་སུན་འབྱིན་པའི་ཡན་ལག་ཡིན་པས། རང་རྒྱུད་ཀྱི་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་མ་རིག་པས་ཇི་ལྟར་བཟུང་ངོས་ཟིན་པར་བྱས་ལ། དེ་ཉིད་འགོག་པ་ལ་བརྩོན་པར་བྱའི་གྲུབ་མཐའ་སླབ་དང་ཤགས་འཕྱེད་པ་ཙམ་གྱི་མཁས་པ་ལ་དགའ་བར་མི་བྱའོ། །

若爾人法俱生我執，無有二種不隨順相。諸自續師所說彼等為是何執？其執補特伽羅不順蘊相自立實有者，是執離於手足等法別有實體補特伽羅。未由邪宗染污心者，即無彼執。如《入中論》云：「**何故世人唯下種，便云此子由我生，亦覺此樹是我栽，故世亦無從他生。**」佛護亦云：「**唯下樹種，待樹生時，便指樹曰，此是我栽。**」不執彼二，為有異體。若不爾者，應指所生柏樹，而云我栽樺樹。以如是理例可說云：「**何故世人手痛時，而覺我痛，故彼二，世間亦非有異體。**」此等非唯世間作如是說，須如是許。若由所栽種與所痛手，非是彼樹及補特伽羅，而不能立為栽彼樹，及補特伽羅痛者，則彼二法成無所有，一切建立皆當失壞。由此道理，當知自續所說俱生法我執，唯是

འོ་ན་ཆོས་དང་གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་ལྷན་སྐྱེས་འཛིན་སྟངས་མི་མཐུན་པ་གཉིས་གཉིས་ནི་མེད་པས་རང་རྒྱུད་པས་བཤད་པ་དེ་དག་ཇི་ལྟར་ཡིན་སྙམ་ན། དེ་ལ་ཕུང་པོ་དང་མཚན་ཉིད་མི་མཐུན་པའི་གང་ཟག་རང་རྐྱ་ཐུབ་པའི་རྫས་ཡོད་དུ་འཛིན་པ་ནི་གང་ཟག་རྐང་ལག་སོགས་ཀྱི་ཆོས་ལས་རྫས་གཞན་དུ་འཛིན་པ་ཡིན་པས་གྲུབ་མཐས་བློ་མ་བསྒྱུར་བ་ལ་མེད་དེ། འཇུག་པ་ལས། གང་ཕྱིར་འཇིག་རྟེན་ས་བོན་ཙམ་བཏབ་ནས། །བདག་གིས་བུ་འདི་སྐྱེད་ཅེས་སྨྲ་བྱེད་ཅིང་། །ཤིང་ཡང་བཙུགས་སོ་སྙམ་དུ་རྟོག་དེས་ན། །གཞན་ལས་སྐྱེ་བ་འཇིག་རྟེན་ལས་ཀྱང་མེད། །ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར། སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་ཀྱིས་ཀྱང་གསུངས་ཏེ། ཤིང་སྡོང་གི་ས་བོན་ཙམ་ཞིག་བཏབ་ནས་བསྐྱེད་པ་ལ་ཤིང་སྡོང་བསྟན་ནས་འདི་བདག་གིས་བཙུགས་སོ་ཞེས་ཐ་སྙད་འདོགས་པས་ན་དེ་གཉིས་རྫས་གཞན་དུ་མི་འཛིན་ཏོ། གཞན་དུ་ན་ཤུག་སྡོང་བསྐྱེད་པ་ལ་ཤ་པའི་སྡོང་པོ་བཙུགས་སོ་ཞེས་ཐ་སྙད་འདོགས་པར་ཐལ་བས་སོ། །དེ་ལྟར་བཤད་པའི་རིགས་པ་སྦྱར་ན། གང་ཕྱིར་འཇིག་རྟེན་ལག་པ་ན་བ་ལ། །བདག་ནི་ནའོ་སྙམ་དུ་རྟོག་དེས་ན། །དེ་གཉིས་རྫས་གཞན་འཇིག་རྟེན་ལས་ཀྱང་མེད། །ཅེས་སྨྲ་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་དག་ནི་འཇིག་རྟེན་གྱིས་དེ་ལྟར་སྨྲ་བ་ཙམ་དུ་མ་ཟད་དེ་བཞིན་དུ་འདོད་དགོས་ཏེ། བཙུགས་པའི་ས་བོན་དང་ན་བའི་ལག་པ་ཤིང་སྡོང་དང་གང་ཟག་མ་ཡིན་པས་ཤིང་སྡོང་བཙུགས་པ་དང་གང་ཟག་དེ་ན་བར་འཛོག་མི་ནུས་ན་དེ་གཉིས་མི་སྲིད་པར་འགྱུར་བས་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་འཇིག་པར་

分別。

若爾何為所知障耶？《入中論釋》云：「**無明習氣，能障決了所知。貪等習氣，亦是身語如是轉因，以彼無明貪等習氣，亦唯成佛一切種智，乃能滅除，非餘能滅。**」此宗諸教及聖父子無諍論中，未有較此更顯然者。言身語轉者，謂阿羅漢有身語粗重，如猿猴躍，呼他為婢，大師雖遮終不能斷。言亦是者，顯貪等習氣，亦能障礙決了所知，故一切煩惱習氣，皆是所知障。其果現似二取相等一切亂分，亦是彼攝。習氣自體，如《入中論釋》云：「**若法於心薰染隨逐，說名習氣。煩惱邊際、薰習、根本、習氣，是諸異名。**」斷除此所知障，

འགྱུར་རོ། །རིགས་པ་དེ་དག་གི་གནད་ཀྱིས་རང་རྒྱུད་པས་བཤད་པའི་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་ལྷན་སྐྱེས་སུ་འདོད་པ་ཡང་ཀུན་བརྟགས་སུ་བྱེའོ། །

དེ་ལྟ་ན་ཤེས་སྒྲིབ་གང་ལ་བྱེད་སྙམ་ན། འཇུག་འགྲེལ་ལས། དེ་ལ་མ་རིག་པའི་བག་ཆགས་ནི་ཤེས་བྱ་ཡོངས་སུ་གཅོད་པའི་གེགས་སུ་གྱུར་པ་ཡིན་ལ། འདོད་ཆགས་ལ་སོགས་པའི་བག་ཆགས་ཡོད་པ་ནི་ལུས་དང་ངག་དག་གི་འཇུག་པ་དེ་ལྟ་བུའི་རྒྱུ་ཡང་ཡིན་ཏེ། མ་རིག་པ་དང་འདོད་ཆགས་ལ་སོགས་པའི་བག་ཆགས་དེ་ཡང་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་དང་སངས་རྒྱས་ཁོ་ན་ལ་ལྡོག་པར་འགྱུར་གྱི་གཞན་དག་ལ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པ་འདི་ལས་གསལ་བའི་ངོས་འཛིན་ལུགས་འདིའི་སྐོར་དང་ཡབ་སྲས་ཀྱི་གཞུང་རྩོད་མེད་ལས་མ་བྱུང་ངོ་། །ལུས་དང་ངག་གི་འཇུག་པ་ནི་དགྲ་བཅོམ་པ་ལ་ཡོད་པ་སྤྲེའུ་ལྟར་མཆོང་བ་དང་གཞན་ལ་རྒྱངས་མོ་ཞེས་ཟེར་བའི་ལུས་ངག་གི་གནས་ངན་ལེན་སྟོན་པས་བཀག་ཀྱང་མ་ལོག་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་ནོ། །ཡང་ཞེས་པས་ཆགས་སོགས་ཀྱི་བག་ཆགས་ཤེས་བྱ་གཅོད་པའི་གེགས་སུ་ཡང་བསྟན་པས་ཉོན་མོངས་པའི་བག་ཆགས་ཐམས་ཅད་ཤེས་སྒྲིབ་ཡིན་ཏེ། དེའི་འབྲས་བུ་གཉིས་སྣང་འཁྲུལ་བའི་ཆ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་དེར་བསྡུའོ། །བག་ཆགས་ཀྱི་ངོ་བོ་ནི་འཇུག་འགྲེལ་ལས། གང་གིས་སེམས་ཀྱི་རྒྱུད་འབག་པར་བྱེད་ཅིང་སྒོ་བར་བྱེད་ལ་རྗེས་སུ་འགྲོད་པར་བྱེད་པ་དེ་ནི་བག་ཆགས་ཏེ། ཉོན་མོངས་པའི་མུར་ཐུག་པ་དང་གོམས་པ་དང་རྩ་བ་དང་བག་ཆགས་ཞེས་བྱ་བ་རྣམ་གྲངས་སོ། །ཞེས་སོ།།

雖除前說通達真實之道外，更無有餘，然方便支有具不具，時有久遠修未修習，故大小乘有斷差別。由諸經中明二我執及二無我粗細差別，說有多種。二種我執，既有不同，故見無我能脫何障，亦有多種不同之理。此等了不了義之別，由前所說亦當了知。

不許阿賴耶者，其習氣建立，與住相，體性，最難了解。雖應解說，然少則難決，多恐繁累，故不開說。

由於人法如何安立二諦之理有所不同，彼二無我亦有不同。故大小乘證不證彼，及二我執二種障等，皆不同餘宗，為此特法。

**庚二、安立外境不許阿賴耶及自證分不共差別：**

安立諸法及補特伽羅之理，既如前說，故於名言不能判別，有預流等補特伽羅，無地獄等補特伽羅，以於勝義二者俱無，於名言中二俱有故。如是蘊界處法，亦不能判謂無色法，有心心所，以於二諦有

ཤེས་སྒྲིབ་འདི་སྤོང་བ་ལ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟོགས་པའི་ལམ་སྔར་བཤད་པ་ལས་གཞན་པ་མེད་མོད་ཀྱང་ཐབས་ཀྱི་ཡན་ལག་ཚང་མ་ཚང་དང་དུས་རིང་པོར་གོམས་མ་གོམས་ལས་ཐེག་པ་ཆེ་ཆུང་གི་སྤྱངས་པའི་ཁྱད་པར་བྱུང་ངོ་། །གསུང་རབ་ལས་བདག་འཛིན་གཉིས་ཀྱི་ངོས་འཛིན་དང་བདག་མེད་གཉིས་ཀྱི་ཁྲ་རགས་མི་འདྲ་བ་མང་དུ་གསུངས་པའི་གནད་ཀྱིས་བདག་འཛིན་གཉིས་མི་འདྲ་ཞིང་བདག་མེད་མཐོང་བས་སྒྲིབ་པ་ཇི་འདྲ་བ་ལས་གྲོལ་བའི་ཚུལ་ཡང་མི་འདྲ་བ་མང་དུ་ཡོད་པ་རྣམས་ཀྱི་དྲང་ངེས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཡང་སྔར་བསྟན་པས་ཤེས་པར་བྱའོ། །ཀུན་གཞི་ཁས་མི་ལེན་པ་ལ་བག་ཆགས་ཀྱི་འཇོག་ལུགས་དང་གནས་ཚུལ་དང་ངོ་བོ་ཇི་ལྟར་ཡིན་དཀའ་བས་བཤད་དགོས་མོད་ཀྱང་ཚུངས་ན་མཐའ་མི་ཆོད་ཅིང་མངས་པས་འཇིགས་ནས་མ་སྤྲོས་སོ། །གང་ཟག་དང་ཆོས་ལ་བདེན་གཉིས་ཇི་ལྟར་འཇོག་པའི་ཚུལ་མི་འདྲ་བས། །དེ་གཉིས་ཀྱི་བདག་མེད་གཉིས་མི་འདྲ་བའི་ཕྱིར་ཐེག་པ་ཆེ་ཆུང་གིས་དེ་རྟོགས་མ་རྟོགས་དང་བདག་ཏུ་འཛིན་པ་གཉིས་དང་སྒྲིབ་པ་གཉིས་ཀྱང་ལུགས་གཞན་དང་མི་འདྲ་བའི་ཁྱད་ཆོས་རྣམས་བྱུང་ངོ་། །

གཉིས་པ་ནི། དེ་ལྟར་གང་ཟག་དང་ཆོས་ཀྱི་འཇོག་ཚུལ་སྔར་ལྟར་ཡིན་པས་རྒྱུན་ཞུགས་ལ་སོགས་པའི་གང་ཟག་ནི་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་ལ་དམྱལ་བ་ལ་སོགས་པའི་གང་ཟག་ནི་མེད་དོ་ཞེས་ཁྱད་པར་དབྱེ་མི་ནུས་ཏེ། དོན་དམ་པར་མེད་མཉམ་དང་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་མཉམ་དུ་མཚུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་བཞིན་དུ་ཕུང་པོ་དང་ཁམས་དང་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་ཆོས་ལ་ཡང་གཟུགས་ཅན་ནི་མེད་ལ་སེམས་

無等故。

餘中觀師，有說外境與識俱有，有中觀師及唯識師，說唯有識而無外境。然彼一切凡說為有，即有自相，若無自相即說為無。此宗雖許外境無有自相，然不於彼說無外境，故不相同。故任何法，若能了知雖無自相而立為有，即能善解不可分判境識有無之理，若不知彼，即不能解。故破極微無有方分，由無彼故，亦無由彼集合粗色，粗細俱無故無外境。《百論釋》說：「**此等道理雖能破除無分外境，然不能破外境為有，聖教世間俱能於彼作妨難故。**」

《十地經》說：「**三界唯心**」，唯字簡彼非是經義。經自明說破離心外世間作者，與清辯同。經說，「**外境悉非有**」等，月稱非同清辯

དང་སེམས་ལས་བྱུང་བ་ནི་ཡོད་པའི་ཁྱད་པར་དབྱེ་བར་མི་ནུས་ཏེ་བདེན་པ་གཉིས་ཆར་དུ་ཡོད་མེད་མཚུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ལ་དབུ་མ་པ་གཞན་དག་ཕྱི་རོལ་དང་ཤེས་པ་ཡོད་མཉམ་དུ་སྨྲ་བ་དང་དབུ་མ་པ་ཁ་ཅིག་དང་རྣམ་རིག་པ་ཤེས་པ་ཡོད་ཕྱི་རོལ་མེད་ཅེས་སྨྲ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཡོད་ན་ཡང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་ཅིང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མེད་ན་མེད་པར་སྨྲ་བ་ཁོ་ནའོ། །ལུགས་འདིས་ཀྱང་ཕྱི་རོལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་མི་སྲིད་པར་བཞེད་མོད་ཀྱང་དེ་ལ་ཕྱི་རོལ་མེད་དགོས་མི་དགོས་ཀྱི་སྒོ་ནས་མི་མཐུན་པ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་སྤྱིར་ཆོས་གང་རུང་ཞིག་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མེད་ཀྱང་ཡོད་པར་འཇོག་ཤེས་ན་དོན་ཤེས་ཡོད་མེད་འབྱེད་མི་ནུས་པའི་རིགས་པ་ལེགས་པོར་གོ་ནུས་ལ་དེ་མེད་ན་མི་ནུས་སོ། །དེས་ན་རྡུལ་ཕྲ་རབ་ཆ་མེད་བཀག་ནས་དེ་མེད་པས་དེ་བསགས་པའི་རགས་པ་ཡང་མེད་ལ་ཕྲ་རགས་གཉིས་ཀ་མེད་པའི་ཕྱིར་ཕྱི་རོལ་མེད་དོ་ཞེས་པ་ལ་སོགས་པའི་རིགས་པས་ནི། ཕྱི་རོལ་ཆ་མེད་འགོག་ནུས་ཀྱང་ཕྱི་རོལ་ཡོད་པ་འགོག་མི་ནུས་པས་དེ་ལ་ནི་ལུང་དང་འཇིག་རྟེན་གྱི་གྲགས་པ་གཉིས་ཀས་གནོད་པར་བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་པ་ལས་གསུངས་སོ། །ལུང་ཡང་ས་བཅུ་པ་ལས། ཁམས་གསུམ་པོ་སེམས་ཙམ་དུ་གསུངས་པའི་ཙམ་གྱི་སྒྲས་དེ་དག་འགོག་པ་ནི་མདོ་དེའི་དོན་མིན་ཏེ་སེམས་ལས་གཞན་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་བྱེད་པ་པོ་བཀག་པར་མདོ་ལས་གསལ་བར་གསུངས་པ་ལེགས་ལྡན་དང་འདྲའོ། །ཕྱི་རོལ་སྣང་བ་ཡོད་མིན་ཏེ། ཞེས་སོགས་ནི་ལུང་དེས་ཕྱི་རོལ་མ་བཀག་ཅེས་ལེགས་ལྡན་གྱིས་

師說此經非破外境，而釋彼經雖破外境然非了義。故不說《十地經》是不了義，而破彼云非是經義。於《楞伽經》，則不說彼非是經義，而云彼經是不了義。

《般若經》中宣說五蘊皆自性空，無有差別。《對法》則說五蘊皆有自相共相。應如是許，意以識與境若觀名言假立之義，俱不可得。若判彼法有無差別，既違世間名言亦違勝義建立，故於二諦俱為失壞。如《百論》云：「**說一有一無，非真非世間，故不可宣說，此有彼非有。**」此亦即是聖者意趣。又云：「**宣說大種等，皆是識所攝**」等者，義如釋論中說：「**謂色、心、心所、不相應行，皆由能緣自識**

འཆད་པ་ལྟར་ཟླ་བ་མི་བཞེད་ཀྱི་མདོ་དེས་དེ་ལྟར་བསྟན་ཀྱང་དེ་དྲང་དོན་ཡིན་ཞེས་འགྲེལ་ལོ། །དེས་ན་ས་བཅུ་པའི་མདོ་ལ་དྲང་དོན་ཡིན་ཞེས་མི་ཟེར་གྱི་མདོའི་དོན་མིན་ཞེས་བཀག་ལ་ལང་གཤེགས་ཀྱི་ལུང་འདི་ལ་མདོའི་དོན་མིན་ཞེས་མ་གསུངས་ཀྱི་ལུང་དེ་དྲང་དོན་ནོ་ཞེས་བཤད་དོ། །ཡུམ་གྱི་མདོར་ཕུང་པོ་ལྔ་ག་ཁྱད་མེད་པར་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་བསྟན་ཞིང་མངོན་པ་ལས་ལྔ་གའི་རང་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་ཡོད་མཉམ་དུ་བཤད་པ་ལྟར་འདོད་པར་བྱ་སྟེ། དོན་ཤེས་གཉིས་ཀ་ལ་ཐ་སྙད་བཏགས་པའི་བཏགས་དོན་ཡོད་ཚུལ་དཔྱད་ན་མི་རྙེད་པར་མཚུངས་ལ་དེ་ལྟ་ནའང་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པར་འཇོག་པ་ཡང་ཁྱད་པར་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ་སྙམ་དུ་དགོངས་སོ། །དེས་ན་དེ་འདྲ་བ་དེ་ལ་ཡོད་མེད་ཀྱི་ཁྱད་པར་འབྱེད་པ་ནི་འཇིག་རྟེན་པའི་ཐ་སྙད་ལས་ཀྱང་རྒྱལ་ལ་དོན་དམ་པའི་རྣམ་གཞག་ལས་ཀྱང་རྒྱལ་བས་བདེན་པ་གཉིས་ཅར་ལས་ཉམས་པ་ཡིན་ཏེ། བརྒྱ་པ་ལས༑ གཅིག་ཡོད་གཅིག་མེད་ཅེས་བྱ་བ། །དེ་མིན་འཇིག་རྟེན་པ་ཡང་མིན།། དེས་ན་འདི་ཡོད་འདི་མེད་ཅེས། །བརྗོད་པ་ཉིད་དུ་ནུས་མ་ཡིན། །ཞེས་སོ།། འཕགས་པའི་དགོངས་པ་ཡང་འདི་ཉིད་དོ། །འབྱུང་བ་ཆེ་ལ་སོགས་བཤད་པ།། རྣམ་པར་ཤེས་སུ་ཡང་དག་འདུ། །ཞེས་སོགས་ཀྱི་དོན་ནི། གཟུགས་དང་སེམས་སེམས་བྱུང་དང་ལྡན་མིན་རྣམས་ནི་རང་ལ་དམིགས་པའི་རྣམ་ཤེས་ལ་རང་གི་རྣམ་པ་བཞག་པའི་སྒོ་ནས་འབྱུང་བ་ལ་སོགས་པར་ཉེ་བར་འདོགས་པར་བྱེད་དེ༑ རྣམ་པ་མ་བཞག་པ་ནི་འགས་ཀྱང་ཡོད་པར་གཞག་མི་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ།།

**安立行相，而立大種等。未立行相，不能安立有少法故，故大種等是識所攝，以唯由識所安立故。若時現證識〔梵〕無自性生，爾時由識所立種種皆當滅離，猶如形滅影像亦滅。**」故彼論文非破外境。

又不許阿賴耶識亦無過咎。謂業感異熟須經長時，然第二剎那其業即滅，從已滅法不能生果，故許阿賴耶識為業果所依。然無自相能立有事，安立已滅為有事法，亦極應理，故不須許阿賴耶識。《入中論》云：「**由許非滅自性有，故無賴耶能有此，有業雖滅已經久，當知猶能生自果。**」若於世俗亦破自相，而能安立無性因果，非但雙於二諦，易除常斷二見，即不許阿賴耶識，亦能安立業果繫屬。《入中論釋》云：「**是故如是於二諦中俱無自性，非但遠離常斷二見，諸業**

དེས་ན་འབྱུང་བ་ལ་སོགས་པ་དེ་དག་ནི་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་ཡོངས་སུ་འདུ་བ་ཡིན་ཏེ་དེས་
རྣམ་པར་བཞག་པ་ཙམ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །གང་གི་ཚེ་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་ཚངས་པ་དེ་
རང་བཞིན་གྱིས་སྐྱེ་བ་མེད་པར་མངོན་སུམ་དུ་ཤེས་པ་དེའི་ཚེ་གཟུགས་འགགས་
ན་གཟུགས་བརྙན་འགག་པ་བཞིན་དུ་དེས་བཞག་པའི་དོན་སྣ་ཚོགས་པ་དེ་དག་
ཀྱང་བྲལ་ཞིང་ནུབ་པར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་པའི་དོན་དུ་དེའི་འགྲེལ་པ་ལས་བཀྲལ་
བ་ལྟར་ཡིན་པས་ལུང་དེས་ཕྱི་རོལ་འགོག་པ་མིན་ནོ། །ཀུན་གཞི་ཁས་མི་ལེན་པ་
ལ་ཡང་སྐྱོན་མེད་དེ་འདི་ལྟར། ལས་ཀྱིས་རྣམ་སྨིན་ཡུན་རིང་དུ་ལོན་ནས་སྐྱེད་
ལ། ལས་ཀྱང་རང་གི་དུས་གཉིས་པར་ཞིག་ཅིང་ཞིག་པ་ལས་འབྲས་བུ་འབྱུང་བ་
མེད་པའི་ཕྱིར་ལས་འབྲས་ཀྱི་རྟེན་དུ་ཀུན་གཞི་འདོད་པ་ཡིན་ན། རང་གི་མཚན་
ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་ཀྱང་དངོས་པོར་འཇོག་ནུས་པ་ལ་ཞིག་པ་དངོས་པོར་ཤིན་ཏུ་
འཐད་པས་ཀུན་གཞི་མི་དགོས་ཏེ། འཇུག་པ་ལས། གང་ཕྱིར་རང་བཞིན་གྱིས་དེ་
མི་འགག་པ། །དེ་ཕྱིར་ཀུན་གཞི་མེད་ཀྱང་འདི་ནུས་ཕྱིར། །ལ་ལར་ལས་
འགགས་ཡུན་རིང་ལོན་ནས་ཀྱང་། །འབྲས་བུ་ཡང་དག་འབྱུང་བར་རིག་པར་
གྱིས། །ཞེས་གསུངས་སོ། །ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པ་འགོག་
ཅིང་རང་བཞིན་མེད་པའི་རྒྱུ་འབྲས་འཇོག་ཤེས་པ་ལ་བདེན་པ་གཉིས་ཀར་རྟག་
ཆད་ཀྱི་ལྟ་བ་སྤང་སླ་བར་མ་ཟད། ཀུན་གཞི་མི་འདོད་ཀྱང་ལས་འབྲས་ཀྱི་
འབྲེལ་བ་ཡང་འཐད་པར་གསུངས་ཏེ། འཇུག་འགྲེལ་ལས། དེའི་ཕྱིར་དེ་ལྟར་
བདེན་པ་གཉིས་ཀར་ཡང་རང་བཞིན་མེད་པས་རྟག་པ་དང་ཆད་པར་ལྟ་བ་རྒྱང་

**已滅雖經久時，與諸業果而相繫屬，不須妄計阿賴耶識相續，及不壞得等，亦皆應理。**」言是故者，謂承前說從無自性，生無自性，不許阿賴耶識。雖亦須釋最後死心及初生心不成等難，月稱意謂由知此理，餘亦易了故未解說。今恐文繁，茲亦不述。由許外境故亦不立阿賴耶識，若許彼識則亦須許《辨中邊論》:「**識生變似義，有情我及了，此境實非有，境無故識無。**」所說義故。

成立已滅為有事之理，是《顯句論》，及《六十正理論釋》所說，《中論疏》中茲當廣說。由許滅為有事，故立三世，亦有最大不共差別。

許自證者，及破自證，《入中論本釋》作如是說：「**先未領納必不生念，故念唯從領納而生。如云先曾見此，是追念境，若云我見，是**

རིང་དུ་སྤྱངས་པ་འབའ་ཞིག་ཏུ་མ་ཟད་ཀྱི། ལས་རྣམས་འགགས་ནས་ཡུན་རིང་དུ་ལོན་ཡང་ལས་རྣམས་ཀྱི་འབྲས་བུ་དང་འབྲེལ་བ་ནི་ཀུན་གཞི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་རྒྱུན་དང་རྒྱུད་མི་ཟ་བ་དང་ཐོབ་པ་ལ་སོགས་པ་ཡོངས་སུ་རྟོག་པ་མེད་པར་ཡང་འཐད་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་སོ། །དེའི་ཕྱིར་ཞེས་པ་ནི་རང་བཞིན་མེད་པ་ལས་རང་བཞིན་མེད་པ་སྐྱེ་བར་དེའི་གོང་དུ་བཤད་པའོ། ཀུན་གཞི་མི་འདོད་པས་ཐ་མའི་འཆི་སེམས་དང་དང་པོའི་སྐྱེ་སེམས་མི་རུང་བ་སོགས་ཀྱི་སྐྱོན་གཞན་ཡང་སྤང་དགོས་མོད་ཀྱང་ཚུལ་འདི་ཤེས་ན་དེས་གཞན་རྣམས་ཤེས་ནུས་པ་ལ་དགོངས་ནས་བླ་བས་མ་བཤད་ལ། མངས་པས་འཇིགས་ནས་འདིར་མ་སྤྲོས་སོ། །ཕྱི་རོལ་ཁས་ལེན་པའི་གནད་ཀྱིས་ཀྱང་ཀུན་གཞི་མི་འཇོག་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཁས་ལེན་ན་དབུས་མཐའ་ལས། དོན་དང་སེམས་ཅན་བདག་རྣམ་རིག །སྣང་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ནི། །རབ་ཏུ་སྐྱེ་འོ་དེ་དོན་མེད། །དེ་མེད་པས་ན་དེ་ཡང་མེད།། ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར་འདོད་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞིག་པ་དངོས་པོར་སྒྲུབ་ཚུལ་ཚིག་གསལ་དང་རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པའི་འགྲེལ་པ་ལས་གསུངས་ཏེ་རྩ་ཤེའི་རྣམ་བཤད་དུ་འཆད་པར་འགྱུར་རོ། །ཞིག་པ་དངོས་པོར་བཞེད་པའི་གནད་ཀྱིས་དུས་གསུམ་འཇོག་པ་ལ་ཡང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཁྱད་པར་ཆེའོ། །

རང་རིག་འདོད་པའི་ཕྱོགས་སྔ་མ་དང་དེ་འགོག་པ་འཇུག་པ་རྩ་འགྲེལ་ལས་འདི་ལྟར་གསུངས་ཏེ། སྔར་མ་མྱོང་བ་དྲན་པ་མི་སྲིད་པས་དྲན་པ་ནི་མྱོང་བ་ལས་སྐྱེ་ལ། དེ་ཡང་སྔར་འདི་མཐོང་ངོ་ཞེས་ཡུལ་དང་ངས་མཐོང་ངོ་ཞེས

**念有境，故先緣青色之識，亦有領納。此復若是餘識領納，則彼仍須餘識領納，便成無窮。若謂前識是後領納，則彼後識應不能決餘色等境，故須自領，以領納中二決定故，故由後念，成立領納前境自證。此中若依實有增上，彼念非有，等同所立。若依名言增上，則自證分他不極成。(自證是後陳法) 彼與後念不成因果，如以有水火，成立定有水晶火晶，與由有念成有自證，二者相等。**」此是以果為因，就以自證為所立法而破。若如是立即無同喻。若立量云：「**能取青識有能領納，以於後時有能念故，喻如青色。**」此喻雖有因法隨轉，然不決定。此亦等同以自證分為所立法，僅未明說，若以唯立有能領納，是已極成，故未直說與彼相等。

自宗雖無自證，然有念生而無相違，如云：「**由何領境離彼外，我不說有餘念法，故起念云是我見，此亦隨世名言規。**」前說執著若

ཡུལ་ཅན་དྲན་པ་ཡོད་པས་སྔར་གྱི་སྔོ་འཛིན་གྱི་ཤེས་པ་ལྟ་བུ་དེ་ལ་མྱོང་བ་ཡོད་དོ།། དེ་ཡང་ཤེས་པ་དོན་གཞན་གྱིས་མྱོང་ན་དེ་ཡང་གཞན་གྱིས་མྱོང་དགོས་པས་ཐུག་མེད་དང་། ཤེས་པ་སྔ་མ་ཕྱི་མའི་མྱོང་བྱ་ཡིན་ན་ཕྱི་མའི་ཤེས་པས་གཟུགས་སོགས་ཀྱི་ཡུལ་གཞན་མི་གཅོད་པར་འགྱུར་བས་རང་གིས་མྱོང་དགོས་ཏེ། མྱོང་བ་ལ་དེ་གཉིས་སུ་ངེས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་ཕྱིས་ཀྱི་དྲན་པས་སྔར་གྱི་ཡུལ་མྱོང་བ་རང་རིག་ཏུ་འགྲུབ་བོ་ཞེ་ན། འདིར་རྟས་གྲུབ་སྒྲུབ་པའི་དབང་དུ་བྱེད་ན་དེ་འདྲའི་དྲན་པ་མེད་པས་བསྒྲུབ་བྱ་དང་མཚུངས་ལ། ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་དུ་ཡིན་ན་རང་རིག་ཕྱིར་རྒོལ་ལ་མ་གྲུབ་པས་དེ་དང་དྲན་པ་རྒྱུ་འབྲས་སུ་མི་འགྲུབ་པ་དང་། ཆུ་དང་མེ་ཡོད་པས་ཆུ་ཤེལ་དང་མེ་ཤེལ་ཡོད་པར་སྒྲུབ་པ་དང་དྲན་པ་ཡོད་པས་རང་རིག་ཡོད་པར་སྒྲུབ་པ་གཉིས་འདྲ་བར་བཤད་དོ། །འདི་འབྲས་རྟགས་ཡིན་ཞིང་བསྒྲུབ་བྱའི་ཆོས་སུ་རང་རིག་བཟུང་བའི་དབང་དུ་མཛད་དོ། །དེ་ལྟར་བྱེད་ན་དཔེ་མི་རྙེད་པས་སྔོ་འཛིན་ནི་མྱོང་བྱེད་ཡོད་དེ་དུས་ཕྱིས་དྲན་པ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་དཔེར་ན་སྔོན་པོ་བཞིན་ཞེས་འགོད་ནའང་དཔེ་ལ་རྟགས་ཆོས་རྗེས་སུ་འགྲོ་བ་ཙམ་ཞིག་ཡོད་མོད་ཀྱང་། ཁྱབ་པ་སྒྲུབ་མི་ནུས་པས་རང་རིག་བསྒྲུབ་བྱའི་ཆོས་སུ་བཟུང་བ་དང་འདྲ་བས་དངོས་སུ་མ་སྨོས་ཏེ། མྱོང་བ་ཙམ་སྒྲུབ་ནའང་གྲུབ་ཟིན་པས་དེ་དང་འདྲ་བར་མ་སྨོས་སོ། །རང་ལུགས་ཀྱིས་རང་རིག་མེད་ཀྱང་དྲན་པ་སྐྱེ་བ་མི་འགལ་བ་ནི། གང་ཕྱིར་གང་གིས་ཡུལ་མྱོང་འགྱུར་དེ་ལས། །དྲན་པ་འདི་གཞན་ང་ལ་ཡོད་མིན་པ། །དེ་ཕྱིར་ང་ཡིས་མཐོང་སྙམ་དྲན་འགྱུར་ཏེ།།

無自證生念相違之理，非以此遣。此說依於生念之理，即壞執前為自證分。謂彼難云：前見青色，後生念時，云我先見，即前所見憶為我見。若非前取青識，自領納自，如是憶念應成相違，故前領納即自證分。答：此念非由自證力生，是由前領青境，與後生念，同於一境轉趣之力，故生念云，謂我先見。為成前取青識所領所決，非後取青之念，不領不決。故云：**「如我所許，領納與念非自相異故。」**唯如汝理，則慈氏所領近護亦應憶念。故此二法，若如他宗，有異實體，則俱生心應執為異。如是於前青識所見，後念不應執為已見。領念二心一境相違。故生念云，是我先見，亦成相違。若如我許，彼二非實異體，其俱生心亦無彼執，故前所決境，念為我決，亦不相違。此即由

འདི་ཡང་འཇིག་རྟེན་ཐ་སྙད་ཚུལ་ལུགས་ཡིན། །ཞེས་པས་སྟོན་ནོ། །རང་རིག་མེད་ན་དྲན་པ་སྐྱེ་བ་འགལ་ལོ་སྙམ་དུ་འཛིན་པའི་རྒྱུ་མཚན་སྔར་བཤད་པ་དེ་འདིས་སེལ་བ་ཡིན་ཏེ། འདི་ནི་དྲན་པ་སྐྱེ་བའི་དྲན་ཚུལ་ཁྱད་པར་བ་ལ་བརྟེན་ནས་སྔ་མ་རང་རིག་ཏུ་འཛིན་པ་ཞིག་གོ། །དེ་ཡང་སྔར་སྔོན་པོ་མཐོང་བ་ཕྱིས་དྲན་པ་ན་ངས་སྔར་མཐོང་ངོ་ཞེས་སྔར་མཐོང་བ་དེ་ཉིད་རང་གིས་མཐོང་བར་དྲན་པས་དྲན་ཚུལ་དེ་ནི་སྔར་གྱི་སྔོ་འཛིན་རང་གིས་རང་མ་མྱོང་ན་སྐྱེ་བར་འགལ་བས་སྔ་མ་རང་རིག་གོ་སྙམ་པའོ། །འདི་ནི་རང་རིག་གི་དབང་གིས་མ་བྱུང་ཡང་སྔར་གྱི་ཡུལ་སྔོན་པོ་མྱོང་བ་དང་ཕྱིས་ཀྱི་དྲན་ཤེས་གཉིས་ཡུལ་གཅིག་ལ་འཇུག་པའི་དབང་གིས་སྔར་ངས་མཐོང་སྙམ་དུ་དྲན་པ་སྐྱེའོ་ཞེས་སྒྲུབ་བོ། །དེ་ལ་སྔར་གྱི་སྔོ་འཛིན་གྱིས་མྱོང་བ་དང་བཅད་པའི་ཡུལ་ཕྱིས་ཀྱི་སྔོ་འཛིན་དྲན་པས་མ་མྱོང་བ་དང་མ་བཅད་པ་ཡིན་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་དུ་ངེད་ཀྱི་ལྟར་ན་མྱོང་དྲན་གཉིས་རང་མཚན་གྱིས་གཞན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཞེས་བཀོད་དོ། །རྒྱུ་མཚན་དེ་ཙམ་ཞིག་ཡིན་ན་བྱམས་པས་མྱོང་བ་ཉེར་སྦས་ཀྱིས་དྲན་པར་ཡང་འགྱུར་རོ། །དེས་ན་འདི་ནི་དེ་གཉིས་གཞན་གྱི་ལྟར་རྫས་ཐ་དད་དུ་གྲུབ་ན་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་བློས་རྫས་གཞན་དུ་འཛིན་ལ། དེ་ལྟ་ན་སྔར་སྔོ་འཛིན་གྱིས་མཐོང་བ་ལ་ཕྱིས་དྲན་པས་མཐོང་ཞེས་མི་འཛིན་པས་མྱོང་དྲན་གཉིས་ཡུལ་གཅིག་པ་འགལ་བས་སྔར་ངས་མཐོང་སྙམ་པའི་དྲན་པ་ཡང་སྐྱེ་བར་འགལ་ལོ། །ངེད་ཀྱི་ལྟར་ན་དེ་གཉིས་རྫས་གཞན་ཡིན་ཞིང་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་བློས་དེ་ལྟར་འཛིན་པའང་མེད་པས་སྔ་མས་ཡུལ་དེ་བཅད་པ་ལ་དྲན་པས་ངས་བཅད་དོ

前領納牽引之力，而於境轉，無自然力而決斷境，故起彼念非有餘緣。故於名言不許自證，亦由名言破除自相，是究竟理。又領納中，雖未明說自領他領二品之中決不決斷，然意趣謂不能決斷。如不許燈自能明自，而許是明，故自明他明二不決斷。若謂燈不自明，而無量不成過，識不自知，則量不成，故不同燈。他若難云，燈不自明，不由他明，其明不成。復無餘量而能成立，故量不成，當有何答。雖俱不由自他而明，能照瓶等，故明成立。若爾識亦相等，若謂知境須仗自證，若無自證，知境不成，燈亦應爾。若謂我等許燈自明，此不應理，無闇障故，黑闇亦應自障蔽自，若許爾者，應不見闇。總之由依所知假

ཞེས་འཛིན་པ་ཡང་མི་འགལ་བར་སྟོན་ནོ། །དེ་ཡང་སྒྲོང་བ་སྒོམས་བྲངས་པའི་
དབང་གིས་ཡུལ་ལ་འཇུག་གི་རང་དབང་དུ་ཡུལ་བཅད་རྒྱུ་མེད་པ་ལ་ཡིན་གྱི་
གཞན་ལ་མིན་ནོ། །དེས་ན་རང་རིག་ཐ་སྙད་དུ་མི་བཞེད་པ་ཡང་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་
རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་འགོག་པ་འདིའི་མཐར་ཐུག་པ་ཡིན་ནོ། །སྒྲོང་བ་
ལ་རང་གིས་དང་གཞན་གྱིས་སྒྲོང་བ་གཉིས་སུ་ཁ་ཚོན་ཆོད་མ་ཆོད་གསལ་བར་མ་
གསུངས་ཀྱང་མ་ཆོད་པ་དགོངས་པ་ཡིན་ཏེ། མར་མེ་རང་གིས་རང་གསལ་
བར་བྱེད་པ་མི་བཞེད་ཅིང་གསལ་བར་ཡང་བཞེད་པས་རང་གིས་དང་གཞན་གྱིས་
གསལ་བར་བྱེད་པ་གཉིས་སུ་ཁ་ཚོན་མ་ཆོད་པ་བཞིན་ནོ། །གལ་ཏེ་མར་མེ་རང་
གིས་གསལ་བར་མི་བྱེད་ཀྱང་ཚད་མས་མ་གྲུབ་པའི་སྐྱོན་མེད་ལ། ཤེས་པ་རང་
གིས་ཤེས་པར་མི་བྱེད་ན་ཚད་མས་མ་གྲུབ་པར་འགྱུར་བས་མར་མེ་དང་མི་འདྲའོ་
ཞེ་ན། སྒྲོན་མེ་རང་གིས་གསལ་བར་མི་བྱེད་ན་གཞན་གྱིས་ཀྱང་གསལ་བར་མི་
བྱེད་པས་གསལ་བར་མི་འགྲུབ་ཅིང་གཞན་དུ་ཡང་མི་འགྲུབ་པས་ཚད་མས་མ་
གྲུབ་བོ་ཞེས་སྨྲས་ན་ལན་ཅི་ཡོད། རང་གཞན་གཉིས་ཀྱིས་གསལ་བར་མི་བྱེད་
ཀྱང་བུམ་སོགས་གསལ་བར་བྱེད་པས་གསལ་བར་གྲུབ་བོ་སྙམ་ན། འོ་ན་ཤེས་
པ་ལ་ཡང་མཚུངས་སོ། །གལ་ཏེ་ཡུལ་ཤེས་པ་ཉིད་རང་རིག་ལ་རག་ལས་པས་
དེ་མེད་ན་ཡུལ་ཤེས་པ་མི་འགྲུབ་བོ་སྙམ་ན། མར་མེ་ལ་ཡང་མཚུངས་སོ།།
དེ་ལྟ་ན་བོ་བོ་ཅག་མར་མེ་རང་གིས་རང་གསལ་བར་སྨྲའོ་སྙམ་ན། མི་རིགས་ཏེ་
མུན་པས་སྒྲིབ་པ་མི་སྒྲིབ་པའི་ཕྱིར་དང་མུན་པ་ཡང་རང་གིས་རང་ལ་སྒྲིབ་པར་

立為知，非自相有，所知亦然。由是因緣，非唯二名互相觀待，其義亦唯互待而立，是故不許有自證分。《迴諍論》云：「**若不待所量，謂量由自成，應汝所成量，自成不待餘。**」亦應了知破自證理。

若爾念云我昔見青，其我即是補特伽羅，緣青之識與彼相違。如是念時，云何是念緣青識耶？緣青眼識與見青色補特伽羅，二雖相違，如依彼識見青，而假立云我見青色，無有相違。如是依於憶緣青識見青，謂我見青，即此憶補特伽羅念，為憶緣青識念，何違之有。

**庚三、不許自續不共差別分二：**

**辛初、破自續之漸次及明他派如何解說此義，**

**辛二、自宗有立所立之因及無自續因之理。今初：**

諸經論義，若如是解當許自續，若如彼解則不可許。此義雖是經

འགྱུར་ལ་དེ་འདོད་ན་མུན་པ་མི་མཐོང་བར་འགྱུར་རོ། །མདོར་ན་ཤེས་པ་ཤེས་བྱ་ལ་བརྟེན་ནས་བཏགས་པས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་ལ་ཤེས་བྱ་ཡང་དེ་ལྟར་ཡིན་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཐ་སྙད་ཕན་ཚུན་ལྟོས་པར་མ་ཟད་དོན་ཡང་ཕན་ཚུན་ལྟོས་བཏགས་ཙམ་ཡིན་པས་རང་རིག་མི་འདོད་པ་ཡིན་ནོ། །རྩོད་ཟློག་ལས་ཀྱང་། གལ་ཏེ་རང་ལས་ཚད་མ་གྲུབ། །གཞལ་བྱ་རྣམས་ལ་མ་ལྟོས་པར༑ ཁྱོད་ཀྱི་ཚད་མ་གྲུབ་འགྱུར་འདིར། །གཞན་ལ་མི་ལྟོས་རང་འགྲུབ་འགྱུར༑ ༑ཞེས་རང་རིག་བཀག་པའི་རིགས་པས་ཀྱང་ཤེས་སོ། །འོ་ན་ངས་སྔར་སྔོན་པོ་མཐོང་ངོ་ཞེས་དྲན་པའི་ངེ་ནི་གང་ཟག་ཡིན་ལ། སྔོ་འཛིན་གྱི་ཤེས་པ་དང་དེ་གཉིས་འགལ་བས་དེ་ལྟར་དྲན་པ་དེ་སྔོ་འཛིན་དྲན་པར་ཇི་ལྟར་འགྱུར་སྙམ་ན་སྔོ་འཛིན་གྱི་མིག་ཤེས་དང་སྔོན་པོ་མཐོང་མཁན་གྱི་གང་ཟག་གཉིས་འགལ་ཡང་ཤེས་པ་དེས་སྔོན་པོ་མཐོང་བ་ལ་བརྟེན་ནས་ངས་མཐོང་ངོ་ཞེས་འཇོག་པ་མི་འགལ་བ་བཞིན་དུ་སྔོ་འཛིན་གྱི་ཤེས་པས་སྔོན་པོ་མཐོང་བ་དྲན་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ངས་སྔར་སྔོན་པོ་མཐོང་ངོ་ཞེས་གང་ཟག་དྲན་པ་དེས་སྔོ་འཛིན་གྱི་ཤེས་པ་དྲན་པ་ཡང་ཅི་ཞིག་འགལ། །

གསུམ་པ་ལ་གཉིས། རང་རྒྱུད་བཀག་པའི་བྱུང་ཚུལ་དང་དེའི་དོན་ཇི་ལྟར་བཤད་པའི་གཞན་ལུགས་དང་། རང་ལུགས་ཀྱི་བསྒྲུབ་བྱ་སྒྲུབ་པའི་རྟགས་ཡོད་པ་དང་རང་རྒྱུད་ཀྱི་རྟགས་མེད་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ནི། གསུང་རབ་ཀྱི་དོན་འདི་ལྟར་འགྲེལ་ན་རང་རྒྱུད་འདོད་དགོས་ལ། འདི་ལྟར་འགྲེལ་ན་དེ་འདོད་དུ

中所有，然就已譯自教諸論，觀察自續應成當何所許，及說自續非理，應成符理者，除月稱諸論及隨行者外，皆未明說。

漸次者，謂於佛護解釋**「諸法不自生」**頌義，顯無清辯所出過時，《顯句論》中，說佛護師不許自續，及成立中觀師不應用自續，并許彼者有多過難，開此車軌。《百論釋》中，破護法論師時，亦略宣說破自續之理。

清辯論師，未諳佛護許否自續，與自不同，是想定許自續為宗。由是因緣，故亦不許自與佛護破人法自性，其所破事更有差別。清辯後學觀音禁論師，了知《顯句論》，解釋《般若燈》中破佛護時，應釋月稱說清辯過為轉不轉。靜命師徒等，亦應解救月稱破自續之過，

མི་རྟུང་ངོ་ཞེས་པའི་དོན་ནི་གསུང་རབ་ལ་ཤིན་ཏུ་གནས་མོད་ཀྱང་། རང་སྟེའི་གཞུང་འགྱུར་བ་རྣམས་ལས་ཐལ་རང་གང་འདོད་བརྟགས་ནས་རང་རྒྱུད་མི་འཐད་ཐལ་འགྱུར་འཐད་ཅེས་པ་ནི་ཟླ་བའི་གཞུང་རྗེས་འབྲང་དང་བཅས་པ་མིན་པ་ནས་དངོས་སུ་མ་བྱུང་ངོ་། །བྱང་ཆུབ་ནི་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་ཀྱིས། བདག་ལས་མ་ཡིན་གཞན་ལས་མིན། །ཞེས་སོགས་ཀྱི་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་དོན་བཀྲལ་བ་ལ་ལེགས་ལྡན་གྱིས་སྐྱོན་བཟུང་བ་མི་འཇུག་པར་སྟོན་པའི་སྐབས་སུ་ཚིག་གསལ་ལས། སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་རང་རྒྱུད་མི་བཞེད་པ་དང་། དབུ་མ་པས་རང་རྒྱུད་བྱ་མི་རིགས་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་དང་བཟློག་ཕྱོགས་ལ་གནོད་བྱེད་མང་དུ་བསྟན་ནས་ཤིང་རྟའི་སྲོལ་ཕྱེ་ལ། བརྒྱ་པའི་འགྲེལ་པ་ལས་ཀྱང་སློབ་དཔོན་ཆོས་སྐྱོང་གི་འདོད་པ་འགོག་པའི་སྐབས་ཤིག་ཏུ་རང་རྒྱུད་འགོག་ཚུལ་མདོར་བསྡུས་ཤིག་གསུངས་སོ། །ལེགས་ལྡན་ལ་ཡང་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་དང་རང་ཉིད་རང་རྒྱུད་ཁས་ལེན་མི་ལེན་མི་མཐུན་སྣམ་པ་མི་འདུག་གི རང་རྒྱུད་ཁས་ལེན་པ་འོས་མེད་དུ་བྱས་པའི་ལུགས་སུ་སྣང་ངོ་། །དེའི་གནད་ཀྱིས་ཀྱང་རང་ཉིད་དང་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་གཉིས་ལ་ཆོས་དང་གང་ཟག་ལ་རང་བཞིན་འགོག་པའི་དགག་བྱ་ལ་ཡང་ཁྱད་པར་ཡོད་པར་མི་བཞེད་དོ། །ལེགས་ལྡན་གྱི་རྗེས་འབྲང་སྤྱན་རས་གཟིགས་བརྟུལ་ཞུགས་ལ་འགྲེལ་པ་ཚིག་གསལ་གྱི་རྒྱུས་འདུག་པས། ཤེས་རབ་སྒྲོན་མ་ར་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་བཀག་པའི་འགྲེལ་བཤད་ཀྱི་སྐབས་སུ་ཟླ་བས་ལེགས་ལྡན་ལ་སྐྱོན་བརྗོད་པ་རྣམས་འཇུག་མི་འཇུག་གི་བཤད་པ་འོང་རྒྱུར

然皆未解說。總以此二論師，雖於名言亦破自相，於無自性中因果等法一切建立皆極應理。此復由許世出世間諸緣起故，即以緣起為因，破彼所破。此說正理，是諸理中深細究竟，尤以破自續理最為微細。

此中有論師云：**「若立所立、因、及決定，由量成者，自續之因則為應理。然無彼事，故自續宗不應道理。此中若以立敵共許，由量所成而為因者，不應道理，立者量成，敵不知故。以彼現比皆不能知他心差別故，即自量成亦不能知，自縱決斷有誤謬故。」**此極非理。若爾則就他許而破亦非道理，他如何許非自知故，以不能知他人心故。自出過破亦不應理，縱決為過有誤謬故。其說決定，非由量成之

སྣང་ཞིང་། ཞི་བ་འཚོ་དཔོན་སློབ་ལ་སོགས་པས་ཀྱང་ཟླ་བས་རང་རྒྱུད་བཀག་པའི་སྐྱོན་སྤྱོང་མཛད་རྒྱུར་སྣང་ཡང་མ་མཛད་དོ། །དེ་ལ་སྤྱིར་སློབ་དཔོན་གཉིས་ཀྱིས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་བཀག་པའི་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་རྒྱུ་འབྲས་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་ཆེས་འཐད་པ་དང་དེ་ཡང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་མ་འདས་ཀྱི་རྟེན་འབྱུང་ངེས་པར་ཁས་བླང་དགོས་པའི་རྟེན་འབྱུང་གི་རྒྱུ་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་དགག་བྱ་དེ་འགོག་པར་བཤད་པའི་རིགས་པ་རྣམས་རིགས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཟབ་ལ་ཕྲ་བའི་མཐར་ཐུག་ཏུ་སྣང་ལ། དེའི་ནང་ནས་ཀྱང་རང་རྒྱུད་འགོག་པ་འདི་རིགས་པ་ཕྲ་བར་སྣང་ངོ་། །འདི་ལ་པཎྜི་ཏ་ཁ་ཅིག་ན་རེ། བསྒྲུབ་བྱ་སྒྲུབ་པའི་རྟགས་དང་ཁྱབ་པ་ཚད་མས་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡོད་ན་རང་རྒྱུད་ཀྱི་རྟགས་འཐད་ནའང་དེ་མེད་པས་རང་རྒྱུད་མི་འཐད་དོ། །དེ་ལ་རྒོལ་ཕྱི་རྒོལ་གཉིས་ཀ་ལ་ཚད་མས་གྲུབ་པ་རྟགས་སུ་འདོད་པ་ནི་མི་རིགས་ཏེ། ཕྱི་རྒོལ་གྱིས་ཚད་མས་གྲུབ་པར་སྔ་རྒོལ་གྱིས་མི་ཤེས་པའི་ཕྱིར་ཏེ་དེའི་མངོན་རྗེས་ཀྱིས་གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་ཁྱད་པར་མི་ཤེས་པའི་ཕྱིར་རོ། །རང་གིས་ཚད་མས་གྲུབ་པ་ཡང་མི་ཤེས་ཏེ་དེར་ཐག་བཅད་ཀྱང་སླུ་བ་སྲིད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་ཟེར་རོ། །དེ་ནི་ཤིན་ཏུ་མི་རིགས་ཏེ་དེ་ལྟ་ཡིན་ན་གཞན་གྱིས་ཁས་བླངས་པའི་སྒོ་ནས་ཀྱང་འགོག་པར་མི་རིགས་ཏེ་དེས་དེ་ལྟར་འདོད་པ་ཡིན་པར་རང་གིས་མི་ཤེས་པའི་ཕྱིར་ཏེ་གཞན་སེམས་མི་ཤེས་པའི་ཕྱིར་རོ། །རང་གིས་གནོད་བྱེད་བསྟན་ནས་འགོག་པ་ཡང་མི་རིགས་ཏེ་གནོད་བྱེད་དུ་ཐག་བཅད་ཀྱང་སླུ་བ་སྲིད་པས་སོ། །ཁྱབ་པ་ཚད

理：「**謂現量僅見灶上有煙決定有火，非能通達一切時處凡有煙者決定有火。比量亦不能知一切時處凡有因上，定有所立之法，故唯以世間共許，成其決定，非由量成。**」此亦極不應理。倒執正理論中成立決定之理，而妄破故。以於灶上成立有煙決定有火者，謂成立灶上有煙，決定灶上有火，非論義故。若不爾者，則於有煙之山，應以灶有煙之因，成立灶上有火；以山有煙之因，成立決定有火時，凡為因者，定為法所遍故。成立之理如汝前說故。故言灶者，是凡有煙，決定有火之事，其決定者，是於彼事所決之義。若如汝許則彼決定，謂於何事決定，應當更說同喻有法。如是以所作因，成立聲無常時，於瓶等上成立決定者，豈是成立瓶之無常，遍瓶所作。未加時處簡別而云：

མས་མ་གྲུབ་པའི་རྒྱུ་མཚན་ནི་མངོན་སུམ་གྱིས་ནི་ཚང་མང་གི་དུ་ཡོད་ལ་མེ་ཡོད་ཀྱི་ཁྱབ་པ་རྟོགས་ཀྱི་ཡུལ་དུས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དུ་ཡོད་ལ་མེ་ཡོད་ཀྱིས་ཁྱབ་པ་མ་རྟོགས་སོ། །རྗེས་དཔག་གིས་ཀྱང་ཡུལ་དུས་ཐམས་ཅད་ན་ཡོད་པའི་རྟགས་ལ་བསྒྲུབ་བྱའི་ཆོས་ཀྱིས་ཁྱབ་པ་མི་རྟོགས་པས་འཇིག་རྟེན་པའི་ཁས་བླངས་པ་ཙམ་གྱིས་ཁྱབ་པ་གྲུབ་པ་ཡིན་གྱི་ཚད་མས་གྲུབ་པ་མིན་ནོ་ཞེས་ཟེར་རོ། །འདི་ཡང་ཤིན་ཏུ་མི་རིགས་ཏེ་རིགས་པའི་གཞུང་ལས་ཁྱབ་པ་འགྲུབ་ཚུལ་བཤད་པའི་དོན་ལོག་པར་བཟུང་ནས་འགོག་པའི་ཕྱིར་ཏེ། འདི་ལྟར་ཚང་མང་གི་སྟེང་དུ་དུ་ཡོད་ལ་མེ་ཡོད་ཀྱིས་ཁྱབ་པར་སྒྲུབ་པ་ནི་ཚང་མང་གི་དུ་ཡོད་ལ་ཚང་མང་གི་མེ་ཡོད་ཀྱིས་ཁྱབ་པར་སྒྲུབ་པ་གཞུང་གི་དོན་གཏན་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་དུ་བ་དང་ལྡན་པའི་ལ་ལ་ཚང་མང་གི་དུ་བ་ཡོད་པའི་རྟགས་ཀྱིས་ཚང་མང་གི་མེ་ཡོད་པར་སྒྲུབ་པར་འགྱུར་ཏེ། ལ་ལ་དུ་ཡོད་ཀྱི་རྟགས་ཀྱིས་མེ་ཡོད་པའི་ཁྱབ་པ་སྒྲུབ་པ་ན་རྟགས་སུ་གང་བཟུང་བ་ལ་ཆོས་སུ་བཟུང་བ་ངེས་ཁྱབ་པ་སྒྲུབ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་དེའི་སྒྲུབ་ཚུལ་ཡང་སྔར་ལྟར་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་ཚང་མང་ནི་དུ་ཡོད་ལ་མེ་ཡོད་ཀྱིས་ཁྱབ་པ་ངེས་པའི་གཞི་དང་ཁྱབ་པ་ནི་དེར་ངེས་རྒྱུའི་དོན་ཡིན་གྱི། ཁྱེད་འདོད་པ་ལྟར་ཡིན་ན་ཁྱབ་པ་དེ་གཞི་གང་གི་སྟེང་དུ་ངེས་པའི་དཔེའི་ཆོས་ཅན་ཟུར་པ་ཞིག་སྟོན་ཅིག །དེ་བཞིན་དུ་བྱས་པའི་རྟགས་ཀྱིས་སྒྲ་མི་རྟག་པར་སྒྲུབ་པའི་ཁྱབ་པ་བུམ་པའི་སྟེང་དུ་སྒྲུབ་པ་ཡང་བུམ་པའི་བྱས་པ་ལ་བུམ་པའི་མི་རྟག་པས་ཁྱབ་པར་སྒྲུབ་པ་ག་ལ་ཡིན། ཡུལ་དུས་འདིའི་དུ་བ་དང་བྱས་

此處此時之煙及所作，僅於有煙及所作，成立決定有火與無常者，即是遍於一切時處，決定無誤之方便。故於彼義不應倒執。更有隨順此理許一類因者，如被水漂而攀無根之草。

如是有破事力之理，或於境義無謬之量，而立世許無觀察量。說破他之過於自不轉者，謂自宗不許正理觀察，他宗許故。此是未解觀察世俗及勝義中有無之別，亦未了解中觀兩派觀察真實有無之別，亦未了知如前所說尋求名言假立之義，皆無所得。唯於假名立因果等，故雖數說，縱於名言亦無自相，然亦唯有空言而已。

復有許云：一切全無量所立義，唯依他許或許究竟，以能破理破其邪執，唯破實有非立無實，是為不許自續宗因之義。

復有說云：凡依世俗勝義一切建立，皆就他而說非自宗有，即說

པ་ཞེས་སོགས་ཡུལ་དུས་ཀྱི་ཁྱད་པར་དུ་མ་བྱས་པར་དུ་བ་དང་བྱས་པ་ཙམ་ལ་མེ་ཡོད་དང་མི་རྟག་པས་ཁྱབ་པར་སྒྲུབ་པ་ཁོ་ན་ཡུལ་དུས་ཐམས་ཅད་དུ་མི་འཁྲུལ་བ་ངེས་པར་འགྱུར་བའི་ཐབས་ཡིན་པས་དེ་ལ་ལོག་པར་མ་འཛིན་ཅིག  དེའི་ཕྱིར་རིགས་པ་འདི་ཡི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་ལྟོག་པ་གཅིག་པའི་དཔྱད་འཕྲུལ་འདོད་པ་ནི་རྒྱུས་ཁྲེར་བས་རྫ་ཕུང་དྲུངས་ཕྱུངས་ལ་འཇུ་བ་དང་འདྲའོ། །དེ་བཞིན་དུ་དངོས་པོ་སྟོབས་ཞུགས་སམ་འཛིན་སྟངས་དོན་ལ་མི་འཁྲུལ་བའི་ཚད་མ་བཀག་ནས་མ་དཔྱད་པ་འཇིག་རྟེན་གྲགས་པའི་ཚད་མ་འཇོག་ཅིང་། བཀག་པའི་སྐྱོན་རང་ལ་མི་འཇུག་པའི་རྒྱུ་མཚན་དུ་རང་ལུགས་ལ་རིགས་པས་དཔྱད་བཟོད་མི་འདོད་ཅིང་ཕ་རོལ་པོས་འདོད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་སྨྲ་མོད་ཀྱང་། ཐ་སྙད་པ་དང་དེ་ཁོ་ནར་གྲུབ་མ་གྲུབ་དཔྱོད་པའི་ཁྱད་པར་དང་དབུ་མ་པ་གཉིས་ཀྱི་དེ་ཁོ་ནར་གྲུབ་མ་གྲུབ་དཔྱོད་པའི་ཁྱད་པར་ཕྱེད་པ་ཡང་མི་སྣང་ལ། ཕྱིར་བཤད་པ་ལྟར་གྱི་ཐ་སྙད་བཏགས་པའི་བཏགས་དོན་བཙལ་བས་མི་རྙེད་པའི་མིང་དུ་བཏགས་པ་ཙམ་ལ་རྒྱུ་འབྲས་སོགས་འཇོག་མི་ཤེས་པར་སྣང་བས་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་རང་མཚན་མེད་ཅེས་མང་དུ་སྨྲས་ཀྱང་སྨྲས་པ་ཙམ་དུ་ཟད་དོ། །ཡང་ཁ་ཅིག་ཚད་མས་གྲུབ་པའི་དོན་ཐམས་ཅད་དུ་མེད་པས་ཕ་རོལ་པོས་ཁས་བླངས་པའམ་བླངས་པའི་མཐར་ཐུག་པ་ལ་བརྟེན་པའི་ཐལ་འགྱུར་གྱིས་ལོག་རྟོག་འགོག་ལ། བདེན་པ་རྣམ་པར་བཅད་ཙམ་གྱི་བདེན་མེད་བསྒྲུབ་རྒྱུ་མེད་པ་རང་རྒྱུད་ཀྱི་རྟགས་དང་དམ་བཅའ་མེད་པའི་དོན་དུ་འདོད་དོ། །གཞན་དག་ཀུན་རྫོབ་དང་དོན་དམ་ལ་བརྩམས་པའི་

此語，亦唯就他，非自樂說。

此非昔時破自續者之所有，唯後人說。更有一類反許此宗不共所破。多數亦破量立緣起，適成此宗上首敵者。此等立破《菩提道次第論》中，已廣說訖，故不更開。

**辛二、自宗有立所立之因及無自續因之理分二：**
**壬初、有立所立因之理，壬二、不許自續因之理。今初：**

自宗義謂若許自相，如《解深密經》所說者，則定須許自續之義。譬如自部實事諸師，及清辯等，若於名言亦不許有自相之法，則定不應許自續義。此亦因為須破微細所破事故。又此非是由見名言若無自相而立自宗，能立所立能量所量有相違過，故不許自續。是如《入中論本釋》，觀因生果為會不會，設雙關破，成立彼過唯於他轉，《釋論》

འཇུག་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་དུ་འགྲེལ་པ་ལས་གང་གི་ལྟར་ན་རང་གི་མཚན་ཉིད་བསྐྱེད་པར་བྱ་བ་ཉིད་དང་སྐྱེད་པར་བྱེད་པ་ཡིན་པ་དེ་ལ་ནི་རྣམ་པར་དཔྱད་པ་འདིར་འགྱུར་ཞེས་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པའི་རྒྱུ་འབྲས་འདོད་པ་ལ་བརྟག་པ་གཉིས་བྱས་པའི་སྐྱོན་དེ་འཇུག་ལ་སྒྱུ་མ་ལྟར་རང་བཞིན་མེད་པར་སྨྲ་བ་ལ་སྐྱོན་དེ་མེད་ཅེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལ་ཕ་རོལ་པོས་སུན་འབྱིན་ལ་མགོ་མཚུངས་བྱས་པའི་ལན་དུ། སུན་འབྱིན་པས་སུན་དབྱུང་བྱ་མ་ཕྲད་སུན་ནི་འབྱིན་བྱེད་དམ། །འོན་ཏེ་ཕྲད་ནས་ཡིན་ཞེས་སྨྲས་ཟིན་ཉེས་པ་འདིར་གང་ལ། །ངེས་པར་ཕྱོགས་ཡོད་དེ་ལ་འགྱུར་གྱི་བདག་ལ་ཕྱོགས་འདི་ནི། །ཡོད་པ་མིན་པས་ཐལ་བར་འགྱུར་བ་འདི་ནི་སྲིད་མ་ཡིན། །ཞེས་དེ་གཉིས་མི་མཚུངས་པའི་རྒྱུ་མཚན་དུ་རང་ལ་ཕྱོགས་མེད་དོ་ཞེས་རྩ་བ་ལས་གསུངས་ཤིང་དེའི་འགྲེལ་པ་ལས། སུན་དབྱུང་བྱ་དང་སུན་འབྱིན་པ་གཉིས་ཀ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་སོ། །ཕྱོགས་མེད་པ་ནི་རང་མཚན་ནམ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པའི་ཁས་ལེན་མེད་པའི་དོན་དུ་བཤད་དེ། རྒྱུ་འབྲས་ཀྱི་སྐབས་སུ་མི་མཚུངས་པའི་རྒྱུ་མཚན་བཤད་པ་དང་དོན་གཅིག་གོ །སྐབས་འདིར་འཇུག་འགྲེལ་ལས། ཤཱ་རིའི་བུས་རབ་འབྱོར་ལ་སྐྱེས་པའི་ཆོས་ཀྱིས་མ་སྐྱེས་པའི་ཐོབ་པ་འཐོབ་བམ་སྐྱེས་པའི་ཐོབ་པ་འཐོབ་ཅེས་དཔྱད་ནས་དྲིས་པ་ལ་ལན་དུ་དེ་གཉིས་ཀ་མི་འདོད་དོ་ཞེས་གསུངས་པ་ན་ཅི་ཐོབ་པ་དང་མངོན་པར་རྟོགས་པ་མེད་དམ་ཞེས་དྲིས་པ་ལ་དེ་གཉིས་ཡོད་མོད་ཀྱི་གཉིས་ཀྱི་ཚུལ་གྱིས་ནི་མིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་གཉིས་དང་རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ་ལ་

**二及預流等，皆就世間名言而立，於勝義中無證無得。」**釋中說云：「**此中由犯二種過故，破得生法無生法得。然於無事彼二非理故，是無觀察於世名言，許得所得。如是能破所破，雖亦非是會不會破，然於名言當知能破破其所破。**」又云：「**性空能破破其所破，離諸證成性空正因立其所立。**」此說一切能立能破，皆如二位尊者問答而許。其中得者，是所得法觀察問得何所得時，答俱不許。問無得所得者，是執觀察無得，即是觀察破彼之義。言雖有者謂理智未得非是遮破，故說為有。言非由二相者，謂如觀察問生無生得，如是二種俱無所得。以下諸文謂二相觀察無所得者，是勝義無。不觀察者，即名言有義。

རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་གཞན་ངོར་སླུས་ཀྱི་རང་ལུགས་ལ་མིན་ནོ། །དེ་སྐད་སླུས་པ་དེ་ཡང་རང་གིས་མ་བྲུས་ཀྱི་གཞན་གྱི་ངོར་སྣང་བ་ཙམ་མོ་ཞེས་སླུ་སྟེ་འདི་ནི་སྔོན་གྱི་དུས་ཀྱི་རང་རྒྱུད་འགོག་པ་རྣམས་ལ་མེད་ཀྱི་ཕྱིས་ཀྱི་རྣམས་ཀྱིས་སླུས་པ་ཙམ་མོ། །དེ་དག་གི་ཁ་ཅིག་གིས་ནི་ལུགས་འདིའི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་དགག་བྱ་ཁས་བླངས་ལ་ཞལ་མོ་ཆེས་ནི་རྟེན་འབྲེལ་ཚད་མས་གྲུབ་པ་ཡང་བཀག་པས་ལུགས་འདིའི་ཕྱོགས་སྔ་མའི་གཙོ་བོར་སྣང་ངོ་། །དེ་དག་གི་དགག་གཞག་རྒྱས་པར་བྱང་ཆུབ་ལམ་གྱི་རིམ་པར་བཤད་ཟིན་པས་མི་སྤྲོའོ། །

གཉིས་པ་ལ་གཉིས། རྟགས་ཀྱིས་བསྒྲུབ་བྱ་སྒྲུབ་པ་ཡོད་ཚུལ་དང་། རང་རྒྱུད་ཀྱི་རྟགས་ཁས་མི་ལེན་པའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ནི། རང་གི་ལུགས་ནི་དགོངས་འགྲེལ་ལས་གསུངས་པ་ལྟར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་འདོད་ན་ནི་ངེས་པར་རང་རྒྱུད་བྱ་དགོས་ཏེ། རང་སྡེ་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་རྣམས་དང་ལེགས་ལྡན་ལ་སོགས་པ་བཞིན་ནོ། །ཐ་སྙད་དུ་ཡང་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པའི་ཆོས་མི་འདོད་ན་ནི་རང་རྒྱུད་ཁས་མི་ལེན་པ་གདོན་མི་ཟ་བར་བྱ་དགོས་པས་འདི་ཡང་དགག་བྱ་ཕྲ་མོ་ནས་འགོག་པ་འདི་ལ་ཐུག་གོ །དེ་ཡང་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པ་མེད་ན་རང་ཕྱོགས་ཀྱི་བསྒྲུབ་བྱ་དང་དེ་སྒྲུབ་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་དང་ཚད་མ་དང་གཞལ་བྱ་རྣམས་འཇོག་པ་འགལ་བར་མཐོང་ནས་རང་རྒྱུད་ཁས་མི་ལེན་པ་ནི་མིན་ཏེ་འཇུག་པ་རྩ་འགྲེལ་ལས་རྒྱས་འབྲས་བུ་ཕྲད་ནས་སམ་མ་ཕྲད་པར་སྐྱེད་ཅེས་བརྟགས་ནས་ཕྱོགས་གཉིས་བཀག་ཅིང་། སྔོན་དེ་ཕ་རོལ་པོ་ལ་

說云：「**若如汝許能生所生是有自相，則於汝義，此觀察轉。**」謂許因果有自相者，則有雙關觀察過轉。若許如幻無自性者，則無彼過，他於能破，出相等過。答云：「**能破所破為會破，抑未會破此過失，若有宗者有斯過，我無宗故無此失。**」本論說彼二不同之理，謂我無宗。《釋論》則云：「**能破所破俱無性故。**」此說無宗，為不許自相或自性之義，與上觀因果不同之理同是一義。《入中論釋》即於此處引舍利弗觀察而問須菩提云：「為**以生法得無生得？抑得生得？答：二俱不許。次問：為無得無證耶？**答云：**雖有此二然非由二相。次說彼**

སོགས་པ་ཡང་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་དུ་ཡིན་གྱི་དོན་དམ་པར་ནི་ཐོབ་པ་མེད་ཅིང་མངོན་པར་རྟོགས་པ་མེད་དོ་ཞེས་གསུངས་པ་དྲངས་ནས། དེ་ཉིད་ལས། འདིར་ཇི་ལྟར་གཉིས་སུ་ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་སྐྱེས་པ་དང་མ་སྐྱེས་པའི་ཆོས་ཀྱི་ཐོབ་པ་འཐོབ་པ་བཀག་ཅིང་། གཉིས་ཀྱང་དངོས་པོ་མེད་པ་ལ་མི་རིགས་པའི་ཕྱིར་མ་བརྟགས་པར་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་དུ་ཐོབ་པ་འཐོབ་པར་ཁས་བླངས་པ་དེ་བཞིན་དུ། སུན་དབྱུང་བར་བྱ་བ་དང་སུན་འབྱིན་པ་དག་ཀྱང་ཕྲད་པ་དང་མ་ཕྲད་པར་མ་ཡིན་མོད་ཀྱི་འོན་ཀྱང་ཐ་སྙད་དུ་སུན་འབྱིན་པས་སུན་དབྱུང་བྱ་སུན་འབྱིན་པར་བྱེད་དོ་ཞེས་ཤེས་པར་བྱའོ། །ཞེས་དང་། རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་སུན་འབྱིན་པས་སུན་དབྱུང་བྱ་སུན་འབྱིན་པ་དང་། རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་ཞིང་འཐད་པ་དང་བྲལ་བའི་གཏན་ཚིགས་ཀྱིས་བསྒྲུབ་པར་བྱ་བ་སྒྲུབ་པ་ཡིན་ལ། ཞེས་སྒྲུབ་པ་དང་སུན་འབྱིན་ཐམས་ཅད་ཀྱང་གནས་བརྟན་གཉིས་ཀྱིས་དྲིས་ལན་མཛད་པ་དེ་བཞིན་དུ་བྱ་བར་གསུངས་སོ། །དེ་ལ་ཐོབ་པ་ནི་ཐོབ་བྱའོ། །དཔྱད་ནས་ཐོབ་བྱ་གང་འཐོབ་དྲིས་པའི་ཚེ་གཉིས་ཀ་མི་འདོད་ན་ཐོབ་བྱ་ཐོབ་པ་མེད་དམ་ཞེས་པ་ནི་དཔྱོད་བྱེད་ཀྱིས་མ་རྙེད་པ་ན་དེས་དེ་བཀག་པར་འཛིན་པའོ། །ཡོད་མེད་ཀྱི་ཞེས་པ་ནི་རིགས་ཤེས་ཀྱིས་མ་རྙེད་པ་ཡིན་གྱི་བཀག་པ་མིན་པས་ཡོད་ཅེས་པའོ།། གཉིས་ཀྱི་ཚུལ་གྱིས་མིན་པར་གསུངས་པ་ནི་སྐྱེས་མ་སྐྱེས་གང་འཐོབ་ཅེས་པ་ལྟ་བུར་དཔྱད་པའི་གཉིས་པོ་དེ་གང་ཡང་མི་འཐོབ་ཅེས་པའོ། །དེ་མན་ཆད་ཀྱིས་ནི་གཉིས་ཀྱི་ཚུལ་གྱིས་དཔྱད་ན་མི་རྙེད་པ་དོན་དམ་དུ་མེད་པ་དང་མ་དཔྱད་པར་ཡོད་

此雖甚顯，然觀未觀察之界限猶難了知，故當善知如前所說四種觀察。言於無事彼二非理者，義謂若許是有自相，或許非唯名言增上假立是實有者，彼二觀察可為應理。然於無事或無自性，則彼觀察不應道理。故《顯句論》亦破能量所量是有自性，說是互相觀待而立。《迴諍論自釋》亦說，雖無自性然能成立所立，並說譬喻。總如論云：「**若誰能有空，彼一切得成。**」謂如數說若於何宗，空無自相之性，生死涅槃一切建立，皆悉應理。若執正因成立所立，及以能量量度所量，能所作用不應理者，唯顯自慧輕浮而已。

又《迴諍論》云：「**若我有少宗，我則有彼過。**」此義是說，若誰有宗彼即有過。又云：「**然我全無宗，故我唯無過。**」此義是說，我無此宗故過非有。此中言宗及所立者，義如《入中論釋》所說。(是

པ་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པའི་དོན་དུ་བཤད་དོ། །འདི་ཤིན་ཏུ་གསལ་ཡང་དཔྱད་མ་དཔྱད་ཀྱིས་ཚིགས་དཀའ་བས་དེ་ལ་ནི་སྔར་བཤད་པའི་དཔྱོད་ལུགས་བཞི་པོ་ཤེས་དགོས་སོ། །གཉིས་ཀྱང་དངོས་པོ་མེད་པ་ལ་མི་རིགས་ཞེས་པ་ནི་རང་མཚན་གྱིས་ཡོད་པའམ་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་བཞག་པ་ཙམ་མིན་པའི་ཡོད་པ་སོགས་སུ་འདོད་ན་གཉིས་ཀྱི་དཔྱད་པ་རིགས་ཀྱང་དངོས་པོའམ་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་དེའི་དཔྱད་པ་མི་རིགས་པའི་དོན་ནོ། །དེས་ན་ཚིག་གསལ་ལས་ཀྱང་ཚད་མ་དང་གཞལ་བྱ་རྣམས་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་བཀག་ནས་ཕན་ཚུན་ལྟོས་ནས་འཇོག་པར་གསུངས་ལ་རྩོད་ཟློག་རང་འགྲེལ་ལས་ཀྱང་རང་བཞིན་མེད་ཀྱང་བསྒྲུབ་བྱ་སྒྲུབ་ནུས་པ་དཔེ་དང་བཅས་ཏེ་གསུངས་སོ། །སྔར། གང་ལ་སྟོང་པ་ཉིད་རུང་བ།། དེ་ལ་ཐམས་ཅད་རུང་བར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཚུལ་གྱིས་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་སྟོང་པའི་ཕྱོགས་ལ་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་འཐད་པར་ཡང་དང་ཡང་དུ་གསུངས་པ་ལ། རྟགས་ཀྱིས་བསྒྲུབ་བྱ་སྒྲུབ་པ་དང་ཚད་མས་གཞལ་བྱ་འཇལ་བའི་བྱ་བྱེད་མི་རུང་བར་འཛིན་པ་རང་གི་བློ་གྲོས་ཡང་བར་སྟོན་པ་ཙམ་མོ། །གང་ཡང་རྩོད་ཟློག་ལས། གལ་ཏེ་ངས་དམ་བཅས་འགའ་ཡོད། །དེས་ན་ང་ལ་སྐྱོན་དེ་ཡོད། །ཅེས་པའི་དོན་ནི་གང་ལ་ཕྱོགས་ཡོད་དེ་ལ་འགྱུར་གྱི་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་ལ། ང་ལ་དམ་བཅའ་མེད་པས་ན༑ ང་ནི་སྐྱོན་མེད་ཁོ་ན་ཡིན། །ཞེས་པའི་དོན་ཡང་། བདག་ལ་ཕྱོགས་འདི་ནི་ཡོད་པ་མིན་པས་ཐལ་བར་འགྱུར་བ་སྲིད་མ་ཡིན་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་པས་དམ

立有自相或有自性為宗。)《百論》云:「**有無及二俱,若誰無是宗,雖長時於彼,不能說過失。**」謂由無宗故不可設過。此如《入中論釋》云:「**於假有中,說此二邊不應道理。以是之故,依止二邊,若破若答,於中觀師,一切畢竟不得過難。**」此說於無觀察,唯由名言增上所立假有之理,觀察二邊,終不可得能破之過,以觀為得生或無生而與破難,不應理故。故此非是於無觀察名言之中,不許能立所立之據。**《顯句論》**中說中觀師不許自續之理由:「**不許他宗故。**」為證此義引前諸論,此亦是證中觀論師不應許勝義有,或許自相不應道理。言不許彼或不應理者,謂自續因不應道理,是破自續,非破成立所立之因。所說二邊凡有三義,謂說所破實有及破所破其破實有,又說有自

བཅའ་དང་ཕྱོགས་མེད་པའི་དོན་ནི་འཇུག་འགྲེལ་གྱིས་བཤད་པ་ལྟར་རོ། །བརྒྱ་པ་ལས། ཡོད་དང་མེད་དང་ཡོད་མེད་ཅེས། །གང་ལ་ཕྱོགས་ནི་ཡོད་མིན་པ།། དེ་ལ་ཡུན་ནི་རིང་པོ་ནའང་། །ཀླན་ཀ་བརྗོད་པར་ནུས་མ་ཡིན། །ཞེས་ཕྱོགས་མེད་པས་སྐྱོན་གདགས་སུ་མེད་པར་གསུངས་པ་ཡང་། འཇུག་འགྲེལ་ལས་བཏགས་པར་ཡོད་པ་ལ་གཉིས་སུ་སྨྲ་བའདི་མི་རིགས་པ་དེཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་གཉིས་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷན་འབྱིན་པ་དང་ལན་སྨྲ་བས། དབུ་མ་པ་ལ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་གླགས་མི་རྙེད་དོ། །ཞེས་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་བཞག་པའི་བཏགས་ཡོད་མ་དཔྱད་པར་འཇོག་པའི་ཚུལ་ལ་སྐྱེས་མ་སྐྱེས་གང་འཐོབ་ཅེས་དཔྱད་ནས་ལྷན་འབྱིན་པ་མི་རིགས་པའི་ཕྱིར། གཉིས་སུ་དཔྱད་ནས་ལྷན་འབྱིན་པའི་ཀླན་ཀས་ནམ་ཡང་གླགས་མི་རྙེད་པའི་དོན་དུ་བཤད་པས་མ་དཔྱད་པའི་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་བསྒྲུབ་བྱ་སྒྲུབ་བྱེད་ཁས་མི་ལེན་པའི་ཁུངས་མ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་ཚིག་གསལ་ལས།¡ དབུ་མ་པ་ཡིན་ན་རང་རྒྱུད་བྱ་མི་རིགས་པའི་རྒྱུ་མཚན་དུ་ཕྱོགས་གཞན་ཁས་བླངས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་བཀོད་པའིཤེས་བྱེད་དུ། ལུང་དེ་རྣམས་དྲངས་པ་ཡང་དབུ་མ་པ་ལ་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པར་ཁས་བླངས་པ་མེད་པའམ་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པའི་ཁས་ལེན་མི་རིགས་པའིཤེས་བྱེད་ཡིན་ལ། དེ་མེད་པའམ་མི་རིགས་ན་རང་རྒྱུད་ཀྱི་རྟགས་མི་རིགས་ཞེས་རང་རྒྱུད་འགོག་པ་ཡིན་གྱི་བསྒྲུབ་བྱ་སྒྲུབ་པའི་རྟགས་ཙམ་ཞིག་འགོག་པ་མིན་ནོ། །གཉིས་སུ་སྨྲ་བཞེས་པ་ལ་དགག་བྱ་བདེན་པ་དང་དེ་བཀག་པའི་བཀག་པ་བདེན་པར་སྨྲ་བ་དང་རང་

相及畢竟無，又如前說生無生二。

## 《辨了不了義善說藏論》卷五

### 壬二、不許自續因之理：

若自相所成宗因喻皆無所有，依此增上非僅無有自續之因，即一切能作所作皆不應理。然破彼已，能立所立一切作用，皆為應理。此宗不許自續之因及所立法，其理云何？《顯句論》中，以三種理解說此義。謂破自續之正理，如是正理他亦義許，所說眾過自宗不同。此如清辯立云：「**於勝義中諸內根處定無自生，是已有故，如已有識。**」破云，所言勝義，若簡別宗，待自無益，以於世俗自亦不許有自生故。待他無益，以彼外道俱壞二諦，理應雙依二諦而破，不加簡別破尤善哉。於世名言破許自生不應道理，故待世間理亦不應加彼簡別，以諸世間唯許從因而有果生，非更分別自他生故。又他所許勝義眼等，若

མཚན་གྱིས་ཡོད་པ་དང་ཡེ་མེད་དུ་སྨྲ་བ་དང་། སྔར་བཤད་པ་ལྟ་བུའི་གཉིས་སུ་སྨྲ་བ་སྟེ་ཚུལ་གསུམ་གསུངས་སོ། །

གཉིས་པ་ནི། གལ་ཏེ་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པའི་ཕྱོགས་དང་རྟགས་དང་དཔེ་གང་ཡང་མི་སྲིད་པས་དེའི་དབང་དུ་བྱས་ན་རང་རྒྱུད་རྟགས་སུམ་ཟད་བྱ་བྱེད་གང་ཡང་མི་འཐད་མོད། འོན་ཀྱང་དེ་བཀག་ནས་བསྒྲུབ་བྱ་སྒྲུབ་བྱེད་ལ་སོགས་པའི་བྱ་བྱེད་ཐམས་ཅད་འཐད་པར་སྒྲུབ་པའི་ལུགས་ལ་རང་རྒྱུད་ཀྱི་རྟགས་དང་བསྒྲུབ་བྱའི་བྱ་བྱེད་ཁས་བླང་དུ་མི་རུང་བའི་རྒྱུ་མཚན་གང་ཡིན་སྙམ་ན། འདི་ལ་ཚིག་གསལ་ལས་རང་རྒྱུད་འགོག་པའི་རིགས་པ་དང་རིགས་པ་དེ་ཕ་རོལ་པོས་ཀྱང་དོན་གྱིས་ཁས་བླངས་ཚུལ་དང་སྐྱོན་བརྗོད་དེ་རང་གི་སྦྱོར་བ་ལ་མི་མཚུངས་པའི་རྒྱུ་མཚན་གསུམ་གྱིས་འཆད་དོ། །དེ་ཡང་ལེགས་ལྡན་གྱིས་དོན་དམ་པར་ནང་གི་སྐྱེ་མཆེད་རྣམས་བདག་ལས་སྐྱེ་བ་མེད་པར་ངེས་ཏེ། ཡོད་པའི་ཕྱིར་ཤེས་པ་ཡོད་པ་ཉིད་བཞིན་ནོ། །ཞེས་བཀོད་པ་ལ། དོན་དམ་པ་ཞེས་པ་དེ་དམ་བཅའི་ཁྱད་པར་དུ་སྦྱོར་ན་རང་གིས་ནི་བདག་སྐྱེ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་ཁས་བླངས་པ་མེད་པས་རང་ལ་ལྟོས་ནས་སྦྱར་མི་དགོས་ལ། གཞན་ལ་ལྟོས་ཏེ་ཡིན་ན་བདེན་གཉིས་ལས་ཉམས་པའི་མུ་སྟེགས་ནི་བདེན་པ་གཉིས་ཀའི་སྒོ་ནས་འགོག་པར་རིགས་པས་ཁྱད་པར་མ་སྦྱར་བར་བཀག་ན་ལེགས་སོ། །འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་དུ་བདག་སྐྱེ་འདོད་པ་དགག་མི་རིགས་པས་དེ་ལ་ལྟོས་ནས་ཁྱད་པར་སྦྱོར་བ་ཡང་མི་རིགས་ཏེ། འཇིག་རྟེན་པས་ནི་རྒྱུ་ལས་འབྲས་བུ་འབྱུང་བ་ཙམ་ཞིག

於世俗亦破其生，爾時所依有法不成，犯宗因過。以自不許有勝義眼等故。若謂雖無勝義眼等，然有世俗眼等，故無過失。若爾所說勝義是誰簡別，若謂世俗眼等破勝義生，是破生簡別，此不應理。未作如是說故，汝意縱說，然有法於他不極成故。

救此過云：「**如佛弟子對勝論師，立聲無常。唯可取總不取差別，取別則無能立所立，以取大種所造聲為有法，勝論不成。若取空德聲為有法，於佛弟子不極成故。故捨差別，唯以總聲而為有法，如是此亦棄捨勝義世俗差別，唯取眼等而為有法，故無有法不極成過。**」答彼說云：「清辯**自許眼等有法之自性，非顛倒心之所得。倒與無倒是**

འདོད་ཀྱི་བདག་དང་གཞན་གང་ལས་སྐྱེ་ཞེས་མི་དཔྱོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞན་ཡང་ཕ་རོལ་པོས་དོན་དམ་པར་འདོད་པའི་མིག་སོགས་ལ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་སྐྱེ་བ་དགག་འདོད་ནས་ཡིན་ན་ནི་དེའི་ཚེ་གཞི་ཆོས་ཅན་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱོགས་སམ་རྟགས་ཀྱི་སྐྱོན་དུ་འགྱུར་ཏེ། རང་གིས་དོན་དམ་པར་མིག་སོགས་ཁས་མ་བླངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་དོན་དམ་པའི་མིག་སོགས་མ་གྲུབ་ཀྱང་ཀུན་རྫོབ་པའི་མིག་སོགས་ཡོད་པས་སྐྱོན་དེ་མེད་དོ་ཞེ་ན། འོ་ན་དོན་དམ་པ་ཞེས་པ་དེ་གང་གི་ཁྱད་པར་ཡིན། མིག་སོགས་ཀུན་རྫོབ་པ་རྣམས་དོན་དམ་པར་སྐྱེ་བ་འགོག་པས་སྐྱེ་བ་འགོག་པའི་ཁྱད་པར་རོ་ཞེ་ན། མི་རིགས་ཏེ་དེ་སྐད་དུ་མ་སྨྲས་པའི་ཕྱིར་དང་། སྨྲས་ནའང་གཞན་ལ་ཆོས་ཅན་མ་གྲུབ་པའི་ཉེས་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་བཀག་གོ །དེའི་སྐྱོན་སྤོང་ལ་ཅི་སྟེ་སངས་རྒྱས་པས་བྱེ་བྲག་པ་ལ་སྒྲ་མི་རྟག་པར་སྒྲུབ་པ་ན་སྤྱི་འཛིན་གྱི་ཁྱད་པར་མི་འཛིན་ཏེ་འཛིན་ན་བསྒྲུབ་བྱ་སྒྲུབ་བྱེད་མེད་པར་འགྱུར་རོ། །འདི་ལྟར་འབྱུང་འགྱུར་གྱི་སྒྲ་ཆོས་ཅན་དུ་འཛིན་ན་བྱེ་བྲག་པ་ལ་མ་གྲུབ་ལ་ནམ་མཁའི་ཡོན་ཏན་གྱི་སྒྲ་འཛིན་ན་སངས་རྒྱས་པ་ལ་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་ཁྱད་པར་དོར་བའི་སྤྱི་སྒྲ་ཙམ་ཞིག་ཆོས་ཅན་དུ་འཛིན་པ་བཞིན་དུ་དོན་དམ་པ་དང་ཀུན་རྫོབ་པའི་ཁྱད་པར་དོར་ནས་མིག་སོགས་ཙམ་ཞིག་ཆོས་ཅན་དུ་འཛིན་པས་ཆོས་ཅན་མ་གྲུབ་པའི་སྐྱོན་མེད་ཅེས་ཟེར་རོ། །དེའི་ལན་དུ་མིག་སོགས་ཀྱི་ཆོས་ཅན་གྱི་རང་གི་ངོ་བོ་དེ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཙམ་གྱིས་རྙེད་པ་མིན་པར་ལེགས་ལྡན་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཁས་བླངས་ལ། ཕྱིན་ཅི་ལོག་མ་ལོག་ཐ་དད་པ་སྟེ་

**正相違，顯此等理而善破除。」**

彼等義謂成立眼等不自生時，其有法中不能棄捨二諦差別，立總眼等。以能測度有法之量，是於眼等自性不錯亂識。無顛倒識，於彼自性不錯亂時，其所得境，必無虛妄顛倒所知實，無自相現自相故。（**此有二因**）已許前因之理，謂凡是有即許為自性有之宗中，若待自所變現自相而成錯亂，不能立為獲得所量。故有無分別任隨何量，然於現境著境自相，自成量處須無錯亂。爾時須於境義實體自性而成為量，非於名言唯名假立，是彼自許。若如是量所得之義，而是顛倒所知，則成相違，故後因亦成。如是若顛倒識所得之義，而是無倒所知，亦成相違，故不能遣有法不極成過。若作是念，如緣聲之量，雖常、無常二品決斷，然不須成立，以無常量或常住量差別之量，而為成立

དངོས་འགལ་ཡིན་པ་ལ་སོགས་པའི་རིགས་པ་བསྟན་ནས་བཀག་གོ །དེ་དག་གི་དོན་ནི་མིག་སོགས་བདག་ལས་མི་སྐྱེ་བར་སྒྲུབ་པའི་ཆོས་ཅན་དུ་བདེན་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་དོར་བའི་མིག་སོགས་ཙམ་གཞག་ཏུ་མི་རུང་སྟེ། ཆོས་ཅན་དེ་འཇལ་བའི་ཚད་མ་ནི་མིག་སོགས་ཀྱི་རང་བཞིན་ལ་མ་འཁྲུལ་བའི་ཤེས་པ་ཡིན་ལ་ཤེས་པ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་རང་བཞིན་ལ་མ་འཁྲུལ་བའི་གནས་སྐབས་ཏེ། དེས་རྙེད་པའི་ཡུལ་ནི་ཤེས་བྱ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་རང་མཚན་གྱིས་མེད་བཞིན་དུ་དེར་སྣང་བའི་རྫུན་སྣང་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །རྟགས་སྦྱོར་མ་དེ་ཁས་བླངས་པའི་ཚུལ་ནི། ཡོད་པ་གང་ཡིན་རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་པར་འདོད་པའི་ལུགས་ལ་རང་མཚན་སྣང་བ་ལ་ལྟོས་ཏེ་འཁྲུལ་བར་སོང་ན་དེས་རང་གི་གཞལ་བྱ་རྙེད་པར་འཇོག་མི་ནུས་པས། རྟོག་པ་དང་རྟོག་མེད་ཀྱི་ཚད་མ་གང་ཡིན་ཀྱང་ཚད་མར་སོང་ས་སྣང་ཡུལ་དང་ཞེན་ཡུལ་རང་མཚན་ལ་མ་འཁྲུལ་བཞིག་དགོས་སོ། །དེའི་ཚེ་ཐ་སྙད་དུ་མིང་དུ་བཏགས་པ་ཙམ་མིན་པའི་དོན་རང་གི་གནས་ཚུལ་གྱི་ངོ་བོའམ་རང་བཞིན་ཞིག་ལ་ཚད་མར་འགྲོ་དགོས་ཤིང་རང་གིས་ཁས་ལེན་པ་ཡང་ཡིན་ནོ། །དེ་འདྲ་བའི་ཚད་མས་རྙེད་པའི་དོན་ཡིན་ན་ཤེས་བྱ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཡིན་པར་འགལ་བས་རྟགས་ཕྱི་མ་འགྲུབ་བོ། །དེ་བཞིན་དུ་ཤེས་པ་འཁྲུལ་བས་རྙེད་པའི་དོན་ཡིན་ན་ཡང་ཤེས་བྱ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་ཡིན་པ་འགལ་ལོ། །དེའི་ཕྱིར་ཆོས་ཅན་མ་གྲུབ་པའི་སྐྱོན་སྤོང་མི་ནུས་སོ། །གལ་ཏེ་སྒྲ་འཇལ་བའི་ཚད་མ་ལ་རྟག་མི་རྟག་གཉིས་སུ་ཁ་ཐོན་ཆོད་ཀྱང་མི་རྟག་པའི་ཚད་མ་ཞེའམ་རྟག་པའི་ཚད་མ་ཞེས་གང་རུང་གིས

有法聲之量。如是此識雖亂不亂二品決斷，然說是成立有法之量時，亦不須辨彼二差別。又如其聲常與無常二品決斷，緣聲之量，雖俱不得聲常無常，然緣彼聲而無相違。如是眼等所知顛不顛倒二品決斷，推度眼等之量，雖俱不得眼等所知顛不顛倒，然緣眼等亦無相違，故說不可唯取眼等而為有法之理，皆不應理。

清辯師等，及說實事諸有智者，皆不致起如此疑惑，故月稱師亦未解釋。然在現世無知敵者，則起彼疑，故當略說。觀察彼義是否由量成時，言由量成者若量是無分別，則謂彼義如現而有。若量是有分別，則謂彼義如其所著或如所定而有，當知彼義即所說境。此即無錯亂義，由彼境界如自顯現如自決定安立為有，即立彼識於**所現境**於**所著境**或**所定境**，為無亂故。故是事實決斷，豈是由心成立而未決斷。

ཁྱད་པར་དུ་བྱས་པའི་ཚད་མ་ཆོས་ཅན་སྒྲ་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མར་སྒྲུབ་མི་དགོས་པ་བཞིན་དུ། ཤེས་པ་ལ་འཁྲུལ་མ་འཁྲུལ་གཉིས་སུ་ཁ་ཚོན་ཆོད་ཀྱང་ཆོས་ཅན་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མ་སྟོན་པ་ན་དེ་གཉིས་གང་རུང་གིས་ཁྱད་པར་དུ་བྱས་ནས་བསྒྲུབ་མི་དགོས་སོ། །དེ་བཞིན་དུ་སྒྲ་ལ་རྟག་མི་རྟག་གཉིས་སུ་ཁ་ཚོན་ཆོད་ཅིང་སྒྲ་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མས་སྒྲ་རྟག་མི་རྟག་གང་དུ་ཡང་མ་ཆེད་ཀྱང་སྒྲ་འཛིན་པ་མི་འགལ་བ་བཞིན་དུ། མིག་སོགས་ལ་ཤེས་བྱ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་མ་ལོག་གཉིས་སུ་ཁ་ཚོན་ཆོད་ཅིང་མིག་སོགས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མས་མིག་སོགས་ཤེས་བྱ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་མ་ལོག་གང་དུ་ཡང་མ་ཆེད་ཀྱང་མིག་སོགས་འཛིན་པ་མི་འགལ་བས། མིག་སོགས་ཙམ་ཆོས་ཅན་དུ་གཟུང་དུ་མི་རུང་བའི་རིགས་པ་དེ་རྣམས་མི་འཐད་དོ་སྙམ་ན། དོགས་པ་འདི་འདྲ་ནི་ལེགས་ལྡན་ལ་སོགས་པ་དང་དངོས་པོར་སྨྲ་བའི་མཁས་པ་རྣམས་ལ་ཡང་སྐྱེ་དོན་མེད་པས་ཟླ་བས་ཀྱང་དེའི་སེལ་ཕྱོགས་མ་མཛད་དོ། །འོན་ཀྱང་ད་ལྟའི་དུས་འདྲ་བའི་རྐྱལ་བ་མི་ཤེས་པ་ལ་སྐྱེ་བས་དེ་བཤད་ན། དོན་དེ་ཚད་མས་གྲུབ་མ་གྲུབ་དཔྱོད་པའི་དུས་སུ་ཚད་མས་གྲུབ་ཅེས་པ་ནི་རྟོག་མེད་ཀྱི་ཚད་མ་ཡིན་ན་དོན་དེ་རང་ལ་སྣང་བ་ལྟར་གྲུབ་པ་དང་རྟོག་པའི་ཚད་མ་ཡིན་ན་དོན་དེ་རང་གིས་ངེས་པའམ་ཞེན་པ་ལྟར་གྲུབ་པ་ཞིག་ཏུ་གང་ལ་སྟོན་པའི་ཡུལ་དེས་གོ་དགོས་སོ། །དེ་ནི་མ་འཁྲུལ་བའི་དོན་ཡིན་ཏེ་ཡུལ་དེ་རང་ལ་སྣང་བ་ལྟར་དང་རང་གིས་ངེས་པ་བཞིན་དུ་གྲུབ་པའི་རྣམ་འཇོག་གིས་བློ་དེ་སྣང་ཡུལ་དང་ཞེན་ཡུལ་ལམ་ངེས་ཡུལ་ལ་མ་འཁྲུལ་བར་འཇོག་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན

如是觀待所現自相無錯亂識所得之義，即安立為正確所知。故所知正倒，亦是事實決斷，豈是於心而不決斷。此是凡有即許為自性有之敵者由量成立之理，非自宗義。故如自續諸師之義，如是眼等有法正確所知，雖是無錯亂識之所得，然其名義，皆不須成二諦差別，即取彼眼為所別事，而可觀察勝義有無。故於取總為有法者，觀察二諦差別所說諸過，皆不能轉。月稱意謂如是有法即自性有，以彼即是勝義有義，豈有總體有法，為所別事，故破棄捨差別唯取總體以為有法。

若能了知此諸關要，則自續師說：**「同現然作事有能無能故，正確非正確，為世俗差別。」**然於內心不分正邪。應成師說，觀待世間俱於心、境安立正邪，然於自宗則不安立，此等理由皆能了知。

དངོས་པོ་ལ་ཁ་ཚོན་ཆོད་པ་ཙམ་ཡིན་གྱི་བློས་འགྲུབ་པ་ལ་མ་ཆོད་པ་ལྟ་བུ་གལ་ཡིན།། དེ་ལྟར་ན་ཤེས་པ་རང་མཚན་སྣང་བ་ལ་ལྟོས་ཏེ་མ་འཁྲུལ་བའི་སྐྱེད་དོན་ནི་ཤེས་བྱ་ཡང་དག་པའི་རྣམ་འཇོག་ཏུ་གྲུབ་པས་ཤེས་བྱ་ཡང་ལོག་ཀྱང་དངོས་པོ་ལ་ཁ་ཚོན་ཆོད་ཅིང་བློ་ངོར་མ་ཆོད་པ་གལ་ཡིན། འདི་དག་ནི་ཡོད་པ་རྣམས་རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་པར་འདོད་པའི་གྲོལ་བ་རྣམས་ཀྱི་ཚད་མས་འགྲུབ་ལུགས་ཡིན་གྱི་རང་གི་ལུགས་མིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་རང་རྒྱུད་པ་རྣམས་ཀྱི་ལྟར་ན་མིག་སོགས་ཀྱི་ཆོས་ཅན་ཤེས་བྱ་ཡང་དག་པ་དེ་འདྲ་བར་ཤེས་པ་མ་འཁྲུལ་བས་སྐྱེད་ཀྱང་བདེན་གཉིས་སུ་གྲུབ་པའི་ཐ་སྙད་དང་དོན་གང་གིས་ཀྱང་ཁྱད་པར་དུ་བྱས་ནས་གྲུབ་མི་དགོས་ཤིང་། དེ་ཁྱད་གཞིར་བཟུང་ནས་དོན་དམ་པར་ཡོད་མེད་དཔྱད་པས་ཆོག་པས་སྤྱི་ཆོས་ཅན་དུ་བཟུང་བ་ལ་བདེན་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ལ་བརྟགས་པའི་སྐྱོན་བརྗོད་གལ་འཇུག་སྙམ་དུ་སེམས་སོ། །ཟླ་བས་དེ་འདྲ་བ་དེ་རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་པར་སོང་ལ་དེ་ཉིད་དོན་དམ་པར་ཡོད་པའི་དོན་ཡིན་པས་དེ་ཁྱད་གཞིར་བཟུང་བའི་ཆོས་ཅན་ཙམ་པོ་གལ་སྲིད་སྙམ་དུ་དགོངས་ནས་ཁྱད་པར་དོར་བའི་སྤྱི་ཆོས་ཅན་དུ་འཛིན་པ་འགོག་གོ །འདི་དག་གི་གནད་རྟོགས་ན་རང་རྒྱུད་པས། སྣང་དུ་འདྲ་ཡང་དོན་བྱེད་དག །ནུས་པའི་ཕྱིར་དང་མི་ནུས་ཕྱིར། །ཡང་དག་ཡང་དག་མ་ཡིན་པས། །ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་ནི་དབྱེ་བ་བྱས། །ཞེས་བཤད་པ་དང་། དེ་ཡང་ཡུལ་ཅན་ལ་ཡང་ལོག་གཉིས་སུ་མི་བྱེད་པ་དང་། ཐལ་འགྱུར་བས་འཇིག་རྟེན་ཉིད་ལ་ལྟོས་ཏེ་ཡང་ལོག་ཡུལ་ཡུལ་ཅན་གཉིས་ཀ་ལ་འཇོག་ལ་རང་ལུགས

若謂於有分別及無分別現似自相而實非有，由此亂識安立有法，則其所立無自性義他已極成，豈可更為成彼敵者。故有法不成之過仍住未移。設作是難，若錯亂識所得之義，與無倒所知有相違者，則比量智所得之義，與勝義諦亦應相違。若不許是唯顛倒識之所獲得，是於自性無錯亂識之所得者，一切世俗亦皆應爾。彼是如來盡所有智之所量故。唯字遮遣無亂得故。答無初過，比量理智於所現境，雖是亂識，然彼所得非亂識得，無相違故。如所得螺聲，是聲是妄，然未能得螺聲虛妄，無相違過。若觀唯字所加之處，雖容生彼疑，然隨說者欲樂，是欲遮遣觀如何有觀智所得，故說唯字，非遮無亂識之所得。《顯句論》云：「**我等亦說，世間名言無須如是審細觀察，唯以顛倒**

ལ་མི་འཇོག་པའི་རྒྱུ་མཚན་རྣམས་ཤེས་པར་འགྱུར་རོ། །ཅི་སྟེ་རྟོག་པ་དང་རྟོག་མེད་ལ་རང་མཚན་སྣང་བ་ལྟར་མེད་པའི་འཁྲུལ་ཤེས་ཀྱིས་ཆོས་ཅན་གྲུབ་པར་འཇོག་ན་ནི་བསྒྲུབ་བྱ་རང་བཞིན་མེད་པའི་དོན་གྲུབ་ཟིན་པས་དེ་བསྒྲུབ་དགོས་ཀྱི་ཕྱི་རྒོལ་དུ་ག་ལ་རུང་། དེས་ན་ཆོས་ཅན་མ་གྲུབ་པའི་སྐྱོན་སོ་ན་གནས་སོ།། གལ་ཏེ་ཤེས་པ་འཁྲུལ་པས་རྙེད་པའི་དོན་དང་ཤེས་བྱ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་གཉིས་འགལ་ན། རིགས་ཤེས་རྗེས་དཔག་གིས་རྙེད་པའི་དོན་དང་། དོན་དམ་བདེན་པ་གཉིས་ཀྱང་འགལ་བར་འགྱུར་ལ། ཤེས་པ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཙམ་གྱིས་རྙེད་པར་མི་འདོད་པས་རང་བཞིན་ལ་མ་འཁྲུལ་བའི་ཤེས་པས་རྙེད་དགོས་ན་ཀུན་རྫོབ་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་དེར་འགྱུར་ཏེ། དེ་དག་རྒྱལ་བའི་ཇི་སྙེད་པ་མཁྱེན་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་འཇལ་བའི་ཕྱིར་དང་། ཙམ་གྱི་སྒྲས་ནི་མ་འཁྲུལ་བས་རྙེད་པ་གཅོད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེ་ན། སྐྱོན་དང་པོ་ནི་མེད་དེ་རིགས་ཤེས་རྗེས་དཔག་སྣང་ཡུལ་ལ་འཁྲུལ་བའི་འཁྲུལ་ཤེས་ཡིན་ཀྱང་དེས་རྙེད་པ་འཁྲུལ་ཤེས་ཀྱིས་རྙེད་པ་མིན་པ་མི་འགལ་བའི་ཕྱིར་ཏེ། སྒྲ་ཡང་ཡིན་ལ་རྟག་པ་ཡང་ཡིན་པའི་དུང་སྒྲ་རྙེད་ཀྱང་དུང་སྒྲ་རྟག་པ་མ་རྙེད་པ་མི་འགལ་བ་བཞིན་ནོ། །ཙམ་གྱི་ངེས་བཟུང་སྦྱོར་ས་ལ་བལྟས་ན་དེ་འདྲའི་དོགས་པ་སྐྱེ་ཡང་སྨྲ་བ་པོའི་བརྗོད་འདོད་ནི་ཡོད་ཚུལ་ཇི་ལྟར་ཡིན་དཔྱོད་པའི་དཔྱོད་བྱེད་ཀྱིས་རྙེད་པ་དགག་པར་འདོད་ནས་ཙམ་སྨོས་ཀྱི་མ་འཁྲུལ་བ་ཡིན་པའི་ཤེས་པས་རྙེད་པ་འགོག་པ་མིན་ཏེ། ཚིག་གསལ་ལས། དཔྱད་པ་ཞིབ་མོ་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་ལ་བཙུག་པ་འདིས་ཅི་དགོས་ཞེས་ཁོ་བོ་ཅག

**世俗得有我性。」**

「**所依有法真實失壞，是彼自許**」句，餘處解釋與此處釋雖有不同，然破自續宗義無異。

如是已破法義，今當破喻。謂佛弟子對勝論師，立聲無常。雖彼二宗無有共量能成有法為大種造及虛空德，但望何處成量之總聲可說是有。成立眼等無自生時，自性空宗與性不空宗，若俱不量自性有無，則互不能說量度有法自性為何，故喻不是。

此中清辯師等自續諸師，不能立云，雖無離如是差別之總法可說，然不分別勝義諦實有無之別。唯取其總以為有法，以自性有，即諦實有之義故。所破限齊不相同故有上差別，故彼二宗成立聲無常時，雖俱不成彼二差別，然可宣說其聲是有。但彼二宗量聲之量，於

ཀྱང་དེ་སྐད་དུ་སྨྲ་སྟེ་ཀུན་རྫོབ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཙམ་གྱིས་བདག་གི་ངོ་བོ་ཡོད་པར་སྣེད་པ༔ ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །རྟེན་ཆོས་ཅན་དེ་ཁོ་ནར་གྲུབ་པ་ཉམས་པར་ཁས་བླངས་པའི་སྟེང་ནས་ཀྱང་གཞན་དུ་བཤད་པ་དང་བཤད་ཚུལ་འདི་གཉིས་མི་མཐུན་ཀྱང་རང་རྒྱུད་འགོག་པའི་གྲུབ་མཐའ་མི་མཐུན་པ་མིན་ནོ། །དེ་དག་གིས་དོན་བཀག་ནས་ད་ནི་དཔེ་དགག་པར་བྱ་སྟེ། སངས་རྒྱས་པས་བྱེ་བྲག་པ་ལ་སྒྲ་མི་རྟག་པར་སྒྲུབ་པ་ན་གཉིས་ཀའི་ལུགས་ཀྱིས་འབྱུང་འགྱུར་དང་ནམ་མཁའི་ཡོན་ཏན་ཆོས་ཅན་འཛལ་བའི་ཚད་མས་མ་གྲུབ་ཀྱང་། གང་ལ་ཚད་མར་སོང་སའི་སྒྲ་ཙམ་ཞིག་གི་དོན་འདིའོ་ཞེས་སྟོན་རྒྱུ་ཡོད་ལ། མིག་སོགས་བདག་ལས་མི་སྐྱེ་བར་སྒྲུབ་པའི་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་སྨྲ་བ་དང་རང་བཞིན་གྱིས་མི་སྟོང་པར་སྨྲ་བ་ལ་ནི་གཉིས་ཀ་ལ་ཡང་རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་པ་དང་རང་གི་ངོ་བོས་མ་གྲུབ་པ་གཉིས་གང་ཡང་མི་འཛལ་ཀྱང་ཆོས་ཅན་གྱི་ངོ་བོ་འདི་འདྲ་ཞིག་གཞལ་ལོ་ཞེས་ཕན་ཚུན་སྟོན་པར་མི་ནུས་པས་མི་འདྲའོ། །འདི་ལ་ལེགས་ལྡན་ལ་སོགས་པ་རང་རྒྱུད་པ་རྣམས་ཀྱིས་དེ་འདྲའི་ཁྱད་པར་དོར་བའི་སྤྱི་ཕན་ཚུན་དུ་སྟོན་རྒྱུ་མེད་ཀྱང་དོན་དམ་པར་དང་བདེན་པར་ཡོད་མེད་ཀྱིས་ཁྱད་པར་དུ་མ་བྱས་པའི་སྤྱི་ཆོས་ཅན་དུ་གཟུང་རྒྱུ་ཡོད་ཅེས་སྨྲས་མི་ནུས་ཏེ། རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་ན་བདེན་པར་ཡོད་པའི་དོན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་དགག་བྱའི་ཚད་ལ་མི་མཐུན་པའི་གནད་ཀྱིས་དེ་ལྟར་བྱུང་བ་ཡིན་པས་སྒྲ་མི་རྟག་པར་སྒྲུབ་པ་ལ་ཡང་དེ་གཉིས་ཀྱི་ལུགས་ཀྱིས་ཁྱད་པར་གཉིས་ཀྱིས་ཁྱད་པར་དུ་བྱས་པ་མ་གྲུབ་ཀྱང་སྒྲ་སྒྲུབ་ས

聲何義而成為量，其量亦無。無有二宗共許之量也。此依許自性有為立者而說。若應成師而為立者，對彼敵者全不分別自性有無，亦不可說以量成立有法之理。由是諸理，其因不成亦當了知。

清辯論師於他所立：**「內諸處有能生因緣，以是如來如是說故。」**之因。問如是說，若是世俗汝自不成，若是勝義於我不成，觀察二諦而說過故。故審有法為亂不亂何識所得，觀察差別而說過難極為應理。此之理由，如《入中論》云：**「由見諸法有真妄，所得即為二體性，見真之境即真實，見妄說為世俗諦。」**謂由見真實所知及見虛妄顛倒所知之識，所得二境，即說彼為二諦義故。

若如此說唯以二諦觀察因者，須問以何為其因義。若並未以彼二

ཡོད་ཅེས་སྟོན་པ་ཡིན་གྱི་དེ་གཉིས་ཀྱིས་སྒྲ་འཇལ་བའི་ཚད་མ་སྒྲའི་དོན་འདི་འདྲ་བ་ཞིག་ལ་ཚད་མར་སོང་ཞེས་སྨྲས་པ་ལྟར་གྱི་ཚད་མ་ནི་མེད་དོ། །དེ་ནི་སྔ་རྒོལ་རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་པ་ཁས་ལེན་པའི་དབང་དུ་བྱས་ལ། ཐལ་འགྱུར་བས་སྔར་རྒོལ་བྱས་ཀྱང་ཕྱི་རྒོལ་དེ་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་མེད་གང་གིས་ཀྱང་ཁྱད་པར་དུ་མ་བྱས་པར་ཆོས་ཅན་འཇལ་བའི་ཚད་མས་གྲུབ་ཚུལ་བསྟན་རྒྱུ་མེད་དོ།།

རིགས་པ་དེ་དག་གིས་གཏན་ཚིགས་མ་གྲུབ་པའི་ཚུལ་ཡང་ཤེས་པར་བྱའོ།།

ལེགས་ལྡན་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཀྱང་ནང་གི་སྐྱེ་མཆེད་རྣམས་ནི་སྐྱེད་བྱེད་ཀྱི་རྒྱུ་རྐྱེན་ཡོད་དེ། དེ་ལྟར་རྒྱལ་བས་གསུངས་པའི་ཕྱིར། ཞེས་པའི་རྟགས་ཀྱི་དོན་ལ་གསུངས་པ་དེ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡིན་ན་ཁྱེད་རང་དང་དོན་དམ་དུ་ཡིན་ན་དེད་ལ་མ་གྲུབ་པོ་ཞེས་བདེན་གཉིས་ལ་བརྟགས་ནས་སྐྱོན་བརྗོད་པའི་ཕྱིར། ཆོས་ཅན་འཁྲུལ་མ་འཁྲུལ་གྱི་ཤེས་པ་གང་གིས་རྙེད་ཅེས་བྱེ་བྲག་ལ་བརྟགས་ནས་སྐྱོན་བརྗོད་པར་རིགས་སོ། །འདིའི་རྒྱུ་མཚན་ནི་འཇུག་པ་ལས། དངོས་ཀུན་ཡང་དག་རྫུན་པ་མཐོང་བ་ཡིས། །དངོས་རྙེད་ངོ་བོ་གཉིས་ནི་འཛིན་པར་འགྱུར། །ཡང་དག་མཐོང་ཡུལ་གང་ཡིན་དེ་ཉིད་དེ། །མཐོང་བ་རྫུན་པ་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པར་གསུངས༔ ༔ཞེས་ཤེས་བྱ་ཡང་དག་པ་མཐོང་བ་དང་ཤེས་བྱ་རྫུན་པ་སྟེ་ལོག་པ་མཐོང་བའི་ཤེས་པས་རྙེད་པ་གཉིས་བདེན་གཉིས་ཀྱི་དོན་དུ་གསུངས་པའི་གནད་ཀྱིས་སོ། །རྟགས་ལ་བདེན་གཉིས་ཀྱི་བརྟག་པ་གཉིས་ལས་མ་མཛད་པ་ལྟར་ན་རྟགས་ཀྱི་དོན་གང་ཡིན་ཞེས་དྲི་དགོས་ལ་དེ་གཉིས་གང་གིས་ཀྱང་ཁྱད་པར་དུ་མ

差別之總，而作三種觀察之時，則須問其立何為因。

如是諸過，於自立量不同之理，則謂由自不許自續，自宗成立所立諸量，唯於敵者極成即可，以彼唯為遣邪執故。若疑隨一極成猶不足者，則以世間諍訟為喻，說彼即足。雖許能立能破，俱須兩共極成之陳那論師，亦許前說。以許自教相違及自比量，唯於自成即滿足故。

《般若燈論》說他過時：「**問，為依自在，為依能破。**」此處所譯自在，與自續義同。故若不攀敵者所許，即以正量就義實體，自在成立二種有法。(**前陳有法及喻有法**)及諸因相，生比量智證知所立，是自續義。此對凡有即許自性有之敵者，於未成立所立之前，俱不分別自性有無，不能令解如是以量成立所量。故雖許因及所立法，然不

བྱས་པའི་ཙམ་པོ་དང་བཅས་པའི་བརྟག་པ་གསུམ་བྱས་པའི་སྐབས་སུ་རྟགས་སུ་གང་འགོད་ཅེས་དྲི་དགོས་སོ། །དེ་འདྲའི་སྐྱོན་བརྗོད་རྣམས་རང་གི་སྦྱོར་བ་ལ་མི་མཚུངས་པའི་རྒྱུ་མཚན་དུ་རང་རྒྱུད་ཁས་མི་ལེན་པ་བཀོད་ནས་རང་གི་ལུགས་ཀྱི་བསྒྲུབ་བྱ་སྒྲུབ་པའི་སྦྱོར་བ་རྣམས་ཕྱི་རྒོལ་ལ་གྲུབ་པས་ཆོག་སྟེ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་ལོག་རྟོག་ཟློག་པ་ཙམ་གྱི་ཆེད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་གསུངས་ཤིང་། གང་རུང་ལ་གྲུབ་པས་མི་ཆོག་གམ་སྙམ་པ་ལ་འཇིག་རྟེན་པའི་རྩོད་པ་དཔེར་བྱས་ནས་ངེས་ཚིག་པ་དང་སྒྲུབ་པ་དང་སུན་འབྱིན་གཉིས་ཀ་ལ་གཉིས་ཀས་གྲུབ་པ་དགོས་པར་འདོད་པའི་ཕྱོགས་གླང་གིས་ཀྱང་ལུགས་སྔ་མ་འདོད་པར་བྱ་སྟེ། ལུང་གི་གནོད་པ་དང་རང་དོན་རྗེས་དཔག་ལ་རང་ལ་གྲུབ་པས་ཆོག་པའི་ཕྱིར་ཞེས་འཆད་དོ།།

དེས་ན་ཤེས་རབ་སྒྲོན་མར་གཞན་གྱི་སྐྱོན་བརྗོད་ཀྱི་སྐབས་ཤིག་ཏུ་རང་དབང་དུ་བྱས་ནས་སམ་སུན་འབྱིན་པའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་བརྗོད་ཅེས་རང་དབང་ཞེས་བསྒྱུར་བ་འདི་དང་རང་རྒྱུད་གཉིས་དོན་གཅིག་པས། ཕྱི་རྒོལ་གྱི་ཁས་བླངས་ལ་མ་འཁྲིས་པར་ཚད་མས་དོན་གྱི་སྡོད་ལུགས་ནས་རང་དབང་དུ་ཆོས་ཅན་གཉིས་དང་རྟགས་ཀྱི་ཚུལ་རྣམས་གྲུབ་ཚུལ་ངེས་པར་བྱས་ནས་བསྒྲུབ་བྱ་རྟོགས་པའི་རྗེས་དཔག་སྐྱེད་པ་ཞིག་རང་རྒྱུད་ཀྱི་དོན་ཡིན་ནོ། །དེ་ནི་ཡོད་པ་རྣམས་རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་པར་འདོད་པའི་ཕྱི་རྒོལ་ལ་བསྒྲུབ་བྱ་གྲུབ་མ་ཟིན་གྱི་གོང་དུ་རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་མེད་གང་གིས་ཀྱང་ཁྱད་པར་དུ་མ་བྱས་པའི་ཚད་མས་གཞལ་བྱ་གྲུབ་ལུགས་འདི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ནོ་ཞེས་ངེས་པར་བྱ་མི་ནུས་པས་རྟགས་དང་བསྒྲུབ་བྱ

許自續之因及所立法。如依緣起之因及影像喻立他比量，成立苗芽無自性時，非自不許苗是緣起，及凡緣起皆無自性，名他比量非共極成。是如前說由於敵者不能以量自在成立，是為自他不能以量極成之義。苗芽及苗是緣起等，是由俱生名言量所成立，立敵心中雖亦俱有，然於敵者前，彼與測度自性之量和雜為一，乃至未生正見不能判別，故立者雖能判別，然於爾時不能宣說。應成諸師，自內互相不攀所許，雖可宣說以量極成，然是名言增上所立之量，非是諸法自性增上所立之量，故非自續。如於苗上有三種執，謂執有自性，執無自性，及執俱無彼二差別。已生正見之身中，三種俱有；然未生正見之身中，唯有初後。若善了知此諸差別，則知正理，非破一切分別所取。又執身

འདོད་ཀྱང་རང་རྒྱུད་ཀྱི་རྟགས་དང་བསྒྲུབ་བྱ་མི་འདོད་པ་ཡིན་ནོ། །རྟེན་འབྱུང་གི་གཏན་ཚིགས་དང་གཟུགས་བརྙན་གྱི་དཔེ་ལ་བརྟེན་ནས་མྱུ་གུ་རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མེད་པར་སྒྲུབ་པའི་གཞན་གྲགས་ཀྱི་རྗེས་དཔག་བཀོད་པ་ལ། རང་ཉིད་མྱུ་གུ་རྟེན་འབྱུང་དང་བརྟེན་ནས་འབྱུང་བ་ལ་རང་བཞིན་མེད་པའི་ཁྱབ་པ་ཁས་མི་ལེན་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་གཉིས་ཀ་ལ་མ་གྲུབ་པ་དང་གཞན་གྲགས་ཞེས་ཟེར་བ་མིན་གྱི་སྣང་ལྟར་ཕྱི་རྒོལ་ལ་ཚད་མས་རང་དབང་དུ་བསྒྲུབ་སམ་བྱུང་བས་དེ་ལྟར་དུ་ཚད་མས་རང་གཞན་གཉིས་ཀ་ལ་མ་གྲུབ་པའི་དོན་ནོ། །མྱུ་གུ་དང་དེ་རྟེན་འབྱུང་སོགས་སུ་ཐ་སྙད་པའི་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་ཚད་མས་གྲུབ་པ་ཡང་རྒོལ་ཕྱི་རྒོལ་གཉིས་ཀའི་རྒྱུད་ལ་ཡོད་མོད་ཀྱང་དེ་དང་རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་པ་འཛལ་བའི་ཚད་མ་གཉིས་ཕྱི་རྒོལ་གྱི་ངོར་འདྲེས་ནས་ལྟ་བ་མ་སྐྱེས་བར་དུ་མི་ཕྱེད་པས་སྣང་རྒོལ་གྱིས་ཕྱེད་ཀྱང་དེའི་རིང་ལ་སྟོན་མི་ནུས་སོ། །ཐལ་འགྱུར་བ་ནང་པན་ཚུན་ལ་ཁས་བླངས་ལ་མ་འབྲིས་པར་ཚད་མས་གྲུབ་ཚུལ་བསྟན་དུ་ཡོད་ཀྱང་མིང་གི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་བཞག་པའི་ཚད་མ་ཡིན་གྱི་དངོས་པོའི་རང་གི་ངོ་བོའི་དབང་གིས་བཞག་པ་མིན་པས་རང་རྒྱུད་མི་རུང་ངོ་། །མྱུ་གུ་ལྟ་བུ་ལ་རང་གི་ངོ་བོས་ཡོད་པར་འཛིན་པ་དང་དེར་མེད་པར་འཛིན་པ་དང་དེ་གཉིས་གང་གིས་ཀྱང་ཁྱད་པར་དུ་མ་བྱས་པའི་འཛིན་པ་གསུམ་ཡོད་ལ། ལྟ་བ་སྐྱེས་པའི་རྒྱུད་ལ་གསུམ་ག་ཡོད་ཀྱང་ལྟ་བ་མ་སྐྱེད་པའི་རྒྱུད་ལ་དང་པོ་དང་ཐ་མ་གཉིས་ལས་མེད་པའི་ཁྱད་པར་རྣམས་ལེགས་པར་ཤེས་ན། རྟོག་པས་འདིའོ་སྙམ་དུ་གང་བཟུང་ཐམས་ཅད

中未生見前修菩提心等，一切皆是執實執相。妄覺自身生見之後，一切行品悉皆輕捨，此諸邪見亦善遣除。故以他比量因成立所立，非唯他許，便為滿足，要自以量成立，他亦決定或他受許。若不爾者，則於所著境界錯亂由彼不能引生通達真實見故。其名言量，是達勝義不可缺少之因。此即論說：「**若不依名言，不能達勝義。**」之義。

如此宗說，則清辯等自續諸師，許勝義有及諦實有，不可立為中觀師耶？答：如雖了解彼是大腹，而未了解彼事是瓶，尚須量成，不能說他已許彼事是瓶。又勝論師於瓶甌上，離瓶支分別無異體有支之義，雖量已成，然不能說非許有支異體之宗。如是彼諸論師，以無量理破許諸法諦實之宗，自亦善許無實之義，故彼皆是中觀論師。此說

རིགས་པས་མི་འགོག་པ་དང་། ལྷ་བརྒྱུད་ལ་མ་སྐྱེས་གོང་གི་བྱང་ཆུབ་སེམས་སྤྱོད་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་བདེན་འཛིན་ནམ་མཚན་འཛིན་དུ་འདུག་སྙམ་ནས། ལྷ་བརྒྱུད་ལ་སྐྱེས་པར་རློམ་པའི་འོག་ཏུ་སྤྱོད་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ལ་ཞེ་རྩིས་མེད་པའི་ལོག་ལྟ་རྣམས་ལེགས་པར་ཁེགས་པར་འགྱུར་རོ། །དེས་ན་གཞན་གྲགས་ཀྱི་རྟགས་ཀྱིས་བསྒྲུབ་བྱ་སྒྲུབ་པ་ལ་ཕ་རོལ་པོས་ཁས་བླངས་པ་ཙམ་གྱིས་མི་ཚོག་གི་ཆོས་ཅན་གཉིས་དང་རྟགས་ལ་སོགས་པ་རང་ངོས་ནས་གཞལ་ན་ཚད་མས་ཀྱང་གྲུབ་ལ་ཁོ་རང་ཡང་ངེས་པར་འདོད་དགོས་པའམ་འདོད་པ་ཞིག་དགོས་ཏེ། དེ་མེད་པར་ཞེན་ཡུལ་ལ་འཁྲུལ་ན་དེས་དེ་ཁོན་ཉིད་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་སྐྱེད་པར་མི་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མ་དོན་དམ་པ་འཇལ་བའི་རྒྱུར་མེད་མི་རུང་ཡིན་པ་འདི་ཉིད། ཐ་སྙད་ལ་ནི་མ་བརྟེན་པར། །དམ་པའི་དོན་ནི་རྟོགས་མི་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པའི་དོན་ནོ། །འདི་པ་ལྟར་ན་ལེགས་ལྡན་ལ་སོགས་པའི་རང་རྒྱུད་པ་རྣམས་དོན་དམ་པར་དང་བདེན་པར་གྲུབ་པའི་དོན་ཁས་ལེན་པས་དབུ་མ་པར་མི་འཇོག་གམ་སྙམ་ན། ལྟོ་ལྡིར་བ་ངེས་ཀྱང་གཞི་དེ་བུམ་པར་མ་ངེས་པ་ལ་ཚད་མས་གནོད་སྒྲུབ་དགོས་པས་དེས་གཞི་དེ་བུམ་པར་འདོད་དོ་ཞེས་སྨྲ་མི་ནུས་པ་དང་། བྱེ་བྲག་པས་བུམ་པ་ལ་རང་གི་ཡན་ལག་ལས་རྫས་གཞན་པའི་ཡན་ལག་ཅན་མེད་པའི་དོན་ཚད་མས་གྲུབ་ཀྱང་ཡན་ལག་ཅན་རྫས་གཞན་འདོད་པའི་གྲུབ་མཐའ་བ་མིན་ནོ་ཞེས་སྨྲ་མི་ནུས་པ་བཞིན་དུ། མཁས་པ་དེ་དག་ཀྱང་ཆེས་བདེན་པར་ཡོད་པའི་གྲུབ་མཐའ་རིགས་པའི་སྒོ་དུ་མས་འགོག་ཅིང་

凡中觀師不應許自續者，亦不相違。譬如制後苾芻，不應違犯佛制，然不因略違佛制便非苾芻。

**己三、斷除此理與經相違分二：**

**庚初、斷除違背《解深密經》，庚二、顯彼不同《彌勒問品》。今初：**

《解深密經》由三相門，分別有無自性，及安立了不了義。餘師所許如前已說，今此論師如何許耶？

聖父子論堪據者中，對於此義未見明說。佛護論師亦未明說彼義差別。《入中論》云：「**由此教顯如是相，餘經亦是不了義。**」《自釋》中云：「**何為如是行相經耶？謂如解深密經，說遍計執，依他起，圓成實三自性中，遍計無性，依他有性。如是又說：『阿陀那識甚深細，一切種子如暴流，我於凡愚不開演，恐彼分別執為我。』**此等如云：

བདེན་མེད་དུ་ལེགས་པར་ཞལ་གྱིས་བཞེས་པས་དབུ་མ་པ་ནི་ཡིན་ནོ། །དབུ་མ་པ་ཡིན་ན་རང་རྒྱུད་བྱ་མི་རིགས་པར་གསུངས་པ་དང་མི་འགལ་ཏེ་བཅས་ལྡན་གྱི་དགེ་སློང་གིས་བཅས་པ་དང་འགལ་བར་མི་རིགས་ཀྱང་དེ་དང་འགལ་བ་ཙམ་གྱིས་དགེ་སློང་མིན་མི་དགོས་པ་བཞིན་ནོ། །

གསུམ་པ་ལ་གཉིས། དགོངས་འགྲེལ་དང་འགལ་བ་སྤང་བ་དང་། དེ་དང་བྱམས་ཞུས་ཀྱི་ལེའུ་གཉིས་མི་མཚུངས་པར་བསྟན་པའོ། །དང་པོ་ནི། དགོངས་འགྲེལ་གྱི་མཚན་ཉིད་གསུམ་གྱི་སྒོ་ནས་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོད་མེད་ཕྱེ་བ་དང་དྲང་ངེས་འཇོག་ཚུལ་སློབ་དཔོན་གཞན་གྱི་བཞེད་པ་ལྟར་བཤད་པ་ལྟར་ཡིན་ན་སློབ་དཔོན་འདི་ཇི་ལྟར་བཞེད་ཅེ་ན། འདི་ལ་འཕགས་པ་ཡབ་སྲས་གཉིས་ཀྱི་གཞུང་ཁུངས་མ་ནས་གསལ་བར་བཤད་པ་མེད་ལ། སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་ཀྱིས་ཀྱང་དེའི་ཁྱད་པར་གསལ་བར་མ་བཤད་དོ། །འོན་ཀྱང་འཇུག་པ་ལས། རྣམ་པ་དེ་ལྟའི་མདོ་སྡེ་གཞན་ཡང་ནི། །དྲང་དོན་ཉིད་དུ་ལུང་འདིས་གསལ་བར་བྱེད། །ཅེས་པའི་རང་འགྲེལ་ལས་རྣམ་པ་དེ་ལྟ་བུའི་མདོ་སྡེ་གང་ཞེ་ན། ཇི་སྐད་དུ་དགོངས་པ་ངེས་པར་འགྲེལ་པའི་མདོ་ལས། བཏགས་པ་དང་གཞན་གྱི་དབང་དང་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་ཞེས་བྱ་བའི་རང་བཞིན་གསུམ་བསྟན་པ་ལས། བཏགས་པ་མེད་པ་ཉིད་དང་གཞན་གྱི་དབང་ཡོད་པ་ཉིད་དང་དེ་བཞིན་དུ། ལེན་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཟབ་ཅིང་ཕྲ། །ས་བོན་ཐམས་ཅད་ཆུ་བོའི་རྒྱུན་བཞིན་འབབ། །བདག་ཏུ་རྟོག་པར་གྱུར་ན་མི་རུང་ཞེས། །འདི་ནི་བྱིས་པ་རྣམས་ལ་

**「如對諸病者，醫生給諸藥，如是對有情，佛亦說唯心。」此教顯彼是不了義。**」謂若分別初二自性有無自性，及說阿賴耶識，等字中攝說無外境，及說究竟種性決定，此說彼四皆不了義。其中最後是不了義，意謂由《集經論》成立一乘即能了知。故《入中論本釋》，唯以教理成立前三是不了義。此處之文，即是以教顯不了義。

說唯心者有破不破外境之二。破外境經，如說：**「外境皆非有。」**等。《楞伽經》說，譬如醫生非隨自樂於各病者而給諸藥，是須隨順病者病相。如是大師宣說唯心，亦非自樂，是隨所化意樂增上。」故顯然說是不了義。

ངས་མ་བསྟན། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྟེ་འདི། ཇི་ལྟར་ནད་པ་ན་བ་ལ།། སྨན་པ་སྨན་རྣམས་གཏོང་བ་ལྟར། །སངས་རྒྱས་དེ་བཞིན་སེམས་ཅན་ལ།། སེམས་ཙམ་དུ་ཡང་རབ་ཏུ་གསུངས། །ཞེས་བྱ་བའི་ལུང་འདིས་དྲང་བའི་དོན་ཉིད་དུ་གསལ་བར་བྱེད་དོ། །ཞེས་ངོ་བོ་ཉིད་དང་པོ་གཉིས་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་མེད་དང་ཀུན་གཞི་བཤད་པ་གཉིས་དང་སོགས་ཀྱིས་བསྡུས་པ་ཕྱི་རོལ་མེད་པ་དང་མཐར་ཐུག་རིགས་ངེས་པ་བཤད་པ་སྟེ་བཞི་དྲང་དོན་དུ་འཆད་དོ།། ཕྱི་མ་འདི་དྲང་དོན་ཡིན་པ་མདོ་ཀུན་ལས་བཏུས་པ་ལས་ཐེག་པ་གཅིག་ཏུ་བསྒྲུབས་པས་གོ་ནུས་པར་དགོངས་ནས་སྡུ་མ་གསུམ་འཇུག་པ་རྩ་འགྲེལ་ལས་ལུང་རིགས་གཉིས་ཀྱིས་དྲང་དོན་དུ་སྒྲུབ་པ་ལ་སྐབས་འདིར་ལུང་གིས་དྲང་དོན་དུ་སྟོན་ནོ། །སེམས་ཙམ་དུ་གསུངས་པ་ལ་ཕྱི་རོལ་འགོག་མི་འགོག་གཉིས་ལས་འགོག་པའི་མདོ་ཕྱི་རོལ་སྣང་བ་ཡོད་མིན་ཏེ། ཞེས་སོགས་གསུངས་པ་ནི་ནད་པ་སོ་སོ་ལ་སྨན་སྟེར་བ་ནི་སྨན་པའི་རང་དབང་གིས་མ་ཡིན་གྱི། ནད་པའི་ནད་ཀྱི་ཚུལ་དང་བསྟུན་དགོས་པ་བཞིན་དུ། སེམས་ཙམ་དུ་གསུངས་པ་ཡང་སྟོན་པའི་རང་ལུགས་ཀྱི་དབང་གིས་མིན་གྱི་གདུལ་བྱའི་བསམ་པའི་དབང་གིས་ཡིན་པར་ལང་གཤེགས་ལས་གསུངས་པས་དྲང་དོན་དུ་གསལ་ལོ། །དེ་ནས་དེ་བཞིན་དུ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་མདོ་བརྗོད་པ་ལས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་གསུངས་པ་དེ། ཞེས་སོགས་དྲངས་པའི་མཐར་དེ་ལྟར་ན་རྣམ་པ་དེ་ལྟ་བུའི་མདོ་སྡེ་རྣམ་རིག་པས་ངེས་དོན་དུ་ཁས་བླངས་པ་ཐམས་ཅད་དྲང་དོན་ཡིན་པར་ལུང་

論次又云：「**如是佛於經中，說如來藏。**」引經之後又云：「**如是行相之經，凡唯識師許為了義者，即由此教，顯彼一切皆非了義。**」《入中論疏》解此義云：「**以說如來藏是不了義為喻，顯說唯心亦非了義。言由此教者，是十地經觀緣起時，破餘作者。**」此解非理。以自釋中，用說唯心是不了義為喻，證說如來藏，是不了義之理由，成立如是行相之經，凡唯識師許為了義，皆非了義。言由此教凡有二處，此處是引《楞伽經》中，說如來藏是不了義，及說無自性遍一切經。破餘作者，是證《十地經》說唯心，唯字非遮外境，非證破除外境是不了義。如是行相經者，是如前引《解深密經》所說，非顯宣說如來藏是不了義之經，唯識宗師許為了義，以於彼經兩無諍故。自宗此引說如來藏是不了義之經者，是為成立《解深密經》說阿賴耶非如言義，此中先須了知說如來藏非如言之義，如《楞伽經》云：「**順有情意所**

འདིས་གསལ་བར་བྱས་ཞེས་གསུངས་སོ། །འདིར་འཇུག་པའི་འགྲེལ་བཤད་ལས༑ སྙིང་པོ་དྲང་དོན་དུ་གསུངས་པ་དཔེར་བྱས་ནས་སེམས་ཙམ་དུ་གསུངས་པ་ཡང་དྲང་དོན་དུ་སྟོན་པ་དང་ལུང་འདིས་ཞེས་པས་བསྟུ་པའི་མདོ་ཡི་རྗེས་འབྲེལ་ལ་རྟོག་པའི་སྐབས་སུ་བྱེད་པ་པོ་བཀག་པ་ལ་འཆད་དོ། །དེ་ནི་མི་རིགས་ཏེ་རང་འགྲེལ་ལས། སེམས་ཙམ་དུ་གསུངས་པ་དྲང་དོན་ཡིན་པ་དཔེར་བྱས་ནས་སྙིང་པོ་དྲང་དོན་དུ་གསུངས་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་རྣམ་པ་དེ་ལྟ་བུའི་མདོ་སྡེ་སེམས་ཙམ་པས་ངེས་དོན་དུ་ཁས་བླངས་པ་དྲང་དོན་དུ་བསྒྲུབས་པས། ལུང་འདིས་ཞེས་པ་ལ་གཉིས་གསུངས་པའི་གཅིག་ནི་སྐབས་འདིར་ལང་གཤེགས་ལས་སྙིང་པོ་དྲང་དོན་དང་རང་བཞིན་མེད་པ་མདོ་སྡེ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ནང་དུ་ཆུད་པར་བསྟན་པས་དྲངས་པའོ། །བྱེད་པ་པོ་གཞན་བཀག་པ་ནི་ས་བཅུ་པ་ལས་སེམས་ཙམ་མོ་ཞེས་གསུངས་པའི་ཙམ་གྱི་སྒྲས་ཕྱི་རོལ་མི་འགོག་པའི་ཤེས་བྱེད་དུ་གསུངས་ཀྱི་ཕྱི་རོལ་བཀག་པ་དྲང་དོན་དུ་སྟོན་པའི་ཤེས་བྱེད་མིན་ནོ། །རྣམ་པ་དེ་ལྟ་བུའི་མདོ་ནི་སྔར་དགོངས་འགྲེལ་ལ་བཤད་པ་ལྟར་ཡིན་གྱི་སྙིང་པོ་དྲང་དོན་དུ་སྟོན་པའི་མདོ་ལ་རྣམ་རིག་པས་ངེས་དོན་དུ་འདོད་པར་སྟོན་པ་མིན་ཏེ་དེ་ལ་ནི་གཉིས་ཀ་ལ་རྩོད་པ་མེད་དོ། །རང་ལུགས་ནི་སྙིང་པོ་དྲང་དོན་དུ་གསུངས་པ་དྲངས་པ་དེས། དགོངས་འགྲེལ་ལས་ཀུན་གཞི་བསྟན་པ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་མིན་པར་སྒྲུབ་པ་ཡིན་ནོ།།

དེ་ལ་ནི་ཐོག་མར་སྙིང་པོ་བསྟན་པ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་མིན་པར་ཤེས་དགོས་པས། ལང་གཤེགས་ལས། མདོ་སྡེ་ནི་སེམས་ཅན་གྱི་བསམ་པ་བཞིན་བསྟན་པ་དོན་

說諸經，是權便義非如實言。譬如陽燄實無有水，欺惑渴鹿，彼所說法，亦為令諸愚夫歡喜，非是聖智安立之言。故汝唯應隨順其義，莫著其言。」又云：「大慧問曰：有契經中說如來藏，自性光明，本來清淨，具足成就三十二相，一切有情身中皆有，如摩尼寶垢衣纏裹。如是亦被蘊界處衣之所纏裹，而有垢染，然是常住，堅固不變。此如來藏與諸外道所說神我有何差別？外道亦說常住，無作、無德、周遍、不壞為我。」次答彼云：「諸佛為除愚夫無我恐怖，及為引誘執我外道。說空無相無願等句義，諸法無我，無現行境，名如來藏。故與外道說我不同。現未菩薩，不應於此而執為我。」欲令諸墮我見意樂有情，安住三解脫境速成正覺，為利彼故說如來藏，是為遣除外道見故，

འཕྲུལ་བ་ཡིན་ཏེ་དེ་བོ་ནའི་གཏམ་མིན་ནོ། །དཔེར་ན། སྨིག་རྒྱུ་ནི་ཆུ་མེད་པས་ཆུར་ཞེན་པའི་རི་དྭགས་སླུ་བ་བཞིན་དུ། བསྟན་པའི་ཆོས་ཀྱང་བྱིས་པ་མགུ་བར་བྱེད་ཀྱི་འཕགས་པའི་ཡེ་ཤེས་རྣམ་པར་འགོད་པའི་གཏམ་ནི་མིན་ནོ། །དེས་ན་ཁྱོད་ཀྱིས་དོན་གྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བར་བྱ་ཡི་བརྗོད་པ་ལ་ཆགས་པར་མི་བྱའོ་ཞེས་བཀའ་སྩལ་པ་དང་། བློ་གྲོས་ཆེན་པོས་མདོ་སྡེ་ལས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་གསུངས་པ་དེ་རང་བཞིན་གྱིས་འོད་གསལ་བ་ཐོག་མ་ནས་རྣམ་པར་དག་པ་མཚན་སོ་གཉིས་དང་ལྡན་པ་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ལུས་ཀྱི་ནང་ན་ཡོད་པར་བརྗོད་དེ། ནོར་བུ་རིན་པོ་ཆེ་གོས་དྲི་མ་ཅན་གྱིས་དཀྲིས་པ་བཞིན་དུ་ཕུང་ཁམས་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་གོས་ཀྱིས་དཀྲིས་ཤིང་དྲི་མ་ཅན་དུ་གྱུར་པ་རྟག་བརྟན་ཐེར་ཟུག་ཏུ་བརྗོད་ན་སྙིང་པོ་སྨྲ་བ་འདི་མུ་སྟེགས་ཀྱི་བདག་སྨྲ་བ་དང་ཇི་ལྟར་མི་འདྲ་བ་ལགས། མུ་སྟེགས་ཀྱང་རྟག་པ་བྱེད་པ་མེད་པ་ཡོན་ཏན་མེད་པ་ཁྱབ་པ་མི་འཇིག་པ་ཞེས་བདག་ཏུ་སྨྲའོ་ཞེས་ཞུས་སོ། །དེའི་ལན་དུ་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱིས་ནི་བྱིས་པ་བདག་མེད་ལ་སྐྲག་པ་སྤང་བ་དང་མུ་སྟེགས་བྱེད་བདག་ཏུ་སྨྲ་བ་ལ་ཞེན་པ་རྣམས་དྲང་བའི་ཕྱིར་སྟོང་ཉིད་མཚན་མེད་སྨོན་མེད་ལ་སོགས་པའི་ཚིག་གི་དོན་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་སྣང་མེད་ཀྱི་སྤྱོད་ཡུལ་ལ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་ཞེས་སྟོན་པས་མུ་སྟེགས་ཀྱི་བདག་སྨྲ་བ་དང་མི་འདྲ་སྟེ་འདི་ལ་ད་ལྟར་དང་མ་འོངས་པའི་བྱང་སེམས་ཀྱིས་བདག་ཏུ་ཞེན་པར་མི་བྱའོ། །བདག་ཏུ་ལྟ་བར་ལྟུང་བའི་བསམ་པ་ཅན་རྣམས་རྣམ་ཐར་གསུམ་གྱི་སྤྱོད་ཡུལ་ལ་གནས་པའི་བསམ་པ་དང་ལྡན་ཞིང་

隨如來藏無我義轉因恐文繁茲不廣引。

此中密意所依，是法無我空性，為令捨離無我恐怖，及為漸引執著我者，趣向無我。以此為因，成立說如來藏與說有我，二者不同。如是當知執有我者，想何而說即所說事，大師為想何義而說，其意趣義與所說義則大不同。執有我者說我常等，欲所說義於一切時堅固決定。大師所說是暫顯有所說之義，後仍引趣所想之義。故辨彼二其說不同。此即顯示若於前說如來藏義如言起執，即與外道說我相同，如言違難亦即此義。不可如言而起執者，前引陽燄法喻，謂當隨義莫著其言，如是等文極為明顯。故由此經，而於餘經如是說者，由顯彼經

སྤྱིར་དུ་འཚང་རྒྱ་བར་ཕྱུར་ན་སླམ་ནས་དེའི་དོན་དུ་སྙིང་པོ་སྟོན་པས། མུ་སྟེགས་ཀྱི་ལྟ་བ་བཟློག་པའི་ཕྱིར་སྙིང་པོ་བདག་མེད་པའི་རྗེས་སུ་འཇུག་པར་བྱའོ་ཞེས་གསུངས་ཏེ་མངས་སུ་དོགས་ནས་རྒྱས་པར་མ་དྲངས་སོ། །དེས་ནི་དགོངས་གཞི་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ཀྱི་སྟོང་ཉིད་ལ་དགོངས་ནས་དགོས་པ་བདག་མེད་ལ་སྐྲག་པ་སྤོང་བ་དང་། བདག་སྨྲ་ལ་ཞེན་པ་རྣམས་རིམ་གྱིས་བདག་མེད་ལ་དྲང་བའི་ཕྱིར་དུ་གསུངས་པའི་རྟགས་ཀྱིས་སྙིང་པོ་དང་བདག་ཡོད་པར་སྨྲ་བ་གཉིས་མི་མཚུངས་པར་བསྒྲུབས་ལ། དེ་ལྟར་བྱས་ན་བདག་ཡོད་པར་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱིས་གང་ལ་བསམས་ནས་སྨྲས་པ་ནི་བསྟན་ཆོད་དེ་ཉིད་ཡིན་ལ། སྟོན་པས་གང་ལ་བསམས་ནས་གསུངས་པའི་དགོངས་པའི་དོན་དང་སྒྲས་ཟིན་གྱི་དོན་གཉིས་ཆེས་མི་མཐུན་པ་དང་། བདག་ཡོད་པར་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱིས་བདག་རྟག་པ་སོགས་སུ་བསྟན་པ་ནི་སྒྲས་ཟིན་གྱི་དོན་དེ་ཉིད་ལ་དུས་ཀུན་ཏུ་ངེས་པ་བརྟན་དུ་གཏོང་བའི་ཕྱིར་ཡིན་ལ། སྟོན་པས་གསུངས་པ་ནི་རེ་ཞིག་སྒྲས་ཟིན་གྱི་དོན་དེ་ཡོད་པར་བསྟན་ནས་ཕྱི་ནས་གང་ལ་བསམས་ནས་གསུངས་པའི་དོན་དེ་ལ་དྲང་བའི་ཕྱིར་ཡིན་པས་དེ་གཉིས་མི་མཚུངས་སོ་ཞེས་མཚུངས་པ་འབྱེད་དགོས་པས། སྙིང་པོ་སྔར་ལྟར་གསུངས་པ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་འཛིན་ན་བདག་ཡོད་པར་སྨྲ་བ་དང་མཚུངས་པར་གསལ་བར་བསྟན་ཏེ་དངོས་ལ་གནོད་བྱེད་ཀྱང་དེ་ཉིད་དོ། །སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་གཟུང་དུ་མི་རུང་བ་ནི་སྔར་སྨིག་རྒྱུའི་དཔེ་དོན་སྦྱར་ནས་དོན་གྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བར་བྱའི་བརྗོད་པ་ལ་ཆགས་པར་མི་བྱའོ་ཞེས་སོགས་ཀྱིས་ཀྱང་ཤིན་ཏུ

密意所依，及其所為，如言違難，能不能成是不了義，諸有智者，誰復相諍。若不許此解而說於此經如言之義，顯示正理違難，解釋此經是不了義者，乃是印度智者教授故如是釋，然非前經作如是說，唯是自露本性而已。《集經論》亦云：「**如來為依所化增上，說種種乘，顯示如此甚深法性。**」結合之後，引前所引諸經。其以近辭，云此甚深法性者，指彼前文所引，宣說法無我空性，般若經等。言所化增上者，謂所化意樂增上而說，即前所說「**是令愚夫歡喜之語，非如實言。**」之義。

如言起執，與說有我相同之理，謂若非於破有自相，及自相生，法我戲論，所顯空性、無生、無我之義，密意說為有如來藏。而執如

གསལ་བས་མདོ་འདིས་མདོ་གཞན་ལས་དེ་ལྟར་གསུངས་པ་དེ་དགོངས་གཞི་དང་དགོས་པ་དང་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་ལ་གནོད་བྱེད་བསྟན་པའི་སྒོ་ནས་དྲང་དོན་དུ་བསྒྲུབས་མ་བསྒྲུབས་ལ་ཤེས་རབ་ཅན་སུ་ཞིག་རྩོད། འོན་ཀྱང་འདིས་བཀྲལ་བ་ལྟར་མི་འདོད་ན་འདིའི་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་ལ་རིགས་པའི་གནོད་པ་བསྟན་ནས། འདི་ཉིད་དྲང་དོན་དུ་འཆད་པ་རྒྱ་གར་མཁས་པའི་མན་ངག་ཡིན་པས་དེ་ལྟར་དུ་བྱའི། མདོ་ཐམས་ཀྱང་དེ་ལྟར་མ་བསྟན་ཞེས་བྱས་ན་རང་གི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་བསྟན་པ་ཙམ་དུ་ཟད་དོ། །མདོ་ཀུན་ལས་བཏུས་པ་ལས་ཀྱང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་འདུལ་བའི་དབང་གིས་ཐེག་པའི་སྒོ་སྣ་ཚོགས་ཏེ་བར་སྟོན་པས་ཆོས་ཉིད་ཟབ་མོ་འདི་སྟོན་ཏེ། ཞེས་མཚམས་སྦྱར་ནས་སྔར་དྲངས་པའི་མདོ་རྣམས་དྲངས་ལ་ཆོས་ཉིད་ཟབ་མོ་འདི་ཞེས་ཏེ་ཚིག་གིས་སྨོས་པ་ནི་དེའི་གོང་ཉིད་དུ་ཤེར་ཕྱིན་གྱི་མདོ་ལ་སོགས་པ་མང་དུ་དྲངས་ནས་ཆོས་བདག་མེད་པའི་སྟོང་ཉིད་གསུངས་པ་རྣམས་སོ། །འདུལ་བའི་དབང་གིས་ཞེས་པ་ནི་གདུལ་བྱའི་བསམ་པའི་དབང་གིས་བཤད་ཅེས་པ་སྟེ་སྡར་བྲེས་པ་མགུ་བར་བྱེད་པའི་གཏམ་ཡིན་གྱི་དེ་ཁོ་ནའི་གཏམ་མིན་ཞེས་གསུངས་པའི་དོན་ནོ། །སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་བཟུང་ན་བདག་ཡོད་པར་སྨྲ་བ་དང་མཚུངས་ལུགས་ནི། སྟོང་པ་ཉིད་དང་མ་སྐྱེས་པ་དང་བདག་མེད་པ་ལྟ་བུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་ཅིང་སྐྱེ་བ་དང་ཆོས་ཀྱི་བདག་གི་སྤྲོས་པ་རྣམ་པར་བཅད་ཙམ་གྱི་དགོངས་པའི་དོན་ལ་བསམས་ནས་སྙིང་པོ་ཡོད་པར་གསུངས་པ་མིན་པར་སྨྲས་ཟིན་གྱིས་ཇི་ལྟར་བསྟན་པ་ལྟར་ཡིན་ན། དེ་ཡི་རྟག་པ་ཡང་

言所宣說者。則彼之常，亦非唯遮可壞滅法立為無壞，故非觀待破除所破而立。猶如青黃，現有自體而體是常。如是便與外道，說我是常住之理，無有差別。則當許為是常住事，此中違難，即大小乘破外道許常住有事，所說諸理。故彼諸師，亦皆不許如是常義。若許常義，非唯遣除有生滅法所顯，而是有體。則暫非說二無我之法器，謂由破除二我戲論所顯二無我性。故彼諸經為令除遣無我恐怖，及為引誘執有我者，如前而說。

故不了義總有二類。若為引誘自部有情，暫可演說補特伽羅共同無我，及法無我粗分之器，而令趣向真實義故，所說不了義法。於此如言極難出過。若如前說，為引他部執我有情，或由前生多習彼見，暫且非堪具足演說補特伽羅共無我器外道種性，對彼所說不了義法。

དགག་བྱ་འཇིག་པ་རྣམ་པར་བཅད་ཙམ་གྱི་འཇིག་མེད་མིན་པས་དགག་བྱ་བཅད་པའི་ངོས་ནས་འཇོག་མི་དགོས་པར་སྔོ་སེར་བཞིན་དུ་སྒྲུབ་པའི་ངོ་བོར་འཆར་བའི་རྟག་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟ་ན་མུ་སྟེགས་ཀྱི་བདག་རྟག་པར་སྨྲ་བའི་རྟག་ལུགས་དང་ཁྱད་པར་མེད་པས་དངོས་པོ་རྟག་པ་ཁས་བླངས་པར་འགྱུར་བའོ། །དེ་ལ་གནོད་བྱེད་ནི་གཞན་སྟོང་འདོད་པའི་རྟག་པ་འགོག་པའི་རིགས་པ་རང་སྟོང་འོག་གིས་བཤད་པ་རྣམས་ཡིན་པས་དེ་དག་གིས་ཀྱང་དེ་འདྲ་བའི་དོན་ཁས་མི་ལེན་ནོ།། རྟག་པའི་དོན་འཇིག་པ་རྣམ་པར་བཅད་ཙམ་གྱི་རྣམ་བཅད་མིན་པའི་ཡོངས་གཅོད་ལ་འདོད་ཕྱིན་ཆད་བདག་གཉིས་ཀྱི་སྤྲོས་པ་རྣམ་པར་བཅད་ཙམ་ཡང་བདག་མེད་པའི་དེ་ཁོན་ཉིད་དུ་སྟོན་པའི་བདག་མེད་གཉིས་གང་ཡང་རེ་ཞིག་བཤད་པའི་སྐབས་སུ་མི་རུང་བས་མདོ་སྡེ་དེ་དག་གིས་སྔར་ལྟར་གསུངས་པ་དེ་བདག་མེད་ལ་སྐྲག་པ་སྤང་བ་དང་བདག་ཏུ་སྨྲ་བ་ལ་ཞེན་པ་རྣམས་དྲང་བའི་ཕྱིར་དུ་གསུངས་སོ།། དེའི་ཕྱིར་དྲང་དོན་ལ་ཚུལ་གཉིས་ཡོད་དེ་རེ་ཞིག་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་ཐུན་མོང་བ་དང་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་རགས་པ་བཤད་པའི་སྐབས་སུ་རུང་བའི་རང་སྡེ་དེ་ཁོན་ཉིད་ལ་རིམ་གྱིས་དྲང་བའི་ཕྱིར་དུ་གསུངས་པའི་དྲང་དོན་གྱི་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་ལ་ནི་གནོད་བྱེད་སྟོན་ཤིན་ཏུ་དཀའོ། །སྔར་བཤད་པ་ལྟར་གཞན་སྡེ་བདག་ཏུ་སྨྲ་བ་དངོས་སམ་དེའི་ལྟ་བ་ལ་ཆོ་རབས་སྔ་མར་གོམས་པ་ཆེས་པས་རེ་ཞིག་ལ་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་ཐུན་མོང་བ་ཡང་རྟོགས་པར་བཤད་དུ་མི་རུང་བའི་གཞན་སྡེའི་རིགས་ཅན་དྲང་བའི་ཕྱིར་གསུངས་པའི་དྲང་དོན་གྱི་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་ལ་གནོད་བྱེད

於此如言易顯過難。

如是由知說有常等如來藏法，是不了義。云何能成說阿賴耶，亦非了義耶？答：如《厚嚴經》云：「**地等阿賴耶，亦善如來藏，佛於如來藏，說名阿賴耶，劣慧者不知，藏名阿賴耶。**」《楞伽經》亦云：「**說如來藏，名阿賴耶識，具前七識。**」多說彼二唯是異名。由說彼二，一是常住，一是無常，故非說彼如言義同。然於何義，密意宣說名如來藏，即於彼義，密意宣說名阿賴耶。望所密意唯是異名，故義是一，由是因緣，故說前經是不了義，亦成後經是不了義。《入中論釋》云：「**隨一切法自性轉故，當知唯說空性，名阿賴耶識。**」月稱論師即如是許。

【頗有自命善唯識者，由見起信說如來藏名阿賴耶，與唯識說不能相符，即便驚愕狂興謗言，甚至說非印度人造，誠乃少見多怪之相。「無始時來界」頌，《攝大乘》中引證阿賴耶識。無著《寶性論釋》中，引證如來藏。月稱亦說彼二義同名異。《厚嚴》《楞伽》文如前引，皆與唯識所說不合，豈不謗為非無著造，非月稱釋，非佛說耶？故當了知，說如來藏與阿賴耶，名義雖別，然佛意趣同在空性。唯因對機有異，故佛說法亦殊，不應自恃辯聰妄集謗法之罪也。】

如是密意所依，雖是一義，然所化不同。其阿賴耶對說之機，是

སྟོན་པར་སྨྲ་བ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ལྟར་རྟག་པ་སོགས་ཀྱི་སྙིང་པོ་ཡོད་པར་བསྟན་པ་དྲང་དོན་ཡིན་པས་ཀུན་གཞི་དྲང་དོན་དུ་ཇི་ལྟར་འགྱུར་ཅེ་ན། རྒྱན་སྟུག་པོ་བཀོད་པ་ལས། ས་རྣམས་སྣ་ཚོགས་ཀུན་གཞི་སྟེ། །བདེར་གཤེགས་སྙིང་པོ་དགེ་བའང་དེ། །སྙིང་པོ་དེ་ལ་ཀུན་གཞིའི་སྒྲས། །དེ་བཞིན་གཤེགས་རྣམས་སྟོན་པར་མཛད། །སྙིང་པོ་ཀུན་གཞིར་བསྒྲགས་པ་ཡང་། །བློ་ཞན་རྣམས་ཀྱིས་མི་ཤེས་སོ། །ཞེས་གསུངས་ཤིང་ལང་ཀར་གཤེགས་པ་ལས་ཀྱང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོ་ཀུན་གཞི་རྣམ་པར་ཤེས་པར་བསྒྲགས་པ་རྣམ་པར་ཤེས་པ་བདུན་དང་བཅས་པ་ཞེས་དེ་གཉིས་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་སུ་ལན་དུ་མར་གསུངས་སོ། །དེ་ཡང་དེ་གཉིས་གཅིག་རྟག་ལ་གཅིག་མི་རྟག་པར་བཤད་པས་སྒྲ་ཟིན་གྱི་དོན་གཉིས་གཅིག་ཏུ་བསྟན་པ་མིན་ཡང་གང་ལ་བསམས་ནས་སྙིང་པོ་བསྟན་པའི་དོན་དེ་ཉིད་ལ་དགོངས་ནས་ཀུན་གཞི་བསྟན་པས་དགོངས་པའི་དོན་ལ་ལྟོས་ཏེ་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ཡིན་པས་དོན་གཅིག་གོ། །དེ་ལྟར་ན་སྔམ་དྲང་དོན་དུ་བསྟན་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཕྱི་མ་ཡང་དྲང་དོན་དུ་འགྱུར་བོ། །འཇུག་འགྲེལ་ལས། དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རང་བཞིན་གྱི་རྗེས་སུ་ཞུགས་པའི་ཕྱིར་སྟོང་པ་ཉིད་ཁོ་ན་ཀུན་གཞི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་སྒྲས་བསྟན་པར་རིག་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་པས་ཟླ་བའི་བཞེད་པ་ནི་དེ་ལྟར་རོ། །དེ་ལྟར་དགོངས་གཞིའི་དོན་གཅིག་ཡིན་ཀྱང་གདུལ་བྱ་ནི་མི་གཅིག་སྟེ་ཀུན་གཞི་གང་གི་ཆེད་དུ་གསུངས་པ་ནི་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་ཐུན་

堪聽說補特伽羅共無我義，及二取空法無我之器，不能通達一切人法皆無自性之機。《入中論》云：**「說有阿賴耶，有人唯有蘊，是對不能了，如斯甚深義。」**以若安立阿賴耶識，定須宣說外境空故。入中論釋，如前引說不了義經後，又引云：**「大慧、空性、無生、不二、無自性相，皆悉遍入一切佛經。」**是證判別初二自性有無自相，為不了義。楞伽經中乃至遍一切經如前說已，次云：**「任於何經，應當了知皆是此義。」**

若爾此宗，如何安立三轉法輪了不了義？答：初法輪中，諸說人法無自性者，是為了義。若唯破除異諸蘊相自立實體補特伽羅，而未破自相說人無我，及說蘊等諸法有自相者，是不了義。此密意所依，

མོང་བ་དང་གཟུང་འཛིན་གཉིས་སྟོང་གི་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་བསྟན་པའི་སྐོད་དུ་རུང་ལ། གང་ཟག་དང་ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་མི་ནུས་པའི་གདུལ་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། འཇུག་པ་ལས། ཀུན་གཞི་ཡོད་ཅིང་གང་ཟག་ཉིད་ཡོད་ལ། །ཕུང་པོ་འདི་དག་འབའ་ཞིག་ཉིད་ཡོད་ཅེས། །བསྟན་པ་འདི་ནི་དེ་ལྟར་ཆེས་ཟབ་དོན། །རིག་པར་མི་འགྱུར་གང་ཡིན་དེ་ལའོ། །ཞེས་གསུངས་ཤིང་ཀུན་གཞི་འཇོག་པ་ན་ཕྱི་རོལ་དོན་གྱིས་སྟོང་པར་བསྟན་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ།། འཇུག་འགྲེལ་ལས་སྔར་ལྟར་དྲང་དོན་དུ་སྟོན་པའི་མདོ་དྲངས་པའི་འོག་ཉིད་དུ། བློ་གྲོས་ཆེན་པོ་སྟོང་པ་ཉིད་དང་མི་སྐྱེ་བ་དང་མི་གཉིས་པ་དང་རང་བཞིན་མེད་པའི་མཚན་ཉིད་སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མདོ་སྡེའི་ནང་དུ་ཆུད་པ་འདི། ཞེས་དྲངས་པ་ནི་ངོ་བོ་ཉིད་དང་པོ་གཉིས་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་མེད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཕྱེ་བ་དྲང་དོན་དུ་སྟོན་པའི་ཁུངས་ཡིན་ཏེ། ལང་ཀར་གཤེགས་པ་ལས་ཆུད་པ་ཞེས་པའི་བར་སྔར་བཞིན་གསུངས་ནས་འདི་ནི་མདོ་སྡེ་གང་དུ་ཡང་རུང་སྟེ་དེ་དག་ཏུ་དོན་འདི་ཉིད་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །

འོ་ན་ལུགས་འདིས་འཁོར་ལོ་གསུམ་གྱི་དྲང་ངེས་ཇི་ལྟར་འཇོག་ཅེ་ན། འཁོར་ལོ་དང་པོར་གང་ཟག་དང་ཆོས་རང་བཞིན་མེད་པར་གསུངས་པ་རྣམས་ངེས་དོན་ཡིན་ལ། གང་ཟག་ལ་ཕུང་པོ་དང་མཚན་ཉིད་མི་མཐུན་པའི་རང་རྐྱ་ཐུབ་པའི་རྫས་ཡོད་ཙམ་བཀག་ནས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་བཀག་པ་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་དུ་མ་བཤད་པ་དང་། ཕུང་པོ་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་རྣམས་རང་

謂名言有。其所為義，謂若宣說人法皆自相空，便生斷見，為遮彼過，及由宣說粗分無我，漸修相續為令趣入微細無我，如言違難，謂破自相所有正理。次第二法輪中，宣說人法皆勝義空或自相空，唯於世間名言而有。謂若有自相繫縛解脫等皆不得成，然必須許繫縛解脫等諸緣起法，故繫縛等，皆自相空。是對能違，諸緣起義即性空義，大乘者說此乃究竟了義。般若心經等，雖於所破，未明顯加勝義等名。然說：「**正隨照見此諸五蘊皆自性空。**」〔奘師譯文從略〕於略標時說自相空，於廣說中亦須例加，義已加訖。縱未加者，猶如《十萬頌》中所加勝義簡別，於其同類一切經中皆應例知，故義已加。譬如現代同一造者所造諸論，所詮若同，一處說已餘未說處亦須例知。

གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་གསུངས་པ་ནི་དྲང་དོན་ནོ། །དེའི་དགོངས་གཞི་ནི་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པ་ཙམ་མོ། །དགོས་པ་ནི་གང་ཟག་དང་ཆོས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་སྟོང་པར་བསྟན་ན་ཆད་ལྟ་སྐྱེ་བས་དེ་བཟློག་པའི་ཕྱིར་དང་རགས་པའི་བདག་མེད་བསྟན་པས་རྒྱུད་སྦྱངས་ནས་ཕྲ་བའི་བདག་མེད་ལ་གཞུག་པའི་དོན་ནོ། །སྔོ་རྗེ་བཞིན་པ་ལ་གནོད་བྱེད་ནི་རང་མཚན་གྱིས་ཡོད་པ་འགོག་པའི་རིགས་པ་རྣམས་སོ། །དེ་ནས་འཁོར་ལོ་གཉིས་པར་གང་ཟག་དང་ཆོས་རྣམས་དོན་དམ་པར་རམ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པས་སྟོང་ཞིང་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པར་གསུངས་པ་ནི། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ལ་འཆིང་གྲོལ་སོགས་གཏན་མི་རུང་ཞིང་འཆིང་གྲོལ་སོགས་ཀྱི་རྟེན་འབྲེལ་ཁས་བླང་དགོས་པ་ཡོ་ནས་དེ་དག་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པས་སྟོང་པ་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་དོན་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་དོན་དུ་རྟོགས་ནུས་པའི་ཐེག་ཆེན་པ་ལ་གསུངས་པ་ཡིན་པས་ངེས་པའི་དོན་མཐར་ཐུག་པའོ། །ཤེས་རབ་སྙིང་པོ་ལ་སོགས་པ་དགག་བྱ་ལ་དོན་དམ་གྱི་ཐ་སྙད་དངོས་སུ་མ་སྦྱར་བ་ལ་ཡང་ཕུང་པོ་ལྔ་པོ་དེ་དག་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་རྣམ་པར་ཡང་དག་པར་རྗེས་སུ་བལྟའོ། །ཞེས་མདོར་བསྟན་དུ་རང་མཚན་གྱིས་སྟོང་པར་གསུངས་པ་རྒྱས་བཤད་ཀྱི་སྐབས་སུ་སྦྱར་དགོས་པས་དོན་གྱིས་སྦྱར་ཟིན་ལ། དེ་ལྟ་མིན་ཡང་ཡུམ་འབུམ་པ་ལྟ་བུར་དོན་དམ་གྱི་ཁྱད་པར་སྦྱར་ན་དེ་དང་རིགས་མཐུན་པའི་མདོ་སྡེ་ཐམས་ཅད་ལ་གོ་དགོས་པས་དོན་གྱིས་སྦྱར་བ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་དཔྱར་གྱི་རྩོམ་པ་པོ་གཅིག་གིས་བརྩམས་པའི་བསྟན་བཅོས་

故雖同是大乘種性，若於自相所空無自性中，不能安立**繫縛、解脫、業果**等者。若如第二法輪而為說法，則當引生極大斷見。為遮彼過，及由宣說粗法無我漸修相續，為令趣入最極微細法無我故。由初自性與餘二性，在名言中，容有唯由假名安不安立之別，如瑜伽宗諸師所許。故密意說有無自相。如言違難，謂中論說，若諸人法是勝義無，全無正理能為違害。若勝義有，或有自相，則因果等一切建立，皆不得成。

如是安立了不了義之理，雖與《解深密經》所立不相符順，然順《三摩地王經》及《無盡慧經》。

《陀羅尼自在王請問經》中，以珠寶師三洗三拭漸次淨治摩尼為喻。說：**「佛亦現知不清淨有情界，先以無常、苦、及無我、不淨，**

བརྗོད་བྱ་མཐུན་པ་གཅིག་ཏུ་བྱུང་བ་མ་བྱུང་སར་འཁྲེར་དགོས་པ་དང་འདྲའོ།། དེས་ན་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་རིགས་ཅན་ཡིན་ཡང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པས་སྟོང་པའི་རང་བཞིན་མེད་པ་ལ་ལས་འབྲས་དང་འཆིང་གྲོལ་སོགས་བཞག་ས་མེད་པར་འགྲོ་བ་ལ་ནི། འཁོར་ལོ་བར་པས་བསྟན་པ་ལྟར་བསྟན་ན་ཆད་ལྟ་ཆེན་པོ་སྐྱེ་བས་དེ་སྤང་བའི་ཕྱིར་དང་། རགས་པའི་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་བསྟན་ནས་རྒྱུད་སྦྱངས་ནས་ཕྲ་བའི་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ལ་གཞུག་པའི་ཕྱིར་དུ་ངོ་བོ་ཉིད་དང་པོ་དང་། གཞན་གཉིས་ལ་ཐ་སྙད་དུ་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བ་འདོད་པ་ལྟར་གྱི་མིང་དང་བརྡས་བཞག་མ་བཞག་གི་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་ལ་དགོངས་ནས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པ་དང་མེད་པར་གསུངས་སོ། །སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་ལ་གནོད་བྱེད་ནི་གང་ཟག་དང་ཆོས་རྣམས་དོན་དམ་པར་མ་གྲུབ་པ་ལ་རིགས་པའི་གནོད་བྱེད་ཅི་ཡང་མེད་ལ་དོན་དམ་པའམ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ལ་རྒྱུ་འབྲས་སོགས་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་མི་རུང་བར་དབུ་མའི་བསྟན་བཅོས་ནས་གསུངས་པ་རྣམས་སོ། །དེ་འདྲ་བའི་དྲང་ངེས་འཇོག་ཚུལ་ནི་མདོ་སྡེ་དགོངས་འགྲེལ་གྱིས་བཞག་པ་དང་མི་མཐུན་ཡང་ཏིང་འཛིན་རྒྱལ་པོ་དང་བློ་གྲོས་མི་ཟད་པས་བསྟན་པ་དང་མཐུན་ནོ། །

གཟུངས་ཀྱི་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོས་ཞུས་པ་ལས། ནོར་བུ་མཁན་གྱིས་བཀྲུ་བ་གསུམ་དང་ཕྱི་བ་གསུམ་གྱིས་རིམ་གྱིས་ནོར་བུ་སྦྱོང་བའི་དཔེས། རྒྱལ་བས་ཀྱང་མ་དག་པའི་སེམས་ཅན་གྱི་ཁམས་མཁྱེན་ནས་མི་རྟག་སྡུག་བསྔལ

**厭離之語，令諸樂著生死有情，起厭離心。安立正法毗奈耶中。次以空性無相無願之語，而令了解佛語之理。其後更以不退轉輪語，及三輪清淨語，令諸有情入佛境界。彼諸有情有種種因，種種自性，令其等入如來法性，是故說名無上福田。**」此與三轉法輪不同。此是於一補特伽羅次第引導，先入小乘，次入大乘，諸佛境界，後令成佛。三轉法輪，是依異體大小乘機而宣說故。集經論中亦引此經，證小乘人後入大乘而成正覺，成立究竟一乘義故。故初二次第，皆是引入小乘。初時之無我等同《四百論》，於說空見之前，為淨相續所說無常等四中之無我。謂於我所無自在我。不退轉者，是入彼已，不須更趣餘乘

བདག་མེད་མི་སྡུག་པ་ཡིད་འབྱུང་བའི་གཏམ་གྱིས་འཁོར་བ་ལ་དགའ་བ་རྣམས་ཡིད་འབྱུང་བ་དང་ཆོས་འདུལ་བ་ལ་འཇོག་པར་བྱེད་དོ། །དེ་ཡི་འོག་ཏུ་སྟོང་ཉིད་དང་མཚན་མེད་དང་སྨོན་མེད་ཀྱི་གཏམ་གྱིས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་གཏམ་གྱི་ཚུལ་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་བྱེད་དོ། །དེ་ཡི་འོག་ཏུ་ཕྱིར་མི་ལྡོག་པའི་འཁོར་ལོའི་གཏམ་དང་འཁོར་གསུམ་ཡོངས་དག་གི་གཏམ་གྱིས་སེམས་ཅན་དེ་དག་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡུལ་ལ་འཇུག་པར་མཛད་དོ། །སེམས་ཅན་རྒྱུ་དང་རང་བཞིན་སྣ་ཚོགས་པ་དེ་དག་མཉམ་དུ་ཞུགས་ནས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ཆོས་ཉིད་ཁོང་དུ་ཆུད་པས་སྦྱིན་གནས་བླ་ན་མེད་པ་རྣམས་ཞེས་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ནི་ཆོས་འཁོར་ལན་གསུམ་དུ་བསྐོར་བ་དང་དོན་མི་གཅིག་སྟེ། འདི་ནི་གང་ཟག་གཅིག་དང་པོར་ཐེག་དམན་དུ་འཁྲིད་དེ། དེ་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡུལ་ཐེག་ཆེན་ལ་བཙུད་ནས་མཐར་སངས་རྒྱས་ཐོབ་པར་བྱེད་པའི་རིམ་པ་ཡིན་ལ། ཆོས་འཁོར་གསུམ་ནི་ཐེག་པ་ཆེ་ཆུང་གི་གདུལ་བྱ་རྒྱུད་ཐ་དད་ཀྱི་དབང་དུ་མཛད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། མདོ་ཀུན་ལས་བཏུས་པ་ལས། མདོ་འདི་ཐེག་དམན་རྣམས་ཀྱང་མཐར་ཐེག་ཆེན་དུ་ཞུགས་ནས་འཚང་རྒྱ་བ་མཐར་ཐུག་ཐེག་པ་གཅིག་ཡིན་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་དུ་དྲངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་རིམ་པ་དང་པོ་གཉིས་ཀ་ཐེག་དམན་དུ་ཁྲིད་པ་ཡིན་པས་དང་པོའི་སྐབས་ཀྱི་བདག་མེད་ནི། བཞི་བརྒྱ་པ་ལས། སྟོང་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་བ་སྟོན་པའི་སྔ་རོལ་ཏུ་རྒྱུད་སྦྱོང་བྱེད་ལ་མི་རྟག་པ་ལ་སོགས་པ་བཞི་བཤད་པའི་བདག་མེད་དང་འདྲ་སྟེ། བདག་གི་བ་རྣམས་རང་དབང་དུ་གྱུར་པའི་བདག་མེད་པའོ།།

之義。若唯識解是彼經義，中觀師解與前不符，亦是經義。則說法者自應相違，亦即破壞彼經之義。若爾問云：任待何緣不開殺生，是否聲聞教藏之義，若非彼義，大小乘藏殺生開遮應無差別。若是彼義，觀待特緣殺生有開，亦是大乘教藏之義。則說法者自應相違，有何可答。若謂殺生待小乘機，終無開許，觀待大乘少數特機，則有開許，是說者意，故無相違。大乘種性，暫非具說深義法器，待所化心是有自相，堪具了解深義法器，待所化心是無自相，何違之有。

如云：**「父母應殺害。」**雖言所說非所詮義。其說法者，樂說之義，是以有愛為所詮義。此不同彼，以此說者，欲令此所化，於直說

ཕྱིར་མི་ལྡོག་པ་ནི་དེར་ཞུགས་ནས་ཐེག་པ་གཞན་དུ་འགྲོ་མི་དགོས་པའི་དོན་ནོ།། གལ་ཏེ་རྣམ་རིག་པས་བཀྲལ་བ་དེ་མདོའི་དོན་ཡིན་ན་དེ་དང་མི་མཐུན་པར་དབུ་མ་པས་བཀྲལ་བ་ཡང་མདོའི་དོན་ཡིན་པས། གསུང་བ་པོ་ལ་ནང་འགལ་ཡོད་པར་འགྱུར་ཞིང་མདོའི་དོན་བཀག་པར་ཡང་འགྱུར་རོ་སྙམ་ན། འོན་ཀྱེན་ལ་ལྟོས་ཏེ་སྲོག་གཅོད་ལ་གནང་བ་མེད་པ་དེ་ཉན་ཐོས་ཀྱི་སྡེ་སྣོད་ཀྱི་དོན་ཡིན་ནམ་མིན། མིན་ན་ཐེག་པ་ཆེ་ཆུང་གི་སྡེ་སྣོད་ལ་སྲོག་གཅོད་ལ་གནང་བཀག་གི་ཁྱད་པར་མེད་པར་འགྱུར་རོ། །ཡིན་ན་དགོས་པ་འགའ་ཞིག་ལ་ལྟོས་ནས་སྲོག་གཅོད་ལ་གནང་བ་ཡོད་པ་ཡང་ཐེག་ཆེན་གྱི་སྡེ་སྣོད་ཀྱི་དོན་ཡིན་པས་གསུང་བ་པོ་ལ་ནང་འགལ་ཡོད་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་སྨྲས་ན་ལན་ཅི་ཡོད། གདུལ་བྱ་ཐེག་དམན་ལ་ལྟོས་ཏེ་སྲོག་གཅོད་ལ་ནམ་ཡང་གནང་བ་མེད་ལ། ཐེག་ཆེན་གྱི་ཁྱད་པར་འགའ་ཞིག་ལ་ལྟོས་ཏེ་གནང་བ་ཡོད་པ་གསུང་བ་པོའི་དགོངས་པ་ཡིན་པས་མི་འགལ་ལོ་ཞེ་ན། ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་རིགས་ཅན་རེ་ཞིག་ཟབ་མོའི་དོན་རྟོགས་པར་བཤད་པའི་སྣོད་དུ་མི་རུང་བའི་གདུལ་བྱའི་བློ་ལ་ལྟོས་ཏེ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ཡོད་ལ། ཟབ་མོའི་དོན་རྟོགས་པར་གོ་བའི་སྣོད་རུང་གི་གདུལ་བྱ་ལ་ལྟོས་ཏེ་ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་མེད་པ་ལ་ཅི་ཞིག་འགལ། ཕ་དང་མ་ནི་གསད་བྱ་ཞིང་། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་སྒྲས་ཟིན་བརྗོད་བྱའི་དོན་མིན་ཡང་སྨྲ་བ་པོའི་བརྗོད་འདོད་ཀྱི་དོན་སྲིད་སྲེད་བརྗོད་བྱའི་དོན་ཡིན་པ་ལྟར་འདི་ལ་བྱུར་མེད་དེ། གསུང་བ་པོས་འདིའི་གདུལ་བྱ་ལ་དངོས་བསྟན་གྱི་དོན་དེ་ཉིད་འཛིན་དུ

義而受持故。以此經中應有所詮，離如言義，亦無其餘所詮可說，故如言義即是所詮。於如言義顯示過難，成立此經非真了義，是此所許。故有二種：一是經所詮義，亦是說者意趣。二非說者意趣，而須立為經所詮義。

**庚二、顯彼不同《彌勒問品》：**

若《解深密經》三相建立，如瑜伽宗師所解，《彌勒問品》所說三相，是否亦如是許，若許則說《般若經》等是如言義，不應道理，如解深密經。若不許者，則彼經云：「**彌勒！當知遍計執色，是名無體。諸分別色，當知有體，以諸分別是有體故，非自然生。諸法性色，當知非有體，非無體，是由勝義之所顯故。**」說依他起是有體性。又成立諸法從色至佛唯假名時，以「**由名前覺無**」等三理成立，亦與《解

གཞུག་པར་བཞེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་འདི་ལ་བརྗོད་བྱ་ཞིག་བསྟན་དགོས་ལ་སྒྲས་ཟིན་ལས་གཞན་པའི་བརྗོད་བྱ་ཡང་བསྟན་དུ་མེད་པའི་ཕྱིར་དངོས་ཟིན་གྱི་དོན་རྣམས་བརྗོད་པར་བྱ་དགོས་ཤིང་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པའི་དོན་ལ་གནོད་པ་བསྟན་ནས་ངེས་དོན་མིན་པར་སྒྲུབ་པ་ནི་འདོད་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་གསུང་རབ་ཀྱི་བརྗོད་བྱའི་དོན་ཡང་ཡིན་ལ། གསུང་བ་པོའི་དགོངས་པ་ཡང་ཡིན་པ་དང་གསུང་བ་པོའི་དགོངས་པ་མིན་ཀྱང་གསུང་རབ་ཀྱི་དོན་དུ་བཞག་དགོས་པ་གཉིས་ཡོད་དོ།།

གཉིས་པ་ནི། གལ་ཏེ་དགོངས་འགྲེལ་གྱི་མཚན་ཉིད་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པའི་ལུགས་སུ་འཆད་ན། བྱམས་ཞུས་ཀྱི་ལེའུ་ལས་མཚན་ཉིད་གསུམ་གསུངས་པ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་འདོད་དམ་མི་འདོད། འདོད་ན་ཡུམ་གྱི་མདོ་རྣམས་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་འདོད་པ་མི་རིགས་ཏེ་དགོངས་འགྲེལ་བཞིན་ནོ། །མི་འདོད་ན་མདོ་དེ་ལས། བྱམས་པ་གང་ཀུན་བརྟགས་པའི་གཟུགས་དེ་ནི་རྫས་སུ་མེད་པར་བལྟ་བར་བྱའོ། །རྣམ་པར་བརྟགས་པའི་གཟུགས་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་རྣམ་པར་རྟོག་པ་རྫས་སུ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རྫས་སུ་ཡོད་པར་བལྟ་བར་བྱ་སྟེ། རང་དབང་དུ་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །གང་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་གཟུགས་དེ་ནི་རྫས་སུ་མེད་པའང་མ་ཡིན་རྫས་སུ་ཡོད་པའང་མ་ཡིན་ཞིང་དོན་དམ་པས་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བར་བལྟ་བར་བྱའོ། །ཞེས་གཞན་དབང་རྫས་ཡོད་དུ་གསུངས་ཤིང་། གཟུགས་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བར་གྱི་ཆོས་རྣམས་མིང་ཙམ་དུ་སྒྲུབ་པ་ན་མིང་གི་སྔ་རོལ་བློ་མེད་ཕྱིར་ལ་སོགས་པའི་རིགས་པ་གསུམ་གྱིས་བསྒྲུབས་པས་དགོངས

深密經》相同。茲當解釋。彌勒問云：「**若有欲行般若波羅蜜多學菩薩行，於色乃至於佛，應如何學？**」答云：「**應如是學，彼皆唯名。**」次又問云：「**若緣色等諸名，及所依之事，則不可說色等唯名。故色等唯名，云何應學，若無彼事，名亦不可說是唯名。**」謂問若有實事，唯字則無所遮。若無實事，名則無依，故名亦無。答云：「**說名為色，乃至名佛，皆是於事假立客名。**」此說假名唯是客來，此中客者，是假造義，故遮自性。

若如唯識，此文非破色等實有，是破於色等假名自性上，色等實有。前說：「**從色至佛皆唯假名。**」所有密意，謂說色等假立自性，唯是假名。非說假名所依色等，唯是假名。若如是者，下文問云：「**豈謂色等皆無相耶？**」答云：「**我不說爾。**」問：「**若爾云何？**」答：「**唯**

འགྲེལ་དང་མཐུན་ནོ་ཞེ་ན་བཤད་པར་བྱ་སྟེ། བྱམས་པས་སེར་ཕྱིན་ལ་སྤྱོད་པ་བྱང་སེམས་ཀྱི་སྤྱོད་པ་ལ་སློབ་འདོད་པས་གཟུགས་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བར་ལ་ཇི་ལྟར་བསླབ་པར་བྱ་བ་དྲིས་པའི་ལན་དུ་དེ་དག་མིང་ཙམ་མོ་ཞེས་བསླབ་པར་གསུངས་ཏེ། དེ་ལ་གཟུགས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའི་མིང་རྣམས་གདགས་གཞིའི་དངོས་པོ་དང་བཅས་པར་དམིགས་ན་གཟུགས་ཞེས་སོགས་ནི་མིང་ཙམ་དུ་མི་རུང་བས་གཟུགས་སོགས་མིང་ཙམ་མོ་ཞེས་ཇི་ལྟར་བསླབ་པར་བྱ། དངོས་པོ་དེ་མེད་ན་མིང་དེ་ཡང་མིང་ཙམ་ཞེས་མི་རུང་ངོ་ཞེས་དྲིས་ཏེ། དོན་གྱི་དངོས་པོ་ཡོད་ན་ཙམ་གྱི་སྒྲས་གཅོད་རྒྱུ་མེད་ལ་མེད་ན་མིང་འཇུག་པའི་གཞི་མེད་པས་མིང་ཡང་མེད་ཅེས་པའོ། །དེའི་ལན་དུ་གཟུགས་ཞེས་བྱ་བ་ནས་སངས་རྒྱས་ཞེས་བྱ་བའི་བར་ནི་དངོས་པོ་ལ་གློ་བུར་དུ་མིང་བཏགས་པའོ་ཞེས་གསུངས་ཏེ་མིང་དུ་བཏགས་པ་ནི་གློ་བུར་བའོ་ཞེས་སྨྲར་རོ། །གློ་བུར་བ་ནི་འདིར་བཅོས་མའི་དོན་ཡིན་པས་རང་བཞིན་འགོག་པའོ། །འདིས་རྣམ་རིག་པ་ལྟར་གཟུགས་སོགས་བདེན་གྲུབ་མི་འགོག་པར་གཟུགས་ལ་སོགས་པར་མིང་བཏགས་པའི་ངོ་བོར་གཟུགས་སོགས་བདེན་པར་གྲུབ་པ་བཀག་ན་ནི། སྔར་གཟུགས་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བར་མིང་ཙམ་དུ་གསུངས་པའི་དགོངས་པ་ནི་འདི་གཟུགས་སོ་ཞེས་སོགས་སུ་བཏགས་པའི་ངོ་བོ་མིང་དུ་བཏགས་པ་ཙམ་ཡིན་གྱི་འདོགས་པའི་གཞི་གཟུགས་སོགས་མིང་དུ་བཏགས་པ་ཙམ་མིན་ཞེས་བསྟན་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟ་ན་འོག་ནས་གཟུགས་སོགས་མཚན་ཉིད་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་མེད་དམ་ཞེས་ཞུས་པའི་

**由世間名言為有，非勝義有。**」此說從色乃至於佛，於勝義中一切俱無，於名言中一切俱有，則不應理。故有說云：此品顯示般若前說，一切諸法於勝義無，於名言有，所有密意，解釋般若為不了義。非如理說。故由假名安立諸法，謂由名言增上安立為有，是假造性。故無非由名言增上安立之有，為名所依，非說總無名所依事。故有彼事，與說唯由假名安立，義無相違。問：「**若無色名，由見色事增上，而不生心謂此是色，由名增上，則生是心，故說色是假立客名，云何應理。**」謂色若由名言增上而立，則於未設彼名之時，亦有名言增上而立，理應起心念此是色。次返問彌勒云：「**若不依名，豈於有事生心謂色。**」白言：「**不生。**」告曰：「**由此因緣，故說色等假立客名。**」

ལན་དུ་དེ་ལྟར་ང་མི་སྨྲའོ་ཞེས་གསུངས་པ་ནའོ་ན་ཇི་ལྟར་མཆིས་ཞུས་པའི་ལན་དུ་འཇིག་རྟེན་གྱི་བརྗོད་དང་ཐ་སྙད་ཀྱིས་ཡོད་ཀྱི་དོན་དམ་པར་ནི་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གཟུགས་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བར་ཐམས་ཅད་དོན་དམ་པར་མེད་མཉམ་དང་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་མཉམ་དུ་གསུངས་པ་མི་རིགས་པར་འགྱུར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་ལེའུ་འདིས་ཡུམ་གྱི་མདོ་ལས་སྔར་ཆོས་ཐམས་ཅད་དོན་དམ་པར་མེད་ཅིང་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པར་གསུངས་པའི་དགོངས་པ་བསྟན་ནས་དྲང་དོན་དུ་བཀྲལ་ལོ་ཞེས་པ་ནི་མི་རིགས་པ་སྨྲ་བའོ། །དེས་ན་མིང་དུ་བཏགས་པའི་ཆོས་རྣམས་ནི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་ཡོད་པར་བཞག་པའི་བཅོས་མ་ཡིན་པས། ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་ཡོད་པར་བཞག་པ་ཙམ་མིན་པའི་མིང་འཇུག་པའི་གཞི་མེད་ཀྱི་ཕྱིར་མིང་འཇུག་པའི་གཞིའི་དངོས་པོ་མེད་པ་མིན་པས་དེ་ཡོད་པ་དང་མིང་དུ་བཏགས་པ་ཙམ་དུ་གསུངས་པ་མི་འགལ་བའི་དོན་ནོ། །དེ་ལ་གཟུགས་ཞེས་བྱ་བའི་མིང་མེད་པར་གཟུགས་ཀྱི་དངོས་པོ་མཐོང་བའི་དབང་གིས་འདི་གཟུགས་སོ་སྙམ་པ་མི་སྐྱེའི་མིང་གི་དབང་གིས་སྐྱེ་བས་གཟུགས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བློ་བུར་དུ་མིང་དུ་བཏགས་པའོ་ཞེས་ཇི་ལྟར་རིགས་ཞེས་དྲིས་ཏེ། གཟུགས་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་བཞག་ན་དེའི་མིང་མ་བཏགས་པའི་དུས་སུ་ཡང་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་བཞག་པ་ཡོད་པས་གཟུགས་སོ་སྙམ་པ་སྐྱེ་བར་རིགས་ཞེས་པའོ། །དེ་ནས་བྱམས་པ་ཉིད་ལ་མིང་ལ་མ་བརྟེན་པར་དངོས་པོ་ལ་གཟུགས་སོ་སྙམ་པའི་བློ་སྐྱེའམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན་མི་སྐྱེའོ་ཞེས་ཞུས་པའི་ཚེ་རྒྱུ་མཚན་དེ་ཉིད་ཀྱིས་གཟུགས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ནི་བློ་བུར་དུ་མིང་དུ

此顯彼理，成立色等是由名言增上安立，非是成立彼相違品。如云：**「若色等法由自相有，是則生心念彼名色，應不觀待假名而生。」**此如難云，苗有自相，應不待種。次說：**「若於一事有多異名，及於多義同一名轉。由此因緣，亦知色等假立客名。」**亦說色等，若非名言增上所立客名，則彼諸名應由自相增上而轉。若如是者，彼皆非理。用彼諸理成立，亦非必依攝大乘論而為成立。如《精研論》云：**「彼亦非勝義有，見有非一能詮所詮，雜體過故，不定過故，故不得成。」**此以三正理中，後二正理，破勝義有。次白云：**「若如是者，說名為色乃至名佛，隨取何事假立名言，色等自性豈非可得。」**謂由說有名所依事，豈非色等有自體性。答云：**「色等名言所設立義，為是色等**

བཏགས་པར་གསུངས་སོ། །འདིས་རྒྱུ་མཚན་དེ་གཟུགས་སོགས་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་བཞག་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་ཡིན་གྱི་དེ་ལས་བཟློག་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་མིན་པར་བསྟན་པ་ནི། གཟུགས་སོགས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་ན་དེ་ལ་གཟུགས་སོ་སྙམ་པ་སྐྱེ་བ་དེ་མིང་བཏགས་པ་ལ་མི་ལྟོས་པར་སྐྱེ་དགོས་ཞེས་པ་སྟེ། དཔེར་ན། མྱུ་གུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་ན་ས་བོན་ལ་མི་ལྟོས་པར་འཕེན་པ་དང་འདྲའོ།། དངོས་པོ་གཅིག་ལ་མིང་འདྲ་བ་དུ་མ་དང་དོན་དུ་མ་ལ་མིང་གཅིག་འཇུག་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་ཀྱང་གཟུགས་སོགས་སུ་བཏགས་པ་བློ་བུར་བར་གསུངས་པ་ཡང་གཟུགས་སོགས་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་བཞག་པའི་བློ་བུར་བ་མིན་ན་མིང་གི་ཐ་སྙད་རྣམས་རང་མཚན་གྱི་དབང་གིས་འཇུག་དགོས་ལ་དེ་ལྟ་ན་དེ་རྣམས་མི་རིགས་པའི་དོན་ནོ། །རིགས་པ་འདི་རྣམས་ཀྱིས་བསྒྲུབས་པས་ཐེག་བསྡུས་ལྟར་སྒྲུབ་དགོས་པའི་ངེས་པ་ཅི་ཡང་མེད་དེ། ཞིབ་མོ་རྣམ་འཐག་ལས། དེ་ཡང་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པ་ཡང་མ་ཡིན་པ་དེའི་ཕྱིར་རྗོད་པར་བྱེད་པ་དང་བརྗོད་པར་བྱ་བ་དག་རྣམ་པ་དུ་མ་འདྲེས་པའི་སྐྱོན་མཐོང་བའི་ཕྱིར་དང་མ་ངེས་པའི་ཕྱིར་མ་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་རིགས་པ་གསུམ་པོའི་ཕྱི་མ་གཉིས་ཀྱིས་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པ་བཀག་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ནས་དེ་ལྟ་ཡིན་ན་གཟུགས་ཞེས་པ་ནས། སངས་རྒྱས་ཞེས་པའི་བར་དུ་དངོས་པོ་གང་ཙེ་བར་བཟུང་ནས་མིང་དང་ཐ་སྙད་འདོགས་པའི་གཟུགས་སོགས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་དམིགས་པ་ཁོ་ནར་མི་འགྱུར་རམ་ཞེས་ཞུས་པ་ནི། མིང་འདོགས་པའི་གཞིའི་དངོས་པོ་འདུག་པས་གཟུགས་སོགས་ལ་རང་བཞིན་

**所有自性，為唯假立。**」白言：「**唯是假立。**」告曰：「**若爾，前問是云何思。**」此顯雖無自相之體，然有名言所依之事，及說彼事唯假立名，亦無相違。次問：「**若色等法唯是名言，色等自性豈非可得。**」謂佛前說若唯假立如何問云自性豈非可得，顯相違過。答說雖唯假立，然亦須許能立所立，如是須有色等自性，故無相違。答云：「**唯假立名，為有生滅，及染淨否？**」白言：「**非有。**」告曰：「**若爾，而問若唯假立，豈無自性，云何應理。**」次問：「**豈謂色等一切種無。**」如前問答。謂於勝義破除自性生滅染淨，於名言中說色等有，其假立名亦是名言，故此所說，云何能順《解深密經》？無著兄弟，不以此

གྱིས་གྲུབ་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོད་པ་མིན་ནམ་ཞེས་པའོ། །དེའི་ལན་དུ་གཟུགས་ཞེས་
པ་ལ་སོགས་པའི་མིང་དང་ཐ་སྙད་འདོགས་པའི་དོན་དེ་གཟུགས་སོགས་ཀྱི་ངོ་བོ་
ཉིད་ཡིན་ནམ་བཏགས་པ་ཙམ་དུ་ཟད་ཅེས་གསུངས་པ་ན། བཏགས་པ་ཙམ་དུ་
ཟད་ཅེས་ཞུས་པའི་ཚེ་འོ་ན་དྲི་བ་སྔ་མ་ལྟར་སེམས་པ་ཇི་ལྟར་ཡིན་ཞེས་གསུངས་
སོ།། ༈འདིས་ནི་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པའི་ངོ་བོ་མེད་ཀྱང་མིང་གི་གཞིའི་དངོས་
པོ་ཡོད་པ་དང་དེ་ལ་མིང་དུ་བཏགས་པ་ཙམ་དུ་གསུངས་པ་ཡང་མི་འགལ་བར་
བསྟན་ནོ། །དེ་ནས་གཟུགས་སོགས་མིང་དང་ཐ་སྙད་ཙམ་ཡིན་ན་གཟུགས་
སོགས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་དམིགས་པར་འགྱུར་རམ་ཞེས་ཞུས་པ་ནི་སྔར་བཏགས་པ་
ཙམ་དུ་ཟད་ན་ངོ་བོ་ཉིད་དམིགས་པར་མི་འགྱུར་རམ་ཞེས་པ་གཉིས་འགལ་བར་
བསྟན་པ་ལ། བཏགས་པ་ཙམ་དུ་སྨྲ་བས་ཀྱང་གདགས་གཞི་དང་འདོགས་བྱེད་
ཁས་བླངས་དགོས་ལ། དེ་ལྟ་ན་གཟུགས་སོགས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོད་དགོས་པས་
མི་འགལ་ཞེས་པའོ། །དེའི་ལན་དུ་མིང་དུ་བཏགས་པ་ཙམ་དེ་ལ་སྐྱེ་འཇིག་དང་
ཀུན་བྱང་ཡོད་དམ་གསུངས་པ་ལ་མེད་དོ་ཞེས་ཞུས་པ་ན། འོ་ན་བཏགས་པ་ཙམ་
ཡིན་ན་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོད་པར་མི་འགྱུར་རམ་ཞེས་འདྲི་བ་ཇི་ལྟར་འཐད་ཅེས་གསུངས་
སོ།། ༈དེ་ནས་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་གཟུགས་སོགས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མེད་དམ་
ཞེས་པའི་དྲིས་ལན་མཛད་པས་ངོ་བོ་ཉིད་དང་སྐྱེ་འགག་དང་ཀུན་བྱང་བཀག་པ་
དོན་དམ་པར་ཡིན་ལ། ཐ་སྙད་དུ་གཟུགས་སོགས་ཡོད་པར་བསྟན་པས་མིང་དུ་
བཏགས་པ་ཙམ་ཡང་ཐ་སྙད་དུ་ཡིན་པས་དགོངས་འགྲེལ་དང་འཆད་ཚུལ་གཞལ་

品解釋般若為不了義，而以《解深密經》解釋。其中道理，蓋以此品亦說一切諸法於勝義無，唯名言有，故亦非堪如言取義，說依他起是有體性亦無違者，須先了知彼經所說三相之理。茲當略說，即彼經云：「**彌勒若於彼彼諸行相事，依色名、想、分別、言說、周遍計度為色自性，是名遍計執色，乃至是名遍計執佛法。**」此明遍計執。言依者，謂緣假名所立色義。言計度為色自性者，非顯由此計度。能遍計是顯所計度自性為遍計執。

分別。亦如經云：「**彼行相事，唯有安住分別法性，依此分別而起言說。謂此是色，謂此是受，謂此是想，謂此諸行，謂此是識。乃至謂此是諸佛法。即此名、想、分別、言說、是名分別色，乃至是名**

མཐུན༔ སློབ་དཔོན་སྐུ་མཆེད་ཀྱིས་ཀྱང་ལེའུ་འདིས་ཡུམ་གྱི་མདོ་དྲང་དོན་དུ་མི་འགྲེལ་ཞིང་དགོངས་འགྲེལ་གྱིས་འགྲེལ་བའི་རྒྱུ་མཚན་ཡང་འདིས་ཀྱང་ཆོས་ཐམས་ཅད་དོན་དམ་པར་མེད་ལ་ཐ་སྙད་ཙམ་དུ་ཡོད་པར་བསྟན་པས་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་གཟུང་དུ་མི་རུང་བ་འདྲའོ་སྙམ་དུ་དགོངས་སོ། །གཞན་དབང་རྫས་ཡོད་དུ་གསུངས་པ་དང་མི་འགལ་བ་ནི་ཐོག་མར་མདོ་དེ་ལས་མཚན་ཉིད་གསུམ་གསུངས་ཚུལ་ཤེས་དགོས་པས་བཤད་པར་བྱ་སྟེ། དེ་ཉིད་ལས། བྱམས་པ་གང་འདུ་བྱེད་ཀྱི་མཚན་མའི་དངོས་པོ་དེ་དང་དེ་ལ་གཟུགས་ཞེས་བྱ་བའི་མིང་དང་འདུ་ཤེས་དང་བརྟགས་པ་དང་ཐ་སྙད་ལ་བརྟེན་ནས་གཟུགས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་ཡོངས་སུ་རྟོག་པ་འདི་ནི་ཀུན་བརྟགས་པའི་གཟུགས་སོ་ཞེས་པ་ནས་འདི་དག་ནི་ཀུན་བརྟགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་བར་རྣམས་སོ། །ཞེས་ཀུན་བརྟགས་ངོས་བཟུང་ངོ་། །བརྟེན་ནས་ཞེས་པ་ནི་མིང་དུ་བཏགས་པའི་དོན་གཟུགས་ལ་དམིགས་ནས་ཞེས་པའོ། །གཟུགས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་རྟོག་ཅེས་པ་ནི་འདིས་རྟོག་པ་མིན་གྱི་གང་དུ་རྟོག་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀུན་བརྟགས་སུ་སྟོན་ནོ། །རྣམ་པར་བཏགས་པ་ཡང་དེ་ཉིད་ལས། འདུ་བྱེད་ཀྱི་མཚན་མའི་དངོས་པོ་དེ་རྣམ་པར་རྟོག་པ་ཙམ་གྱི་ཆོས་ཉིད་ལ་གནས་པའི་རྣམ་པར་རྟོག་པ་ལ་བརྟེན་ནས་མངོན་པར་བརྗོད་དེ། གང་ལ་འདི་ནི་གཟུགས་སོ་ཞེས་བྱ་བ་དང་ཚོར་བའོ་ཞེས་བྱ་བ་དང་འདུ་ཤེས་སོ་ཞེས་བྱ་བ་དང་འདུ་བྱེད་རྣམས་སོ་ཞེས་བྱ་བ་དང་རྣམ་པར་ཤེས་པའོ་ཞེས་བྱ་བ་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་སོ་ཞེས་བྱ་བའི་བར་གྱི་མིང་དང་

**分別佛法。**」此明分別。言彼事者，是所詮事，依止分別起言說之理。謂此是色等。說如是名等為分別者，當知亦攝前之所詮，及能分別為分別法。是由此分別，及於此分別二種事故。

法性，亦如經云：「**由遍計所執色故，諸分別色，於常常時，於恒恒時，唯無自性，及法無我，真如、實際。是名法性色，乃至是名法性佛法。**」此明法性。其分別色之無性，及法無我等，即法性色。其分別色，由遍計所執色，為無性、無我。其所無之我，或自性者，即遍計執。言常等者，謂於一切時此由彼空。此理同於《入中論釋》。如云：「**謂如彼蛇於繩上無，是遍計執。於蛇上有，是圓成實。由彼**

འདུ་ཤེས་དང་བཏགས་པ་དང་ཐ་སྙད་གང་ཡིན་པ་འདི་ནི་རྣམ་པར་བཏགས་པའི་གཟུགས་སོ། །ཞེས་པ་ནས་འདི་དག་ནི་རྣམ་པར་བཏགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་ཀྱི་བར་དག་གོ་ཞེས་རྣམ་བཏགས་ངོས་བཟུང་ངོ་། །དེ་ལ་དངོས་པོ་དེ་ཞེས་པ་ནི་བརྗོད་བྱའོ། །རྣམ་རྟོག་ལ་བརྟེན་ནས་དེ་བརྗོད་པའི་བརྗོད་ཚུལ་ནི་གཟུགས་ཞེས་སོགས་སོ། །དེ་ལྟར་བརྗོད་པའི་མིང་སོགས་རྣམ་བཏགས་སུ་བཤད་པས་ནི་སྤྱིར་བསྟན་པའི་བརྗོད་བྱ་དང་རྣམ་རྟོག་ཀྱང་རྣམ་བཏགས་སུ་བཤད་པར་བཟུང་སྟེ་འདིས་རྣམ་པར་བཏགས་པ་དང་འདི་ལ་རྣམ་པར་བཏགས་པའི་གཞི་གཉིས་སོ།།

ཆོས་ཉིད་ཀྱང་དེ་ཉིད་ལས། གང་ཀུན་བརྟགས་པའི་གཟུགས་དེས་རྣམ་པར་བཏགས་པའི་གཟུགས་རྟག་པ་རྟག་པའི་དུས་དང་ཐེར་ཟུག་ཐེར་ཟུག་གི་དུས་སུ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཁོ་ན་དང་ཆོས་ལ་བདག་མེད་པ་དང་དེ་བཞིན་ཉིད་དང་ཡང་དག་པའི་མཐའ་ནི་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་གཟུགས་སོ་ཞེས་པ་ནས་འདི་དག་ནི་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་བར་དག་གོ་ཞེས་ཆོས་ཉིད་ངོས་བཟུང་ངོ་། །དེ་ལ་རྣམ་བཏགས་ཀྱི་གཟུགས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་དང་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་སོགས་ནི་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་གཟུགས་སོ། །ཆོས་དེ་ཡང་རྣམ་བཏགས་ཀྱི་གཟུགས་ཀུན་བརྟགས་པའི་གཟུགས་དེས་ངོ་བོ་ཉིད་དང་བདག་མེད་པ་ཡིན་པས་མེད་རྒྱུའི་བདག་གམ་ངོ་བོ་ནི་ཀུན་བརྟགས་སོ། །རྟག་པ་ཞེས་སོགས་ཀྱིས་ནི་དུས་ཐམས་ཅད་དུ་དེས་དེ་སྟོང་པར་སྟོན་ཏོ། །ཚུལ་འདི་ནི་འཇུག་འགྲེལ་ལས། སྤྲུལ་དེ་ཐག་པ་ལ་མེད་པས་ཀུན་བརྟགས་དང་སྤྲུལ་དངོས་ལ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་སྟེ་དེ་དེ་ལ་ཀུན་ཏུ་མ་བརྟགས་

**於此非遍計故。如是自性於依他起緣起所作，是遍計執。以說自性非假造作，不待他故。於佛行境是真實性，非遍計故，由不觸著所作性事，純證自性，故名為佛。當以此安立三性之理，解釋經意。**」故中觀師安立三相當如《入中論釋》所說《般若經》義。

其中分別，謂從色至佛緣起依他，是依最勝而說。若於色至佛增益自性，名遍計執。所益自性即是本性，或名自體。若依他起有彼自性，雖是遍計所執，然於諸佛如所有智境中有彼，即圓成實。若依他起於本性有，即遍計執。其遍計執空，即依他起所有本性，此於佛勝義智境中有。故同一本性，待事差別安立為二，謂遍計執及圓成實。

故於自相所立性中，俱無勝義世俗諸法。然於法性所立性中，無

པས་སོ། །དེ་བཞིན་དུ་རང་བཞིན་ཡང་གཞན་དབང་གི་རྟེན་འབྲེལ་བྱས་པ་ཅན་ལ་ནི་ཀུན་བརྟགས་ཡིན་ཏེ་རང་བཞིན་བཅོས་མིན་དང་གཞན་ལ་མི་ལྟོས་པར་གསུངས་པས་སོ། །སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྤྱོད་ཡུལ་ལ་ནི་དངོས་ཡིན་ཏེ་ཀུན་ཏུ་མ་བརྟགས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དངོས་པོ་བྱས་པ་ཅན་ལ་མ་རེག་པར་རང་བཞིན་འབའ་ཞིག་མངོན་སུམ་དུ་མཛད་པས་སངས་རྒྱས་ཞེས་བརྗོད་དོ། །ངོ་བོ་ཉིད་གསུམ་གྱི་འཇོག་ལུགས་འདིས་མདོའི་དགོངས་པ་བཤད་པར་བྱའོ་ཞེས་གསུངས་པ་དང་མཐུན་པས་དབུ་མ་པའི་མཚན་ཉིད་གསུམ་གྱི་འཇོག་ལུགས་ནི་ཡུམ་གྱི་མདོའི་དོན་འཇུག་འགྲེལ་ལས་བཤད་པ་འདི་བཞིན་བྱའོ། །དེ་ལ་རྣམ་བཏགས་ནི་གཟུགས་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བར་གྱི་རྟེན་འབྱུང་གི་གཞན་དབང་ལ་བྱ་སྟེ་གཙོ་བོའི་དབང་དུ་བྱས་པའོ། །གཟུགས་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བར་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་བཏགས་པ་ཀུན་བརྟགས་སུ་བཤད་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་ནི་གཤིས་སམ་རང་བཞིན་ལ་བྱ་ཞིང་། གཞན་དབང་དེར་ཡོད་པ་ཀུན་བརྟགས་ཡིན་ཡང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཇི་ལྟ་བ་མཁྱེན་པའི་ཡུལ་ན་དེ་ཡོད་པ་ཡོངས་གྲུབ་བོ། །དེ་ཡང་གཞན་དབང་ཡིན་ལུགས་སུ་ཡོད་པའི་ཀུན་བརྟགས་ཀྱིས་སྟོང་པ་དེ་གཞན་དབང་གི་ཡིན་ལུགས་ཡིན་པ་དེ་ཉིད་སངས་རྒྱས་ཀྱི་དོན་དམ་མཁྱེན་པའི་ཡུལ་ན་ཡོད་པས་ཡིན་ལུགས་གཅིག་ཉིད་གཞི་སོ་སོ་ལ་ལྟོས་ནས་ཀུན་བརྟགས་དང་ཡོངས་གྲུབ་གཉིས་སུ་འཇོག་པའོ།།

དེས་ན་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་དུ་དོན་དམ་དང་ཀུན་རྫོབ་པའི་ཆོས་གང་ཡང་མ་གྲུབ་ཀྱང་ཆོས་ཉིད་ལ་རང་བཞིན་དུ་བཞག་པ་དེར་ནི་ཀུན་རྫོབ་

世俗法有勝義諦，故有無自性應細分別。言不觸著所作性事純證自性者，是破現證勝義諦智前，有諸有法，此不相違如前已說。《入中論釋》云：「**離依他起外，別無能取所取。謂於依他起，遍計二取，故應思擇。**」義謂外境內識，全無有無之別，故能所取，俱是依他起。由是因緣，彼二即是遍計所依。說於彼二遍計二取，不應道理。

故《彌勒問品》，所說有無體性之體，非是餘論所說實有假有之實體，亦非中觀師說由自相有之實體，是唯世俗有。由是因緣，說遍計執是無體者，意說依他起於本性非有，非說名言境等遍許非有。說分別有體者，經中自說，以諸分別是有體故，立為有體，非自然生立為有體。自然生者，即聖父子論中所說是有自相，故不同餘經說依他

པའི་ཆོས་མ་གྲུབ་ཀྱང་དོན་དམ་བདེན་པ་གྲུབ་པ་ཡིན་པས་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་རྣམས་ཞིབ་ཏུ་རྟོགས་པར་བྱའོ། །དངོས་པོ་བྱས་པ་ཅན་ལ་མ་རེག་པར་རང་བཞིན་འབའ་ཞིག་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པར་གསུངས་པ་ནི་དོན་དམ་བདེན་པ་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་དོན་ཆོས་ཅན་ཡོད་པ་འགོག་པ་ཡིན་ཏེ་དེ་མི་འགལ་བ་ནི་སྔར་ཡང་བཤད་དོ། །འཇུག་འགྲེལ་ལས། གཞན་དབང་ལས་མ་གཏོགས་པའི་གཟུང་འཛིན་མེད་པས་གཞན་དབང་ལ་གཟུང་འཛིན་གཉིས་སུ་ཀུན་བརྟགས་པ་བསམ་པར་བྱའོ་ཞེས་གསུངས་པ་ནི། ཕྱི་རོལ་དང་ཤེས་པ་ལ་ཡོད་མེད་ཀྱི་ཁྱད་པར་མེད་པས་གཟུང་འཛིན་གཉིས་ཀ་གཞན་དབང་དུ་འགྱུར་ལ་དེ་ལྟ་ན་དེ་གཉིས་ཀུན་བརྟགས་འདོགས་པའི་གཞི་ཡིན་གྱི། དེ་གཉིས་ལ་གཟུང་འཛིན་གཉིས་སུ་ཀུན་བརྟགས་པ་མི་འཐད་པའི་དོན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་བྱམས་ཞུས་ལས་རྫས་སུ་ཡོད་མེད་གསུངས་པའི་རྫས་ནི་གཞུང་གཞན་ལས་རྫས་བཏགས་གཉིས་སུ་བཤད་པའི་རྫས་ཀྱང་མིན་ལ། དབུ་མ་པས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ལ་རྫས་སུ་བཤད་པ་ཡང་མིན་པས་ཡོད་པ་ཙམ་མོ། །དེ་ལྟ་ན་ཀུན་བརྟགས་རྫས་སུ་མེད་པ་ནི་གཞན་དབང་ཡིན་ལུགས་སུ་ཡོད་པ་མི་སྲིད་པ་ལ་དགོངས་ཀྱི་མིང་དང་བརྡའི་ཡུལ་ལ་སོགས་པའི་ཀུན་བརྟགས་སྲིད་པ་རྣམས་མིན་ནོ། །རྣམ་བཏགས་རྫས་སུ་ཡོད་པ་ནི་མདོ་ཉིད་ལས་རྣམ་རྟོག་རྫས་སུ་ཡོད་པས་རྫས་ཡོད་དུ་བཞག་གི་རང་དབང་དུ་འབྱུང་བའི་དོན་གྱིས་རྫས་ཡོད་མིན་པར་གསུངས་པས། རང་དབང་བ་ནི་སློབ་དཔོན་ཡབ་སྲས་ཀྱི་གཞུང་ལས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ

起是有自相。言由分別是有體故立為有體者，義謂是由分別增上立為有故，乃立為有，非自相有。由諸分別增上所立，於名言中分辨有無之別，故亦不同由分別力立繩為蛇。

言諸法性俱非有體無體者，意說於前遍計執性中無，於破除彼為性中有。

由是因緣，當知《般若經》中，餘品所說一切諸法皆唯假名，容誤解處，即由此品辯論決擇，并辨三相有無之別。即是建樹前說諸經諸有智者最易發生誤解之處。謂般若經自亦如同解深密經，決擇三世一切諸佛同一妙道《般若波羅蜜多經》，是不了義，即《彌勒問品》。此品之義諸大中觀師未見詳解，故廣決擇。

**戊二、顯示破勝義有以何正理而為上首分三：**

**己初、明正理上首，**

ལ་བཤད་པ་དེ་ཡིན་པས་མདོ་གཞན་ལས་གཞན་དབང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་གསུངས་པ་དང་མི་འདྲའོ། །རྣམ་རྟོག་རྫས་སུ་ཡོད་པས་རྫས་ཡོད་དུ་བཞག་པ་ཡང་རྣམ་རྟོག་གི་དབང་གིས་བཞག་པའི་ཡོད་པས་ཡོད་པར་བཞག་གི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ཡོད་པ་མིན་པའི་དོན་ནོ། །རྣམ་རྟོག་གི་དབང་གིས་བཞག་པ་ལ་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་མེད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཕྱེ་བས་ཐག་པ་ལ་སྦྲུལ་དུ་རྣམ་རྟོག་གིས་བཞག་པ་དང་མི་འདྲའོ། །ཆོས་ཉིད་རྫས་སུ་ཡོད་མེད་གཉིས་ཀ་མིན་པར་གསུངས་པ་ནི་སྔར་ལྟར་གྱི་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་ངོ་བོར་མེད་པ་དང་དེ་བཀག་པའི་རང་བཞིན་དུ་ཡོད་པ་ལ་དགོངས་སོ། །དེ་ལྟར་བྱས་ན་ལེའུ་འདིས་ཡུམ་གྱི་མདོའི་ལེའུ་གཞན་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་ཐམས་ཅད་མིང་དུ་བཏགས་པ་ཙམ་དུ་གསུངས་པའི་འཁྲུལ་ས་རྣམས་བཀྲོལ་ལན་གྱིས་གཏན་ལ་ཕབ་ཅིང་། མཚན་ཉིད་གསུམ་གྱི་ཡོད་མེད་ཀྱི་ཁྱད་པར་རྣམས་ཀྱང་ལེགས་པར་ཕྱེ་ནས་སྔར་བཤད་པ་རྣམས་ཀྱི་གཞུང་བསྡུགས་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །དུས་གསུམ་གྱི་རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་བགྲོད་པ་གཅིག་པའི་ལམ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་མདོ་ལ་མདོ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ནང་ནས་དགོངས་འགྲེལ་དང་འདྲ་བར་དྲང་དོན་དུ་གཏན་ལ་ཕབ་འདུག་སྙམ་དུ་རྟོག་ལྡན་མཁས་པ་ལ་འཁྲུལ་བ་སྐྱེ་བའི་གནས་ཆེ་ས་ནི་བྱམས་ཞུས་ཀྱི་ལེའུར་སྣང་ཞིང་དེ་ཉིད་ཀྱི་དོན་དབུ་མ་པ་ཆེན་པོ་དག་གིས་ཞིབ་ཏུ་བཀྲལ་བ་ཡང་མི་སྣང་བས་ཞིབ་ཏུ་གཏན་ལ་ཕབ་པའོ། །

གཉིས་པ་ལ་གསུམ། རིགས་པའི་གཙོ་བོ་ངོས་བཟུང་བ་དང་། དེས་

**己二、以彼破自相之理，**

**己三、破已無性是否所立。今初：**

此宗破除諸法於勝義有，以何正理而為上首。如《入中論》云：**「論中觀擇非貪諍，為解脫故說彼理。」**謂《中論》中所說一切正理觀擇，皆是為令有情證得解脫。諸有情類，唯由執著人法二我，繫縛生死。由緣何事而起我想？謂緣補特伽羅及彼相續之法，執彼二為二我，即是繫縛之上首。其正理謂依何事破除我執，所依上首亦即彼二，故諸正理悉皆攝入破二我中。《入中論》所說決擇真實諸理。釋論攝為決擇二無我時，說以破四生諸理，顯法無我。又說《十地經》中，以十種平等性，悟入六地。由以正理明一切法無生平等性故，其餘法平等性皆易顯了。是故論師密意先說：**「諸法不自生。」**等。故成立

རང་མཚན་འགོག་ཚུལ་དང་། བཀག་པའི་རང་བཞིན་མེད་པར་བསྒྲུབ་བྱ་ཡིན་མིན་བསམ་པའོ། །དང་པོ་ནི། ལུགས་འདིས་ཆོས་རྣམས་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པ་འགོག་པའི་རིགས་པའི་གཙོ་བོ་གང་ལ་བྱེད་ཅེ་ན། འཇུག་པ་ལས། བསྟན་བཅོས་ལས་དཔྱད་རྩོད་ལ་ཆགས་པའི་ཕྱིར། །མ་མཛད་རྣམ་གྲོལ་ཕྱིར་ནི་དེ་ཉིད་བསྟན། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་དབུ་མའི་བསྟན་བཅོས་ལས་རིགས་པའི་དཔྱད་པ་ཇི་སྙེད་ཅིག་གསུངས་པ་ཐམས་ཅད་ནི་སེམས་ཅན་གྱིས་རྣམ་གྲོལ་ཐོབ་པ་པོ་ནའི་ཆེད་ཡིན་ལ། སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱང་གང་ཟག་དང་ཆོས་ཀྱི་བདག་ཏུ་མངོན་པར་ཞེན་པ་ཉིད་ཀྱིས་འཁོར་བར་བཅིངས་སོ། །དེ་ཡང་གང་ལ་དའོ་སླམ་པ་སྐྱེ་བའི་དམིགས་པ་གང་ཟག་དང་དེའི་རྒྱུད་ཀྱི་ཆོས་གཉིས་ལ་བདག་གཉིས་སུ་མངོན་པར་ཞེན་པ་འཆིང་བྱེད་ཀྱི་གཙོ་བོ་ཡིན་པས། རིགས་པས་གང་དུ་བདག་ཏུ་འཛིན་པ་འགོག་པའི་གཞིའི་གཙོ་བོ་ཡང་དེ་གཉིས་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་རིགས་པ་རྣམས་ཀྱང་བདག་གཉིས་འགོག་པར་འདུ་ཞིང་། འཇུག་པ་ལས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་རིགས་པ་གསུངས་པ་རྣམས་འགྲེལ་པར་བདག་མེད་གཉིས་གཏན་ལ་འབེབས་པར་བསྡུས་པའི་སྐབས་སུ་མཐའ་བཞིའི་སྐྱེ་བ་འགོག་པའི་རིགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་བསྟན་པར་གསུངས་ཤིང་། ས་བཅུ་པའི་མདོ་ལས་མཉམ་པ་ཉིད་བཅུས་ས་དྲུག་པ་ལ་འཇུག་པར་གསུངས་པའི་ཆོས་ཐམས་ཅད་སྐྱེ་བ་མེད་པར་མཉམ་པ་ཉིད་ཁོ་ན་རིགས་པས་བསྟན་པས། ཆོས་མཉམ་པ་ཉིད་གཞན་བསྟན་སླ་བར་དགོངས་ཏེ་སློབ་དཔོན་གྱིས་དང་པོར།

法無我之上首正理，即破四生之理。此如《入中論》云：「**諸法非無因，非自在等因，非自他俱生，故是依緣生。由法依緣生，分別莫能觀，故此緣起理，斷諸惡見網。**」謂外法苗等內法行等，由依種子及無明等因緣而生。故彼等生空無自相之體，及非從自他二俱無因而生。是以正理中王緣起正理，能斷一切惡見網者而破彼執。

破除人我上首正理。《入中論》云：「**彼於真實或世間，以七種相皆不成，然由世間無分別，依諸支分而假立。**」謂如車與支，於一、**異、二俱、能依、所依、積聚、聚形**，七相尋求皆不可得。然依自支

བདག་ལས་མ་ཡིན་གཞན་ལས་མིན། ཞེས་སོགས་བཀོད་པ་ཡིན་ཞེས་གསུངས་པས་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་སྒྲུབ་པའི་རིགས་པའི་གཙོ་བོ་ནི་མཐའ་བཞིའི་སྐྱེ་བ་འགོག་པའི་རིགས་པའོ། །འདི་ཡང་འཇུག་པ་ལས། གང་ཕྱིར་རྒྱུ་མེད་པ་དང་དབང་ཕྱུག་གི །རྒྱུ་ལ་སོགས་དང་བདག་གཞན་གཉིས་ཀ་ལས། །དངོས་རྣམས་སྐྱེ་བར་འགྱུར་བ་མ་ཡིན་པ། །དེ་ཕྱིར་བརྟེན་ནས་རབ་ཏུ་སྐྱེ་བར་འགྱུར།། གང་ཕྱིར་དངོས་པོ་བརྟེན་ནས་རབ་འབྱུང་བས། །རྟོག་པ་འདི་དག་བརྟག་པར་མི་ནུས་པ། །དེ་ཕྱིར་རྟེན་འབྱུང་རིགས་པ་འདི་ཡིས་ནི། །ལྟ་ངན་དྲ་བ་མཐའ་དག་གཅོད་པར་བྱེད། །ཅེས་གསུངས་པས་མྱུ་གུ་ལ་སོགས་པ་ཕྱི་དང་འདུ་བྱེད་ལ་སོགས་པ་ནང་གི་དངོས་པོ་རྣམས་ས་བོན་དང་མ་རིག་པ་ལ་སོགས་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་བརྟེན་ནས་འབྱུང་བ་ཉིད་ཀྱིས། དེ་དག་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་དང་བདག་གཞན་གཉིས་ཀ་རྒྱུ་མེད་ལས་སྐྱེ་བ་མིན་ནོ་ཞེས་འགོག་པས་ལྟ་ངན་གྱི་དྲྭ་བ་ཐམས་ཅད་གཅོད་བྱེད་རིགས་པའི་རྒྱལ་པོ་རྟེན་འབྱུང་གི་རིགས་པ་ཉིད་ལ་གཏུགས་ནས་འགོག་གོ །

གང་ཟག་གི་བདག་འགོག་པའི་རིགས་པའི་གཙོ་བོ་ནི། འཇུག་པ་ལས། དེ་ནི་དེ་ཉིད་དུ་འམ་འཇིག་རྟེན་དུ། །རྣམ་པ་བདུན་གྱིས་འགྲུབ་འགྱུར་མིན་མོད་ཀྱི། །རྣམ་དཔྱད་མེད་པར་འཇིག་རྟེན་ཉིད་ལས་ནི། །རང་གི་ཡན་ལག་བརྟེན་ནས་འདོགས་པ་ཡིན། །ཞེས་ཤིང་རྟ་རང་གི་ཡན་ལག་དང་གཅིག་དང་ཐ་དད་དང་ལྡན་པ་དང་ཡན་ཚུན་བརྟེན་པའི་ཚུལ་གཉིས་དང་ཚོགས་ཙམ་དང་ཚོགས་

立為假有，補特伽羅亦如是立。說此即是易得深見所有方便，故當了知此諸正理，即破人我上首之理。《入中論》云：「**七相所無云何有，此有觀行無所得，由此亦易入真實，如彼所成此亦許。**」謂先於補特伽羅，七相尋求而無所得，及依自蘊而假施設，此易了悟。故引導漸次亦應如是。此亦由依諸蘊假立，故於七相不能獲得補特伽羅，即補特伽羅無我之義。仍以緣起之理而為究竟。

如是以緣生因，及假立因，破法及補特伽羅，自生等四及自性一異等七，當知此即諸理上首。

**己二、以彼破自相之理：**

若爾，以緣起因，雖於世俗亦破自相，是為此宗解釋聖者意趣特法。彼中不共破理云何？此最切要茲當解說，《入中論》本說三種理，

པའི་དབྱིབས་ཏེ་བདུན་དུ་བཙལ་བས་མི་རྙེད་ཀྱང་། རང་གི་ཡན་ལག་ལ་བརྟེན་ནས་བཏགས་པའི་བཏགས་ཡོད་དུ་འཇོག་པ་བཞིན་དུ་གང་ཟག་ཀྱང་འཇོག་པར་གསུངས་ལ། དེ་ཉིད་ཟབ་མོའི་ལྟ་བ་བདེ་བླག་ཏུ་རྙེད་པའི་ཐབས་སུ་གསུངས་པས་དེའི་རིགས་པ་རྣམས་ནི་གང་ཟག་གི་བདག་འགོག་པའི་རིགས་པའི་གཙོ་བོར་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། འཇུག་པ་ལས། རྣམ་བདུན་གྱིས་མེད་གང་དེ་ཇི་ལྟ་བུར།། ཡོད་ཅེས་རྣལ་འབྱོར་པས་འདིའི་ཡོད་མི་རྙེད། །དེས་དེ་ཉིད་ལའང་བདེ་བླག་འཇུག་འགྱུར་བས། །འདིར་དེའི་གྲུབ་པ་དེ་བཞིན་འདོད་པར་བྱ། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། ཐོག་མར་གང་ཟག་ལ་རྣམ་པ་བདུན་དུ་བཙལ་ན་མི་རྙེད་པ་དང་རང་གི་ཕུང་པོ་ལ་བརྟེན་ནས་འདོགས་པ་འདི་གོ་སླ་བས་འཁྲིད་པའི་རིམ་པ་ཡང་དེ་བཞིན་ནོ། །འདི་ཡང་ཕུང་པོ་ལ་བརྟེན་ནས་བཏགས་པ་ཉིད་ཀྱིས་བདུན་པོ་དེར་གང་ཟག་མི་རྙེད་པ་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་ཀྱི་དོན་ཡིན་པས་རྟེན་འབྱུང་གི་རིགས་པ་ལ་ཐུག་གོ །དེ་ལྟར་ན་བརྟེན་ནས་སྐྱེ་བ་དང་བརྟེན་ནས་བཏགས་པའི་གཏན་ཚིགས་ཀྱིས་རང་ལས་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་བཞི་དང་རང་བཞིན་གཅིག་ཐ་དད་ལ་སོགས་པ་བདུན་ཚོས་དང་གང་ཟག་ལ་འགོག་པ་འདི་ཉིད་རིགས་པ་རྣམས་ཀྱི་དོན་པོར་ཟུངས་ཤིག །

གཉིས་པ་ནི། འོན་རྟེན་འབྱུང་གི་རྟགས་དེ་དག་གིས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་འགོག་པ་འདི་ལུགས་འདིས་འཕགས་པའི་དགོངས་པ་འགྲེལ་བའི་ཁྱད་ཆོས་སུ་སྣང་ན་དེ་ལ་དམིགས་བསལ་ཅན་གྱི་དགག

釋說一理，共四理破。其中初理，聖根本智，應是壞法之因。謂若諸法有自相之體，瑜伽行者，證一切法無自性時，彼智應有色受等可得，然不可得，故色等應無。若法先有後無，是為破壞，其能壞因應即彼智。然說彼智是能壞因，不應道理。故一切時不許自相生。《入中論》云：「**若法依自相，謗彼壞法故，空是壞法因，非理故無事。**」若謂唯自相有，不須聖智可得，若勝義有乃須可得，然不許爾，說有自相唯名言故。此雖是根本救難，然不能救，於後理時茲當廣說。又世俗諦應堪正理觀察。謂若諸法有自相者，例如言生，觀察施設名言假立

པ་ཌི་ལྟར་མཛད་ཅེ་ན། འདི་ནི་ཤིན་ཏུ་གནད་ཆེ་བས་བཤད་པར་བྱའོ། །འདི་ལ་འཇུག་པའི་རྩ་བར་རིགས་པ་གསུམ་དང་འགྲེལ་པར་རིགས་པ་གཅིག་སྟེ་བཞིས་བཀག་གོ །དེ་ལ་དང་པོ་འཕགས་པའི་མཉམ་གཞག་དངོས་པོའི་འཇིག་རྒྱུར་ཐལ་བ་ནི། གལ་ཏེ་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་ན་རྣལ་འབྱོར་པས་ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་མེད་པར་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ཚེ་ཡེ་ཤེས་དེས་གཟུགས་སོགས་ལ་སོགས་པ་དམིགས་དགོས་པ་ལས་མ་དམིགས་པའི་ཕྱིར་དེ་དག་མེད་པར་འགྱུར་རོ། །དངོས་པོ་སྔར་ཡོད་ཕྱིས་མེད་པ་ནི་ཞིག་པ་ཡིན་ལ་དེའི་འཇིག་རྒྱུ་ནི་ཡེ་ཤེས་དེས་བྱས་པས་དེ་ནི་འཇིག་རྒྱུར་འགྱུར་ན་དེ་ནི་མི་རིགས་པས་རང་མཚན་གྱི་སྐྱེ་བ་ནི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཚེ་ཁས་མི་བླང་སྟེ། འཇུག་པ་ལས། གལ་ཏེ་རང་གི་མཚན་ཉིད་རྟེན་འབྱུར་ན། །དེ་ལ་བསྐུར་བས་དངོས་པོ་འཇིག་པའི་ཕྱིར། །སྟོང་ཉིད་དངོས་པོ་འཇིག་པའི་རྒྱུར་འགྱུར་ན།། དེ་ནི་རིགས་མིན་དེ་ཕྱིར་དངོས་ཡོད་མིན། །ཞེས་སོ། །གལ་ཏེ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པ་ཙམ་ལ་ཡེ་ཤེས་དེས་དམིགས་མི་དགོས་ཀྱི་དོན་དམ་པར་ཡོད་ན་དམིགས་དགོས་ལ་དེ་ཡང་ཁས་མི་ལེན་ཏེ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ནི་ཐ་སྙད་དུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེ་ན། འདི་ནི་སྐྱོན་སྤོང་དངོས་གཞི་ཡིན་མོད་ཀྱང་སྤང་མི་ནུས་ཏེ་རིགས་པ་འོག་མའི་སྐབས་སུ་བཤད་པར་བྱའོ། །ཐ་སྙད་བདེན་པ་རིགས་པས་དཔྱད་བཟོད་དུ་ཐལ་བ་ནི། དངོས་པོ་རྣམས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་ན་དཔེར་ན་སྐྱེ་བའི་ཐ་སྙད་བཏགས་པའི་བཏགས་སའི་དོན་ལ་ཅི་མྱུ་གུ་འདི་

義時，為此苗芽從異性種而生耶？從同性而生耶？以此觀察應有可得。若不爾者，應唯名言增上假立，全無自性所成義故。若作如是尋求觀察，其真實體唯無生滅，無餘生等可得，故不應執諸世俗義。如是觀察為有可得。《入中論》云：「**若觀此諸法，離實無可得，故不應觀察，世間名言諦。**」此如前說，由齊幾許觀察，為觀不觀真實性理。界有不同。故以此說觀察之理縱堪觀察，然不說為堪忍觀察實不實有正理所觀，故說無過。此是救難根本，與前救難同一關要。

其不能救難之理，如前數說，月稱論師，即於此處，及餘諸處，說世俗有，即是世間名言中有。世間名言所立人法，皆不觀察名言之義為如何有，而便安立。故此逆品，觀察而立即勝義有。故有自相，

ས་བོན་ལས་རང་བཞིན་ཐ་དད་པ་ཞིག་གམ་འོན་ཏེ་རང་བཞིན་གཅིག་པ་ཞིག་སྐྱེ་ཞེས་དཔྱད་པ་ན་དཔྱོད་བྱེད་ཀྱིས་རྙེད་དགོས་ཏེ། གཞན་དུ་ན་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་བཞག་པ་ཙམ་དུ་འགྱུར་བས་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པའི་དོན་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། ཇི་ལྟར་བཙལ་ཞིང་དཔྱད་པ་ན་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་བདག་ཉིད་ཅན་མ་སྐྱེས་ཤིང་མ་འགགས་པ་ལས་གཞན་དུ་སྐྱེ་བ་སོགས་མི་རྙེད་པས། ཀུན་རྫོབ་པའི་དོན་རྣམས་དེ་ལྟར་དཔྱད་པས་རྙེད་པའི་དོན་དུ་མི་བཟུང་སྟེ། འཇུག་པ་ལས། གང་ཕྱིར་དངོས་པོ་འདི་དག་རྣམ་དཔྱད་ན། །དེ་ཉིད་བདག་ཅན་དངོས་ལས་ཚུ་རོལ་ཏུ། །གནས་རྙེད་མ་ཡིན་དེ་ཕྱིར་འཇིག་རྟེན་གྱི། །ཐ་སྙད་བདེན་ལ་རྣམ་པར་དཔྱད་མི་བྱ། །ཞེས་སོ། །འདི་ལ་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་དཔྱོད་ལུགས་ཅི་ཙམ་ནས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་གྲུབ་མ་གྲུབ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པའི་ས་མཚམས་ལ་མི་མཐུན་པའི་གནད་ཀྱིས་འདིར་བཤད་པ་འདྲ་བའི་དཔྱོད་ལུགས་ཀྱིས་དཔྱད་བཟོད་ཡིན་ཡང་དེ་ཁོ་ནར་གྲུབ་མ་གྲུབ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་དཔྱད་བཟོད་དུ་མི་འདོད་པས་མི་གནོད་པར་སྨྲ་བ་སྐྱོན་སྤོང་གི་དངོས་གཞི་ཡིན་ཏེ་སྐྱོན་སྤོང་སྔ་མ་དང་གནད་གཅིག་གོ །དེ་དག་གི་སྐྱོན་སྤོང་མི་ནུས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ནི་སྔར་མང་དུ་བཤད་པ་བཞིན་ཟླ་བས་སྐབས་འདི་དང་གཞན་མང་པོར་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པ་ནི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པར་གསུངས་པ་ལྟར་ཡིན་ལ། འཇིག་རྟེན་པའི་ཐ་སྙད་ཀྱིས་གང་ཟག་དང་ཆོས་གང་ཡོད་པར་འཇོག་པ་རྣམས་ཐ་སྙད་ཀྱི་དོན་ཇི་ལྟར་ཡོད་ཡེ་མ་དཔྱད་པ་ཁོ་ནར་འཇོག་པས། དེའི་བཟློག་ཕྱོགས་དཔྱད་ནས་ཡོད་པར་འཇོག

即應堪忍理智觀察，及證勝義智之所得。若謂非由無亂根識等顯現增上之所安立，許法自性增上而有，是勝義有。今許諸法非由自性增上而有，唯由無亂識顯現增上而有，即是世間名言中有，非由名之名言增上安立。

若爾。經說：**「一切諸法，唯名、唯言、唯是假立。」**及說：**「唯由世間名言而有，非勝義有。」**皆成相違。若觀名言假立之義為如何有而有可得，則其唯字為遮何事，云何可說唯由世間名言而有？又與世間所許名言假立之義，亦極相違。汝既不許其義，雖復說是**「世間名言中有。」**亦唯虛說而已。

尋求觀察補特伽羅名言之義，不可以所得義而立為補特伽羅者，謂七相觀察。觀察生等諸法名言之義，不可以有所得義而立為生等法者，謂於名言亦破他生等理。應知餘處已廣決擇。

པ་ནི་དོན་དམ་དུ་ཡོད་པར་གསུངས་པ་ཉིད་དོ། །དེས་ན་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་ན་རིགས་ཤེས་ཀྱིས་དཔྱད་བཟོད་དང་དོན་དམ་མངོན་སུམ་དུ་འཛུལ་བའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་དམིགས་དགོས་སོ། །གལ་ཏེ་དབང་པོའི་ཤེས་པ་ལ་སོགས་པ་ཤེས་པ་གནོད་མེད་ལ་སྣང་བའི་དབང་གིས་བཞག་པ་མིན་པར་དངོས་པོ་རང་གི་གནས་ལུགས་ཀྱི་དབང་གིས་ཡོད་པ་ནི་དོན་དམ་པར་ཡོད་པའོ། །དེའི་ཕྱིར་དངོས་པོ་རང་གི་གནས་ལུགས་ཀྱི་དབང་གིས་ཡོད་པ་མིན་པར་ཤེས་པ་གནོད་མེད་ལ་སྣང་བའི་དབང་གིས་ཡོད་པ་ནི་འཇིག་རྟེན་པའི་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པ་ཡིན་གྱི་མིང་གི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་བཞག་པ་ནི་མིན་ནོ་ཞེ་ན། དེ་ལྟ་ཡིན་ན་ཆོས་ཐམས་ཅད་མིང་དང་བརྡ་དང་བཏགས་པ་ཙམ་དུ་གསུངས་པ་དང་དེ་ཡང་འཇིག་རྟེན་གྱི་བརྡ་དང་ཐ་སྙད་ཀྱིས་ཡོད་ཀྱི་དོན་དམ་པར་ནི་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་པ་དང་འགལ་ཏེ། ཐ་སྙད་བཏགས་པའི་བཏགས་དོན་ཇི་ལྟར་ཡོད་དཔྱད་པས་རྙེད་པའི་དོན་ཡོད་ན་ཙམ་གྱི་སྒྲས་ཅི་ཞིག་གཅོད་ཅིང་འཇིག་རྟེན་གྱི་བརྡས་ཡོད་པའོ་ཞེས་ཀྱང་ཇི་ལྟར་བརྗོད་པར་རིགས། འཇིག་རྟེན་པས་ཐ་སྙད་བཏགས་པའི་དོན་ཇི་ལྟར་ཁས་ལེན་པའི་རྒྱལ་དང་རྗེས་མི་མཐུན་པ་ལ་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པའོ། །ཞེས་སྨྲས་ཀྱང་དོན་མི་འདོད་པས་སྨྲས་པ་ཙམ་དུ་ཟད་དོ། །གང་ཟག་གི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དོན་ལ་བཙལ་ཞིང་དཔྱད་པས་རྙེད་པའི་དོན་གང་ཟག་ཏུ་བཞག་ཏུ་མི་རུང་བ་ནི་རྣམ་པ་བདུན་གྱི་དཔྱད་པ་དང་། སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་ཀྱི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དོན་ལ་དཔྱད་ནས་རྙེད་པའི་དོན་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པར་བཞག་ཏུ་མི་རུང་བ་ནི་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་

如云：苗生，及云我見，如是人法名言。與云苗從異體種生，及云實體我見，是諸名言。若求名言為依何義，二俱無得雖無差別。然於假立義，有無餘量能為違難，則極不同。以前二事於名言有，其後二事名言亦無。

復須善判，理智違害與不堪觀察，所有差別。及理智不得其有與見為無，最大差別。此等俱如餘處廣說。

有未圓滿如是審細判別觀慧，以少似理破勝義有，以少亂識取世俗有，便想唯於彼前安立為有。謂世俗義，唯於亂識而為有故。若爾，從大自在及自性等生諸苦樂，與從黑白二業生諸苦樂，是則俱是非則俱非等無差別。以如前觀察，其能觀智後亦無得，若於亂識前亦有故。

གཞན་སྐྱེ་འགོག་པ་སོགས་ཀྱི་རིགས་པས་གཞན་དུ་རྒྱས་པར་གཏན་ལ་ཕབ་ཟིན་པ་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེས་ན་མྱུ་གུ་སྐྱེའོ་ཞེས་པ་དང་དམ་མཐོང་ངོ་ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་ཆོས་དང་གང་ཟག་གི་ཐ་སྙད་དང་། མྱུ་གུ་ས་བོན་རྐྱེན་གཞན་ལས་སྐྱེའོ་ཞེས་པ་དང་རྐྱེན་ཡོད་ཀྱི་བདག་གིས་མཐོང་ངོ་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་རྣམས་གང་ལ་ཐ་སྙད་བྱས་པའི་དོན་ཇི་ལྟར་ཡོད་བཙལ་བ་ན་མི་རྙེད་པ་ལ་ཁྱད་པར་མེད་ཀྱང་། ཇི་ལྟར་བཏགས་པ་བཞིན་གྱི་དོན་ཡོད་པ་ལ་ཚད་མ་གཞན་གྱིས་གནོད་མི་གནོད་ཤིན་ཏུ་ཁྱད་ཆེ་བས་སྔ་མ་གཉིས་ནི་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་ལ་ཕྱི་མ་གཉིས་ནི་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་མེད་དོ། །འདི་ཡང་རིགས་ཤེས་ཀྱིས་གནོད་པ་དང་དཔྱད་མི་བཟོད་པ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་དང་། རིགས་ཤེས་ཀྱིས་ཡོད་པར་མ་རྙེད་པ་དང་མེད་པར་མཐོང་བ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་ལེགས་པོར་ཕྱེད་པ་ལ་རག་སྟེ་དེ་དག་ནི་གཞན་དུ་རྒྱས་པར་བཤད་ཟིན་ཏོ། །དེ་དག་ཞིབ་ཏུ་འབྱེད་པའི་དཔྱད་པ་མ་རྫོགས་པར་རིགས་པ་ལྟར་སྣང་རེས་དོན་དམ་དུ་གྲུབ་པ་བཀག་ཅིང་། ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པ་རྣམས་འཁྲུལ་ཤེས་རེས་ཡོད་པར་བཟུང་ན་དེའི་ངོར་ཡོད་པ་ཙམ་གྱིས་འཇོག་ནུས་ཏེ། དེའི་དོན་ནི་འཁྲུལ་ངོར་ཡོད་པ་ཙམ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ་སྙམ་དུ་བསམས་ན་ནི། དབང་ཕྱུག་དང་གཙོ་བོ་ལ་སོགས་པ་ལས་བདེ་སྡུག་སྐྱེ་བ་དང་དཀར་ནག་གི་ལས་གཉིས་ལས་བདེ་སྡུག་སྐྱེ་བ་གཉིས་འཐད་ན་འཐད་མཉམ་དང་མི་འཐད་ནའང་མི་འཐད་མཉམ་དུ་འགྲོ་སྟེ། སྔར་བཞིན་དཔྱད་ན་ནི་དཔྱོད་བྱེད་ཀྱིས་ཕྱི་མ་ཡང་མི་རྙེད་ལ་འཁྲུལ་ངོར་ནི་སྔ་མ་ཡང་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟ་ན་འཇུག་པ་ལས།

《入中論》云：「**此非我執依，不許世俗有。**」又云：「**二無知擾亂，外道所計我，計幻陽燄等，世間亦非有。**」此說自他諸部，及外邪宗不共增益。并於幻事執為象馬，及於陽燄執為水等，此諸境事於世俗無，應非道理。以諸亂覺應不如是執，及於亂識有，即名言有故。又以諸理破自他生等於名言無，亦應不能破。

又不可說，彼諸錯亂非從無始展轉傳來，庸常有情所有錯亂，此不觀察是由無始展轉傳來亂識，於此前有立世俗有，故無過失。若爾，則執前後為一所有常執，及執人法由自相生俱生我執，此所執境，於名言中亦應有故。

故名言有，若以理智觀如何有而有所得，則成相違。然須理智所不違害，餘名言量亦不能害。以名言有須量成故。

འདི་ནི་ངར་འཛིན་རྟེན་དུའང་མི་རིགས་ལ། །འདི་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་ཡོད་མི་འདོད། །ཅེས་དང་། མི་ཤེས་གཉིད་ཀྱིས་རབ་བསྒྱོད་མུ་སྟེགས་ཅན། །རྣམས་ཀྱིས་བདག་ཉིད་ཇི་བཞིན་བརྟགས་པ་དང་། །སྒྱུ་མ་སྨིག་རྒྱུ་སོགས་ལ་བརྟགས་པ་གང་། །དེ་དག་འཇིག་རྟེན་ལས་ཀྱང་ཡོད་མིན་ཉིད། །ཅེས་སོགས་ཀྱིས་རང་གཞན་གྱི་སྡེ་བ་གཞན་གྱི་གྲུབ་མཐའ་ཐུན་མོང་མིན་པས་བཏགས་པ་རྣམས་དང་། སྒྱུ་མ་ལ་རྟ་གླང་དང་སྨིག་རྒྱུ་ལ་ཆུར་འཛིན་པ་སོགས་ཀྱི་ཡུལ་རྣམས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་མེད་དོ་ཞེས་གསུངས་པ་རྣམས་མི་རིགས་པར་འགྱུར་ཏེ། བློ་འཁྲུལ་བས་ཀྱང་དེ་ལྟར་མ་བཟུང་བར་འགྱུར་བ་དང་འཁྲུལ་ངོར་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་དང་། བདག་གཞན་ལས་སྐྱེ་བ་སོགས་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་མ་གྲུབ་བོ་ཞེས་རིགས་པས་བཀག་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་འགོག་མི་ནུས་པར་འགྱུར་རོ།། འཁྲུལ་བ་དེ་དག་ཐོག་མེད་ནས་བརྒྱུད་དེ་འོངས་བའི་སེམས་ཅན་རང་དགའ་བའི་འཁྲུལ་བ་མིན་ལ། མ་དཔྱད་པ་ཐོག་མེད་ནས་བརྒྱུད་དེ་འོངས་པའི་འཁྲུལ་ངོར་ཡོད་པ་ཙམ་ལ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པར་འཇོག་པས་སྐྱོན་མེད་དོ་ཞེས་ཀྱང་སྨྲ་མི་ནུས་ཏེ། དེ་ལྟ་ན་སྔ་ཕྱི་གཅིག་འཛིན་གྱི་རྟག་འཛིན་དང་གང་ཟག་དང་ཆོས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་འཛིན་པའི་བདག་འཛིན་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་ཞེན་ཡུལ་ཡང་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་ན་རིགས་ཤེས་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་ཡོད་བཙལ་བས་རྙེད་པ་འགལ་མོད་ཀྱང་། རིགས་ཤེས་ཚད་མས་མི་གནོད་པ་ཞིག་ངེས་པར་དགོས་ལ་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མ་གཞན་གང་གིས་ཀྱང་མི་

若如是者，說名言有唯是名言增上安立，則成相違。答云：無過。如云：補特伽羅是世俗有，唯由名言增上安立。唯字是遮補特伽羅不由名言增上安立，非遮補特伽羅是量所成，亦非顯示凡由名言增上安立，一切皆是世俗有。

若爾，為遮何等？非由名言增上立耶？謂補特伽羅名言立義，若自相有，則彼義是由自性有，非由能緣名言增上而有，即遮彼義。理智雖能遮如是義，然云：「祠授所見，」若無此名言義，則被名言量所違害。故能成立為有。義與名言二者之中，若非由義自性而有，必然即成唯由名言增上而有。故若觀察真勝義諦是如何有，亦唯如是。故說彼有，亦由名言增上而立，然非是說，以名言量立勝義諦。說於名言識前，立有勝義諦者，亦因理智行相不執勝義為有，非說以彼成

གནོད་པ་ཞིག་ཀྱང་དགོས་ཏེ། ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པ་ལ་ཚད་མས་གྲུབ་པ་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟ་ན་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པ་རྣམས་མིང་གི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་བཞག་པ་ཙམ་ཡིན་པ་འགལ་ལོ་ཞེ་ན་སྐྱོན་མེད་དེ་གང་ཟག་ལྷ་བུ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པ་དེ་མིང་གི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་བཞག་པ་ཙམ་མོ་ཞེས་པའི་ཙམ་གྱི་སྒྲས་གང་ཟག་མིང་གི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་མ་བཞག་པ་བཅོད་ཀྱི་གང་ཟག་ཚད་མས་གྲུབ་པ་ཡང་མི་གཅོད་ལ་མིང་གི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་གང་བཞག་ཐམས་ཅད་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པར་སྟོན་པ་ཡང་མིན་ནོ། །འོ་ན་མིང་གི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་མ་བཞག་པ་ཇི་འདྲ་ཞིག་གཅོད་སྙམ་ན། གང་ཟག་གི་ཐ་སྙད་བཏགས་པའི་དོན་དེ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་ན་དོན་ཁོ་རང་གི་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པར་སོང་གི་ཡུལ་ཅན་ཐ་སྙད་དེའི་དབང་གིས་ཡོད་པར་མ་སོང་བས་དེ་གཅོད་དོ། །དེ་འདྲ་བ་དེ་རིགས་ཤེས་ཀྱིས་ཁེགས་ཀྱང་མཚོད་སྦྱིན་གྱིས་མཐོང་ངོ་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དོན་མེད་ན་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མས་གནོད་པས་ཡོད་པར་ནི་གྲུབ་ལ། དོན་དང་ཐ་སྙད་གཉིས་ཀྱི་ནང་ནས་དོན་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པར་མ་སོང་བ་ན་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་ཡོད་པར་འོས་མེད་ཀྱིས་འགྲུབ་བོ། །དེའི་ཕྱིར་དོན་དམ་བདེན་པའི་ཡོད་ཚུལ་ཡང་ཇི་ལྟར་ཡིན་དཔྱད་པ་ན་དེ་དང་འདྲ་བ་ཁོ་ནར་ཟད་པས་དེའི་ཡོད་པ་ཡང་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་བཞག་པར་སྨྲའི་དོན་དམ་བདེན་པ་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མས་གྲུབ་པར་མི་སྨྲའོ། །དོན་དམ་བདེན་པ་ཡོད་པ་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་ངོར་འཇོག་ཅེས་པ་ཡང་དོན་དམ་པ་ཡོད་པར་བཟུང་བ་དེ་རིགས་ཤེས་ཀྱི་འཛིན་སྟངས་

立。佛護亦說，佛依名言增上，說有生等，及說生等唯是言說。

諸自續師說：立名言有諸無亂識，是於現境，或所著境有自相義為無錯亂。此宗則許，雖於現境錯亂，亦有眾多能立境者。故此二宗，說無亂識有無之亂，亦大差殊。即於如是名言增上之有，說名假有。非是彼法，實非彼事假立為彼，說名假有。故於此宗，佛及有情，繫縛、解脫等，一切應理。而於他宗皆不得成。

此二論師之所解釋，即聖父子究竟意趣。若於此中，無處可立諸建立者，是太串習凡有實在因果等法，便執一切皆有自相所致。尚未能解緣起之義，即性空義，故當了知，是住此宗最大歧途。

又應不能破勝義生，謂許諸法於名言中由自相有，若以觀察自他

ལ་མེད་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་ཡིན་གྱི་དེས་གྲུབ་ཅེས་པ་མིན་ནོ། །སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་ཀྱིས་ཀྱང་རྒྱལ་བས་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་པ་དང་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་བརྗོད་པ་ཙམ་དུ་གྲུབ་པར་བཤད་དོ། །རང་རྒྱུད་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པར་འཛོག་པའི་ཤེས་པ་གནོད་མེད་ནི་སྣང་ཡུལ་ལམ་ཞེན་ཡུལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་དོན་ལ་མ་འཁྲུལ་བཞིག་ལ་འདོད་ལ། འདི་ལ་སྣང་ཡུལ་ལ་འཁྲུལ་བས་དོན་འཛོག་ནུས་པ་དུ་མ་ཞིག་ཡོད་པས་འདི་གཉིས་ཀྱི་ཤེས་པ་གནོད་མེད་ཀྱི་གནོད་པ་ཡོད་མེད་ཀྱང་ཁྱད་པར་ཆེའོ། །འདི་འདྲ་བའི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་ཡོད་པ་ལ་བཏགས་ཡོད་དུ་གསུངས་ཀྱི་ཚིས་དེ་དངོས་མིན་བཞིན་དུ་དེར་བཏགས་པའི་བཏགས་ཡོད་གཏན་ནས་མིན་པས་འདི་ལ་སངས་རྒྱས་དང་སེམས་ཅན་མཚན་ཉིད་པ་དང་འཆིང་གྲོལ་མཚན་ཉིད་པ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་འཐད་ཀྱི་གཞན་གྱི་ལུགས་ལ་ཡེ་མི་འཐད་དོ། །དེ་ཉིད་འཕགས་པ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་དགོངས་པ་མཐར་ཐུག་ཏུ་སློབ་དཔོན་འདི་གཉིས་ཀྱིས་འགྲེལ་པ་ལ་རྣམ་གཞག་མཚན་ཉིད་པ་འཛོག་ས་མ་བྱུང་ན་རྒྱུ་འབྲས་མཚན་ཉིད་པ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་སྟེང་དུ་ཁྲེར་བའི་གོམས་པ་ཆེས་པས་ལན་ཞིང་། དྲུང་རྟེན་འབྱུང་གི་དོན་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་དོན་དུ་མ་ཤར་བ་ཡིན་པས་ལུགས་འདིའི་གོལ་ས་ཆེན་པོ་ལ་གནས་པར་ཤེས་པར་གྱིས་ཤིག  དོན་དམ་པའི་སྐྱེ་བ་མི་ཁེགས་པར་ཐལ་བ་ནི། དངོས་པོ་རྣམས་ཐ་སྙད་དུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ལ་བདག་གཞན་གང་ལས་སྐྱེ

生理而不能破，則以如是觀察破勝義有，亦應不能破。然彼非理。故於名言能破自相。由自相有即勝義有，故破勝義生之理，亦能於名言破自相有，故自相生二諦俱無。《入中論》云：「**於真性時由何理，破自他生皆非理，彼理亦於名言破，故汝許生由何有。**」

經說諸法皆自性空應非正理，顯示初理之釋論中，引《迦葉問品》成自相空云：「**復次迦葉，正觀諸法之中道，非由空性令諸法空，是諸法自空。如是非由無相、無願、無作、無生、無起，而令諸法無相，乃至無起。是諸法自無相，乃至諸法自無起。**」亦說此文，顯唯識空不應道理。

དཔྱད་ནས་འགོག་པས་མི་ཐེགས་ན་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པ་ལ་ཡང་དེ་ལྟར་དཔྱད་ནས་འགོག་པས་མི་ཐེགས་པར་འགྱུར་ན་དེ་མི་རིགས་པའི་ཕྱིར་ཐ་སྙད་དུ་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཡང་འགོག་པར་ནུས་སོ། །རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་ན་དོན་དམ་པར་གྲུབ་དགོས་པའི་གནད་ཀྱིས་དོན་དམ་པའི་སྐྱེ་བ་འགོག་པའི་རིགས་པས་ཐ་སྙད་དུ་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཡང་བཀག་གོ །དེའི་ཕྱིར་རང་མཚན་གྱིས་སྐྱེ་བ་དེ་བདེན་པ་གཉིས་ཀར་ཡང་མེད་དོ། །དེ་ཡང་འཇུག་པ་ལས། དེ་ཉིད་སྐབས་སུ་རིགས་པ་གང་ཞིག་གིས། །བདག་དང་གཞན་ལས་སྐྱེ་བ་རིགས་མིན་པའི། །རིགས་དེས་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་རིགས་མིན་ན། །ཁྱོད་ཀྱི་སྐྱེ་བ་གང་གིས་ཡིན་པར་འགྱུར། ཞེས་སོ། །ཆོས་རྣམས་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་གསུངས་པ་མི་འཐད་པ་ནི། རིགས་པ་དང་པོ་སྟོན་པའི་འགྲེལ་པ་ལས། འོད་སྲུངས་གཞན་ཡང་དབུ་མའི་ལམ་ཆོས་རྣམས་ལ་ཡང་དག་པར་སོ་སོར་རྟོག་པ་ནི། གང་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཆོས་རྣམས་སྟོང་པར་མི་བྱེད་ཆོས་རྣམས་ཉིད་སྟོང་པ་དང་ཞེས་གསུངས་ཤིང་། དེ་བཞིན་དུ་གང་མཚན་མ་མེད་པ་དང་གང་སྨོན་པ་མེད་པ་དང་གང་མངོན་པར་འདུ་བྱ་བ་མེད་པ་དང་གང་མ་སྐྱེས་པ་དང་གང་མ་བྱུང་བས་ཆོས་རྣམས་མཚན་མ་མེད་པར་མི་བྱེད་པ་ནས་ཆོས་རྣམས་མ་བྱུང་བར་མི་བྱེད་དེ། ཆོས་རྣམས་ཉིད་མཚན་མ་མེད་པ་ནས་ཆོས་རྣམས་ཉིད་མ་བྱུང་བའི་བར་དུ་འོད་སྲུངས་ཀྱིས་ཞུས་པ་ལས་གསུངས་པ་དྲངས་ནས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་སྟོང་པར་བསྒྲུབས་ཤིང་། ལུང་དེས་རྣམ་རིག་པའི་སྟོང་པ་ཡང་མི་འཐད་པར་བསྟན་

謂若諸法有自相體，則彼諸法非是自空，經說「**諸法自空**」不應道理。若非就自體破除自性，應由餘法空故，顯示為空。經說：「**非由空性令諸法空**」則成相違。總之彼非由自性空自空之義。

故若不許諸法由自相空，縱名自空，然實未脫他空。唯識諸師，明依他起，無有異體能所取時，亦非是用無自性義，破依他起。

如所依事無所破體，及彼所依由所破空，二家相同。然說諸法由自相空，即是自體空義，其餘之空，非自體空。其中因相，謂若以量成立前空，乃至未失功力之時，其由宗派增益妄執彼事實有，及執實義，定不得生。若以正量成立後義，功力未失，然起宗派增益實有，及執實義，而無相違。

**己三、破已無性是否所立：**

若爾，於補特伽羅及法，為唯以因破除自性別無所立，為亦以因

པར་བཤད་དོ། །ཆོས་རྣམས་ལ་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་ན་ཆོས་དེ་རྣམས་རང་ངོས་ནས་སྟོང་པར་མ་སོང་བས་ཆོས་རྣམས་ཉིད་སྟོང་པ་དང་ཞེས་པ་མི་འཐད་ལ། རང་ངོས་ནས་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པ་མ་བཀག་པར་གཞན་ཞིག་གིས་སྟོང་པའི་སྒོ་ནས་སྟོང་པར་བསྟན་དགོས་པས་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཆོས་རྣམས་སྟོང་པར་མི་བྱེད་དོ་ཞེས་པ་དང་འགལ་ཏེ་མདོར་ན་རང་གི་ངོ་བོས་སྟོང་པའི་རང་སྟོང་མིན་ཞེས་པའི་དོན་ནོ། །དེས་ན་ཆོས་རྣམས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་མི་འདོད་ན་རང་སྟོང་དུ་མིང་བཏགས་ཀྱང་གཞན་སྟོང་ལས་མི་འདའ་ལ། རྣམ་རིག་པས་གཞན་དབང་གཟུང་འཛིན་རྫས་གཞན་དུ་མེད་པར་བསྟན་པ་ཡང་གཞན་དབང་རང་བཞིན་མེད་པའི་དོན་ཡིན་བྱས་ན་མི་ལེགས་ཞེས་པའོ། །དགག་གཞི་དེ་དགག་བྱའི་ངོ་བོར་མེད་པ་དང་གཞི་དེ་དགག་བྱས་སྟོང་ཚུལ་ཡང་ཡིན་པས་སྟོང་པར་འདྲ་བཞིན་དུ་ཆོས་རྣམས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པས་སྟོང་པ་ནི་རང་གི་ངོ་བོས་སྟོང་པའི་དོན་ཡིན་ལ། དེ་ལས་གཞན་པའི་སྟོང་ཚུལ་རྣམས་རང་གི་ངོ་བོས་སྟོང་པ་མིན་པའི་རྒྱུ་མཚན་ནི་སྟོང་ཚུལ་སྔ་མ་ཚད་མས་གྲུབ་ཟིན་བྱེད་པ་མ་ཉམས་པའི་རིང་ལ་གྲུབ་མཐས་གཞི་དེ་བདེན་པའམ་དེའི་དོན་དུ་ཡོད་པར་འཛིན་པའི་སྒྲོ་འདོགས་སྐྱེ་མི་སྲིད་ལ། ཕྱི་མ་རྣམས་ཀྱི་དོན་ཚད་མས་གྲུབ་ཅིང་བྱེད་པ་མ་ཉམས་ཀྱང་གྲུབ་མཐས་བདེན་པའམ་བདེན་པའི་དོན་དུ་སྒྲོ་འདོགས་པ་མི་འགལ་བའོ། །

གསུམ་པ་ནི། འོ་ན་གང་ཟག་དང་ཆོས་ལ་རང་བཞིན་རྟགས་ཀྱིས

立無性耶？答：此須先知二種破相。故當釋彼。所言破者，謂言說時，由言所詮，遮遣所破，而能通達；或於心中現彼相時，須現遮遣所破為相，乃能通達。初如無我，次如法性，此雖於言詮，未遮所破，然現彼義時，須現遮遣戲論為相。

如是，由遮所破乃證之義，總有二種。一者**非遮**，謂正遮所破，別引餘法。《分別熾然論》云：「**言非遮者，謂由破除此法自性，離此法外成立其餘諸法自性。如遮云此非婆羅門，是離如此婆羅門外，成立為餘，非婆羅門，無諸勝行缺少聞等首陀種姓。**」二者**無遮**，謂正遮所破不引餘法。《分別熾然論》云：「**言無遮者，謂唯破除此法自性，不別成立此外餘法。如云：婆羅門不應飲酒。**」唯遮彼事，不更詮說

བཀག་པ་ཙམ་ཡིན་གྱི་མ་བསྒྲུབས་ཞེས་སྨྲ་བ་ལྟར་ཡིན་ནམ། འོན་ཏེ་རང་བཞིན་མེད་པ་རྟགས་ཀྱིས་སྒྲུབ་པ་ཡིན་སྙམ་ན། འདི་ལ་ཐོག་མར་དགག་པ་གཉིས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ཤེས་དགོས་པས་དེ་བཤད་པར་བྱའོ། །དེ་ལ་དགག་པ་ནི་སྒྲས་བརྗོད་པ་ན་ཚིག་གིས་ཟིན་པར་དགག་བྱ་བཅད་པའམ་དེའི་རྣམ་པ་བློ་ལ་འཆར་བ་ན་དགག་བྱ་བཀག་པའི་རྣམ་པ་ཅན་དུ་དངོས་སུ་ཤར་ནས་རྟོགས་པར་བྱ་བཞིག་སྟེ། དང་པོ་ནི་བདག་མེད་ལྟ་བུའོ། །གཉིས་པ་ནི། ཆོས་ཉིད་ལྟ་བུ་སྟེ་འདི་ལ་ཚིག་གིས་ཟིན་པར་དགག་བྱ་བཅད་པ་མེད་ཀྱང་དེའི་དོན་འཆར་བ་ན་སྤྲོས་པ་བཅད་པའི་རྣམ་པ་ཅན་དུ་འཆར་བ་ཡོད་དོ། །དེ་ལྟར་དགག་བྱ་དངོས་སུ་བཅད་པས་རྟོགས་པར་བྱ་བའི་དོན་དེ་ལ་གཉིས་ལས། མ་ཡིན་དགག་ནི་དགག་བྱ་དངོས་སུ་བཅད་ནས་ཆོས་གཞན་འཕེན་པ་སྟེ། རྟོག་གེ་འབར་བ་ལས། མ་ཡིན་པར་དགག་པ་ནི་དངོས་པོའི་ངོ་བོ་ཉིད་དགག་པས་དེ་དང་འདྲ་བ་དེ་ལས་གཞན་པའི་དངོས་པོའི་ངོ་བོ་ཉིད་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པ་སྟེ། དཔེར་ན་འདི་བྲམ་ཟེ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་དགག་པས་བྲམ་ཟེའདྲ་བ་དེ་ལས་གཞན་པ་བྲམ་ཟེ་མ་ཡིན་པ་དཀའ་ཐུབ་དང་ཐོས་པ་ལ་སོགས་པས་དམན་པའི་དམངས་རིགས་ཡིན་པར་སྒྲུབ་པ་ལྟ་བུའོ་ཞེས་སོ།།
མེད་དགག་ནི་དགག་བྱ་དངོས་སུ་བཅད་ནས་ཆོས་གཞན་མི་འཕེན་པ་སྟེ། རྟོག་གེ་འབར་བ་ལས། མེད་པར་དགག་པ་ནི་དངོས་པོའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཙམ་ཞིག་འགོག་པར་ཟད་ཀྱི་དེ་དང་འདྲ་བ་དེ་མ་ཡིན་པ་གཞན་གྱི་དངོས་པོ་སྒྲུབ་པར་མི་བྱེད་པ་སྟེ་དཔེར་ན་བྲམ་ཟེས་ཆང་བཏུང་བར་མི་བྱའོ། །ཞེས་བྱ་བ་དེ་ཙམ་ཞིག་འགོག་པར་

離彼所餘，可不可飲。此成不成，與引不引同。離彼所餘者，謂非唯遮遣所破，非唯言詞遮遣云非云無，即彼二之差別。如云：「**非從自生**。」清辯、月稱，俱說是無遮故。云：「**無量壽**」，仍是非遮故，故言遮者，由一切法皆遮非自，故非唯法遮自所破便為滿足。要須言詮能遮所破，及於能證心中現其遮遣所破為相。

有說，如云：「**無我**。」是為無遮。若云：「**補特伽羅無我**。」有所成事，則非無遮。餘說，有所破事引餘法故，非是無遮，俱不應理。二遮之別唯應如前，餘論亦說。如云：「**婆羅門不飲酒**。」雖有所成之事，然仍安住無遮相故。如婆羅門，是遮所破已，辨引不引餘法所依，非即所引諸餘法故。

故引餘法其有四種，一**勢引**、二**直引**、三**俱引**、四**時引**。如《般

ཟད་ཀྱི་དེ་ལས་གཞན་པའི་བཏུང་བ་བཏུང་དོ་ཞེའམ་མི་བཏུང་ངོ་ཞེས་མི་བརྗོད་པ་ལྟ་བུའོ་ཞེས་སོ། །དེ་ལ་སྒྲུབ་མི་སྒྲུབ་ནི་འཕེན་མི་འཕེན་དང་དོན་གཅིག་ལ་དེ་ལས་གཞན་པ་ནི་དགག་བྱ་བཀག་ཙམ་མིན་པའོ། །མ་ཡིན་ཞེས་པ་དང་མེད་ཅེས་པའི་ཚིག་གིས་བཀག་པ་ནི་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་མིན་ཏེ། བདག་ལས་མ་ཡིན་ཞེས་བཀག་པ་མེད་དགག་ཏུ་ལེགས་ལྡན་དང་ཟླ་བ་གཉིས་ཀས་བཤད་པའི་ཕྱིར་དང་ཚེ་དཔག་མེད་ཅེས་པ་མ་ཡིན་དགག་ཏུ་བྱ་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་དགག་པ་ལ་ཆོས་ཀུན་ཀྱང་རང་མ་ཡིན་བཀག་པས་དངོས་པོ་ལ་དགག་བྱ་བཅད་པས་མི་ཚིག་གི་རང་བརྗོད་པའི་སྒྲས་བཅད་པ་དང་རང་རྟོགས་པའི་བློ་ལ་དངོས་སུ་དགག་བྱ་བཅད་པའི་རྣམ་པ་ཅན་དུ་འཆར་བ་གང་རུང་དགོས་སོ། །ཁ་ཅིག་བདག་མེད་ལྟ་བུ་མེད་དགག་ཡིན་ཀྱི་གང་ཟག་ལ་བདག་མེད་ཅེས་པ་ལྟ་བུ་གཞི་སྒྲུབ་པ་དང་ཚོགས་ན་མེད་དགག་མིན་ཞེས་འདོད་ལ་གཞན་དགག་གཞི་དང་ཚོགས་ན་ཆོས་གཞན་འཕངས་པས་མེད་དགག་མིན་ཞེས་སྨྲ་བ་ནི་མི་རིགས་ཏེ། དགག་པ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ནི་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་བཞིན་གཞུང་གཞན་ལས་ཀྱང་འབྱུང་ལ་དེའི་ཚེ་བྲམ་ཟེས་ཆང་མི་བཏུང་ངོ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ལ་གཞི་སྒྲུབ་པ་དང་ཚོགས་ཀྱང་མེད་དགག་གི་མཚན་ཉིད་གནས་པའི་ཕྱིར་དང་། བྲམ་ཟེ་ལྟ་བུ་དེ་དགག་བྱ་བཅད་ནས་ཆོས་གཞན་འཕེན་མི་འཕེན་སྟོ་བའི་གཞི་ཡིན་གྱི་འཕངས་པའི་ཆོས་གཞན་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་ཆོས་གཞན་འཕངས་ཚུལ་ལ་ཤུགས་དང་དངོས་དང་དེ་གཉིས་ཀ་དང་སྐབས་ཀྱིས་འཕངས་པ་བཞི་ཡོད་དེ་ཤེས

若燈論釋》引文云：「**其遮由義顯，一言而成立，彼俱不自顯，非遮餘是餘。**」

由義顯者，如云：「**祠授肥胖晝日不食。**」一言成立餘法者，如云：「**有不自生。**」遮遣所破及引餘法一言而詮。彼俱者，謂於一言，若直若勢俱引餘法。如云：「**有胖祠授晝日不食而不羸瘦。**」不以自語顯者，如於一人，知是剎帝利種及婆羅門種，然未定其差別之時，云：「**此非婆羅門。**」四種牽引，隨有其一，即是非遮。除此所餘，俱不牽引彼四相者，離非遮外是餘無遮。有先覺說，中觀諸師，有破自性因及比量，而無成立無自性因及比量，不應道理。其無所立之正因，及無所量之比量，定非有故。

有餘師說，中觀自續，有立無我因及比量，應成派無。《顯句論》云：「**我等非是成立此無，若爾云何？此唯破他遍計有性，如是我等**

རབ་སྒྲོན་མའི་འགྲེལ་བཤད་དུ་དྲངས་པ་ལས། དགག་པ་དོན་གྱིས་བསྟན་པ་དང་། ཚིག་གཅིག་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པ་དང་། །དེ་ལྡན་རང་ཚིག་མི་སྟོན་པ།། མ་ཡིན་གཞན་པ་གཞན་ཡིན་ནོ། །ཞེས་སོ། །དེ་ལ་དོན་གྱིས་བསྟན་པ་ནི་མཚོན་སྤྱིན་ཚོན་པོ་ཉིན་པར་མི་ཟ་བཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །ཚིག་གཅིག་གིས་དངོས་པོ་སྒྲུབ་པ་ནི་བདག་ལས་མ་སྐྱེས་པ་ཡོད་ཅེས་པ་ལྟ་བུ་དགག་བྱ་གཅོད་པ་དང་ཆོས་གཞན་དངོས་སུ་འཕེན་པ་གཉིས་ཀ་ཚིག་གཅིག་གིས་བྱེད་པའོ། །དེ་ལྡན་ནི་དངོས་ཤུགས་ལ་ཆོས་གཞན་འཕངས་པ་དེ་གཉིས་ཀ་ཡོད་པའི་ཚིག་སྟེ་མཚོད་སྤྱིན་ཚོན་པོ་ཉིན་པར་མི་ཟ་བ་རིད་པ་མིན་པ་ཡོད་ཅེས་པ་ལྟ་བུའོ། །རང་གི་ཚིག་གིས་མི་སྟོན་པ་ནི་སྐྱེས་བུ་གཅིག་རྒྱལ་རིགས་དང་བྲམ་ཟེ་གང་རུང་གཅིག་ཏུ་ངེས་ཤིང་ཁྱད་པར་མ་ངེས་པའི་སྐབས་སུ་འདི་བྲམ་ཟེ་མ་ཡིན་ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །འཕེན་ཚུལ་བཞི་པོ་དེ་གང་རུང་ཡང་མ་ཡིན་དགག་ཡིན་ལ་དེ་ལས་གཞན་པ་དེ་བཞི་གང་ཡང་མ་འཕངས་པ་ནི་མ་ཡིན་དགག་ལས་གཞན་མེད་དགག་གོ །

འདི་ལ་སྔོན་གྱི་ཁ་ཅིག་དབུ་མ་པ་ལ་རང་བཞིན་འགོག་པའི་རྟགས་དང་རྗེས་དཔག་ཡོད་ཀྱི་རང་བཞིན་མེད་པ་སྒྲུབ་པའི་དེ་གཉིས་མེད་ཅེས་སྨྲ་བ་ནི་མི་འཐད་དེ། བསྒྲུབ་བྱ་མེད་པའི་རྟགས་ཡང་དག་དང་གཞལ་བྱ་མེད་པའི་རྗེས་དཔག་ཚད་མ་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞན་དག་དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པ་ལ་བདག་མེད་སྒྲུབ་པའི་རྟགས་དང་རྗེས་དཔག་ཡོད་ཀྱི་ཐལ་འགྱུར་བ་ལ་མེད་དོ། ཚིག་གསལ་ལས། ཁོ་བོ་ཅག་ནི་འདི་མེད་པར་སྒྲུབ་པམ་ཡིན་གྱི་འོན་ཅི་ཞེ་ན། འདི

**非立此有。若爾云何？此唯遣他遍計無性，由遣二邊立中道故。**」應成諸師，唯破他宗為所須要。《入中論》亦云：「**遮遣諸分別，智說觀行果。**」故唯破他宗，非立無性。

唯遮所破為所須要，非應成派所有特法。《分別熾然論》亦云：「**唯破地等，於勝義中非大種性，非成餘性，及無事性。**」故破諸法有自相時，云唯遮所破，及云唯為除他邪執。唯字是遣他疑，正理境中非唯破所破更引餘法以為非遮，而顯是無遮。以彼唯是遮自所破不成餘法，前已釋故。如云：「**海中無煙。**」雖是唯遮海中有煙而不更引餘

གཞན་གྱིས་ཡོད་པ་ཉིད་དུ་ཡོངས་སུ་བརྟགས་པ་འགོག་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་བཞིན་དུ་ཁོ་བོ་ཅག་ནི་འདི་ཡོད་པ་ཉིད་དུ་སྒྲུབ་པ་མ་ཡིན་ཏེ་འོན་ཅེ་ན། འདི་གཞན་གྱིས་མེད་པ་ཉིད་དུ་བརྟགས་པ་སེལ་བ་ཡིན་ཏེ་མཐའ་གཉིས་བསལ་ནས་དབུ་མའི་ལམ་སྒྲུབ་པར་འདོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་དང་། ཐལ་འགྱུར་རྣམས་ནི་གཞན་གྱི་དམ་བཅའ་བ་འགོག་པ་ཙམ་གྱི་དགོས་པ་ཅན་དུ་བཤད་ཅིང་། འཇུག་པ་ལས་ཀྱང་། རྟོག་རྣམས་ལོག་པར་གྱུར་པ་གང་ཡིན་ཏེ། །རྣམ་པར་དཔྱོད་པའི་འབྲས་བུར་མཁས་རྣམས་གསུངས། །ཞེས་བཤད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་གཞན་ལུགས་བཀག་པ་ཙམ་ཡིན་གྱི་རང་བཞིན་མེད་པ་སྒྲུབ་པ་མིན་ནོ་ཞེས་ཟེར་རོ། །དགག་བྱ་བཅད་ཙམ་གྱི་དགོས་པ་ཅན་དུ་བཤད་པ་ནི་ཐལ་འགྱུར་བའི་ཁྱད་ཆོས་མིན་ཏེ། རྟོག་གེ་འབར་བ་ལས་ཀྱང་། ས་ལ་སོགས་པ་དོན་དམ་པར་ན་འབྱུང་བའི་ངོ་བོ་ཉིད་མ་ཡིན་པར་དགག་པ་ཙམ་ཞིག་བྱེད་པར་ཟད་ཀྱི་གཞན་གྱི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡིན་པ་དང་དངོས་པོ་མེད་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡིན་པར་མི་སྒྲུབ་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་བཤད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་ཆོས་རྣམས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་འགོག་པ་ན་དགག་བྱ་བཅད་པ་ཙམ་དང་གཞན་གྱི་ལོག་རྟོག་ལོག་པ་ཙམ་ཡིན་ཞེས་པའི་ཙམ་གྱི་སྒྲས་ནི༑ རིགས་པའི་ཡུལ་དུ་དགག་བྱ་བཀག་ཙམ་མིན་པའི་ཆོས་གཞན་འཕེན་པ་གཅོད་པས་མ་ཡིན་དགག་ཡིན་ནམ་སྙམ་པ་བཀག་ནས་མེད་དགག་ཏུ་སྟོན་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་རང་གི་དགག་བྱ་བཅད་ཙམ་ཡིན་གྱི་ཆོས་གཞན་མི་སྒྲུབ་པོ་ཞེས་སྣང་བཤད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དཔེར་ན་མཚོ་ལ་དུ་བ་མེད་ཅེས་པ་ནི་མཚོ་ལ་དུ་བ

法，然由彼語非不顯示海中無煙。彼隨行覺，非不決定海中無煙。如是說云：「**苗無自性。**」雖是唯遮苗有自性，然彼言覺，能詮能定苗無自性，何違之有。故以言遮海中煙已即詮無煙，其覺亦遮煙已即決定無煙。以遮所破及表其破，若無此一，彼亦無故。如是宣說無性諸教，由破自性即詮無性。破除自性之理智，由破自性即知無性。破除自性之因，由破自性即立無性，皆當受許。不應說言教無所詮，知無所知，因無所立。故說正理，唯破自性不立無性，俱非中觀因明之理。

前云：「**地於勝義，非大種性。**」是說唯於勝義破大種性，義謂無遮即是所立。又云：「**非成無事性**」者，非說不成勝義大種無事，

རྣམ་པར་བཅད་ཙམ་ཡིན་གྱི་དེ་ལས་གཞན་པའི་ཆོས་མ་འཕངས་ཀྱང་ཚིག་དེས་མཚོན་དུ་མེད་མ་བསྟན་པ་དང་། དེའི་རྗེས་སུ་འབྲང་བའི་བློས་ཀྱང་མཚོན་དུ་མེད་མ་ངེས་པ་མིན་པ་བཞིན་དུ་མྱུ་གུ་ལ་རང་བཞིན་མེད་ཅེས་བསྟན་པ་ནའང་མྱུ་གུ་ལ་རང་བཞིན་རྣམ་པར་བཅད་ཙམ་ཡིན་ཀྱང་དེའི་སྒྲ་དང་བློས་མྱུ་གུ་རང་བཞིན་མེད་པ་བརྗོད་པ་དང་ངེས་པ་ཅི་ཞིག་འགལ། དེས་ན་མཚོ་ལ་དུ་བ་ཚིག་གིས་རྣམ་པར་བཅད་པ་ཉིད་དུ་མེད་བརྗོད་པ་ཡིན་ཞིང་བློས་ཀྱང་དུ་བ་བཅད་པ་ཉིད་དུ་མེད་ངེས་པ་ཡིན་ཏེ། དགག་བྱ་རྣམ་པར་གཅོད་པ་དང་བཀག་པ་ཡོངས་སུ་གཅོད་པ་གཉིས་གཅིག་མེད་ན་ཅིག་ཤོས་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་བཞིན་དུ་རང་བཞིན་མེད་པ་སྟོན་པའི་ལུང་རྣམས་ཀྱིས་རང་བཞིན་བཀག་པ་ཉིད་རང་བཞིན་མེད་པ་བརྗོད་པ་དང་། རང་བཞིན་འགོག་པའི་རིགས་ཤེས་ཀྱིས་རང་བཞིན་བཀག་པ་ཉིད་རང་བཞིན་མེད་པ་ཤེས་པ་དང་རང་བཞིན་འགོག་པའི་རྟགས་ཀྱིས་རང་བཞིན་བཀག་པ་ཉིད་རང་བཞིན་མེད་པ་བསྒྲུབས་པར་འདོད་པར་བྱའི། ལུང་ལ་བརྗོད་བྱ་དང་ཤེས་པ་ལ་ཤེས་བྱ་དང་རྟགས་ལ་བསྒྲུབ་བྱ་མེད་ཅེས་སྨྲ་བར་མི་བྱའོ། །དེའི་ཕྱིར་རིགས་པས་རང་བཞིན་བཀག་ཙམ་ཡིན་ཏེ་རང་བཞིན་མེད་པ་བསྒྲུབས་པ་མིན་ཞེས་སྨྲ་བ་ནི་དབུ་ཚད་གང་གི་ཡང་རིགས་པར་མི་སྣང་ངོ། །ས་ནི་དོན་དམ་པར་འབྱུང་བའི་ངོ་བོ་ཉིད་མ་ཡིན་ཞེས་པས་དོན་དམ་པར་འབྱུང་བའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡིན་པ་བཀག་པ་ཙམ་ཞིག་བྱེད་ཅེས་སྨྲ་བ་ན་མེད་དགག་དེ་བསྒྲུབ་བྱར་བྱེད་ཅེས་པའི་དོན་ཡིན་པས་དངོས་པོ་མེད་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡིན་པར་མི་སྒྲུབ་ཅེས་པས་དོན་དམ་པར་

義謂不成，離破之外，無事自性。若問離遮所破立不立餘，容可應理。若許遮遣所破，而觀其破是否正因及言覺境，云何應理？

若以正因遮自性有，即以彼因立無自性。聖者說云：**「此破除有性，非即執無性，如云此非黑，未說此是白。」**復云何釋？答：譬如唯欲顯說無黑，云此非黑，是唯遮黑，非離彼外顯是餘白。如是說苗勝義無性，亦唯成立遮勝義有性，非離彼外更別成立有餘無實。般若燈論及疏，亦說：**「非遮」**非是所立，無遮乃是。即由彼喻亦可了知。如云非黑，未說不顯非黑，而說不顯是白故。觀音禁說，《觀世間品》有此教文。

འབྱུང་བའི་དངོས་པོར་མེད་པ་མི་སྒྲུབ་ཅེས་པ་མིན་གྱི་བཀག་ཙམ་ལས་མ་གཏོགས་པའི་དངོས་མེད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་མི་སྒྲུབ་པའི་དོན་ནོ། །དེས་ན་དགག་བྱ་བཅད་ཙམ་ལས་གཞན་ཞིག་སྒྲུབ་མི་སྒྲུབ་འདྲི་ན་བདེན་མེད་དགག་བྱ་རྣམ་པར་གཅོད་པར་ཁས་བླངས་ནས་དགག་པ་རྟགས་དང་སྒྲ་བློས་ཡུལ་དུ་བྱས་མ་བྱས་དཔྱོད་པ་ག་ལ་འཐད། གལ་ཏེ་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོད་པ་རྟགས་ཀྱིས་རྣམ་པར་བཅད་པས་རང་བཞིན་མེད་པ་རྟགས་ཀྱིས་སྒྲུབ་ན། འཕགས་པས། འདི་ནི་ཡོད་ཉིད་འགོག་པ་སྟེ། །མེད་ཉིད་ཡོངས་སུ་འཛིན་པ་མིན། །ནག་པོ་མིན་ཞེས་སྨྲས་པ་ན། །དཀར་པོ་ཡིན་ཞེས་མ་བརྗོད་བཞིན། །ཞེས་གསུངས་པ་ཇི་ལྟར་དྲང་ཞེ་ན། དཔེར་ན་ནག་པོར་མེད་པ་ཙམ་ཞིག་སྟོན་པར་འདོད་པས་འདི་ནག་པོ་མིན་ཞེས་སྨྲས་པ་ན་ནག་པོ་བཀག་པ་ཙམ་ཞིག་ཡིན་གྱི། དེ་ལས་གཞན་པའི་དཀར་པོ་ཡིན་ཞེས་མི་སྟོན་པ་བཞིན་དུ་མྱུ་གུ་ལྟ་བུ་ལ་དོན་དམ་པར་རང་བཞིན་མེད་དོ་ཞེས་སྨྲས་པ་ཡང་དོན་དམ་པར་རང་བཞིན་ཡོད་པ་བཀག་པ་ཙམ་སྒྲུབ་པ་ཡིན་གྱི། དེ་ལས་གཞན་པའི་བདེན་མེད་ཡོད་པར་སྒྲུབ་པ་མིན་ཞེས་པའི་དོན་ཏེ། ཤེས་རབ་སྒྲོན་མ་འགྲེལ་བཤད་དང་བཅས་པས་ཀྱང་མ་ཡིན་དགག་བསྒྲུབ་བྱ་མིན་ལ་མེད་དགག་ཡིན་པའི་དོན་དུ་བཤད་དོ། །དཔེར་བརྗོད་ཀྱིས་ཀྱང་ཤེས་ཏེ་ནག་པོ་མིན་ཞེས་པས་ནག་པོ་མིན་པ་མ་བསྟན་མི་ཟེར་བར་དཀར་པོ་ཡིན་ཞེས་མ་བསྟན་ཅེས་གསུངས་པས་སོ། །ལུང་འདི་འཇིག་རྟེན་བརྟག་པ་ན་ཡོད་ཅེས་སྤྱན་རས་གཟིགས་བརྟུལ་ཞུགས་གསུང་ངོ་། །རྟོགས་པ་འདིའི་སྐྱེ་རྒྱུ་ལ་ནི། མྱུ་གུ

生此疑難之理，謂苗若有勝義無生，則須以理智成立。成立苗無勝義生時，其無勝義生之有，應是所立。由以比量成立彼故，故生彼疑。此無自性雖然是有，而非理智成立。中論釋中茲當廣說。若知所立是其無遮，即能了解，唯立遮勝義生，非立有餘勝義無生。故《顯句論》說：「**破他計有，非成其無。**」破計無性者，謂如破云，勝義無生無可執實。非成有性者，謂非成立有勝義生，故苗芽實有，與無實實有，二俱可破。非遮其一而表餘一，然苗芽實有，與彼無實，則遮其一須表餘一，非俱可破。如《迴諍論》云：「**若以無自性，即遮無自性，遮無自性已，即成有自性。**」此顯然說，若以無自性語破諸法無性，則彼諸法應有自性。勝義有無亦與彼同，不可俱破。然勝義

དོན་དམ་པའི་སྐྱེ་བ་མེད་པ་དེ་ཡོད་པར་རིགས་ཤེས་ཀྱིས་འགྲུབ་དགོས་ལ་དེ་ཡི་ཚེ་སྨྱུ་གུ་དོན་དམ་པར་སྐྱེ་བ་མེད་པར་སྒྲུབ་པ་ན་དོན་དམ་པའི་སྐྱེ་མེད་ཡོད་པ་བསྒྲུབ་བྱར་འགྱུར་ཏེ་རྗེས་དཔག་གིས་དེ་འགྲུབ་པའི་ཕྱིར་རོ་སྙམ་དུ་དོགས་པ་སྐྱེའོ།། འདི་ལ་རང་བཞིན་མེད་པ་ཡོད་པར་རིགས་ཤེས་ཀྱིས་མི་འགྲུབ་པ་ནི་རྩ་ཤེའི་རྣམ་བཤད་དུ་འཆད་པར་འགྱུར་ལ། བསྒྲུབ་བྱ་མེད་དགག་ཡིན་པ་རྟོགས་ན་དོན་དམ་པར་སྐྱེ་བ་རྣམ་པར་བཅད་ཙམ་སྒྲུབ་ཀྱི་དེ་མིན་པའི་དོན་དམ་པའི་སྐྱེ་མེད་ཡོད་པར་མི་སྒྲུབ་པར་གོ་བས་ཚིག་གསལ་ལས་ཀྱང་། གཞན་གྱིས་ཡོད་པར་བརྟགས་པ་འགོག་གི་མེད་པར་མི་སྒྲུབ་པར་གསུངས་ལ། མེད་པ་ཉིད་དུ་བརྟགས་པ་འགོག་པ་ནི་དོན་དམ་པའི་སྐྱེ་མེད་བདེན་པར་བཟུང་བ་མེད་དོ་ཞེས་འགོག་པ་ལྟ་བུའོ།། ཡོད་པ་ཉིད་དུ་མི་སྒྲུབ་པ་ནི་དོན་དམ་པའི་སྐྱེ་བ་ཡོད་པར་མི་སྒྲུབ་པའོ། །དེས་ན་སྨྱུ་གུ་བདེན་གྲུབ་དང་བདེན་མེད་བདེན་གྲུབ་གཉིས་ཀ་དགག་ནུས་པས་གཅིག་རྣམ་པར་བཅད་པས་ཅིག་ཤོས་ཡོངས་སུ་གཅོད་པ་མ་ཡིན་ཀྱང་། སྨྱུ་གུ་བདེན་ཡོད་དང་བདེན་མེད་གཉིས་ནི་གཅིག་རྣམ་པར་བཅད་ན་ཅིག་ཤོས་ཡོངས་སུ་གཅོད་དགོས་པས་གཉིས་ཀ་འགོག་མི་ནུས་ཏེ། རྩོད་ཟློག་ལས། གལ་ཏེ་རང་བཞིན་མེད་ཉིད་ཀྱིས། །ཇི་སྟེ་རང་བཞིན་མེད་པ་བཟློག །རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད་ལོག་ན། །རང་བཞིན་ཉིད་དུ་རབ་གྲུབ་འགྱུར། །ཞེས་རང་བཞིན་མེད་པའི་ཚིག་གིས། དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་རང་བཞིན་མེད་པ་འགོག་ན་དངོས་པོ་རྣམས་རང་བཞིན་ཡོད་པ་ཉིད་དུ་འགྱུར་བར་གསལ་བར་གསུངས་སོ། །དོན་དམ་པར་

有，與勝義無是勝義有，則俱可破。諸實事師許，若所破無實其破則實，若破無實，所破則實，故彼不能俱破實有。中觀諸師，則以教理，善立無緣遠離二邊甚深中道真實了義，而令如來聖教心藏，遍揚十方。

今當問云，若二大車，以二種理分辨佛語了不了義。諸叡智王，別別解釋彼二意趣，復有多門。其釋彼二造論論師，汝隨誰行，為許何家所立了義最為究竟，願當宣說。我作是答：

**「此諸贍部智者嚴，**
**一切善說皆尊敬，**
**然世出世緣起因，**
**摧壞一切相執境。**
**從月放出善說光，**
**啟發慧眼拘母陀，**
**觀見佛護所示道，**
**誰不善持龍猛宗。」**

ཡོད་མེད་གཉིས་ཀྱང་དེ་དང་འདྲ་བས་གཉིས་ཀ་དགག་མི་ནུས་ལ། དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་དང་དོན་དམ་དུ་མེད་པ་དོན་དམ་དུ་ཡོད་པ་ནི་གཉིས་ཀ་འང་དགག་པར་ནུས་སོ། །འདི་ལ་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་རྣམས་ནི་དགག་བྱ་མི་བདེན་ན་དེ་བཀག་པ་བདེན་ལ་བཀག་པ་མི་བདེན་ན་དགག་བྱ་བདེན་པར་འདོད་པས་གཉིས་ཀ་བདེན་པ་འགོག་མི་ནུས་སོ། །དབུ་མ་པ་རྣམས་ནི་མཐའ་དེ་གཉིས་ཀ་སྤངས་པའི་དབུ་མའི་ལམ་ཟབ་མོ་དམིགས་པ་མེད་པ་ངེས་པའི་དོན་ལུང་དང་རིགས་པས་ལེགས་པར་བསྒྲུབས་ནས་རྒྱལ་བའི་བསྟན་པའི་སྙིང་པོ་ཕྱོགས་ཀུན་ཏུ་རྒྱས་པར་མཛད་དོ༎ ༎

དེ་ནི་འདི་དྲི་བར་བྱ་སྟེ། ཅི་ཤིང་རྟ་ཆེན་པོའི་ཚུལ་གཉིས་ཀྱིས་གསུང་རབ་ཀྱི་དྲང་བ་དང་ངེས་པའི་དོན་རྣམ་པར་ཕྱེ་བ་དང་། དེ་དག་གི་དགོངས་པ་མཁས་པའི་དབང་པོ་རྣམས་ཀྱིས་སོ་སོར་བཀྲལ་བའི་སྒོ་མང་དུ་སྣང་ན་ཁྱེད་ཅག་དེ་གཉིས་ཀྱི་དགོངས་འགྲེལ་མཁན་པོ་གང་གི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས། ངེས་པའི་དོན་དུ་བཞག་པ་གང་ལ་མཐར་ཐུག་པའི་དོན་དུ་འདོད་པ་བརྗོད་པར་གྱིས་ཤིག་ཅེས་འདྲི་ན། འཛམ་གླིང་མཁས་པའི་རྒྱན་གྱུར་འདི་རྣམས་ཀྱི། །ལེགས་བཤད་ཀུན་ལ་སྙིང་ནས་གུས་མོད་ཀྱང་། །འཁོར་འདས་རྟེན་འབྱུང་མི་སླུའི་གཏན་ཚིགས་ཀྱིས། །མཚན་འཛིན་དམིགས་གཏད་ཐམས་ཅད་འཇིག་བྱེད་པ། །ཀླུ་བ་ལས་འོངས་ལེགས་བཤད་འོད་དཀར་གྱིས། །བློ་མིག་ཀུན་དའི་ཚལ་རབ་ཕྱེ་བའི་ཚེ༎ ༑སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་ཀྱིས་བསྟན་པའི་ལམ་མཐོང་ནས། །ཀླུ་སྒྲུབ

如上所說二大車軌，分辨佛語了不了義，決擇真實，此於波羅密多乘，處處廣說。即釋密教諸大論師及成就者，亦皆隨順彼二隨一決擇真實，更無第三。故當了知，此是決擇一切經咒真實義道。故若不依二大車軌欲求真實義者，如同生盲無牽導者而往險處。若雖欲依，而未久習此等諸論，尤其未知此諸正理微細關要。僅憑經中少數分辨了不了義之文，唯以教言為歸宿者，雖亦演唱真實義語，然亦唯有虛言而已。若見眾多真義概要猶不滿足，復善串習諸大論師，啓發觀照佛經眼目，所立諸理粗細關要。發勤精進決擇經中廣大甚深，最甚深處猶如流水，隨自所知即能實行，願令佛教久住於世。為利此諸具觀

ལུགས་བཟང་གཙོ་བོར་མི་འཛིན་ནུ། ། ཞེས་ཁོ་བོ་ཅག་ནི་དེ་སྐད་དུ་སྨྲོ། །
དེ་ལྟར་སྔར་བཤད་པའི་ཚུལ་གྱིས་གསུང་རབ་ཀྱི་དྲང་ངེས་ཕྱེ་ནས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་ཤིང་རྟའི་སྲོལ་གཉིས་པོ་འདི་ནི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་ཐེག་པའི་སྐབས་སུ་རྒྱས་མོད་ཀྱང་། གསང་སྔགས་ཀྱི་གཞུང་འགྲེལ་བའི་པཎྜི་ཏ་དང་། གྲུབ་ཐོབ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་དེ་གཉིས་གང་རུང་ཞིག་དང་མཐུན་པར་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་དོན་གཏན་ལ་འབེབས་པ་ལས་གཞན་པའི་ཕུང་གསུམ་མེད་པས་ཚུལ་འདི་ནི་གསུང་རབ་མདོ་སྔགས་མཐའ་དག་གི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་ལམ་དུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེའི་ཕྱིར་ཚུལ་གཉིས་ཀྱི་ཤིང་རྟ་ཆེན་པོའི་སྲོལ་ལ་མི་བརྟེན་པར་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་འཚོལ་བ་ནི་ལོང་ཁྲིད་མེད་པའི་ལོང་བ་ཉམ་ང་བའི་ཕྱོགས་སུ་རྒྱུགས་པ་དང་འདྲ་ལ། བརྟེན་པར་འདོད་ཀྱང་འདི་དག་གི་གཞུང་ལ་རིང་དུ་མ་འདྲིས་པ་དང་ཁྱད་པར་དུ་འདི་དག་གི་རིགས་པའི་གནད་ཕྲ་མོ་རྣམས་མི་ཤེས་པར་གསུང་རབ་ཀྱི་དྲང་ངེས་འབྱེད་པའི་ཚིག་འགའ་ཞིག་ལ་བརྟེན་ནས་ལུང་ཙམ་སྐབས་སུ་སྦྱར་བ་རྣམས་ཀྱིས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་གཏམ་བྱས་སུ་ཟིན་ཀྱང་ཚིག་ཙམ་ཞིག་སྙིང་པོར་ཟད་པར་མཐོང་ནས། དོན་གྱི་གནད་ཆེ་ལོང་ཙམ་དུ་མ་ཞིག་མཐོང་ཡང་ཡིད་མི་ཚིམ་པར་ཤིང་རྟ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་གསུང་རབ་ལྟ་བའི་མིག་ཏུ་ཕྱིན་པའི་རིགས་པའི་གནད་ཕྲ་རགས་རྣམས་ལ་ལེགས་པར་འདྲིས་པར་བྱས་ནས༑ གསུང་རབ་ཀྱི་རྒྱ་ཆེ་བ་དང་ཟབ་པ་དང་ཟབ་པ་ལས་ཀྱང་ཆེས་ཟབ་པའི་ཟབ་གནས་རྣམས་གཏན་ལ་འབེབས་པ་ལ་བརྩོན་པ་ཀུ་བོའི་རྒྱན་ལྟར་རྩོམ་ཞིང་།

慧者，故我唱此善說心藏。

佛意甚深甚深經　受持彼教教心要
能仁妙宗二勝宗　於彼多論修多聞
成就觀慧觀其義　如理思惟微妙理
咸稱妙音名稱釁　周遍一切遍主足
〔此頌原文四句每句十五字銜二重字故分八句譯之〕
我由猛利無間信　心中蓮蕊殷重依
故見經中真實義　如理唱此希有語
善說寶藏佛經義　龍猛無著大牛王
如彼解為二車軌　除此豈有如是釋
雖已久修廣大行　善巧明處諸佛子
猶難達此深廣處　如實得已如理習
定慧尸羅咸清淨　最大歡喜遍滿心
有時於佛增信樂　有時感念大車恩

ཇི་ཙམ་ཤེས་པ་དེ་ཙམ་དུ་སྒྲུབ་པ་སྙིང་པོར་བྱས་ཏེ་རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་རིང་དུ་གནས་པར་འདོད་པའི་རྣམ་དཔྱོད་ཅན་རྣམས་ལ་ཕོ་ནོར་ལེགས་པར་བཤད་པའི་སྙིང་པོ་འདི་གཏམ་དུ་བྱས་སོ།། །།

རྒྱལ་བའི་དགོངས་ཟབ་ཟབ་མོའི་མདོ་ཡིས་རབ་བསྟན་བསྟན་པའི་སྙིང་པོ་འཛིན། །ཐུབ་པའི་རིང་ལུགས་ལུགས་མཆོག་གཉིས་ཀྱི་གཞུང་མང་མང་དུ་ཐོས་པ་དང་། །དེ་དོན་རྣམ་དཔྱོད་དཔྱོད་ལྡན་ཡིད་འཕྲོག་རིགས་ཚུལ་ཚུལ་བཞིན་བསམས་པ་དང་། །འཇམ་དབྱངས་ཞེས་གྲགས་གྲགས་པའི་ཕྲེང་བས་ཀུན་ཁྱབ་ཁྱབ་བདག་དེ་ཡི་ཞབས། །ཤུགས་དྲག་རྒྱུན་མི་འཆད་པའི་དད་པ་ཡིས༔ སྙིང་གི་པད་མའི་ལྟེ་བར་གུས་བསྟེན་པས། །གསུང་རབ་དེ་ཉིད་མཐོང་བའི་རིགས་སྨྲ་དེས། །རྨད་བྱུང་གཏམ་གྱི་སྦྱོར་བ་འདི་བྱས་སོ། །ལེགས་བཤད་གཏེར་ཆེན་དེ་ཡི་གསུང་རབ་དོན། །སྨྲ་བའི་ཁྱུ་མཆོག་ཀླུ་སྒྲུབ་ཐོགས་མེད་ཀྱིས། །ཇི་བཞིན་བཀྲལ་བའི་ཚུལ་གཉིས་ཤིང་རྟའི་སྲོལ། །དེ་བཞིན་འཆད་པའང་འདི་ལས་གཞན་ན་གང་། །སྐལ་བས་ཆེན་སྤྱོད་ལ་རིང་ནས་ཞུགས་པ་ཡི༔ རྒྱལ་སྲས་རིག་གནས་ཀུན་ལ་མཁས་པས་ཀྱང་། །ཤིན་ཏུ་དཔག་དཀའ་ཟབ་དང་རྒྱ་ཆེའི་གནས། །ཇི་བཞིན་རྙེད་ནས་ཚུལ་བཞིན་འདྲིས་བྱས་པས༔ ཏིང་འཛིན་ཤེས་རབ་ཚུལ་ཁྲིམས་ཡོངས་དག་པའི། །དགའ་སྟོན་ཆེན་པོས་ཡིད་རབ་ཚིམ་གྱུར་ནས། །རེས་འགའ་རྒྱལ་ལ་དང་བའི་དགའ་བ་བསྐྱེས།། སྐབས་འགར་ཤིང་རྟ་ཆེན་པོའི་སྐུ་དྲིན་དྲན། །གཞན་ཚེ་མཁས་པའི་བཤེས་ལ

餘時敬仰善知識 於苦眾生起悲愍
欲令法寶久住世 此等如賽互相增
其久失沒難達處 由何理路而尋得
此理變化甚希有 雖自獨處亦笑談
佛說法月於是人 以稱譽疊數數讚
謂此勝慧修靜慮 安住清淨尸羅頂
紹隆佛種獲了義 誰欲得佛如是譽
具慧當學此論釋 以正理路淨慧眼
勵力辨此二車軌 我今所集諸福善
願如龍猛及無著 恆持一切佛正法
由是令佛生歡喜 如同聰慧諸佛子
普賢妙音所修行 我亦遍行廣大行

今此分別龍猛菩薩無自性宗，無著大士唯識相宗二大車軌，顯了辨析經中了不了義，名曰《善說心藏》。

གྲུས་པ་དང་། །ཉམ་ཆུང་འགྲོ་ལ་སྙིང་ནས་བརྩེ་བ་དང་། །བསྟན་པ་རིན་ཆེན་རིང་དུ་གནས་འདོད་པ། །འདི་དག་ཕན་ཚུན་འགྲན་བཞིན་འཕེལ་བར་འགྱུར།། དེ་ཚེ་རིང་ནས་ཉམས་པའི་རྟོགས་དཀའི་གནས། །གང་གིས་བཙལ་བས་རྙེད་པའི་རིགས་པའི་ལམ། །དེ་ཡི་རྣམ་འཕྲུལ་གྱི་མའོ་ངོ་མཚར་ཞེས། །གཅིག་པུར་གནས་ཀྱང་དགའ་བའི་ཅ་ཅོ་འཆོར། །དེ་འདྲ་དེ་ལ་སྨྲ་བའི་ཟླ་བ་ཡིས།། འདི་ནི་ཤེས་རབ་མཆོག་གི་བསམ་གཏན་པ། །ཚུལ་ཁྲིམས་དག་པའི་མགོ་ལ་འདུག་པ་པོ། །རྒྱལ་བའི་གདུང་འཚོབ་ངེས་དོན་རྙེད་པ་ཞེས། །བསྟོད་པའི་ཕྲེང་བས་ཡང་དང་ཡང་དུ་བསྔགས། །དེ་ལྟར་རྒྱལ་བའི་བསྔགས་པ་གང་གིས་འདོད༑ །བློ་ལྡན་དེ་ཡིས་རྣམ་བཤད་འདིར་ཞུགས་ནས། །བློ་མིག་རིགས་པའི་ལམ་གྱིས་དག་པར་གྱིས། །ཚུལ་གཉིས་ཤིང་རྟའི་སྲོལ་འབྱེད་འདིར་འབད་པས༑ །བདག་གིས་བསོད་ནམས་གང་ཞིག་བསགས་པ་དེས། །བློ་སྦྱང་ཐོགས་མེད་ཇི་བཞིན་རྒྱལ་བ་ཡི། །དམ་ཆོས་མཐའ་དག་ཡུན་རིང་འཛིན་པར་ཤོག། ཚུལ་དེས་རྒྱལ་བ་དགྱེས་པ་སྐྱེད་པ་ལ། །རྒྱལ་སྲས་མཁས་པ་ཀུན་བཟང་འཇམ་དབྱངས་ཀྱིས། །ཇི་ལྟར་སྤྱོད་པ་དེ་ལྟར་བདག་གིས་ཀྱང་། །རླབས་ཆེན་སྤྱོད་ལ་ཀུན་ནས་སྦྱོར་བར་ཤོག།

ཅེས་མགོན་པོ་བློ་སྦྱང་གྱིས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའི་ཚུལ་དང་། བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་ཐོགས་མེད་ཀྱིས་རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་གྱི་ཚུལ་གྱི་ཤིང་རྟ་ཆེན་པོའི་སྲོལ་གཉིས་ཕྱེ་ནས། གསུང་རབ་ཀྱི་དྲང་བ་དང་ངེས་པའི་དོན་རྣམ་པར་ཕྱེ་བ་གསལ་

釋迦苾芻多聞演理，東宗喀巴善慧名稱吉祥造。持律沙門福慧書。
民國念五年佛成道日譯在西藏拉薩多門新第三樓文室。

བར་བྱེད་པ་ལེགས་པར་བཤད་པའི་སྙིང་པོ་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ནི། ཤཱཀྱའི་དགེ་སློང་མང་དུ་ཐོས་པ་རིགས་པ་སྨྲ་བ་ཤར་ཙོང་ཁ་པ་བློ་བཟང་གྲགས་པའི་དཔལ་གྱིས་སྦྱར་བའི་ཡི་གེ་པ་ནི་དགེ་སློང་སྟོམ་བརྩོན་བསོད་ནམས་བློ་གྲོས་སོ།། །།

རྣམ་གྲོལ་ཞི་བའི་རྒྱ་མཚོར་རོ་གཅིག་ཏུ།།
གཞོལ་བའི་མཐའ་ཡས་ཆོས་ཚུལ་དལ་འབབ་ཀྱང་།།
ཚིག་གི་གཟེགས་མ་རེས་ཀྱང་དུག་གསུམ་གྱི།།
དྲི་མ་ཡོངས་འབྲུད་ལེགས་བཤད་བདུད་རྩི་འདི།།

དཔར་དུ་བསྐྲུན་པའི་རྣམ་དཀར་ཕུང་པོའི་མཐུས།།
ཡང་དག་ཆེས་ཀྱི་སྒྲོན་མེ་སྡོང་ཕྲག་བརྒྱ།།
གདངས་ཏེ་རྒྱུད་ལྡན་འགྲོ་བ་མ་ལུས་པ།།
ངེས་ལེགས་ནོར་བུའི་མཛོད་ལ་དབང་འབྱོར་ཤོག།

ཅེས་པ་འདི་ཡང་ནང་བསྟན་གྲུབ་མཐའ་རིས་མེད་ཀྱི་གསུང་རབ་དག་དཔར་དུ་བསྐྲུན་དང་བསྐྲུན་འགྱུར་གང་ལའང་སྦྱར་ཚོག་པའི་དགེ་བསྔོའི་སྨོན་ཚིག་ཏུ། ཤཱཀྱའི་དགེ་སློང་ཆོས་སྨྲ་བ་ངག་དབང་བློ་བཟང་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོས་སྦྱར་བའོ།།

༄ རྣམ་དཀར་འདི་ཡིས་མཐའ་ཀླས་ཞིང་ཀུན་གྱི། །
སྡོད་བཅུད་འགྱུར་བ་ཐུལ་དུ་བྱུང་བ་དང་། །
བཀའ་དྲིན་ཞིང་མཆོག་བཞི་ཡི་དྲི་ལན་འཁོར། །
ངན་འགྲོའི་གཡང་སར་ནམ་ཡང་མི་ལྟུང་ཞིང་། །
འདི་ལ་ཐོས་སོགས་བགྱིད་པའི་འབྲེལ་ཐོགས་ཀུན། །
བྱང་ཆུབ་སེམས་ཀྱི་བདུད་རྩིས་ཤེས་རྒྱུད་བརླན། །
འདི་སྣང་འགགས་ཚེ་དག་པའི་ཞིང་བཟང་དུ། །
བརྫུས་ཏེ་སྐྱེས་ནས་དོན་གཉིས་མཐར་ཕྱིན་ཤོག །

ཅེས་པ་འདི་ཡང་པར་སྐྲུན་གྱི་བྱ་བཞག་འདིར་འགྲོ་གྲོན་གཏོང་མཁན་དང་། ལེགས་བཤད་འདི་ཉིད་འཛིན་འཆང་ཀློག་པ་སོགས་ཀྱི་དགེ་བསྔོའི་སྨོན་ཚིག་ཏུ་བྲིས་པའོ། །

སརྦ་མངྒ་ལཾ། །

ཨོཾ་ནམཿ་ཨམིཏཱབྷཱཡ།

༄ སྤར་འགྲེམ་དང་མཐུན་འགྱུར་སྦྱོར་མཁན།
སྣའི་ཚན་ནང་པའི་ཤེས་ཡོན་བདེ་རྩ་ལྡན་ཚོགས།
ཐུག་རེབ་འདི་བཞིན་རིན་མེད་དུ་འགྲེམ་སྤེལ་བྱེད་པ་ལས་ཚོང་བསྒྱུར་བྱེད་མི་ཆོག
སྤར་སྐྲུན་བྱེད་ཡུལ་སྣའི་ཚན།

།བསོད་ནམས་ཡོན་ཏན་འདི་དག་གིས། །སངས་རྒྱས་ཞིང་ཁམས་བརྒྱན་པ་དང་།

།དྲིན་ཅན་བཞི་པོར་ཡར་ཕྱུལ་ཞིང་། །ངན་སོང་སྡུག་བསྔལ་སེལ་བར་ཤོག

།གང་གིས་དེ་དག་མཐོང་ཐོས་ནས། །བྱང་ཆུབ་སེམས་མཆོག་བསྐྱེད་པ་དང་།

།ཚེ་འདིར་ཆོས་ལ་རབ་བརྩོན་ནས། །ཕྱི་མར་དག་ཞིང་སྐྱེ་བར་བསྔོའོ། །

# DEDICATION OF MERIT

May the merit and virtue
accrued from this work
adorn Amitabha Buddha's Pure Land,
repay the four great kindnesses above,
and relieve the suffering of
those on the three paths below.

May those who see or hear of these efforts
generate Bodhi-mind,
spend their lives devoted to the Buddha Dharma,
and finally be reborn together in
the Land of Ultimate Bliss.
Homage to Amita Buddha!

NAMO AMITABHA

南無阿彌陀佛

《藏文：辨了不了義善說藏論》

財團法人佛陀教育基金會 印贈

台北市杭州南路一段五十五號十一樓

Printed and donated for free distribution by

**The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation**

11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.

Tel: 886-2-23951198 , Fax: 886-2-23913415

Email: overseas@budaedu.org

Website:http://www.budaedu.org

**This book is strictly for free distribution, it is not for sale.**

Printed in Taiwan

6,000 copies; Nov 2002

ཕྱག་དཔེ་འདི་ཆོས་སྦྱིན་དུ་འབུལ་རྒྱུ་ལས། ཚོང་བསྒྱུར་མི་ཆོག་པ་དགོངས་འཇགས་ཞུ།

TI079-3047